

FEKETE JÁNOS

TÜKRÖK

REGÉNY

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ BUDAPEST
1981

Az isten is háromszor két nap alatt teremtette a világot.
A hetediken pedig megpihent.

I. SZOMBAT ÉS VASÁRNAP

1

Az esemény rendkívüli családi programnak ígérkezett, afféle bensőséges író-olvasó találkozó-nak indult. A csepeli munkáslakásban valóságos fogadást adtak. Az aranyfényű húslevest omlós rántott szelet, majd kakaós zserbó követte, bár Köves István alig evett ebből-abból. Negyedannyi sikerrel megelégedett volna, mint amit a Julka tálalta ízorgia aratott, s amivel a kritikának megágyazott. Dohányfüst, bágyadt kávéillat ereszkedett a figyelmet sugárzó tekintetek mögött tompuló agyakra. A jóllakott ifjú kritikusok barátságosan kérődztek s terpeszkedtek el, már amennyire a modern méretek lehetővé tették, az ülőgarnitúrától kissé túlsúfolt szobában.

Köves István két kézzel kapaszkodott robusztus íróasztala mellvédjébe, s cserepes ajkát megilletődve nyalta meg; szemüveges pillantását mintegy belefúrta a zöld posztón tornyosuló, vastag paksamétába. Talán még krákogott is egyet-kettőt, mielőtt belefogott volna a Regény felolvasásába.

Szombat délután volt, a háromszakaszos tragikomédia legelső napja.

...Augusztus végi megkésett kánikula, szombat, tizenkét óra harminc. Az Örökimádás templom keresztje izzik. A Klinika gutaütött fáin szivarrá sodrott levelek. Az Üllői út túlsó oldalán, az emeletes bérházak mögött még ott a régi Ferencváros, a Franzstadt. A töppedt, egymásnak dőlő földszintes házak és a főzelékszágú, füledt kapualjak, gyúlékony műhelyek mintha a múlt századot idéznék. Ilyen ócskaság ez a cementpalánk övezte tömzsi, vörös téглаépület is: a Mechanikai Művek Öregtelepe. Tárt ablakai asztmásan kapkodnak levegő után, pedig nem zúgnak már a motorok; egy árva köszörű nyüszít csak, talán valaki a bicskáját élezi.

Fájront. A lányok a körmüket lakkozzák, a fiúk már a sportzsákjukkal bíbelődnek, szorosra húzzák a száját, vállukra vetik, toporognak. Tumultus támad a blokkoló óránál. Mindenki egyszerre akar lecsapni rá.

A sarki villamosmegállót hangyaként lepik el a mechanikások, s elvegyülnek a többi hangya közt. Aki hazatart, szinte szégyelli. Úgy tűnik, mintha felkerekedett volna, s a Dunára vagy a hegyekbe igyekezne az egész város. A hőség kibírhatatlan: elviselni csak motoron vagy vízparton lehet.

- Szaki bácsi, hol víkendezik? - fuvoláz egy leányhang a villamoson tipródó tömegből. - Bumm, és kivel?

A tanműhely mestere akaratlanul belemosolyog verejték itatta kockás zsebkendőjébe. A kíváncsiskodó elégedetten kuncog. Többen felnyerítenek, lassacskán mindenki nevet már a zsúfolt peronon, csak a kockás zsebkendő Mester nem. De zavarba se jön. Inkább elnéz a fejek felett, ha úgy tetszik, sejtelmesen. Bőre kék borostát izzad, termete vállas, haja göndör, fekete; csak úgy sugározza a férfiónbizalmat. Ráadásul ma derült ki, hogy ír is! A *Népszavá*-ban, hogy ráakadtak arra a féloldalas, csiklandós történetre, amit a tulajdon neve alatt nyomtattak ki, egymás kezéből tépték ki a lapot. Végül még ki is szegezték a faliújságra egy sárguló

újítási hirdetmény meg egy ott feledt májusi köszöntő közé - úgy kellett lelopnia. Ha „eleven író”, hát állja az ostromot!

A Kőrútnál, akár egy tubusból, kipréselődik az ajtón. Visszaszállhatna viháncoló hívei közé, ha nagyon akarna, de hagyja, hogy félresodorják. A család kint lubickol a Rómain. Élvezik a nyarat. Észre sem veszik, ha egy félórával később ér oda.

A jelzőlámpa pislogva vált. Piros, tilos. Mesterünk megvakarja a fejét. Kigyúl a sárga fény, aztán a zöld. A forgatag, már csupa ismeretlen arc, elhőmpölyög mellette. Egy telefonfülke hívogatja balról. Tétován szemez vele. Körülnéz, de csak besurran a kalitkába.

Kapkodva tárcsáz.

- Onkológiai Tanszék?

- Halló? Az adjunktusnőt? Türelmet kérek, beszél a másik vonalon.

Hát ha eddig ráért - legyint Mesterünk -, és eszébe jut az a pillanat, amikor annyi év után először hallotta újra Vadóc nevét. Hatvanegy telén, a MADISZ-öregifik találkozóján a Gellértben. A rég nem látott, kicsit kancsi s a szellemeket csak módjával idéző, lármás kompániába szinte belerobbant. Azt csodálta, hogy mások mintha meg se hallották volna, úgy vartogtak tovább. Neki még a fanszöre is felborzolódt. Körüllesett, de nem látta Vadócot a jelenlévők között. Szorongása - minek nevezze? - csakhamar alábbhagyott, talán a pezsgőtől, amit többször is utánatöltött - nem volt ebben ott semmi feltűnő -, és játszott a gondolattal, hogy Vadóc él. Csak Szöszi színeváltozásán, az elrángatott szék lábainak csikorgó csattogásán döbbsen rá, hogy hangosan is kimondta a nevét.

Az ibolyakék, kivágott bársony kisestélyi, amire a félhavi koszt pénzük ráment, s amit a felesége akkor viselt először, arc és dekoltázs nélküli, talpig vonagló lila haraggá torzult; szolid szőke haja pedig kihívó kurtizánsátor lett, aminek lebbenő selymével asztali szomszédját valósággal befonta. A hajdani nyolcas ifititkár jócskán elázott addigra: pocakját, könyvügnökségét siratta váltig, s forradalmisága morzsalékait aprította borába; nem látszott ficánkoló csödörnek éppen. Csak sajnálni lehetett őket.

Hiszen értette az egészet. A hallomásból, félszavakból összerótt kép félelmesebb az igazinál, ijesztő bálványmozaik. Békülni akart hát. Megérintette Szöszi könyökét, de a kigyó ruhaujj sziszegve eltekeredett, s a hirtelen mozdulat egy teli poharat döntött fel.

Nesze neked, új ruha! A nedves barna folt polipkarjaival alattomosan terjedni kezdett, valóságos szörnyetegként. Hiába nyugtatták Szöszi a régi elvtársak, a valahai haverok, hiába jósoltak ikreket, lottó öttalálatot; az élcek fagyosan csörrentek. Szöszi rohant a ruhatárba. Utána! Futás át a hídon; dulakodtak a rakparton, a kapualjban, egész az ágyig. Csak ott nyert végre bűnbocsánatot.

Vadócról azóta nem szólt többet. Csakhogy szólni és gondolni nem ugyanaz. Aztán az írás - nagy kerítő. A fehér lapok - megannyi csapda. Minden és mindenki összefonódik ott a papíron, ha az írógép kopogni kezd. Nincs mit tenni: a mozduló alakok hívják életre egymást.

Hát ott áll Mesterünk az augusztusi kánikulában, kezében a lucskos telefonkagylóval, amivel egy másik nőre vár - s nem a feleségéhez foházkodik mentség gyanánt?

Jaj nekem, Szöszi; te, aki úgy ismersz, hogy kimondatlanul megérzed, amit szeretnék; ha a gyomromba nyállal, te rándulsz össze - te ne értenél? Vannak paradoxonok, amik mégis törvényszerűek, nem vitás. Nekem tizennyolc évesen meg kellett volna döglennem a koncentrációs táborban, annak rendje és módja szerint. Harmincnyolc kiló voltam, tízfuszos, tüdőbajos és még szűz is ráadásul, ez volt a legfőbb bánatom. Most mégis itt vagyok, látod. Ugyan ki

állíthatja meg az évszakok változását? Ki tehet róla, hogy ilyenkor, augusztus végén, még lobban egy utolsót a nyár? Parancsolt meg a napnak, hogy álljon meg pályáján! Látod, képtelenség. Hát akkor tőlem mit várnál? - gondolja Mesterünk, míg a fülkeajtót tárja-csukja, s szinte kapaszkodik a frázisokba.

No, végre! Megszólal az ismerős és mégis oly furcsa hang. Csupa *err*, csupa nyomaték, tömény öntudat. Egy orvosnő - mit, orvosnő? -, egy adjunktusnő kimért, korrekt hangja. Szemernyi nőiesség sem fényezi, de talán nem is ez benne a furcsa.

Valóban te volnál az? - dobog Mesterünk szíve a torkában. Megszólalni nem mer.

- Halló? Semmit sem hallok! - kiáltja az iménti hang a kagylóba. - Állati rossz a telefon.

Állati! Hu-hú! A régi túlzó fok! - oldódik a görcs Mesterünkben. - Istenemre - sóhajt vidáman -, pont úgy pörölsz, mint tizenhat éve. A stílusod a régi.

Leheletnyi csend. A doktornő elbizonytalanodik. - Kérem, mutatkozzék be!

- Nem ismersz meg?

- Kivel beszélek? Nincs kedvem tréfálni.

- Nekem annál inkább.

- Háromhuszonöt-négynegyvenhat? - szól közbe valaki.

- Igen.

- Kérem befejezni! Interurbán keresik a számot.

Értelmetlen káosz. Hang- és szózagyvalék. Hirtelen csönd. A készülék süket. Mesterünk belevág ököllel. Négy sárga érme pottyan ki belőle. Szanaszét gurulnak. Arra néz föl, hogy valaki rányitja az ajtót. A posztos rendőr. - Ugyan mit csinálunk, kérem?!

- A készülék - hebegi meglepetésében -, az érme...

- Úgy ám! Szándékos közvagyonrongálás, ugribár? Ez a tényállás! Huligánkodunk, ugyi? Ára lesz ennek, elvtársam, ára! - ropogtatja a szót, majd csücsörít, és a noteszében lapozgat.

Mesterünk sietne. Tárcájáért nyúl. - Nem lehetne kápé?

Lesújtó pillantás, ceruzanyálazás: - Neve? Foglalkozása? Lakcíme? Munkahelye? Na, elmehet - csapódik a notesz. A szúrós tekintettel a hátában Mesterünk ugyancsak nekilódul, s rohanást keres másik fülkét. Az egyik rossz, a másik foglalt. A Kálvin téren végre bevágódhat egybe. Késő, csak a takarítónőt találja benn.

- Tessék otthon fölhívni, már biztos hazaért. Vendégség van náluk, valami külföldiek. A doktor úr kocsit küldött érte.

Telefonkönyv. Doktor ez meg ez. Vállalati jogtanácsos. Tizenegyedik kerület. Lepke utca hét. 248-062! A számsor értelmet nyer az első pillantásra.

Jó jel.

Feltárcsázza, s közben elnyújtva szótagolja: - Kétszer négy az nyoolc - óóó (ez a nulla!) - pontosan annyi a hat meg a kettő. - A számkabala önbizalmat ad. Lám csak, újra az iménti, öntudatos hang. Jó lesz vigyázni a folytatásra: bemutatkozik hát kurtán. - Szervusz - teszi hozzá.

Lélegzetnyi csend.

- Várj, leülök - nyel egyet a doktornő, s csak távoli hangfoszlányokat hallani, talán nevet is abban a messzi, budai villában valaki, ami lehet, hogy nincs is sehol. Meg kell bizonyosodni róla.

- Anyád nem mondta, hogy kerestelek?

- Dehogynem. Össze is veszttem vele.

Koppanó válasz. Kerek, mint egy tízfilléres.

- A tanszéken hívtalak délben - hadarja Mesterünk -, de szétkapcsoltak, rád kellett rontsak otthon. Ugye nem haragszol? A hétfő túl messze van.

- Te voltál az? Kitalálhattam volna.

- Látni akartalak. Találkoznunk kell! - bukik ki a drótból a sürgetés.

- Kell? Muszáj?

- Hidd el. Kérlek. Évek óta készülök rá.

- Ne beszélj! - a sajátos pesti hanglejtés egyszerre csúfolódik, kételkedik, nevet. - És mondd, nős vagy? Azazhogy, per pillanat?

- Ahá - talán csak egy sóhaj.

- Na lám! - évődik a doktornő, már egyre Vadócabban. - Mondd csak, szóban vagy írásban kaptál rá engedélyt, hogy felhívj?

- Senki - csendesedik el Mesterünk.

- Kár. Úgy sokkal viccesebb volna - csíp rajta még egyet Vadóc, de ezzel ki is fül az iróniája. Akaratlanul hangot vált. - És jól éltek, mondd?

A válasz egy tompa, nehezen kinyögött, nem túl meggyőző: igen.

- Na, ne haragudj. Tudod, mindig ilyen undok voltam. Hát hogyan örülnék neked? Hogy is mondjam? Egy ilyen régi jó pajtásnak, nem igaz?... Halló!... Szóval... az lesz a legjobb...

- Mit dadogsz? Magad vagy a telefonnál?

Vadóc nem felel, de hallik a kagylóban, ahogy sugdos valakinek. - Képzeld, ő az. Igen, akiről tegnap meséltem... Halló? Bandi nagyon kíváncsi rád. Természetesen családotul gyertek. Egy vagy két fiad van? Ugye kettő? Sok mindent hallottam ám rólatok!

Mesterünk nagyot sóhaj. - De én kettesben szeretnék találkozni veled.

- Várj csak! Mi lenne, ha holnap kijönnétek mind a négyen. A kert árnyas, igazán kellemes. Hozzatok fürdőruhát is, van egy kis lubickolónk.

Fürdőruha? Lubickoló? Hát mit képzelsz? Megrázza a kagylót. - Kinek beszélsz? Nekem?!

Vadóc nem zavartatja magát. - Strandra mentek? Kár. Igazán sajnáljuk.

- Azt mondd, mikor érsz rá? Hétfőn? Kedden? Hány órakor? - üvölti Mesterünk, és azt gondolja: dögljön meg minden többes szám.

- Talán egy másik vasárnap, amire még nincs programotok... Persze, meg kell beszélned otthon... Várjuk, hogy értesíts... Tudod, mit? Hívj fel hétfőn, a tanszéken, három és négy között, jó?

Kintről rázörgetnek, óráját mutogatja egy ideges alak, s három tömpe ujját az orra előtt rezegteti. Mesterünk derűsen legyint. Szinte tánclépésben lejt ki a fülkéből, a Nemzeti Múzeum

fénymosta oszlopait és büszke timpanonját ujja hegyével játékosan körberajzolja a levegőben - észre sem veszi, hogy megbámulják -, és dönt. Hát ez megvolna. Most pedig? Hol késik a menetrendszerű járat? A hatos busznak ötpercenként kellene jönnie. Gyerünk! Egy-kettő! Indulás-lódulás a Rómaira! Elvégre kifogástalan férj volnék, s nem utolsósorban makulátlan családapa.

2

Köves István a felolvasást megszakítás nélkül, emelt hangon folytatta tovább. Alig mert megkockáztatni szemüvege védőrácsa mögül egy oldalpillantást. Julka a szoba sarkában görbedt a figyelemtől, s mintha anyáskodva még csücsörített volna is.

...Kétszer négy az nyolc, ó, pontosan annyi a hat meg a kettő - dudorássza Mesterünk a kabalisztikus számsort. Gondolatai ide-oda cikáznak, ezt megfogják, azt eleresztik, és épp azt ássák a legmélyebbre, ami után nyúl. Zötyög a busz, a HÉV.

Már ahogy elindult, az is furcsa volt. Merészségével eltelt, csak úgy feszítette a férfibüszkeség. Felszegett fejjel masírozott, akár egy taknyos kölyök. Mit nem adtak volna a tanulói a látványért! A megállóban határozott balra-áttal stoppolt. A fordulat hirtelenre sikerült. Megszédült. Persze, a tűző nap. Néhány tétova lépés, de az árnyékát sem kikerülni, sem átlépni nem tudta. Tulajdonképpen mi az ördögnek kellett telefonálnia?

Szereti Szöszit, ez még csak nem is vitás. Mennyi közös gond, öröm fűzi őket össze, az ismerősök körében ők a mintaházások. És ez nem pusztá látszat. Egymásért tenni sosem volt számukra áldozat. A másiknak venni, akármilyen csekélységet is, a másik szájába dugni a jobbik falatot. Értik egymást szavak nélkül, s egyet gondolnak, de hányszor. A testük? Hát igen, összeszoktak így is, úgy is, hm - beleborzong a gondolatába is. No, és a fiúk? Hogy keverednek összevissza bennük kettőjük tulajdonságai. Cula szakasztott az anyja. A nevetése. Vékony csontjai. Lapát fogai! Még félszége is. De a vágyaiban, meg ahogy a tankönyvei fölött órákig elábrándozik, már órá üt. Hamis hangú nótás kedve egy az egyben az övé. És Prücsök zsiványsága, ahogy törleszkedéssel vagy huncutkodással, de minden slamasztikából kivágja magát? Gyerekkori önmaga, haragudni se tud rá, még a régi képeire is hasonlít. Zárkózottsága viszont tisztára az anyjáié. Abból ugyan senki egy szót ki nem húz. A szeme se rebben, ha lódít. Fehérnek mondja a feketét is, ha megmakacsolódik.

Hol is kezdődött? Igen, a negyvenkilences pártiskolán. Szöszi a bányászfiúk Elvtárskája, maga volt a megtestesült szerénység. Ő meg? Talán az Isten Ostora.

- Lehet, hogy nem jól látom, mégis úgy gondolom - volt a vékony csontú kislány szokott formulája, és hogy, hogynem, rendre ráhibázott. Ő a nagyhangú faliújságot szerkesztette, a Bíráló Szócsövét. Senkit sem kímélt. Magát a legkevésbé. Mégis a kis Kesét szerette mindenki. Búval-bajjal traktálták. A rábízott titkokat sosem fecsegte ki. És ő? Noteszba jegyezte a tennivalóit. Ha valamit elintézett, töltőtollal pipálta. No igen, különböztek egy kicsit. Szöszi Elvtárska, az első nagygyűlésükön, Baracsán, a cipőjéből is kilépett izgalmaiban, és csaknem elbotlott odafönn az emelvényen. Tőle már a pártiskolán is, később is, többnyire féltek a munkatársai.

Ellentétek egysége? Vonzódó pólusok? A szálak mindenesetre a pártiskolán szövődni kezdtek, pedig ő akkor már nő volt. Egyéves kutya-macska házasság, ok a panaszkodásra. Kerítő téma, különösen később, amikor Szöszi felhozták Pestre, s egy helyen dolgoztak.

A perdöntő beszélgetés még így is nehezen indult, egy ingázó, végtelen séta közben, forintos fagyaltok kóstolgatása ürügyén, végig a Nagykörúton.

- Te, mondanék neked valamit - kezdte el zavartan -, de csak ha nem csúfolsz ki. Jó ez a vanília, neked is ízlik?

- Az epret jobban szeretem. Mire akarsz kilyukadni?

- Baloghgal rólad beszélünk. Rólad, kérlek. És ne vágj közbe. Úgyis az benned a legrendesebb, ahogyan hallgatsz. Na. Szóval azt beszéltek, hogy te, hogy egy ilyen lány, az ördögbe is! Hogy teveled valaki egészen biztos boldog lesz. Még telik a húzasomból, nézd, itt is egy cuki.

- Kösz. Gondoltad volna, hogy ilyen telhetetlen vagyok?

- Csak azt szeretném tudni, de vigyázz, elcsöppen, meg arra is, hogy mit válaszolsz: mi lenne akkor, ha én, ha én teveled egyáltalán, ha csak úgy gondolatban is, példának okáért, ugye?

- Nő vagy - hangzott a felelet, s ropogott az ostya józanul.

- Még igen. De te mindenről tudsz. Egy kis kapaszkodó kéne! Ugye nem sértettelek meg? És a Balogh is felajánlotta, hogy bármikor hozzá költözhetem. Akár veled együtt. Nincs ellenedre?! - fordította maga felé Szöszi, és addig ráncigálta, míg a málnafagyalt maradványát a tölcsérből is ki nem rázta, s Szöszi nevetve ki nem bontakozott.

- Eressz már el! Erről az oldaladról nem is ismertelek.

Másnapra megvolt az új, közös tanyahely. Egy udvarra néző kis cselédszoba. Szekrény, ágy, kisasztal mindössze, de nekirugaszkodásra igazán remek. Úgy vélték, ahol egy ember elfér, kettőnek csak kényelmesebb. Az ágy keskeny volt, de nem estek le róla.

Még aznap elutaztak Tatabányára. Szöszi holmiját akarták összeszedni, meg hogy a formális dolgoknak némiképp eleget tegyenek. Ő akkor járt először ilyen szoba-konyhás telepi lakásban, ahol ajtó ajtó hátán. A szürke barakksor az agyagos porban nem volt valami barátságos. Szöszi nyitott be; a hozzátartozását annál inkább hangsúlyozta, minél ridegebbé vált a fogadtatás, mert a mama alig köszönt vissza: csak egyetlen tányérba merte a levest.

- Túl meleg - tolt el Szöszi, és megkeményedett.

- Nem éhülsz? Mit ügyetlenkedsz odafönn? Hát enni adnak-e? - záporoztak felé a kérdések. - Mi az, megkukultál? Hát le se ülteted a vendéget?

Na, végre. Kigombolkoztak. - Bemutatkozom, ha meg tetszik engedni. Anyámat a németek vitték el, apám meghalt - szerencséjére - két évvel előbb. Senkim sincs, csak a mozgalom és a Párt. A lányával is a pártiskolán szerettük meg egymást. Együtt szeretnénk élni. Ennyi az egész.

Szöszi ismerte anyja gyengéit. - A Diákszövetség vezetője - súgta a fülébe.

- Aztán mennyit keres? - nézett vissza rá a mama az élet gyakorlatiasabb oldaláról.

- Nem sokat, eleget.

- Meg kell azt gondolni - emelte erre a hangját -, hohó! Itt a sógorod, a nővéred, de nem, te csak mész a magad feje után. Mit szólna apád, ha élne?

- Rá ne hivatkozzon!

- Mióta nem jártál idehaza! Most meg mindjárt ezzel az elvtárrsal, aztán egy-kettő gyerünk, ugye? Nem mondom, hogy nem mutatkozott be, de most látom először. Mit tudok róla? Ugyan nem sokat. A szemére van írva, hogy kellesz neki, te pedig hajlasz. Hát ez édeskevés, fiam.

- Hagyja a prédikációt! - szakította félbe Szöszi. - Mióta a magam lábán állok, jól tudja, semmit se kérek. A fizetésemből is hazaküldők mindig, még a szalagot is. De most már legyen elég!

Érezte, hogy közbe kell avatkozzék. - Ezután is segíthetünk, kérem, mama. Havi háromezázat elnélkülözhetünk valahogy.

A csitító érv pillanatnyilag hatott.

- Hát mikorra tervezitek az esküvőt? Aztán hol? Az elvtárs, ha meg nem sértem, ugye zsidónak tetszik lenni?

- Az esküvővel várhatunk - vállalta magára Szöszi a választ, és kibökte, hogy ő még nős, még el kell válnia.

- Mit mondasz? Családos? Hát akkor mit akar? - habogta a mama. - Jaj szegény fejemnek! Rögtön tudtam! Micsoda förtelem!

- Hogy mi a förtelem - csattant fel Szöszi -, azt mindenki magában keresse! - és már az ajtóban állt. - No mi lesz? - szólt őrá, nem találva elég gyorsnak a feltápáskodását. - Ha jól értettem, megkértél. Hát akkor?!

Így kezdődtek a hétköznapiok. Válóperében egy pénteki napon mondták ki a döntést, szombaton már házasodtak. Fél év után kopogtatott Cula. Nem nagyon vesztegették az időt, ami igaz, az igaz.

Culánál Szöszi sehogy sem hitte, hogy eljött az ideje, akárhogy számolt, az orvos is későbbre ígerte. A mentőkocsiban már vajúdni kezdett, de Cula lusta volt, csak másnap délre bújt ki. Mennyi izgalom, hány álmatlan éjszaka! A bal mellét se szívta ki, begyulladt, jegelték. Bizony négyezer járták meg a kórházat vele.

És ahogy Prücsök lett? Az az elvetélhetetlen csodagyerek? De jó, hogy végül is megszülték! Emlékszik, Culát neki kellett akkor a bölcsődébe elvinnie. Sietségében csak úgy csipásan. A villamoson az ablak felé fordította, mert a nyállal mosdatást - anyjától örökölte - sehogy sem tűrte a gyerek. Aztán rohanhatott a kórházba. Hm, a kétségek, a félelem újfent. Kabalából hát kis köszöntő levelet írt az anonim és még nem nélküli baba nulladik születésnapjára. Biztos az segített rajtuk. És aztán csak hurkolódtak az új meg új bogok, megannyi emlék, amely az életük részévé vált oldhatatlanul. Virágok, versek, nyarak, bolondságok. Nem, a sors nem akarhatja, hogy útjaik valaha is különváljanak.

Római-fürdő! - a jól ismert állomásépülettől Mesterünk észbe kap, leszáll. Irány a part. Közeledik a csónakház zöld barakksora. A fene vigye el, lelkiismeret-furdalása van, jobb híján a zsebeit tapogatja. Írni késő, no meg papírja sincs. - Ugye hoztál valamit? - hallja előre Szöszi unszoló, duzzogó nyafizását. - Ha csak húsz fillérért is.

Szerencsére belső zsebében megzörren a novella, a faliújságról lelopott. Ez az! Ennek örülni fognak. Te aranyos kis irkafirka - gondolja meghatottan. - Hányadik bőrt nyújom le rólad? Először kinyomtattak a megyei lapban, és száznegyven forint ütötte a markom. A *Népszava*

legalább háromszázat ad érted, igaz, a rovatvezető új címmel tisztelt meg. Most pedig mentségül szolgálsz, köszö.

Fürdőgatyában futnak elébe a kölykök. Nyakába ugranak, összevizezik. Szöszi néhány lépéssel később ér oda, az ő bőréen is csillog a permet. Milyen jó illata van: víz, homok és fű, maga a termékeny nyár. Alig állja meg, hogy gömbölyűségét meg ne lapogassa; ej, mások is látnák, hát inkább a zsebéből kotorja elő a cikkét, és elrebegi, hogy honnan van. Ki se kap, semmi baj. Olvasd, csak olvasd! - gondolja, a kabin felé menet.

Ez volt az első, nyomtatásban megjelent írása, de hónapokon át hitegették, halogatták. Már régen keresztet vetett az egészre. Akkornap költöztek vissza Pestre, Csepelre, épp a teherautóra vártak, s a sarki bódéból hozatott Culával egy köteg újságot, legyen mibe csomagolni a poharakat, tányérokat. Cula meg, ahogy szokta, inkább beleolvasott, mintsem pakolt. Épp meglegyintette volna, amikor a csibész felordított: - Apa! Kinyomtak! Itt a novellád!

Körülrajzották, tépték a kezéből. Cula úgy feszített, mint aki minden lustaságára egyszer s mindenkorra rácsfolt.

Jött a teherautó, a sofőr meg az emberei gurtmira kapták az imbolygó szekrényeket, de ők csak fél szemmel figyeltek rájuk, mert ki kellett bontani s újra csomagolni minden csetreszt. Novellára vadásztak. A negyedik oldalnak hirtelen nagy becse lett. Cula meg a kis Prücsök simítgatta, hajtogatta újra a zsákmányt.

És ha én nem veszem észre? - morfondírozott a nagyobbik. De nem is érte be eszmei diadallal. Hát nem kikövetelte? - Hadd üljek a sofőr mellé, apu!

3

Pisti, Lackó s a lányok, a jóllakott ifjú kritikusok egyelőre emészthettek nyugodtan. Köves István önelégült baritonja betöltötte a szűk teret. Hangerővel pótolta az előadói tehetséget, az is valami. Senki sem merte félbeszakítani, meg nem is illett volna. A szülői tisztelet, s a vendégjog még hallgatást parancsolt az ifjú generációra. Julka homloka mögé pedig senki sem látott.

Augusztus huszonhat, hétfő. A virágüzlet kirakatában cserélhető tábla: Amália-nap. Avult név, gyenge forgalom; Mesterünk derül mindenén, aminek a villamos elébeszalad. A toronyórán négy múlt, kifogáson ráér spekulálni később. Balra elmarad a vásárcsarnok kitüremelő színes szőtte; a negyvenkilences himbálja tovább. Nyloningének neki-nekinyomódik a krémszínű kardigán.

Vadóc doktornő. Összenéznek egy-egy villanásra, de aztán nem állja, el-elkapja a tekintetét. Lopva lesné inkább, akár egy kamasz. Az meg nyíltan méricskéli, leplezetlenül. No végre, Vadóc szoros szája mosolyra görbül - holdkaréjforma fura mosoly; szemében különös fények futkosnak: az ég, a felhők meg a híd vastraverzei. És nini! - egy pici fej tükröződik a pupilla mély vizében. Kakastarék, elálló fülek. Mesterünk magára ismer, elvigyorodik.

Kanyar. Megálló. Előretolakszik. Felnyúl Vadócért, hogy lesegítse, ahogy Szöszi szokta: egy kicsit kényelmesen, egy kicsit jelképesen, de csak levegőt markol, elkésett.

Baktatnak a Gellérthegy oldalában. Vadóc rövid, kócos haja épp a szájáig ér. Szürke rakott szoknyája könnyű, gyúrhetetlen szövet, mégis leng-lóg rajta. Mesterünk nadrágot húz rá képzeletben, és zsebre dugatja vele a kezét.

Lépésről lépésre emelkednek a város fölé. Az ösvény szerpentinje olvadó láva, sarkuk bele-süpped. Mind mélyebbről szikráznak a háztetők, s vetnek lobbót a kristály ablakok. A Citadella alatti utolsó fordulóban letérnek az útról. A sanyarú kalászkok szalmaként zörögnek. Kimerészkednek a meredély szélire. Tenyérszéli árnyék: az igénytelen bokor kettejüknek szűkösén elég. Lám, mire jó az aktatáska? Arra ülnek. Mesterünk mindjárt az elején leszögezi, hogy mostanában ír, majd hoz is egy-két novellát, és félreértés ne essék, a találkozóra nincsenek burkolt céljai. Aktatáskáját tapogatja. Nem akarna lecsúszni róla. Legalább a fenekén ne legyenek áruló nyomok.

Itt még szellő is jár. Vadóc visszasimítja Mesterünk kócolódó haját. Egyszerre mosolyodnak el, olyan összhangban, amit begyakorolni nem lehet. A mosoly tökéletes oldószer, oldja a fél-szegséget, a gátlást, a közibük rakódott, megkövesedett éveket. Zavarmentes hullámsáv, a szavaknál tisztábban hozza-viszi a gondolattól sem szennyezett elemi ingereket. A napsütés, a széneszag mindent megmagyaráz, szájuk fülig szalad. Jobbra-balra dülnek, még a könnyük is kicsordul, de nem tudják abbahagyni, Vadóc csuklik, Mesterünk szipog, aztán elpillednek mégis. Lihegnek, mintha birkóztak volna. Valami történt közöttük, bár erre nincsenek szavak.

Az idő csöndesen lapul, árnyékában tán meghúzódhatnak még. Beleolvadnak a hegyoldalba. A Duna mintha a lábukat mosná. Vadóc lerúgja cipőjét, zokniját, nyújtózkodik.

- Megcsiklandoznám a talpát - gondolja Mesterünk, de csak ül, és tűri mozdulatlanul, hogy a könnyű ujjak a tarkóján motozzanak. Valami furcsa bágyadság borítja el. Akarta, remélte, mégis készületlenül érte az egész. Behunyja szemét. Hagyja, hogy sodorja a pillanat.

Napok? Hetek? Az időnél mi sem mérhetetlenebb. Az óramutató fontoskodva köröz ugyan: elválásra int, találkozóra hív, ennyi az egész tudománya. Egyedül a perc örök - eszmél Mesterünk az igazságra -, és meghalna érte nyomban, de egy láthatatlan karmester pálcája rázörög: - Figyelem! Nyitány!

Új szereposztás a budai hegyvidék forgószínpadán. Előadásra kerül Bartók *Csodálatos Mandarin*-ja. A zenekíséret a messziről zsongó városmoraj. A Gellérthegy Sashegyre, János-hegyre változik. A kilátótorony huzatos ablakain örök szél füttyül. Úgy égnek ugrasztja a mellvédre lépő Vadóc kurta, barna hullámain, mintha elektromossággal töltené fel, amíg elfut, visszafordul - kérdőjel? felkiáltójel? -, s karját tárja, szemét ernyőzi. Mi ez? Csábtánc? Vagy csak a sorsával perel? Mesterünk szívesen utánanyúlna, de nem engedelmeskednek a karjai.

- Emlékszel?

- Hát te emlékszel rá?

Visszatérő kérdés: nem győznek egymás szavába vágni.

- A MADISZ-ból jöttünk.

- Ahol Anna lakott.

- Jóskához ment. Van két gyereke. Téged kedvelt - összegez Vadóc három tömondatban egy messzire szakadt életet.

- Egyszer jött fel hozzám, akkor is sakkoztunk csak.

- Ha én ezt akkor tudom, tőlem is szedetlen maradtál volna.
  - Nofene.
  - De komolyan - erősködik Vadóc. - Ő volt a fő oka, hogy lecsaptalak.
  - És a mellékokok?
  - Hát a rózsadombi séta, a két köteg széna meg a tétova számár! Szinte látom azt a tépelődő kölyökpofád, ahogy Annát meg engem mérlegelsz, mint abrakcsomókat.
  - Egyetlen szavad se igaz!
  - Teszerinted hogy volt?
- Mesterünk csak erre a kérdésre várt. - Olyan más voltál, mint a többi - érzékenyül el. - Nem csináltál ügyet semmiből. Egyszerű voltál, tiszta és természetes.
- Még hogy természetes? - bokszol a vállába Vadóc. - Ne röhögtess már. Az első éjszakán, az erkélyrács mögött, a matracon. Akár egy szabadtéri színpadon! Aztán a réten, az úttól húsz-lépésnyire. Mondhatom!
  - Belebújtál a nadrágom szárába.
  - Majd szétrepedt, ahogy fészkelődtél, de nem mentünk semmire!
  - Mégis úgy maradtál!
  - Úgy hát! - Néhány taktus szünet. - És arra emlékszel-e, hogy az orvost miből fizettük ki?
  - Nem én.
  - Nahát! Szereztél munkát, írógépet javítottál a kertben. Ott ültem melletted, amíg a masinán pizsmogtál. Őszintén csodálatlak.
  - Tényleg? Százötven forintot kaptam. De várj csak, hogy lett az elég?
  - Sehogy. A cech másik felét Imre fizette. Holott neki akár meg is szülhettem volna a te gyereked.
- Az idők mélyéről hívatlan előlép egy szerény, hajlott hátú, bocsánatkérő, sápadt alak.
- Volt Imrében valami érthetetlen magányosság - tűnődik Mesterünk. - Legszívesebben mindig hallgatott. Kirítt közülünk még a ruhájával is. Emlékszel, ő volt a „mellényes pógár”. Mit hecceltük érte!
  - Én se szerettem. Igazándiból soha. De jólesett, hogy mellém állt.
  - Hogy maradt el mégis?
  - Ösztöndíjjal Leningrádba vittek, megírtam neki Bandit, és ő sok szerencsét kívánt.
  - Nekem ez valahogy túl édes. Férfiatlan. Az effélét az én gyomrom nem veszi be.
  - Még hogy Imre volt férfiatlan? Tudod, mi történt vele?
  - Biztos nagy karriert futott be, s most állami autón jár pisilni.
  - Ostoba! Öngyilkos lett!
  - Na és? Nekem még úgy sem imponál - veti oda félvállról Mesterünk, pedig meg van döbbenve. Egy pillanat múlva ki is tör belőle: - Miattad? Mondd, miattad tette?
  - Nem hiszem, bár lehet, hogy az egész másképp alakul, ha akkor mellette vagyok. Csak ötvenhatban tudtam meg az egészet egy kiugrott ávóstól. Elvitték azt az öreg barátját, a Nádas Guszti bácsit, aki az ifiket patronálta. Derék öreg volt, ugye? És akkor péntekről szombatra el kellett hinni róla, hogy felbérelt kém, diverzáns, akire méltán sújt az igazságszolgáltatás.

- És Imre?

- Felszólalt, bizonyítékot kért. A párttitkár hangulatkeltéssel vádolta, belefojtotta a szót. Imre nem nyugodott, írt a *Szabad Nép*-nek, írt a Központi Vezetőségnek, mindenütt tiltakozott. Persze, csak azt érte el, hogy kizárták mint frakcióst. Kollégái petíciót vittek az igazgatóhoz, hogy nem dolgoznak vele többé. Barátai a köszönését sem fogadták. Öccse nevet változtatott miatta, képzeld. És ő mégsem bánt meg semmit, nem alázkodott meg, mint te vagy én vagy a többiek. Írt Rákosinak egy marhára elkeseredett levelet, amiben mindent kitálalt, aztán a torkába dugta a Frommert, hogy az írásnak hitele legyen.

- Szörnyű! Nem tudtam. Bocsáss meg. - Mesterünk aznap éjjel régi riválisával álmodik. Sorsuk ötvöződik. Tragédiáját első személyben éli meg, de Frommer nélkül, gyáván. Annyira szégyelli, hogy Vadócnak sem meséli el, pedig a beszélgetések egyre sűrűsödnek.

Nincs nagyobb kockázat, mint az őszinteség. A hazugság a puhatestűek mézsváza: tartást ad, gerincet pótol. Vadóc doktornő komoly és derűs történetekben gyón, de ahogy vetkőződik, mindjobban el is bátortalanodik. Fél. Eszébe jut az az orosz fababa, amit Leningrádban kapott egy évfolyamtársától. Szétszedhető, színesre pingált bábu, merev, üreges hasú. Belsejében ott a pontos mása; baba a babában, egyre kisebb babák, már csak csipesszel lehet megfogni, akkorák. Burok és burok. Újabb rétegek. Milyen a pusztá lélek? Kockázatos kísérlet, de már nincs visszaút, noha a csiklandós játék mindinkább komolyra fordul.

Mindegy. November huszadikán lesz harminckét éves. A fél életét leélte. Ki tudja, lehet, hogy sokkal kevesebb, ami még hátra van. Mire vitte? Nos, látszólag mindent elért. Doktori disszertációjához együtt az anyag, akármikor benyújthatja. A szakmában rangja van. Kutat, publikál, azt csinál, amit akar. A küszködés, amely idáig vezette, utólag hiábavalónak és nevetségesnek tűnik mégis.

- Nagyszerű hivatás - gúnyolja magát kéjjel -, mondhatom! Egy kuruzslóé, egy kókleré különb. Ez hisz a hókuszpókuszában, az meg legalább azt élvezzi, amikor átveri a másikat. Hát ki lehet bírni, mondd, hogy az ember mindig új, reménykedő szemekbe néz, noha tudja, hogy hasztalan erőlködik? A régiekkel legföljebb a prospektúrán, a boncasztalon találkozol. Meg kell szokni, azt mondják, adottság kérdése, nekem mégsem megy. Szakmát tévesztettem, ennyi az egész. Kórképet, elhalt szövetet, szétroncsolt sejtplazmát kellene látnom, mikroszkópszemmel kellene nézni - tudod? Én meg? Én a széthulló személyiségekkel viaskodom. No és a papa is rákos - tesz pontot a gondolatsor végére.

- Szegény - mered Mesterünk maga elé, erejéből csak ilyen kurta vigaszra futja, de Vadóc úgy érzi, hogy épp erre van szüksége.

- Értelmetlen mániák kötnek gúzsba. A gyerekeket úgy imádom, alig bírja. Elaludni félek, mert az álmaim megkínoznak. És ez az átkozott pedantéria, hogy ezt hol szedhettem össze? Mit nevetsz?

- Magamon. Keserves mesterség az ilyen számadás. Én inkább kibújok alóla, ha lehet.

- Nem híztam el, ez tény, bár sohasem fogyókúráztam - mondja Vadóc más alkalommal. - Ilyen a természetem. Kóborolni szeretek, sportolni nem. Néha, csak úgy, minden ok nélkül világgá megyek, aztán veszek egy blúzt a külvárosban, te érted? Legpocsecsább részem - a fejemet leszámítva - a hasam. Löttyedtt és csíkos, mióta Öcsikét megszülttem. A szövetek elvesztették rugalmasságukat.

- Ugyan!

- Megmutassam? Na, ne ijedj meg, te hős, nem követek el rajtad erőszakot. Nézz rám, és mondj ellent, ha mersz: csúnya vagyok. Na jó, gyenge átlag, rendben. Amolyan szérianő, az vagyok bizony, kívül-belül. Miért csóválod a fejed? Az a lány, akit te keresel, rég nincs sehol. Megették, pajtás, a hétköznapiak. Valamikor, persze, én is hittem abban a szőr-bőr formátumban, amivel, sajnos, ma már csak a nevem közös. Akkor még szentül hittem, hogy valami különlegesség, valami unikum vagyok. Esküdni mertem volna, hogy én csak én lehetek, senki más. Úgy éreztem, hogy privát jogom, sőt kötelességem betölteni a posztomat. Ezért nem tűrtem semmi láncot. Se konvenciót, se érzelmeket. Szabad akartam lenni, de mi az, hogy szabad?

Mesterünk úgy érzi, hogy a szavak sodrában a lényeg kimondatlanul bukdácsol. Utánanyúl. Tompa ujjal, merev izülettel simítja végig a könnyes arcot, a halántéktól a lüktető nyakig. - Vadóca, te sírsz! - becézi némán, s döbbenet figyelni önállósult kezét, követni nem meri.

A csigaház szűk, szorít: kinek van mersze szétfeszíteni?

4

A szavak sodra a hallgatóságot már magával ragadta. Kiben így, kiben úgy támasztott feszültséget. Köves István azonban nemhogy szünetet tartott volna, inkább gyorsította a tempót.

... - Hát te? - kérdi Vadóc a Körtéren, mintegy búcsúképpen. És már menne is.

A sokadik randevú a vége felé jár. Hét óra elmúlt. A keskeny járdaszívet ellepi a villamoshoz igyekvők áradata. Mesterünk néhány lépéssel hátraszorul. Tekintete szomorú, marasztaló. Keskeny ívű szája szokás szerint szorosra zárul; Vadóc rádöbben, hogy maradnia kell. Keményen megveti a lábát, két könyéssel hadakozik a sodrás ellen, míg a férfi belé nem karol. Felpörög a hatvanegyes villamos motorja, csengő berreg, ajtó csapódik, sivitva kihúzza a stuka a megállóból. Vadóc utánanéz. Elkésik, most már biztos. Valahogy csak lesz - vonja meg a vállát. Önmaga előtt vagánykodik, ha már elszakadni nem bír.

Mesterünk is téblábol még, ajkát nyálazza, torkát köszörüli, mint aki mondani is akar valamit, meg nem is. A kérdésem bökte volna így telibe? - ötlük fel Vadócban. - Ugyan! De mégis? Mi más? - s néma büntudattal kapkod érvek után. - Bocsáss meg, öregem, végtére én is nő vagyok. Saját színházamban engem illet a főszerep. Neked is van társulatod és szöveggönyved, tisztában vagyok vele, de hát mit is mondhatnál? Tudok rólad mindent. Megnősültél, elváltál, újra nősültél: kész a tizenhat év. Az elsőt persze nem értem ma sem. Mi a fenével babonázott meg, méghozzá alig egy évre rá, hogy mi szakítottunk? Azért a pénzért engem is elvehettél volna, nem? Hm, hát a házasságról alkotott véleményemre emlékszel-e? Hogy is mondtam? A rabszolgaság szégyenletes maradványa. Nos, te se bírtad soká. Egy évig? Tíz hónapig? A második házasságod viszont, sajnos, sikerült. Lennél csak egy kicsit szerencsétlenebb, boldogtalanabb, tudom, megvigasztalnálak egykettőre, de így? Á, tökéletesen mindegy, milyen vagy: szép, csúnya, vidám, szomorú, kedves, kegyetlen. A fő az, hogy vagy, és itt vagy tapintható közelben. Törődöm is mással! Még ha az utolsó villamosról maradnék is le! No lám, ez az én elejtett két vicikvacak szavam hogy felzaklatott... - Hát te? - suttogja kigyúlva, és Mesterünk karjába csíp, hogy fájjon. - Hát te? Mondj végre el mindent magadról!

Mesterünk tétova pillantást vet a villanyórára. Kapaszkodót keres. Boszorkányos varázslat: az óra áll. Vadóc karja, tekintete körülöleli, nincs mit meditálni. A járdaszigetről már közös ritmusban lépnek le.

A szemközti presszó akváriumában egy bánatos képű zongorista veri a billentyűket, zongorája tetején rummal teli vizespohár táncol. A füst már a pipáló ajtóban a torkukat kaparja, mégis leülnek. Az asztal alatt végre megtalálják egymást, a térdük is összekoccanhat.

A félhomályban alkalmi párok bújnak össze, csupa idegen. A bűgő hangú felszolgálónő másodosztályú dizőzutáncos, aki megkopott a füsttől, akár a függöny a kirakatablakon. A fanyar bűz mögül előbb csak jelzésekben, majd önálló szólamként tör elő a leburnult bőr fűszerillata. Meztelen vállú, strandruhás lányok szalmaszálon szívnak málnaszörpöt, némelyik konyakot kortyol, talán mert a pasas túl öreg.

- Titkos találkahely - furakodik Mesterünk gondolatai közé egy messzire vezető asszociáció. Lefojtja. A pohár csaknem összeroppan ujjai között.

- Vigyázz, kidől! - figyelmezteti Vadóc. A biztonság okáért felhajtja a kóláját, bár langyos. Az ajkára tapadt cseppeket keze fejével maszatolja szét. A papírszalvétát másra szánja. Kisimítja, gonddal újrarahajtogatja: csókafejet csinál.

- Háp! Háp! - hápogja a csóka, aki csak kacsául tud, de Mesterünkhöz nem ér fel mókája.

- Hess, bánat! - nyúl Vadóc a férfi keze után, rajta felejt azután, s konyakostul a szájához vonja. A hegyes, piros nyelvű ördögfióka nem belenyal az italába? Mesterünk lassan elhúzza a poharát. Tűnődve forgatja. - Hol is kezdjem? Hogy is kezdjem, nem tudod? - Ügyetlenül rágyújt. Lesír róla, hogy kocadohányos.

- Mióta cigizel? - veti közbe Vadóc. - A te tündödnék biztos nem tesz jót.

- Hm, volt egyszer egy ifjú titán - kezdi el Mesterünk, akinek már csak a belső hangokra van füle. - Hivatásos forradalmár, marxista profétajelölt. Senkije-semmije, ruhája egy rend pecsétes rendetlenség, még a papájától örökölte kamasz diákként, a háború alatt. Zoknija? Megkeményedett, mállani kezdett, lyukát a talpa alá gyűrte. Rokonságától is rég elrugaszkodott. Mi veszténivalója lehetett volna még, talán a kavernája a tüdején? Kisasszony! Legyen szíves, két konyakot! Egészségedre, Vadócám!

Mesterünk ujjai türelmetlenül toporognak az üveglapon. - Kijöttem a szanatóriumból, rácsodálkoztam a világra, jelentkeztem a kommunista pártba, tüntettem és ordítottam a Nagykörúton, hiszen tudod. A mai fiataloknak, persze, nem adatik meg ennyi gyönyörű ellenzéki-ség sem. Őszintén szólva érthető, hogy nem férnek a bőrükbe. Hát mondd meg te, de tedd a kezéd a szívedre, ki lehet bírni, hogy az ember tizennyolc éves, és még egy ablakot sem törhet össze? Emlékszel, amikor azt kiabáltuk: „Halál a feketézőkre!”, és kövel dobtuk be az Emke kirakatát? Hu-hú! Egészségedre, kispajtás.

Újabb forduló. Már Vadóc szeme is csillog.

- De ez mind smafu - legyint Mesterünk. - Mást nem tudsz te, komám. Azt például, hogy a nagy államosítások idején elvándorolt a DISZ-központba Márta néném, ott keresett meg, tudom is én, hány év után. Az R-gárdisták nem érdemesítették belépő cédulára, de ő addig hadrált, amíg le nem hívtak a kapuba. A Múzeumkertben meg az Eszterházy utcában cseréltünk eszmét, nem is akárhogy. „Örülök, hogy látlak! Remekül nézel ki, kisfiam! A szájad meg az orrod szakasztott olyan, mint szegény anyukádé volt.” Ez volt a bevezetés. Aztán a lényeg: az államosítás után kitették a bankból, ahol dolgozott, meggyanúsították, hogy a tőkés igazgatóval tartott bizalmas kapcsolatot. Nem értettem, mit akar épp tőlem. Meg-

mondta: „Rehabilitációt”. „Ha igazságtalanság ért - nyilatkoztam ex cathedra -, nélkülem is kiderül. Fordulj a párttitkároddhoz.” „Jó, fiam, én megértelek, hogy nem akarsz ujjat húzni senkivel öregedő nagynénéd miatt, beérem azzal is, ha fölvétetsz máshová. Gyorsírok, gépelek, és nemcsak magyarul, németül, angolul is, meglátod, nem vallasz szégyent velem.” Mire én: „Minek ehhez Magyarországon protekció? Elmegy a munkaközvetítőbe, és kész. Itt mindenki kap munkát, aki dolgozni akar.” Így. Azzal megcsókoltam és otthagytam, arra hivatkozva, hogy rohannom kell. Többé nem láttam. Disszidált. Ausztráliába, a lányához, de annak sem kellett, valami szeretetházban halt meg odakint, tavaly.

- Szegény.

- A rácsos vaskapuban az őrtisztelgésféleképp biccentett, Márta néném meg úgy nézett utánam, mintha egyikünket örülnék tartaná: a fejét rázta szegény, hogy ne kelljen aljasnak gondolnia.

- Nem is voltál az. Soha!

- Ha kérdeztél, legyen bátorságod végighallgatni.

Vadóc bocsánatkérőleg bólint. Kitárul hát előtte az az annyira áhított másik világ, mégsem talál benne semmi örömet. Újabb, ki tudja, hányadik pohár.

- Lakott a házukban egy rendőr - mélyül el Mesterünk hangja, és alig leplezett undorral nyeli vissza a gyomrából feltolakodó savanyúságot -, egy rendőr, aki a részekre specializálta magát. Felettesei méltányolták különös szenvedélyét, éjszakai járőrbe osztották rendszerint. Reggelenként járt a pincébe tüzelőért, csakúgy, mint én. A poros, pókhálós pincefolyosón ismerkedtünk össze. Mögém állt, amíg a fát hasogattam, cigarettára gyújtott, és nem tudom, mi okból, vadászkalandjaival szórakoztatott. Nem volt beszédes ember különben. Úgy látszik, mindenkinek kell valaki, akinek kiöntheti a szívét. A padon alvók meg a négykézlábasok voltak a kedvencei. Melljük lopakodott, aztán megrázta őket, vagy a fülükbe ordított. Igen, tudom már, miért mesélem ezt. Az volt a szavajárása, hogy semmi sem olyan kijózanító hatású, mint egy jól irányzott seggbe rúgás.

- Nem értem - szakad meg a kontaktus, s Vadóc elképed: mekkora távolság feszülhet a tenyéryi asztalka fölött s alatt. A térdük csupa érzéketlen porc. Az ő keze zsibbad, a férfié hideg.

Mesterünk töri meg a csendet kényszeredett vigyorral: - Csak azt akartam mondani, hogy engem nem ébresztett föl az sem, amit olyan melegen ajánlott és feltehetően rendszeresített is az én rendőr haverom. Már műszerész átképzős voltam - folytatja -, egyszer felhívott apám nővére, nem ismered. „Kisfiam, segíthetnél - mondta -, el akarom adni az írógépet.” „Az Irodagépénél hivatalos áron átveszik.” Kinevetett: „Hogyne, hogy kiraboljanak, majd bolond leszek féláron túladni rajta.” „Mit tehetsz én?” „Ha volna kollégád, aki ilyesmivel foglalkozik.” „Nincs.” „Ne légy már olyan értetlen, te is kereshetsz rajta!” „Csakhogy énnekem olyan pénz nem kell, amiért nem dolgoztam meg” - csattantam fel, azzal lecsaptam a kagylót, és tökéletesen meg voltam elégedve önmagammal. Mellesleg: a DISZ-ből, tudod-e, miért tették ki feleségestől a szűrőmet? A burzsuj rokonaimért, ha-ha.

Megérkezik a kávé, a józanító dupla. Vadóc kedveskedni akar, megkérdi, hány cukorral issza?

- Keserűen - inti le Mesterünk, egyensúlyát veszített, széles mozdulattal.

A pincéző az asztalnál terem, s a keze ügyéből minden törékeny tárgyat gondosan összeszed. Mesterünk nyújtózkodik, leveri az egész tálcát. A bóbítás mindent belekalkulál a számlába, de egy fia megjegyzést sem tesz.

Egymásba kapaszkodva lépnek az utcára. Mélyet szippantanak az esti frissességéből. Vadóc átengedi magát egy megfogalmazhatatlan, fura jó érzésnek. A fények, a forgalom, a férfi monoton gyónása, minden zenévé oldódik körülötte. Megáll, behunyja szemét, és vár valamire. Mesterünkől parttalanul ömlik a szó, szorongatja ugyan, de nem csókolja meg.

Vadóc kitepi magát a kábulatból, futásnak ered. Csikorogva fékez egy taxi, ziláltan esik be az ajtaján; úgy kapaszkodik a kilincsébe, mintha feszegetnék kívülről, pedig Mesterünk semmi ilyet nem csinál. Ott cövekel a sarkon, ahol hagyta; nem szól, nem integet, sziluettje szétolvad az éjszakányi feketeségben. Nem kell közönség senkinek. Legjobb, ha mindenki magában, s magának dumál. Zümmög a motor, a taxióra, Vadóc agya sem több, mint egy engedelmes magnó: szóról szóra visszapergeti az utolsó szeszszagú mondatokat.

- Katonaság, betegség, megaláztatások, semmi sem törhette össze a hitemet, hogy velem a világnak célja van. A bajba jutottak kéretlen prókátora lettem. Pusztában szónokló, elcsapott prófétajelölt. A legtöbben mégis idegenkedtek tőlem, nem értették, mi lobog bennem? Mert előttem senki és semmi nem volt szent: párttitkár, művezető, igazgató, nekem egyre ment. A *Szabad Nép*-nél? Külön dossziét nyitottak közölhetetlen leveleimnek. Miért tűrték? Ki tudja? Ahogy így utólag elgondolom... Ötvenhat tavaszán aztán rehabilitáltak, deus ex machina a Tiszti Ház színpadán: az Ifjúság Aranykönyvébe nagy taps és ováció közt jegyezték be mindkettőnk nevét. Megkérdezték, mihez van kedvünk? Választhatunk. Egyszer majd elmesélem, hol, merre jártam mint újságíró... Október aztán kijózanított. Agyő, kispajtás, vedd a kalapod. Vissza az üzembe. Több barátomat lecsukták, a pártba nem léptem be. Még örülhettem, hogy megúsztam. Így lettem az, aki vagyok: csak a megélhetés érdekel. Ami jó milliónyi másnak, miért ne volna jó nekem? Megette a fene, jobb híján maszekban fuserálok egy kis pótkeresetet, a fiúk nőnek, a pénz mindig kevés, valahogy így. Á, az embert előbb-utóbb átítatja a keserűség. Marad az írás. Igen. Szelep a fáradt gőznek. Narkózis...

Mesterünk a falnak dől, úgy néz az elvitorlázó taxi után. Gyomra kóvályog, a fejét acélpánt szorítja, lába alatt inog a talaj. - Hazudtam - dünnyögi elanyátlanodva. - Szöszit valójában elhallgattam; de hát mit mondhattam volna? - Körülnéz, sehol senki. Kigombolja nadrágját, s meglocsolja a falat.

Lódul hazafelé. Olykor úgy rémlik, rádőlnek a házak, de megtámogatja a vakolatot, s helyrebillen minden. Tisztában van vele, hogy nem lehet valami rózsás az ábrázata, mégis elcsodálkozik, amikor egy neonfényes, tükrös kirakatból lisztes képű halotti maszkja három példányban mered vissza rá.

Panoptikum - állapítja meg vigyorogva -, s ahogy az aszfalton a tócsákat, úgy kerülgeti a kellemetlen emlékeket, mert közben a langyos nyári eső is eleredt. Semmiből támadt, röpké zápor, éppen csak elveri a port, kiglancolja az úttestet, s máris elszalad. Nem tudja elhessegetni a feltolakvó képeket, emlékeznie kell a régi vurstlira. Az a titokzatos, szürke mutatványos sátor tornyosul előtte, amely hónapokon át izgatta gyerekfantáziáját. Ott ágál a dobogón az a csupa száj égimeszelő, akárcsak valamikor, hangja rekedtes, egyszersmind rikoltó: - Hitler, Musszolini és Csemberlén, az emberiség nagyjai! A Lokneszi Szörny, a Düsseldorf-i Rém, El-le-ven Gyilkosok, Vérr-ben-fetren-gő Áll-dozatok az üveg alatt! Ak-kár az igaziak! Mattuska mamáját, hor-ribile diktú, horr-dágyon vitték a tegnapi előadásról!

Ijesztő fekete függöny a bejárat. Libegő gyászlobogó, ütött-kopott, agyonfoltozott. Esküdni merne, hogy a halottasházból csórták, talán apa koporsóját borította a ravatalon.

A báméskodók gyűrűje mind összébb szorul a nyakigláb körül. Neki sikerül a ponyva mellett egészen a függönyig lopakodnia. Beles. Üvegkalitkák derengenek a sápadt villanyfényben, s

az üvegkoporsókban életnagyságú emberek állnak, ülnek, mozdulnak - halálmereven. Felfordul a gyomra.

- Hordd el magad, öcskös, míg szépen vagyunk - mordul rá a kikiáltó -, bil-lire, aki hátulgombolós!

Végigkíséri a hátborzongató rikácsolás, végig, a ligeten át...

Most megint a kirakatot látja. A tükörbeli hasonmások rábólintanak: - Mi is megértünk már a kiállításra.

Undorodva törli zsebkendőjébe a szája köré tapadt keserűséget, de hasztalan.

5

Köves István sem volt már az az irigylésre méltó munkásíró, akinek hitte magát a jó ebéd után. Kiszáradt szájpadrását pikkelyesre cserzette mind nehezebben forgó nyelve, de hát a sikerért meg kell szenvedni, ezt tudta jól. Sem magának, sem másnak nem adott felmentést, nem engedélyezett egy percnyi pihenőt.

...Vadóc álmatlanul hánykolódik. Megártott volna az ital? Sohasem szokott. Ha több az elég-nél, ledugja az ujját, azzal vége. Rágódni sem szokása változtathatatlan, megtörtént dolgokon. Ez az este mégis kifogott rajta. Mintha torzító tükröt tartott volna elé. Annyi év után visszatér, akit nem is várt, és ő még azon nyafog, hogy megváltozott. Aztán hazajön, itt meg várja ez, pulykavörösen, szemeit bazedovosan kimeresztve. Megütni nem merte, de fenyegetőzni, azt tudott a gyerek előtt. - Hol voltál? Kivel henteregtél?! Felelj! Követelem!

Most meg horkol, mint aki jól végezte dolgát. Nem, ettől még tudna aludni. A jelenetekhez már hozzászokott. Bandi, a nagy hangú bíró. Azt hiszi, született szónok, pedig csak rossz ripacs. Az imént is. Ahogy toporzékolt, ahogy lihegett. Milyen nevetségesen játszott a túl férji szerepét. Mert mire is lehetne igazán féltékeny?

Tiszta fehérneművel ellátja - a Patyolat jóvoltából; vacsorájáról úgy-ahogy gondoskodik; ha kedve támad, a takarója alá is odaengedi - mit akar még? A gyerekéhez sincs sok köze. Öcsike kezdettől fogva egyedül az övé. Az ilyenek, aki a munkájával hál, s néha még álmában is paragrafusokkal viaskodik, az ilyenek az asszony a legjobb esetben is csak kényelmes bútorarab. Otthona dísz, féltett tulajdona. Párttagsági könyv a zsebben, marxista végzettség felsőfokon, de egyetlen rabszolgát csak tarthat az ember, ha már megházasodott. A diplomás rabszolga - az meg már maga is státuszszimbólum.

Megpróbál olvasni. Éjjeliszekevényén rendetlen összevisszaságban újságok, szaklapok és Camus-tól a *Közöny*. A szovjet folyóiratban a daganatkeltő vírusokkal folytatott kísérleteket ismertetik. Nincs türelme hozzá. Az újsággal hiába próbálkozik, csak a vastag betűs címekig jut el. Milyen unott egykedvűséggel siklik át az ember a háborús konfliktusok élet-halál hírei fölött, ha ezer kilométerek választják el a borzalomtól, s különösen, ha naponta ismétlődik ugyanaz. Örökös rettegés lenne az élet, ha idegeinket nem védené természetes védőburok. Camus hősével mégsem tud egyetérteni. Dühíti. Ingerli.

Hiába vesz be altatót, gondolatai nem tudnak elpihenni. Újra a Körtéren, a járdaszegélyen, újra az a megalázó pillanat. A villanyt mégis lekattintja, aludni kell - gondolja -, különben

holnap tiszta grogy lesz. Maradjon minden így, nem kell semmi több. Csak ez a fejfájás, ez szűnne egy kicsit.

Gyógyszer után motoz. Csörrenés. Leverte a lámpát. A másik rekamié nyögve nyikorog - Bandi a túlsó oldalára fordul. Rossz egyedül. A jól ismert bútordarabok elidegenednek a sötétben, s csápokat növesztenek. Oldódó formákon tapogatózik hajsolt tekintete.

Villog a lepedő és a párna a túlsó sarokban, Bandi ott szuszog hájasan, szétomolva, a takarója félig lecsúszott. Karja a feje mellett. Csecsemőtartásban alszik, vélte, míg szerette. A foglalkozása rabja még álmában is, ez az igazság: öklei telefonkagylók. Mégis csupán sajnálni lehet, mert ki van szolgáltatva saját hiúságának. Nagyon is sebezhető, valósággal pucér a lelke, akár az az idevilágító meztelen tompora...

Hajnaltól rigófüttyre ébred. Álmát tartóztatva ringatózik rajta, aztán kinyitja a szemét. Bohóc az ágyon! Röppenő rozsdaláng! A kerti lucfenyő zöld sörénye trapézként himbál. Nahát! Hatodik éve laknak itt, s még sohasem találkozott vele. Bandi szerint képtelenség; ilyen városközelben mókusz nem üt tanyát. Ő hitte is, nem is. Egyedül Öcsi kardoskodott, hogy igenis van mókusz a kertben. Csakugyan. Még hogy a kertben? A párkányon! Végigfut rajta, szimatol: hiszen ez keres valamit! Hát ezért könyörög Öcsi mindennap amerikai mogoróért!

Mitől ez a mámoros jókedv?

Az álma... felvillan, elillan, utánakap.

Otthon lakott, még mint növendék lány. Kora reggel volt akkor is. A nap az ágyára süttött, de nem, nem a nap, *ő* állt az ágya mellett fiatalon, és méregette rá a szemét. Több se kellett, fülére húzta a paplant, ám hiába színlelt alvást, *az* nem olyan, *az* nem tágitott. Sőt közelebb hajolt, keltegetni kezdte; rettentő melege lett. Jó - egyezett bele -, felöltözik, de mars ki, vagy hátra arc! Ki az ágyból, le a hálóinget, egy-kettő - fröcskölte, szórta magára a hideg vizet. *Róla* már-már el is feledkezett. Amíg lehetett. Mert egyszer csak valami furcsát érzett, amilyet még soha. Hát nem visszafordult, s a háta mögé lopózott, hogy a mellébe markoljon a betyár?

Máskor is kísértették már álmában olyan vágyak, amilyeneket ébren nem ismert, de azokat utálta. Teste verejtékben úszott, valami undorító szájíz maradt utánuk. Nehezen kidekázott lelki egyensúlyát féltette tőlük. Nyugalmat akart mindenáron, nyugalmat, ha már diszharmóniára született. Azt hitte, tökéletesen tisztában van önmagával. A szeretkezést pusztán testi szükségletnek tartotta, ami szerencsés esetben annyi, mint a jó evés-ivás. Mivel pedig az íny örömeit ugyancsak becsülte, egyéb érzékei szempontjából még megtisztelőnek is vélhette a vont párhuzamot. Megalázónak csak azt érezte, ha ösztönei nagy néha annyira eluralkodtak rajta, hogy - ha időlegesen is - elveszítette öntudatát. Szerencsére már Bandi is beletörődött, hogy hetek telnek el két aktus között.

Ez a mostani álom azonban épp azzal kavarta föl, hogy a tökéletes testi-lelki egészség öröme-érzetét hagyta maga után.

Na, ebből elég! Meztelenül, lábujjhegyen fut ki a fürdőszobába, s kitárt karral, felszegett fejjel feszül a zuhany sugarának, még a szappan simogatását is élvezi. Dalolni volna kedve, de némán, óvatosan, hogy zajt ne csapjon, kapja magára a tegnapi szoknyát, a blúzt, a kardigánt. Míg kiszámított, szögletes mozdulatokkal mossa a haját, először tűnődik el rajta, miért is nem öltözködik változatosabban? Miért hord egy ruhát a végtelenségig?

Indulás előtt teát főz. Az elektromos rácsok közt piruló kenyér vidám szagot áraszt. Ropogtatja, mint mókusz a mogorót. Elmosolyodik. Kihallik, ahogy Öcsi még horkol, Bandi felől semmi nesz. Kitép egy noteszlapot, ráfirkál valamit, majd hazatelefonál.

Egyensúlyoz a járda téglá szegélyén, s nagy ötlete támad: megszámlálja útközben a boldogokat. Vajon hányat talál?

Fiatal pár sustorog a peronon, micsoda szerencse! Kettő egy csapásra. A Körtéren átszáll; itt egy félregombolkozott kiskatona lép a lábára, és azt sem mondja, pardon. Gyanús. Piros képe transzban sugárzik - törődik is a külvilággal, pedig a kimenője talán már éjfélkor lejárt. Legszívesebben magához ölelné.

Körülnéz: hogyan tovább? Munkába siető, gondterhelt emberekkel van tele a kocsi. Kiveti hálóját az utca forgatagába. No nézd! Egy lehetetlenül vigyorgó nő! Saját mása az ablaküvegen, nem valami szép, a szája holdkaréj, s legalább a füléig ér. Szőröstül-bőröstül az ő embere! Még csak nem is vitás. Rákacsint, maskurázik, szemez, móríkal vele, végig az Üllői úton. Hát nem nagyszerű, hogy rátalált? Remekül szerkesztett játék a világ! Csak ismerni kell a ritmusát.

A lépcsőn már szalad.

Alig várja, hogy felérjen, és a szobájába zárkózhasson. A folyosó kihalt, az Onkológiai Tanszék üres. Papírt terít maga elé. Szíve majd kiszakad a szédült rohanástól, keze még reszket, de már megállás nélkül rója a sorokat.

6

Sötétedni kezdett. Először a béna cserépkályha körül szürkültek el a színek, majd lassan eltompultak az arcvonások, mégis, mintha árnyakkal népesült volna be az egész szoba. A papírlapok szinte foszforeszkáltak, és maguktól peregtek Köves István ujjai között.

...Mesterünk nehezen kelt. Állva elaludna a gyorsvasúton, ha Szöszi nem diktálta volna belé a kávé. A munka azért remélhetőleg menni fog. Mégsem szeretné, ha a srácok észrevennék, hogy történt valami. Önmaga előtt azonban kár alakoskodnia. Homlokát ráncolja csak, de mintha sorsa kaleidoszkópját rázta volna meg, az éjszaka mozaikjai kéretlenül összeállnak.

Akkor kifelé futott a szerelvény, Csepelnek. Éjfél utáni utolsó járat, vegyes társaság: színházból, kocsmából, munkából - ki honnan keveredett elő. A szemközti padon két hadráló, cipőgombszemű arab diák, göndör hajú, telt ajkú srácok. Átellenben egy hiába sminkelt, túsarkú nő finnyásan fészkelődni kezdett. Felröppent egy megjegyzés a sarokból: - Az ilyenekre költik a pénzt, azért nincs kereset!

A jelzőrakétát vészjósló csend követte.

- Kerülnének a kezem közé, megemlegetnék! - háborgott az előbbi hang.

Egy hajós egyenruhás fiatalember harag nélkül odatáncolt az arabok padja mellé, izmos karján feltolta inge ujját. - Rég nem bunyóztam egy jót! - köpte rágógumiját a padlóra, s az állát simogatta.

- Az arcomba leheltek - pattant fel a fészkelődő nő.

- Nagysasasszonyom! - tápáskodott túlhan a háborgó hang gáláns gazdája. - Ha megengedi - ajánlotta fel széles mozdulattal a helyét, majd közelebb tántorgott. A hajóst utánozva, fejét himbálva imbolygott oda ő is az arabok elé.

A magasabbik fiú barnás arca fakószürkére vált. Társa hiába pörölt vele, hátrafeszült, aztán hirtelen fölegyenesedett. Damaszkuszi rugós penge közvetlen közelből; nyakizmai megfeszültek, lélegzetviasszafojtva, szemrebbenés nélkül sugározta vissza a ráfröcskölt gyűlöletet.

Ezt már végképp nem tűrhette. - I beg your pardon! - kiáltott fel, és két könyéssel furakodott a szikrázó arcvonalak közé. Kérve, csitítva, üvöltve ismételte újra meg újra, ami szegényes angol szókinéséből kitelt: - I beg your pardon. I beg your pardon, boys - és szétvetett lábbal, inogva tűrte hátán a részeg öklének dörömbölését. A kocsi hallgatott.

A vezető lefüggönyözött ajtaja végre résnyire felnyílt: - Nyugalom! Nyugalom, jóemberek, vagy leszállnak!

Fegyverszünet.

A Szabadkikötőnél járhattak, amikor megszólalt egy postás: - No most megkóstoltattuk velük azt a híres magyar vendégszeretetet!

- Arab vagy néger, az is csak ember! Nem? - kontrázott rá egy lány az ajtó mellől.

- Menj hozzá feleségül, ha annyira tetszik! - torkolta le a túsarkú.

- Elég! Most már elég legyen! - csattant fel innen is, onnan is egy-egy erélyesebb hang.

A hajóslegény letúrta az inge ujját. A részeg is leszállt. Mesterünk pedig, mintha még most is verejtékezne az átélt izgalomtól. A gyávaság régi rossz szelleme. Miért nem avatkozott be mindjárt, a kezdet kezdetén?

Gyerekkorában egyszer utcakölykök kötöttek belé. Egy idegen felnőttet szólított meg; egyfelé mennek, hadd szegődjön mellé. „Mi a csuda? Megijedtél ezektől a kis brigantiktól?”

Megpróbált később a maga lábára állni. Boxolni tanult. Amikor a németek bejöttek, elszökött hazulról. A déli határon fogták el: a partizánokhoz keresett utat. Negyvennégytől ötvenhatig nem volt egyéb az élete, mint csupa fejrázó konok NEM a félelemre, amelyet születése óta a vérében hordozott.

Mindjárt a Boráros térre érnek. Lassít a motorvonat. Gondolatai finisbe fordulnak: hogyan ért *haza*?

Nagyot nyel, az ínyén újra érzi a nyugtalanság savanykás ízét. Kopogó léptei visszhangzanak az alvó betonon. A vaksi ablakok szabdalta sötét mértani formák a modern kockaházakat gipszmalettekké idegenítették. A színeket letörölte az éjszaka.

A kapu nyitva. Errefelé nem szokás bezárni. Míg a lakásajtón kulcsával motoz, nyikorogva tárul az is. A sötét előszobában ismerős asszony- és ételillat. Süketen kattan a kapcsoló. A beszűrődő derengés pongyolás alakot sejtet.

- Miért vagy fönn? És miért sötétben?

Felszakadó sírás a felelet.

- Mi történt? Mi baj?

Újabb zokogóroham.

- A biztosíték? - kap észbe. - Gyere, kivisszük az asztalt, onnan elérem vígan.

Szűk az ajtó, az asztal széles. Minden koccan, ütődik, zörög, még fölverik a házat. A tartalék biztosíték csak nem akar a helyére csúszni. Tapogatódzik, ujjával a kettőhúsba nyúl. - Az anyád! - kiált fel. - Szédülök - nyögi.

- Gyere le! - szól rá, szólal meg végre Szöszi.

- Kérek szépen egy kis vizet!

Lekászálódik, de akármilyen nyavalyás, nem ússza meg szárazon, hiába ég a villany is már.

- Vele voltál! Tudom - sziszeg a vád, a bizonyosság.

A Soroksári útról mindjárt balra fordul, átvág a Mester utcán - úgy szereti ezt a reggeli sétát! Utolsó mély lélegzetvétel, aztán fejest ugrik a munkába.

Néha csakugyan attól tart, hogy szétesik.

Csettintve lekezel a fémkarú bélyegzőórával, és besétál a csapdába újra. Táncteremszerű tanműhely, a fal mellett körös-körül esztergák, fúrók, satufejű munkaasztalok. Az egész úgy, ahogy van, egy óriási vasmarok öt bilincsujja, amely már-már a gégejét roppantja össze. Rajta csiszolnak, vésnek és kalapálnak naphosszat, az idegein mindenesetre. Nyolcórás birkózás értetlenséggel, ügyetlen kezekkel, ezernyi csipcsup dologgal, ami mások szerint ugyan mind smafu, mert „hálát adhatsz az istennek, hogy nem kell normában dolgoznod.”

Még ha gyűlölné az egészszet. De szereti a szakmát, és szívéhez nőttek a srácok is.

Tízdekás kalapácsot reszelnek az elsőévesek. Ismerkedés szerszámmal, anyaggal. Minden kezdet suta.

- Hogy fogod a reszelőt, te? Két kézzel, lassan, tempósan, így ni! - mutatja. - Tolásnál harap, húzásnál siklik. Nem hinta, miért billegteted?

Odébb lép. - No, Misi, használod-e a derékszöget? Mutasd a műved! Hm, ez nulla - csóválja a fejét. - Ebből nem hasáb, ebből hordó lesz, fiam. Akkora a pocakja, akár egy vemhes kancának! Megmondtam, hogy kell - legyinti meg a fiút. - Miért nem figyelsz? Messziről látom - kiáltja -, a Katié egyenes lesz! Csak így tovább, kislány! Fiúk, lemaradunk?

A legénykék nekiveselkednek, lám, itt is felszította a nemek közötti versenyt. Önkéntelenül az ablakhoz lép, s elnéz a ferde háztetők felett. Észre sem veszi, s Csepelen jár újra; az éjszakai dráma harmadik felvonását csak elodázta a kettőhűsz meg a biztosíték; a szóttlanul elébe lökött, rég elhűlt vacsora nem ment le a torkán.

Szöszi dérral-dúrral rámolni kezdett, a mosogatóvíz kilötyt, ahogy föltette.

- Éjjel kettőkor? Feküdjünk le!

- Egyszeriben milyen sürgős lett az úrnak!

- Mindent megmagyarázok.

- Tudod, kinek.

Átkarolta. Erővel elzárta a gázcsapot. Szöszi undorral rázta le magáról a kezét. Voltaképpen nem is csodálta. Besomfordált a fürdőszobába kezét mosni, száját öblíteni. Szagolgatta a leheletét, nem érzik-e rajta szesz, dohány vagy valami más? Mire végzett, Szöszi útra készen állt.

- Most meg hová?

- Mi közöd hozzá?!

Lefogta. Erővel tépte ki kezéből a retikült. Lihegve, hang nélkül dulakodtak. Rádobta a paplan tetejére. Állati vágy hergelte, ilyet még nem érzett soha. Szöszi hunyt szemmel, mozdulatlanul

feküdt, mint akit jégből faragtak. Ez se szegte dühödt kedvét. Ha ravatal lett volna az a tizenöt éves közös fekhely, s Szöszi rég halott, akkor is magáévá tette volna. Ész nélkül szórta le ingét, nadrágját. Rávetette magát, csókolta ahol érte, szinte falta, míg a dermedt asszonyi test át nem forrósodott, lüktetve rá nem kulcsolódott, vállába nem mart. Vadóc? Talán álmodta csak!

De nem. A tanműhely elszarusodott ablakkerete keletre néz. Az Üllői út, az egyetem, a tanszék felé. S a foltozott palatetők fölött felfeslik a szürke sátor. A szikrázó fény elől Mesterünk zavartan fordítja el a tekintetét, de hiába, a közöny felhasadt. A ragyogás az öreg, megszokott világot valósággal újjászüli. Mesterünk a csoda előtt behunyja, összeszorítja a szemét.

A tanszéken az adjunktusi szobában pedig szinte serceg, valósággal szikrát hány a toll a papíron, akár a sistergő gyutacs. A levélen se cím, se megszólítás, robban az anélkül is - véli Vadóc, de kritikus szelleme ez egyszer banalitásokba fullad:

„Mióta eszmélek, szeretek szeretni, hiszen tudod: sokat és sokfélét szerettem. Téged talán jobban, mint másokat, de mindez nagyon rég volt. Az évek csöndben körém rakódtak. Közönyből építettem nyugalmat. Azt hittem, hozzám nem ér fel már semmi hullámverés. De te egyszer csak újra megjelentél, vadul dörömböltél, és rám törted a kaput. Szédülök, mint aki varázslatból ébred. Mi ez? Felfogni sem tudom, mi történt velem. Egyik pillanatról a másikra - váratlanul és hihetetlenül - sarkaiból fordult ki a világ? Vagy csak az én világom? Egy biztos: kötelékeim fellazultak, zárt énem kitárult, a mindenség részesévé lettem. Olyat kaptam Tőled és Átlatod, amit örökre elveszettnek hittem: a létezés értelmébe vetett hitet... Csak szülhetnék legalább egy gyereket Neked!”

Kopognak. Vadóc, az adjunktusnő - fiókjába dugja túlsordult érzéseit. Nyugalmat feszít az arcára, s ajtót nyit. Kezdődik a hajsza: referátum, gyakorlat, konzílium, telefonok. Mesterünk csak dél felé hívja fel. Hangja elfogódott, szokatlanul komoly.

- Mikor? - kérdi Vadóc riadtan, lüktető tenyérrel szorítva a kagylót. Örömet aggodalom fátyolozza. - Ma? Igen. Feltétlenül.

Kihúzza a fiókot, a félbehagyott levelet komótosan összehajtogatja papírrepülőnek, s a tárt ablakhoz lép vele, de rányitják az ajtót. Vallomását diribdarabra tépi hirtelen, s a körömnymi papírszeleteket már beszélgetés közben, szinte szórakozottan hányja a papírkosárba.

7

Valaki felkattintotta a villanyt. A váratlan, sárga csillárfény mintha meztelen lelkeket villantott volna föl, Julka szemében egy vadmacska kíváncsisága égett. A gyerekek - szanaszét húzódva - bűnbánón kuporogtak. De hunyorgással tüstént ráncba szedték megzavart vonásaikat mindnyájan. Kövesné és a fiatalok szégyenkezve méregették egymást, mint akiket rajtakaptak. A szerző azonban, aki senki másra nem figyelt, az elvétett lépést, a villanásnyi szerepcserét észre sem vette, csupán egy fejezetnyi türelmet kért még, rekedten.

...A sarkon trafik, borbély, csemegebolt. Mesterünk százszor is felméri a megálló hosszát. Az átizzadt borosták hamarabb kiütnek, sebj. Tekercsbe gyúrt búcsúnovelláját a fordulóban kibontja. Ha másnak nem is, legyezőnek jó - gondolja fanyarul, s a fejét minden morajra felkapja. A Gábor Áron utcai villasornál nemcsak állami kocsik suhannak, itt a buszok is sűrűn

járnak, nem úgy, mint a külvárosban. Idestova fél órája vár, bár azt se bánná, ha ez a várakozás időtlenné válna. Eszébe jut a Liget, a banda, s egy régi-régi játék: - Adj, király, katonát! - Nem adok. - Akkor szakítok! - Szakíts, ha bírsz! - Vigyázzatok!

Miért épp itt kell találkozniuk? Micsoda ötlet! Rá vall. Ön- és közveszélyes! De legalábbis tapintatlan. Úton-útfélen emlékekbe botlanak majd. Virágárok utca, Harangvirág utca, Sövény utca... Erre a vidékre szöktek ki mindig a Vízivárosból, ahol Vadócék laktak. Az öregasszony egyszer kővel hajigálta meg. - Hagyd békémet nekem az a lány! - pörölt vele, a méreg lábujj-hegyre kapta, de úgy sem látszott nagyobbnak. Idegességében oroszul káromkodott.

Húszéves korában jött el Kazányból, az első világháború után. Más tüdőbajt, a papa asszonyt hozott a hadifogságból. Dicséretére váljék, ha megbánta is, kitartott mellette. Valahányszor összevesztek, mindannyiszor kibékültek. Csináltak egy fészekalja gyereket, kettő meghalt, három megmaradt. Odahaza oroszul beszéltek, az öreglány soha nem tanult meg tisztességgel magyarul. Néha már a papa is összekeverte a teát a csájával. Őt sohasem állhatták, de hát... Megint egy busz, leszáll két nő, egy férfi. Bosszantó!

Egy taxi zümmögve fordul a sarkon. A lendülettől szinte féloldalra dől, rádiroz, lelassít a járdaszegélynél.

- Ne haragudj, elkéstem egy kicsit.

- Végeztünk? - kérdi a sofőr.

Vadóc doktornő megvonja a vállát, kényszeredetten összefintorog a taxissal, aztán csak kiguberálja a viteldíjat meg némi borraivalót, s a szája szélét beharapva méri fel a helyzetet. - Várj egy percet - mondja, s elmaradhatatlan fekete aktatáskájával beszalad a csemegeüzletbe. Degeszre tömve hozza vissza hamarosan. Elindulnak felfelé. Oda, ahova.

Mesterünk azon van, hogy egy lépéssel mindig előbbre legyen. Így vezérkedhet is meg beszélnie sem kell. Az út jócskán meredek. A csorba lépcsősor után a villák is ritkulnak. Valahol messze megdördül az ég. A cserjés, bokros hegyoldalban a beton is végképp kikopik alóluk. Vízmosásba hengerült éles, vörös kövek csikorognak sietős lépteik alatt. Az alacsonyan járó, gomolyfelhők, a föltámadó szél zivatarral fenyegetnek. - Villámlott? - húzzák be a nyakukat önkéntelenül.

- Hét. Nyolc. Kilenc! - számol Mesterünk fennhangon. A távolban mintha sziklákat görgetne egy óriás.

- Be kéne húzódni valahová - aggodalmaskodik Vadóc; úgy érzi, a kinti feszültség belőle fakad.

Mesterünk megszállottként törtet fölfelé. Arcára csíkot karcol egy visszacsapódó ág; azt hiszi, izzadság, szétkeni. Tovább kapaszkodik. - Itt kell lennie, a hétszentségit! - káromkodik fennhangon. Hogy nem maradtak a hosszabb, de járt úton! - Végre! Ott fehérlik valami.

Oldalazva, hegymászó tartásban, rutinosan rakja lábait. Visszanéz. - A kezed! - nyúl a táskával botladozóért, de Vadóc tiltakozik: - Ez is valami? - Alig mondja ki, megcsúszik. Fél kézzel, kalimpálva kapaszkodik meg egy kinyúló faágban. - Atavizmus! - ordítja fölszabadultan, ahogy csak a torkán kifér.

Üggyel-bajjal érik el az ösvényt. Az Apáti-szikla oldalán ott a turistajelzés: a zöld-fehér csíkok. Avart forgat, ruhájukba tép a viharosra forduló orkán. - Fussunk! - ordítja túl Mesterünk a fergeteget. Mire bebújnak az ormon álló háborús betonbunker szűk bejáratán, csuromvizesek.

Mesterünk dideregve magához öleli Vadócot, de az kibontakozik karjai közül, s ázott ruhájából néhány természetes mozdulattal kilép, kicsavarja, hajladozva a sarokba teríti. Mesterünk felcsillanva nézi, elébb téblábol egy kicsit, aztán a példát maga is követi. Szerencsére akad egy nyaláb száraz gally, abból már csupaszon rak tüzet. Összebújva melegszenek, s esznek a táskák mélyéből, egymás szájába dugják a falatot; odakint hiába zeng a végítélet. A tűz tétova fénye mellett már újra a réges-régi társak, olyan bizalmas, meghitt minden mozdulatuk. De csak addig, amíg összeakaszkodva, lágyan birkózni nem kezdenek, akkor elkomolyodnak. Lihegve, szuszogva henteregnek a fojtogató, sűrű füstben. - Vigyázz! - kiált Vadóc.

Lángot fogott Mesterünk inge meg az alája rejtett búcsúnovella. Ráveti magát testével, s a keze ügyébe akadó göncökkel fojtja el a tüzet.

- Mi az a papír? - noszogatja Vadóc.

- Kézirat - kap az alkalmon Mesterünk. - Róla. Felolvassam?

Vadóc villanó szeme nemet int, a keze mégis utánakap.

- *Méreg.* Az a címe. Nesze - nyújtja oda Mesterünk, kérdő hangsúllyal.

- *Méreg?*

- Az. Gyermekkori emléke. Nekem mondta el először, addig senkinek. Azóta se.

A tűz pislákol, alig ad meleget, nincs több száraz gally, amivel feléleszthetnék.

Egy óra múltán Mesterünk már kint támasztja a bunker falát, s ajkát törli keze fejével. Ragyogva süt a nap. A fanyar, zivatart követő friss földszagra Vadóc is kibújik, nyújtózkodik, a blúzát gombolja. Ni csak, vándorútra keltek a csigák! Fölkap egyet - az ijedt bunkócska hiába sunyit szőke szarvaival, kihízta a házat! -, egy bokor oltalmára bízva. Mesterünk oldalról figyel, gyöngédség és méreg kavarg benne. Bal kezében lóg egy üres üveg. A túlnyomás azzal nyit szelepet: odavágja egy csupasz sziklának.

Vadóc mögéje sompolyog. Befogja a szemét. - Nem lett volna szabad - mondja csendesen.

- Ne haragudj - motyogja Mesterünk a szelíd tenyerek közé temetve, jóleső vakon.

Vadóc már a nedves fűvön kuporog, Mesterünk feje az ölében. - Én csak kaptam tőled. Ami neked jó, nekem se lehet rossz. Csak ne hazudj. És ne szánj!

- Szamár - ennyi a válasz, és egy keserű félmosoly.

- Várj - szökken fel Vadóc. - Hozok egy cserepet.

- Minek?

- Majd meglátod. Tessék behunyni a szemed! De ne less! - Térül-fordul, s már Mesterünk csuklóján motoz. - Fájni fog egy kicsit.

- Felvágod az ereimet? - élvezi a férfi az ügyeskedő ujjak bizsergető ízeit.

- Nem. Most még csak megkarcolom az ujjadat. De ne sziszegj, nem szeretem a gyávákat. Az enyémbe kicsit mélyen beleszaladt, nálad majd vigyázok.

- És a higiénia?

- Ne tessék gúnyolódni! Így ni. Na, nyomd ide!

- Mi ez? Vérszerződés? Hogy lehetsz ilyen gyerek?

- Ne rontsd el a játékomat.

Mesterünk felnevet. - Értem. Te tizenhét éves vagy, én meg tizennyolc.

- Hát az csak természetes! Most pedig megesküszünk, jó?

- Mire?

- Majd megmondom, de előbb esküdj!

- Esküszöm, majom vagy!

- Kimondtad! Esküdtél! Ahogy kigondoltam! - viháncol Vadóc, kölyökként ugrálva. - Tőlem felsorolhatod az egész állatkertet. Öcsi is épp tegnap állapította meg a tükröm előtt: „Anyu, nekünk majomarcunk van!”

- Két vadmaki.

- Te légy a harmadik! Na? A barátodnak elfogadsz? Barátodnak - komolyodik el a hangja. - Csak annak. Nem mondhatasz nemet. Olyan kevéssel beérem. Csak néha lássalak.

Mesterünk szabódik. - Nem így akartam. Az eső. A vihar - és rágyújt.

- Meg én. Magadat ne vádold, nem tehetsz róla. Különben sem olyan fontos az egész. Evés-ivás, ismered az elméletemet. Többé nem hozlak ilyen helyzetbe, ígérem, jó leszek. Neked is van, akivel így jó. És nekem is.

- Hazudsz - csóválja a fejét Mesterünk. - Mégpedig folyékonyan.

- Na és? Változtat a lényegen? - néz a szemébe Vadóc. - Nincs választásom.

Mesterünk kezében lassan kiég a cigaretta. - Tudod is te, hogy miért hívtalak.

- Csacsi vagy! Az arcodra van írva. A novellát is azért hoztad, és azért éppen azt, hogy ne próbálkozzam semmivel. Magaddal hoztad, mert féltél, hogy egyedül nem leszel elég erős.

- Ugyan!

- Ne vitasd el tőlem, kérlek, ezt a kis asszonyi elégtételt. Pirrhuszi győzelem volt, nem telik benne sok örömöm, de mégiscsak diadal.

Az elmeredt hamu lehull.

- Tudod, én egész mást olvastam abban a novellában, mint amiért a kezembe adtad. Ha igazat írtál, ha nem hazudsz... Mondd, mi lenne, ha én most kimennék Csepelre veled. Bemutatsz a feleségednek, és kész.

- Van annak a novellának - csillan fel Mesterünk szeme - folytatása is.

- Hadd legyen! - simogatja meg bizonytalanul Vadóc, s megfényesedik mandulaszeme.

Már a gyorsvasút rohan velük Csepel felé, amikor Mesterünk végre erőt vesz magán, és mégiscsak megszólal: - Ugyan, Vadóca, mondd már meg nekem, mi a csudára esküdtünk odafönn?

- Az élet az övé, de a halál az enyém - dünnyögi az alig hallhatóan. Mesterünk inkább csak sejti, mint érti a választ. Tréfára venni nincs mersze, inkább úgy tesz, mint aki süket. De futkos a hátán a hideg.

Köves István torka most már teljesen kiszáradt, nyelve nem forgott, kész, nem bírta tovább. Maga sem tudta, hogy a fáradtságtól vagy az idegességtől reszket. Szemüvegét a gyűrt papírokra ejtette, hüvelyk- és mutatóujjával az orrgyökét szerette volna megdörögni, de belekapott a szemébe. Tisztában volt vele, hogy a Regény első részével csak az alapszituációt vázolta fel, türelmetlenül leste mégis a hatást.

Julka hová lett? Kimérten, fegyelmezetten, kistálcán hozott egy pohár szódavizet, amiből egy csöpp sem lötytyent ki. Erős, rezzenetlen kezét, amelyet annyit krémezett, hogy a sok évi fizikai munka nyomát eltüntesse róla, mély barázdáival, kidagadó erezetével szinte a sajátjának érezte. A haját pedig, amelyért kislány korában Kesének nevezték a tatabányai hetes telepen, s amely a negyedik iksz után úgy kezdett őszülni, mintha csak újra kiszőkült volna, különös gyengédséggel szerette. Most, a pohár vízzel is kapott valami fontos üzenetet tőle Köves István, túl azon, hogy ránéznie is jólesett. Felhajtotta a pohár vizet, és vele Julka vasakarátát is magába szívta, amely átsegíti majd az irodalmi pályának ezen a holtpontján. De Julka nyugalma azt is sugallta, hogy a Regény csak regény. Fantázia, ha úgy tetszik. És senki ne turkáljon a magánéletében.

Lackó, a kedvence átszellemülten rajzolgatott. Kusza vonalai fejekké kerekedtek, majd rács mögé tűntette őket a kemény satírozással, aminek okát csak ő tudhatta. Fia művészlelkét Köves István nagy becsben tartotta, noha a gyerek közgazdásznak készült. Iboly, Lackó évfolyamtársa, a legilletékesebb kritikus pedig már a jegyzeteit böngészte; nemhiába játszott az Egyetemi Színpadon, meg sem szólalt még, de azt már sikerült éreztetnie, hogy készül, alakul a véleménye. Ahogy alaposan újra meg újra végigmérte őt is, Julkát meg a fiúkat is, ahogy kihúzott szemöldökét felvonva mindjárt a bútorokat, a képeket, a cserepekkal zsúfolt virágállványt is végigpásztázta, látszott, hogy színt, típusokat, kellékeket keres a drámához. Köves István reménykedett, de félt is a véleményétől.

Szilvitől, a nagyobbik fiú partnerétől, aki úgyszólván elterült a fotelja mélyén, kevésbé tartott, még szövetségést is remélt benne. A lány hosszú sörénye a támlára omlott; lehet, hogy ez keltett benne bizalmat, lehet, hogy egyetértő pislogása. Pedig talán csak azért nyitogatta a szemét, hogy el ne aludjon.

- Aki már túlcsordul, mehet üríteni! - ropogtatta izmait a dupla rekamién egymaga terpeszkedő kétméteres Cula, alias Pisti, a lustaság heverő szobra. Csak tekintetének eleven fénye árulta el, hogy halálosan izgatja a téma. - Szilvi, te szunyálsz? - bökte meg a lányt zoknis lábával.

- Na. Csak gondolkodom. Én ilyenkor bárgyú képet vágok.

- Hallod, apa? Micsoda siker! Szilvi gondolkodik!

- Marha! - szisszent föl a loboncos. - Azon tűnődöm, hogy én annak a nőnek a helyében semmi esetre se jöttem volna ki a bé nejedhez.

- Nejem? Nekem? - röhögött Pisti, de fanyarul, mint akinek a lábára léptek. - Amíg mások nőszülnek, én elég, ha besegítek.

- Ne ízetlenkedj! - intette le anyásan Julka, de ugrásra készen visszahúzódott székével a sarokba. - Folytasd, István.

- Pistinek igaza van - kászálódott ki íróasztala mögül kicsit megnyugodva Köves István. Nyíltszini tapsot nem kapott ugyan, de ki se fütyülték - vélte, s az első szemlét bocsánatkérő mosollyal, pózolt kézlegyintéssel zárta. - Talán jobb is, ha kicsit magatokra maradtok - szólt

vissza az ajtóból némi malíciával -, amíg jövök, eldönthetitek, érdemes-e egyáltalán tovább olvasnom.

- Ugyan, apa - rajzolt tovább Lackó. De Köves István kiment, és jól tette. Egyszerre kezdett beszélni mindenki.

- Kicsit meredek, nem mondom - nyújtózkodott Szilvi, akinek a hirtelen felélénkült Lackó kézzel-lábbal magyarázta: - Majd ha hárman együtt lesznek. Az lesz csak meredek! Erotika, szex, perverzitás! A monogámiát különben sem lehet abszolutizálni! Olvastad Engelsnél...

- Engels ide, Engels oda - pattant elibük a fiús mellű Iboly -, az fix, hogy én kikaparnám a szemedet, Szil, ha hozzánk így kipofátlankodnál!

- Csuti, bagázs! Csuti! - csördített közibük Pisti, és felugrott. Riadtan figyelte anyja elmerevült arcát.

- Egy frászt! - húzkodta kivillanó derekára sárga pulóverét Iboly. - Nekünk kell megfogalmaznunk korosztályunk elvárását! Díszes társaságunktól ezt kérte a papád, vagy nem?

- Ibolyát túlságosan is felajzottam - így Lackó -, talán épp azzal, hogy felkészítettem a legrosszabbra - de ahogy anyja ránézett, hozzátette: - persze nagyjából és per általánice.

Tényleg, egyedül Julka hallgatott. Ha ez a Regény, adja Isten, egyszer mégiscsak nyomdába kerül, mindenki rajta fog röhögni. - Azonosulás, egyszersmind elidegenedés - szólalt meg tétován, s a félig még rágatlan szavak nyomán jólesőn hűvös távolságot érzett. Egy szempillantás alatt elcsendesedtek. - Erre a kettősségre kell rávegyük apátokat, hogy a Regényt újra tudja írni. Mert ez így semmiképpen sem jó. Meggyőződhetetek róla.

Mintha mázsás kövekkel szólt volna, úgy próbára tette a néhány mondat.

- Julka néni, kérem - próbált tiltakozni Szilvi -, tetszik ismerni, én nem szívesen mondok ellent, de hát hogy utasíthatnánk el valamit, amibe még csak belekóstoltunk?

- Anyu nem irodalmár, mint az, a Regényben - vágott közbe Lackó -, de azért ért hozzá!

- Senki sem vonta kétségbe! - zümmögte Iboly. - A mamád töviről hegyire ismeri az egész könyvet, egyes részletek már biztos a könyökén jönnek ki, elhiszem. De hát ez mégiscsak egy mű, könyörgöm tisztelettel! - öltötte ki a fullánkját kaján grimasszal.

- Pisti azt mondta - rázta meg loboncát Szilvi -, hogy István bácsinak voltak írói sikerei is. Hogy amit írt, sok mindent kinyomtattak.

- Újságokba - bólogatott Pisti.

- Már Tatabányán - tette hozzá Julka -, a *Dolgozók Lapja*. Aztán idefönn a *Népszava*. A vasárnapi irodalmi mellékletben. Majd minden hónapban.

- Tárcanovellákat? - kérdezte Iboly szakszerűen, szája szélét rágva.

- Azokat, azokat - mondta Lackó. - Csak a családi tárcát nem nagyon gyarapította. Bár a legtöbbet rólunk írta.

- Cula és Prücsök - sóhajtotta Julka.

- Itt vannak az íróasztalban - közelítette a témát Lackó gyakorlatiasabban, azzal a felső fiókot mindjárt ki is húzta.

- Vigyázz! - kiáltott rá Julka, de a fiú a sárguló újságköteget rikkancsmódra a hóna alá csapta.

- Itt a *Népszava*! Megjelent a *Népszava*! Köves István valahai művével a *Népszava*!

Julka a legszívesebben lekevert volna egyet. - Teszed vissza rögtön! - hebegte.

Pisti nekirontott, de a lányok rácsimpaszkodtak: - Hagyd békén! - Mi ez? Diktatúra? A sarokba szorított Lackó az újságokat szabad fél kezével szanaszét szórta.

Nyílt az ajtó. Köves István értetlenül nézte a fölfordulást.

- Itt az illetékes! - rikkantott Iboly. - Nyilatkozatot kérünk, miért olyan sárgák ezek a miccsdák?

- A Regényről! - mordult rá Pisti. - Az a lényeg, te mafla!

Iboly csípőre tett kézzel lecövekelt. - A személyeskedésedet - fortyant föl - tartsd meg magadnak!

Köves István nyelt és hallgatott.

- Majd én nyilatkozom - lépett Julka védőn István elé -, majd én. Ti pedig? Jó lesz, ha egy kicsit lejjebb adjátok.

- Nos?

- A szerzőt halljuk!

Julka elengedte a füle mellett a leplezetlen gúnyt. - Amióta ezzel a Regénnyel kínlódik - bökött a háta mögé -, semmi kisebbet, se tárcát, se mást nem írt. Az irogatásból kinőtt, úgy véli, elég öreg, hogy végre valami maradandót alkosson. Lassan tíz éve, hogy egyáltalán nyomdafestéket szagolhatott. A gyár meg elemészti. Most vihogjatok.

István megragadta Julka kezét, hálás-görcsösen szorongatta, de mukkanni sem mert.

- Blabla! Miért nem kell senkinek?

- Majd mi kielemezzük!

- Tényleg, Julka néni - így Szilvi -, tessék már mondani, miért nem jelentetik meg?

- István szerint összefogott ellene az egész világ. A könyvkiadók. A lektorok. A politikai helyzet. A szocialista irodalomban megint prűdéria uralkodik.

István öntudatlanul bólogatott.

- Úgy véli, hogy valami fontosat mondott ki, fejére olvasta társadalmunknak az újmódi képmutatást; ezért ítélték hallgatásra. Épp ezért tart igazságtalannak minden visszautasítást, méltatlannak minden bírálatot. Régi barátaival, pártfogóival sorra összerúgta a port. A tanműhelyben meg illegális olvasókört szervez.

- Nem igaz!

- Nem vallja be, de titokban az ifjúság valamiféle meg nem értett apostolának képzei magát.

- Értem, értem - vakaródzott Szilvi; rosszat sejtve, ijedten meredtek anyjukra a fiúk.

- Egy biztos! - rázta le a férfi kezét Julka. - Most kimondom! A szemedbe! Igen! Ne másokban keresd a hibát. Te vagy holtvágányon, édes öregem!

Köves István segélykérően nézett körül, patetikusan megtántorodott, de a székbe tényleg belerogyott.

- Anyu, hallgass már! - könyörgött furcsa, vékony hangon Pisti. Most Lackó rohant vízért.

- Kegyetlenség! - sziszegte feketén Iboly.

- Én vagyok a kegyetlen? Éppen én? Rég kellett volna, réges-rég. Nemhogy holtvágányon vagy - csattant föl a hangja -, ott is rozsdásodsz meg! Regényhős és író? Két külön cég! Kiszolgáltatod magad anélkül, hogy értelme volna! De én szajkózhatok neked, akár a falnak beszélnék!

- Amit apu írt, annak semmi köze a valósághoz - próbálta anyja szavait tompítani Pisti.

- Még nem fejeztem be! Végre kipakolok!

- Na, nekem ebből elegendem van - ugrott föl Iboly -, én ide regényt hallgatni jöttem. A papátok Regényét. Lackó! Azért hívtál, vagy se?

- Inkább figyelj!

- Próbálok figyelni, de hát lehet? A kiadók már kimondták az ítéletet. Házi kritikusban sincs hiány. Látjátok feleim, így fojtják meg a művészetet!

- Senkibe se fojtom a szót - mondta Julka nyomatékkal, azzal a rekamié sarkába telepedett, cipőjét lerúgta, és mintegy szavai kontrasztjaképpen a szájához feszítette a lába ujját. - Megy még, srácok! Ki tudja utánam csinálni?

- Anyu produkálja magát - könnyebbült meg Lackó. - Nézzétek, tíz óra múlt. Hétfőn vizsgázom. Nem folytathatnánk aztán a szeánszot?

Iboly sértődötten szedelőzködött. Köves István szó nélkül odanyújtotta Lackónak a kocsikulcsot.

- Csak a kollégiumig - nézett rá Julka. Lackó bólintott.

Szilvi még összeszedte a hamutartókat meg a kávéscsészéket. Addigra Pisti is cipőt húzott. Szilvit csak a szomszédba kellett kísérnie.

István leszegett fejjel ült, mint aki gyökeret eresztett. Julka pontosan érezte, mi megy végbe benne. Holnapután - mondta helyette -, ha ráértek - azzal széthúzta a rekamiét, s ágyazni kezdett, majd elvonult a fürdőszobába. A fiúk acsarkodását már nem is hallotta.

Magukra maradtak, lefeküdtek végre. Külön takaró alatt, a párnák között tíz centiméteres hézag. Istvánt sokszoros sértettség fojtogatta. Julka szívesen magyarázkodott volna, ha nem neki kellett volna elkezdenie. Dobálta magát, úgy forgolódott, hogy a rekamié fel-felnyögött.

- Hozzak valami altatót? - kérdezte István, mint aki fél is, de szeretné a lehető legolcsóbban megúszni a dolgot.

- Hagyj a mérgeiddel! Vidd őket oda, ahonnan hoztad!

István sóhajtott. Érezte, hogy így nem megy. De tudta, hogy most nem sértődhet meg.

- Hagyjál - lökte vissza Julka.

Istvánnak összerándult a gyomra. A váltott napok sodrában akaratlanul is olyan szerepet vállalt, hogy semmiképp sem alhatott el elsőnek. A gyomorgörcs pedig további szereplését is kétségessé tette. A házasságukban kialakult rutinos közeledésmód szerint lerántotta Julkáról a paplant.

- Mondd, István - szólalt meg az könnyek között -, mégis mit képzelsz rólam?

- A feleségem vagy. Szeretlek.

- Tegnap mással, holnap megint mással. Egyik ágyból ki, a másikba be. Téged csöppet sem zavar? Én nem ilyen házasságra szegődtem!

István megpróbálta felinni az asszony könnyeit. - „Amiről nem beszélünk” - mondta gyöngéden -, volt egy ilyen című film gyerekkoromban.

- Attól még elmész holnap - hüppögte Julka.

- Dolgozni.

- Bolondnak nézel? Vasárnap?

- Megállapodtunk, vagy nem! Hát ez egy ilyen műszak!

- Hazudsz! Én ebbe sohasem egyeztem bele! - sziszegte. - Neked mindenhez jogod van?! - rázta meg a vállát, majd akkorát lökött rajta, hogy István csaknem leesett az ágyról. - Gazemberség, hogy két helyen árulod a bőröd, eridj a fenébe! Szedd a ruhád, és öltözz, de most, ha olyan mehetnéked van, ha nem tudsz anélkül a nő nélkül élni!

- Szegénykém! Más a Regény és más az élet, te magad mondtad.

- A szeretődhez kujtorogsz. Ne kényszeríts, hogy rátok csöngessek!

- Hagyd abba már, ne kínozz, Julka.

- Van pofád azt mondani, hogy még én kínozlak?!

- Csak azt mondtam, megvan az én bajom is.

- Magad főzted. Most meg velem etetnéd meg.

- Hidd el, a tiédet is átérzem. Mindenkiét - nyögte István. - Egy icipicit legalább te is sajnálhatnál.

A nyafogás meg a burkolt többes még inkább elkeserítette Julkát.

- Amiért szeretőd van? Hogy kurvád van? - forgatta mazochista dühvel az ocsmánynak érzett szót.

- Akkor te is az vagy!

- Kurva! Kurva! Kurva!

István agyát elborította az indulat. Érezte, hogy nyomban ütni fog, vagy valami más szörnyűséget csinál. Felugrott. Kirohant gyógyszerért. Andaxint és altatót szórt a tenyerébe: egy pohár vízzel Julka orra alá dugta. - Vedd be! - parancsolta. A saját adagját csak azután nyelte le.

Újra némán és mozdulatlanul heverték egymás mellett.

Mikor hat már az az istenverte gyógyszer! - gyötrődött István. - Ha nem küzd ellene, talán már el is aludt volna.

Julka újabb közeledésre várt, de valahogy szemérmesebbre, normálisabbra: beszélgetésre mindenekelőtt. Néhány nyugtató szóra. Hogy elfeledje mindazt, amire gondolni se akart. Hogy soha senki nem ékelődött kettőjük közé. Hogy ugyanúgy van minden, mint régen, és másik világ nincs is. Hogy öregségére nem fenyegeti magány. A vasárnap újra vasárnap lesz, s mire felébrednek, csak nevetni fognak rossz álmaikon.

Vasárnap reggel, vagyis inkább jócskán délelőtt, Köves István idegesen rángatta a Trabant volánját. A Soroksári útnál a kiránduló kocsik összetorlódtak, legalább bekaphatott még egy nyugtatót. Még jó, hogy a hídnál a konvoj megrándult, és magával sodorta. Szorongva élvezte az alárendeltséget, s csak az utolsó pillanatban jutott eszébe, hogy a Tétényi útról balra kanyarodjon. A lifthez kulcsa volt, benyomta a kilencediket. Már várták.

Az előszobában fülledt csend fogadta, a teli fogas szinte rádőlt, a padka alá gyűrt cipők is neheztelően meredtek rá. Lábujjhegyen merészkedett beljebb. Olgit pillantotta meg először. A lány a jegyzeti fölé hajolt, hátra sem fordult az ajtó nyikordulására. István mögéje lépett, és egy félénk puszit lehelt a hajára.

- Szia - nézett föl rá Olgi. Szomorú, barna tekintete a beágyazatlan rekamiét is befogta. Gyűrt hálóingben, konokul a fal felé fordulva, ott feküdt, meg se rezzent Vera, az anyja.

István nagyot nyelt, a kezét onnan messziről nyújtotta volna simogatásra, de félszeg mozgulata már a szándéknál elakadt. Lépni meg különösképp nem mert Vera felé. Gondolt egyet, átvándorolt a kisszobába, hogy ott kezdje az ostromot. Talán a nagymama - gondolta -, talán az könnyebben fölenged. Tíz év óta, de különösen az utóbbi időben a variációk mintha teljesen kimerültek volna. - Mamika édes. Keszcsókolom - köszönt rá -, hogy aludtál? Jobban, mint a múlt éjszaka? - Keserűen konstataulta, hogy hamisan cseng az érdeklődése. Itt sem állíthatta meg az időt szombat reggel.

Az öregasszony meredten nézte a plafont vaksi szemével. Vastag szemüvege mellette hevert.

Újabb nyelés, most már sóhajjal is tetézve. István megpróbált leülni a kiságy szélére, de hogy az öregasszony nem mozdult tovább, csak fél fenékre.

- Mit ákarsz? - szólalt meg a mama rekedten, azokkal a sajátos, idegen csengésű „ák”-kal, melyekkel a magyart gyötörte. Nem állta a hallgatást tovább, fojtogatta a méreg. - Miért jöttél? Kínozni minket? Vjérocška professzor lehetne. De valami tudok. Titok. Te gonosz vagy. Én birkózok, de nem bírok. Tanúk vannak. Ha meghalok, te leszel ok. Hogy nem hagysz aludni ő. Hallgass! Én mindent érzek, és őszintén mondok. Add ide szemüveg, akarok nézni. Szglázu na gláz. Oj, töröld meg! Csak volna jó szem. A késsel.

- Tessék, mamóka.

- Te ne hízelegj. Én átlátok téged. Önző vagy. Nem is láttam ilyen ember. Sátán vagy. Eto pravda. Sátán, panyimájes? I já bajúsz. Félek. Vjerocška nem eszik, iszik konyak. Olgika vszigidá tanul. Te vagy nagy ok, te gyilkolsz minket. A feleség is! Egy, kettő, három, oj ti, négy nő! Kak balit minyá! Te vagy felelős! Zúg fej, nincs erő. És hogy ég hát!

- Megmasszírozzam?

- Vjérocška haragudni fog. Igyi, vigasztal kicsi. Nyet, várj, főzz kávé. És tegyél bele olyan fehér.

- Fél szaharint kérsz?

- Szilvalekvár kérsz, tojás. Tojás, dva. Neked sok segíteni kell, panyimájes? Bűnös vagy. Csinálj nekik is. Vjérocška! - kiáltott át a szomszéd szobába. - Kusaj, szerce moja! - Olgika, i ti tózsle!

- Pista! - szólalt meg odabentről Vera is végre. István úgy rohant be, hogy feldöntötte a széket.

- Megütötted magad? - kérdezte Vera, felkönyökölve.

István csak a fejét rázta és legyintett. Mosolyogni próbált.

- Minek töröd magad? Olyan nevetséges.

István zavartan hümmögött.

Vera az óráját dugta az orra alá. - Múlt vasárnap jobban sietnél - mondta. - Csepelre mindig jobban sietsz, nem gondolod?

István összeráncolta a szemöldökét, és fújtatva sóhajtozott.

- Innen vasárnap is korán mész el. Remegsz, hogy egy félórát vissza ne tartsalak. Amikor munkába indulsz, akkor is rohansz, tudom, hogy még legyen időd felhívni Julkát. Különbömit bánom? Legalább reggel is jutott időd ölelkezésre.

István ijedten rázta a fejét.

- Tőlem csak ne reszkess, meg ne kapkodj ész nélkül, mert idegesít. Amikor így be vagy tojva, legszívesebben azt mondanám, miért nem maradtál otthon! Ülnél szépen a Julkád szoknyáján. Úgyis túl sokan vagyunk ebben a kis lakásban.

- Várj egy kicsit - mondta István elhaló hangon, és a zsebébe turkált -, beveszek valamit.

- Veszél ám! Majd mindjárt megmondom, hogy mit! Így, ahogy vagy, demonstrálhatnád az előadásomnál a gyógyszerdependenciát. Mennyivel jobb az alkoholizmusnál? Úgy tántorogsz, mint aki máris részeg.

- A mama téged félt, a konyakosüveg miatt. Miért nem dugod el jobban előle?

- Csak ne beszélj mellé. A maminak másban van igaza. A vasárnapi rakott krumpliról nem mondunk le holmi nyavalygások miatt. Majd utánad megyek én is a konyhába.

István megkönnyebbülve indult volna kifelé, de Vera még visszatartotta: - A tervezetet oda kell adnom holnap a minisztériumban Kozma Jancsinak. Nyers, csak a lényegét írtam le, a stilizálás rád vár.

- Szóval a kezemre meg a tollamra igényt tartasz? - bökött vissza az ajtóból István.

- Csakis arra. Jó érzéked van az árnyalatokhoz.

- De a rakott krumplihoz ért Pista a legjobban! - szólt bele Olgi a hátuk mögül. - Valóságos műalkotás volt ma két hete is - ecsetelte a száját megnyalva.

- Rakott krumpli? - jelent meg az öregasszony bizonytalanul csoszogva, meg-megbotlott hosszú hálóingében. - Gyomromban farkas. Pista, kérlek, bisztró! Tojás, forr. Gyere gyorsan. Nu. Oj, ti rejtvény! És még kávé se. Vjérocška, pacsemu ti nye kusajes jiscso?

- Teát ki kér? - szólt vissza István a konyhából. Két kéz lendült a magasba. - Velem együtt három.

Mindent megcsinált sorjában. De nagymama farkasa végleg csak akkor nyugodott meg, amikor a rakott krumpli szaftját mártogatta. - Oj, kak vkuszna! - hajtogatta. - Sose unok. Hogy sajnálok én lányom! Miért nem laksz itt mindig, te ronda?

Ebéd után a szakács átvedlett lektornak. István gyorsan belemélyedt Vera tervezetébe, mely az alkoholisták gondozásának szervezési elveit foglalta pontokba, de már az első oldalnál kikíváncozott a véleménye: - Megbeszélted ezt az anyagot a professzorkáddal? Ha megkerülsz, abból botrány lesz. Mégiscsak az Alkoholológiai Tanszék a munkahelyed egyelőre.

- Majd a végén! - förmedt rá Vera. - Hogyan lehet valamibe addig belebeszélni, amíg nem látszanak az összefüggések? Különbösen is, őt csak a külföldi konferenciák érdeklik. Most éppen a rajnai lovagvárokra készül föl a bedekkerből.

- Minek az az egész frissen szervezett tanszéketek? És minek oda orvos? Az állam nyereszkezik az alkoholon, mindenki tudja; a császár meztelen, ezt hiába próbáljátok elrejteni fügefalevéllal!

- Én hiszek a szociálhigiénében, nem csak tanítom. A fehér talárban celebráló orvoskollégák, akik maguknak perselyeznek a medicina szent nevében, előbb-utóbb lekopnak rólunk.

- És akkor mi lesz? Az a néhány elszánt apostol, mint amilyen te is vagy, a jerikói falaknak ítéletnapig trombitálhat.

István megrágott minden mondatot, közben Vera mosogatni kezdett. Így mindenki annyit moroghatott, amennyit akart, és talán még valami hasznosat is csináltak. Olgi a porszívót szedte elő, és buzgón felbőgte.

Kedélyes vasárnap délután - tűnődött István. Pár perc múlva kétfelől dörömböltek. Szerencsére Olgi elkészült. Legalábbis, ahol a papok táncolnak - mondta volna az efféle munkára Julka. Csakhogy Julka Csepelen, a másik bolygón lakott. Csepel és Lágymányos - a táguló világegyetem két divergens halmaza, amelyek soha többé nem fedhetik egymást - ezt az egyszeregyet Istvánba ugyancsak beleverte az élet -, hiába tükröképek a koordinátarendszer pozitív és negatív tartományában. A két birodalomban csak István volt közös, egymaga feszült az origóban: pók, de a maga szötte háló foglya.

Az átdörömbölésre viszont ajánlatos volt hallgatni, mert István nem volt bejelentve, még ideiglenesen sem. De Verának esze ágában sem volt már bármiért is tovább problémázni. - Kapcsoljátok be a tévét! - nevette el magát, és mosogatóhabos karját keresztbe fonta, úgy lengette a szomszédokra.

A nagymama tátott szájjal élvezte az ő csodálatos lányát, akihez foghatót anya még nem szült, legalábbis úgy vélte, aztán mégiscsak kinyitotta a tévét.

István odaült Olgi mellé, akiről látszott, hogy egyelőre belefáradt az egyetembe. - Nem zavarlak? - kérdezte tőle halkan. - Mikor vizsgázol?

- Holnap...

- Traktálhatlak?

A lány rámeresztette anyjára emlékeztető mandulaszemét, úgy bólintott. A konyhából még behallatszott a vízcsobogás meg az edények csörömpölése. Olgi a szemöldökével intett, hogy figyel.

- Képzeld, közönséget találtam a Regényhez.

- Kiadják? Tudtam!

- Csak a fiúk meg az a két lány. Este összejöttek odakint Csepelen. Felolvastam.

- Az egészet? - hűlt el Olgi.

- Még csak az elejét, de máris kitört a botrány.

- ???

- Julka kipakolt. Képzeld, kifejtette, hogy egyetért a kiadókkal. Azt mondta, rossz.

- Biztos félreértetted.
- Ugyan! Még az egyik kislány is megsajnál.
- Melyik?
- Akivel Lackó jár. Ibolynak hívják.
- Belevaló csaj. Ismerem - kacsintott Olgi. - Láttam az Egyetemi Színpadon. Só is, paprika is van benne, szerintem.
- Képzeld, a kislány kiállt az eddigiek mellett; elsősorban rajta múlt, hogy egyáltalán lesz még folytatás.
- Mikor?
- Holnap. Hétfőn délután.
- És Pisti?
- Idáig nem nyilatkozott. Pedig, gondolom, izgatja minden reagálás.
- Hm, most milyen lánnyal jár?
- Mi ez? Testvéri érdeklődés?
- Talán már csak kíváncsiság.
- Szilvinek hívják - mondta István. - Magas, karcsú és hosszú szőke haja van. Nincs beleesve túlságosan.
- Szerencsére. Vagy nem?
- Persze hogy persze, Olgikám! Eddig még minden nagy szerelme, tudod, csak zúrral járt.
- Mikor is volt az utolsó?
- Hogy el ne kiabáljam. Egy éve már.
- Mi van itt? Sugdolózunk? - lépett be Vera. - Tetszik a tévé, mamókám?
- Tetszik, tetszik, csak semmi se értek. Pista mindig dumál. Olgika is susukájet. Rossz érzek. Nekem van telepátia.
- Ne irigykedj, mamika! Téged egyenesen imádlak - védekezett István.
- Ki az az Ibolya-Szilva, akiről te annyi sok dumálsz?
- Semmi. Nem fontos. Két lány - mondta zavartan István. - Azt hittem, a tévét nézed, mamika.
- Miféle két lány? - figyelt fel Vera.
- Pistáékhoz felvitték a fiúk a csajokat - igyekezett segíteni rajta Olgi.
- Szóval mulatoztál.
- Dehogysis, csak a Regényt...
- Micsodát?
- Fölvoltam - ismerte be büntudattal István.
- Magyarul: föltálatál!
- De anyukám - próbálkozott Olgi -, Pistának csak segít, ha megbírálják.

- Gyűlölöm azt a szemetet. Hitvány bizonyítványmagyarázat Julkának. És téged is megöl benne. Minden sora hazugság!

- Látod, hogy élek.

- Megkínlódja ő is - mondta csendesen István.

- Egyet végy tudomásul - rázkódott össze Vera -, de egyszer és mindenkorra! Ha még sokáig játszol azzal a regényfélével, és valami isteni csodával megjelenteted, ide a lábad többé be nem teszed! Megértettük egymást?!

István bólintott.

- És ne szórakoztasd a csepeli történeteiddel Olgikát se! Neki is rosszul esik rólatok hallani, érted? Miattatok vesztette el az apját! - üvöltötte, és kirohant.

- Talán miattam - nyögött fel István.

Olgi megszimogatta a kezét, aztán az anyja után szaladt. A nagymama is tüntetőleg kivonult, csak előbb még odasziszegte neki: sátán!

Köves István bekapta a rég áhított andaxinokat, és az ablakba állt. Fények pislákolnak Csepelen, a Duna-ág túloldalán. Mélyen alatta apró emberkék, hangyák. Szédült, ahogy lenézett. Le akarta ereszteni a redőnyt, de az nagy robajjal leszakadt:

Beszakadt mindenki. - Semmi bajod? - kapaszkodott Vera a nyakába. - Olyan gonosz vagyok sokszor, de én is kínlódom tőle. Ne haragudj rám.

- Azt hittem, meghaltál - mondta az öregasszony, lihegve a totyogástól.

Olgi is megszimogatta István kezét. Úgy látszik, a leszakadt redőny szerencsét hozott.

- Pista! - húzta magához az asszony István busa fejét. - Bolondok vagyunk mindnyájan. Megértem én őt is. De legjobban téged sajnállak. Ezért a szörnyű ide-oda rohanásért. Pedig minket is kikészít. Mire kiveszekszem magam veled, mire megszoklak, el kell engedjelek. Nincs ellazulás. Nincs megpihenés. És a legszörnyűbb, hogy ezt én akartam így.

Zörgött a kulcs.

- Öcsi? - kérdezte teljesen fölöslegesen István. A csattogás, zuhogás magáért beszélt. Vera kamasz fia dobta le a táskáját, bukósisakját, rugdosta le a csukáját odakint.

- Pista itt van? - törte rájuk az ajtót, vastag hangja megcsuklott egy kicsit - nem láttam lent az autód.

- Odébb álltam meg, túl a sarkon. Nagy volt a forgalom?

- Amilyen a balatoni úton lenni szokott. Marha éhes vagyok.

- Ott a rakott krumpli a sütőben.

- Teát ki kér? - kérdezte Öcsi, és már indult is kifelé. - Egyél velem, Pista!

Két pofára zabált, de be nem állt a szája. Hogy milyen cikis helyzetet csinált egy hülye digó, a nőjének akart imponálni, kanyarban előzött oszlopot, egyre dudált, s mindig csak félig tért vissza a sorba. Hogy csinál majd dallamkürtöt Frédivel. Czetka motor dallamkürttel, az lesz csak oltári! Meg hogy látott egy olyan spéci Jávát, de olyat! Úgy húzott el a Mercik mellett, mint egy isten, mint egy lökös! Ha majd melózik, arra cseréli a Czetkáját. Hát a fiúk hogy vannak, hány vizsgájuk van még hátra? A beathajú örökmozgónak még arra is jutott ideje, hogy közben a teákat is kitöltse. Csak túl hirtelen evett. Előrecsúszott a székén, nadrágját kigombolta, és egy jóízűt böföntett. - Jaj, hogy belaktam - nyögte, de azért még föltápászkodott, hogy a nagymama narancsos turmixát elkészítse.

Végre lefeküdtek. Az étkezőfülkében vetett kiságyon az öregasszony elcsendesedett, szuszogása behallatszott a nyitott ajtón, talán el is aludt már. A kisházban Olgi még tanult; a fénycsík a parkettán mindenesetre erről árulkodott. Öcsit a másik ágyon dumálás közben nyomta el az álom. A meghittebb percek most következhetnek. Vera ma kivételesen nem volt álmos. Erős szívdobogása volt, és annyira zaklatottnak érezte magát, mintha kávé ivott volna. Pedig csak visszhangoztak benne a vasárnap eseményei, amiről beszéltek és amit csak sejtett. Éber nyugalansága Istvánnak viszont kapóra jött.

- Na - biztatta Vera -, hadd halljam. Panaszkodj! - azzal odakuporodott a férfi vállára. - Amikor túl jól vagy, attól úgyis csak rosszul leszek. Legfeljebb vigasztalónak vagyok valamirevaló, mert veled örülni nagyon ritkán tudok. Alig hiszem, hogy maradt még rajtam szeretnivaló.

- Nem szabadna, hogy terheljelek a magam gondjával. De amikor úgy tele vagyok. Az én természetemmel a hallgatás mindennél rosszabb - suttogta István. - Te tudod legjobban. Nem így képzeltem, amikor belevágtam. A Nagy Család. A gondok megosztása. Az örömök hatványozódása. Milyen szép is lehetett volna.

- Nincs hozzá erőm - lehelte Vera. - Ha a Mama nem volna. Talán. De Julka akkor sem fogadna el. Nem is fogadott el igazából soha.

- Megfulladok. Legalább beszélni szeretnék róluk. Ugye, nem haragszol? - kérdezte István, de választ se várva folytatta. - A fiúk. A legszörnyűbb, ami köztük és köztem megromlott. Visszavonhatatlanul és végérvényesen.

- Hallgatlak, papa, de azért ne haragudj, ha közben mégis elalszom.

- Pisti megint ordított velem. Megint rám vágta az ajtót. A vakolat is lehullott. Én söpörtem össze, mit tehettem volna; Julka, mint a tűztől, úgy fél a botránytól. Még szerencse, hogy a fürdőszobában volt, és semmit sem hallott. És az egész egy olyan semmiségből robbant ki, pontosan már nem is tudom.

- A szeánsz után?

- Miután Lackó elvitte a kocsit és persze Ibolyt. Ja, igen, Pisti velük szeretett volna kocsi-kázni, csak előbb át kellett kísérnie Szilvit a szomszédba, Lackó meg nem volt hajlandó várni rá. A másik briganti. Ha nem lépek közbe, még ölre mennek. Pisti így is utánuk hajított egy könyvet.

- A Lackót?

- Persze.

- Célzott indulatosság - mondta Vera. - Kontroll nélküli kontroll.

A burkolt gúny felett István átsiklott. - Ezt már mégse tűrhettem - szisszent fel. - Az én pénzen ne indulatoskodjon! De megkaptam a magamét. Hogy le vagyok szarva, és én őt ne oktassam. Meg hogy az öccse a libling, és amit művel, az már végképp kibíratatlan, tatatatam. Emlékeztettem, hogy ő sem makulátlan, és volt mit túrnunk tőle is jó néhányszor, de hamar belém fojtotta a szót. A maga módján persze. A régi nótával jött elő, hogy nekem köszönhet minden rosszat. Hogy én az ő zűrjeit csak ne emlegetsem, mert miattam lett olyan, amilyen!

- Mire te magadba roskadtál?

- Mit mondhattam volna?

- Bármit - susogta Vera indulattal -, csak ne dőltél volna dugába mindjárt az első sértő szóra! Például azt, hogy pillanatnyi szemtelenségét ugyan mivel indokolja? És öccsével szemben miért nincsen benne több megértés: hátha Lackó most van abban a szószerben, amit ő olyan szívesen hány a szemedre? És honnan veszi a bátorságot az efféle bíraskodáshoz, amikor belőled él, és tőlem is elfogad, sőt olykor kér is ezt-azt?

- Csepelen én vagyok a bűnbak.

- Mert vállalod ezt az ocsmány szerepet. Bezzeg, ha elváltál volna! A fele kedvességért, fele pénzért mind a két fiú odáig lenne.

- Vera!

- Sohasem javasoltam, én tisztában vagyok veled. Olyan vagy, amilyen. Elfogadtalak torzónak, félbe törve. Nem mondom, ha magad akarnál valami mást. De te igazán sohasem akartál változtatni, sajnos. Különben, még ideológiát is csináltam hozzá: amíg Julkához ragaszkodsz, addig én is számíthatok rád. A hulládra pedig nem tartok igényt; a Regényed ebben a vonatkozásban is hazugság.

- Aranyos vagy - kezdett oldódni István. - A megértésedet semmi sem pótolhatja. Elég baj, hogy Julkával beszélni sem szabad rólatok, és arról, ami annyira fáj. Ilyenkor azt érzem, hogy lassan már csak te tartasz életben. És tudod, mi bánt legjobban? Hogy talán nem is tudják, mit veszítettek veled. Azzal, hogy nélkülözniük kell a te érveidet, a te megértésed.

- Valamikor hallgattak rám, igaz - mondta Vera csendesen -, és nekem is jó volt velük. Ha egy kicsit erősebb lettem volna. Akár hiszed, akár nem, Julkáról még álmodom is. Néha bántotok, megaláztok, de a legtöbbször a kedvességére emlékszem vissza. Na, hagyjuk az ömlengést - tolt el Vera István törleszkedő kezét. - Holnap nehéz napom lesz. A minisztérium, tudod. Maradj már, papa, inkább aludjunk. Majd máskor...

II. HÉTFŐ ÉS KEDD

10

Köves István feje felett gyűlni kezdtek a felhők. Már a gyárkapuban megérezte, amikor Bircsák bácsi, a nikotinos fogú portás visszautasította megszokott hétfői szivarját azzal az átlátszó kifogással, hogy még nem reggelizett. És az udvaron is, ahogy keresztülhaladt, mintha összesúgtak volna mögötte. A tanműhelyben ugyan megindult a verkli: a vasárnapi meccs s a szexélmények megvitatása után, kilenc órára már minden gép forgott. Tízkor viszont kapott egy telefont, hogy a főmérnök hívhatja. Felrohant nyomban a műszakra, de csak Petrovics titkárnőjéig jutott el, aki valami titokzatos külföldiekre hivatkozott, és mindössze az iránt érdeklődött, hogy Julka mióta nem dolgozik. Kövesnek semmi kedve sem volt az oknyomozáshoz. Örült, hogy lélegezni tud egyáltalán, s hogy az órák kergetik egymást. Alig várta, hogy blokkolhasson és indulhasson haza a kézirataihoz. Remegett, ha arra gondolt, hogy bármi közbejőhetett valamelyiküknek is. Mintha bírái elé készült volna. Szinte rögeszméjévé vált a Regény s a prolongált fölolvadás.

Végre, hét órára összejöttek újra. Mindenki elfoglalta *megszokott* helyét. Köves István izgatott-boldogan köszörülte a torkát. Most majd kiderül - gondolta. Papírja fölé hajolva olvasni kezdett, és a család figyelmébe kapaszkodva, szívdobogva érezte, hogy *él*.

...Berreg a csengő. Három szaggatott, rövid ütem, a szokott jel. Mesterünk elfehéredik, visszakapja az ujját, legszívesebben Vadóc háta mögé bújna. Pofacsontjára mégis mosolyt feszít. - Csókollak, édes.

Felesége végignéz rajtuk szótlánul, s nem áll félre az ajtóból.

- Hát eljöttem - szólal meg végre Vadóc. Hogy csak magára számíthat, kedvét szegi, de erőt vesz csalódottságán, és széles karatémozdulattal megérinti Szöszi vállát; megfogni nem meri, úgy néz a szemébe, felszegett fejjel, kicsit pimaszul. - Hallottál rólam. Vagy nem?

Szöszi mereven biccent, s ki tudja, miért, hátrál egy lépést. Vadóc követi. A küszöbön tehát túljutott, de az ellenfél még gyanakvó, s változatlanul útját állja. Cselesen, a fal mellett oldalazva, keresztülvágja magát az előszobán, aztán belevetődik egy fotelba; kétrét görnyed, egész teste csupa figyelem, lábát pedig csámpásan szétdobja, amilyen sután csak lehet. Hang nélkül, csak belül remegve, látszólag kedélyesen tűri, viszonozza a leplezetlenül kíváncsi, ellenséges tekintetet.

Mesterünk egyik lábáról a másikra áll, szája szélét harapdálja. Szöszi rámordul: - Kiért állsz jót, megmondanád végre?

- Meg akart ismerni - próbál Mesterünk magyarázkodni.

Azok ketten nem is figyelnek rá. Penge mosollyal egymást kerülgetik, tapogatózó kérdéseik fémesen sűrűnek. Mesterünk egyik lábáról a másikra áll, reszkette követi a párviadal csörtéit. Riadt tekintete végül Szöszin tapad meg, de az lerázná legszívesebben. Ráhunyorít mégis. Ha másért nem, hogy a hatalmát éreztesse.

Váratlan reakció: Mesterünk egyszeriben feléled. Ugrik, albumot szed elő, fényképeket, szeretne mindent egyszerre megmutatni, ha volna kinek. Azt se tudja, mihez fogjon: likőrt bont, kávéfőz, csak hogy hasznosnak hihesse magát.

Szöszi szemmel tartja Mesterünk kerge kapkodását, de figyelme Vadócra összpontosul, annak fürkészi minden rezdülését. Miféle nő? Mit forgat a fejében? Ragadozó volna? Nem, az kizárt dolog, hogy az életük csak úgy ripsz-ropsz fölboruljon. Sok mindent átvészelték eddig is.

Vadóc konokul következetes. Meg-megújítja az ostromot. - Igazán örülök, hogy megismerhetlek. Kíváncsi voltam rád.

Nem kap választ, ez feldühíti. - El sem tudtam képzelni - folytatja -, mit szerethet rajtad annyira. Rühelltem, amikor rólad beszélt! - De mérge lepereg Szöszi szótlan ellenállásán. - Ahogy így elnézlek, mégsem csodálkozom - vált hangot újra, a szemérmetlen tekintettől Szöszin borzongás fut át. Merőben szokatlan, bántóan természetellenes, mégis nagyon emberi érzés. - Ugyan - mondja, s a hangja már békülékenységről árulkodik.

Vadóc felhajt egy kupicával. A ragacsos pohárkát felemeli. Gukkerez. Az üveg torzít, szétfolynak Szöszi még kötött vonásai, arcbőrének sápadt krémszíne az egész szobát betölti. - Egy órája még gyűlöltelek - jelenti ki tárgyilagosan, keserű ráncsal a szája sarkában. - És most? Hát nem érdekes?

Szöszire alig hat a szesz. Változatlanul megrágja, minden egyes szavát: - Nem értelek.

- Nos, igen, bevallom, engem különös vágy hozott ide - hazardíroz Vadóc, és váratlanul felnevet. - Én tulajdonképpen azért jöttem, hogy leszámoljak veletek.

- Várj - tiltakozik Szöszi erőltetett könnyedséggel, amelynek ellene szólnak lassan gördülő szavai -, a számolás sose volt erős oldalam. - Az asztal alól előhalássza a szemüvegét, s orrára biggyeszti nyomatékának. - Nos?

- Akárhogyan nézem, itt az ideje.

- Így gondoltad, jövet. És most?

- Nem megy.

Mesterünk a fejét kapkodja. Izzad. Sok ez a két nő, így, egy füst alatt.

- Sohasem láttam ennyire egymásnak termett embereket, mint ti vagytok! - sóhajt Vadóc. - Komolyan mondom, elhiheted.

Valami örömféle rebben Szöszi arcán. - Ha már elkezdted - bátorítja a másikat.

Vadóc két könyékre ejti a fejét; szembogara, amely a keskeny szemrést valósággal uralta eddig, hirtelen összeszűkül, tekintete elborul. - Mást szerettem volna itt találni, tudod, egészen mást.

- Ugyan mit?

- Megmondom - hangzik az utolsó fékezett mondata. - Gyűlöletet! Haragot! - tör ki hisztérikusan. - Meg nem értést, amibe beléfészülhetek! Ahol megkapaszkodhatok!

Szöszi elvörösödik, mint akit pofon csaptak. Kihúzza magát, orrcimpája tágul, szája reszket: méltó választ keres.

- Hazudik! - szakad ki Mesterünkből a félelem. - Soha egy rossz szót, érted, soha! - azzal Vadócra vinnyog: - Mi az istennek kell így befeketítened magad?

Az föl kacag: - Lehet, hogy igazad van. Talán másban reménykedtem. Mondjuk, az unalomban. A nyárspolgári kényelemben. Hogy kiderül: önző lettél, s pocakot eresztett a természeted. Hogy rájövök: egyáltalán nem létezel, ergo nem is kellesz nekem.

Mesterünk bambán nevet, nem érti; szidják-e, dicsérik-e? Szöszi pedig, győzelme tudatában, megint elérzékenyül. Szemöldökét felvonja, alig észrevehetően megcsóválja a fejét. A férjének int, úgy küldi ki; a sípoló kávéfőző az ürügy. Vadócot pedig hátba vágja, csak úgy porzik, s markába nyomja a likőrösüveget. Egykettőre, pohár nélkül szopják meg. Néhány csepp kicsordul, Vadóc vízzel maszatolja. Szöszi máskor bosszankodna ilyesmin, most még csak nem is csiszatolja utána a halványuló foltot. Már itt is Mesterünk a kávéval. Szöszi keserűn hörpöli, magának se tud számot adni róla, de most így esik jól. Vadóc négy cukorral issza, ebben is szertelen, bár látszólag megnyugodva, lassan kortyolja. Mesterünk némi tétovázás után felkattintja a bárszekrény rejtett kapcsolóját, mondván, sötétedik. A tejüvegre árnyékbetűk és egy szív girbegurba körvonalai vetülnek.

- Ez a Szeretlek-Villany - jegyzi meg fontoskodva, és Szöszire pillant.

Szöszi ajka megvonaglik, de tűnődő mosolyából még önbizalom árad, s merengeni sem röstell. A makkacsészén levő parányi csorbulást gyűrűsujjával tapogatja. - Születésnap ajándék. Nem is tudom, hány éve lepett meg vele. Sajátos, ugye? Pénze épp nem volt, hát ezt találta ki.

- Sosem volt - kotyog közbe Mesterünk.

- Drótszív meg drótbetű. Nem volt szabad bejönnöm a szobába, amíg fabrikálta.

Mesterünk mind felszabadultabb: - Hát még ha látnád a verseket!

- Műzsája is lettél? - képed el Vadóc őszintén. - Hűha.

- Hagyd! - pattan fel Szöszi, mert Mesterünk már a kis fiókot cibálja. - Ez tökéletesen megveszett! - de riválisa sóvár, szomorú tekintetének nem, mégsem tud ellenállni. - Hogy szabad egy bútornak így nekiesni? - mérgelődik, s már veszi elő az összefűzött paksamétát. - Rajta az öt ujjad nyoma! Hogy lehet egy műszerész keze ilyen otromba!

Éppen csak belelapozhat, mert Vadóc máris utánakap, s a biccenő lábú verseket susogva skandálni próbálja. Arcán átfut egy önkéntelen, kaján grimasz.

- Add vissza tüstént! - tépi ki kezéből a verseket Szöszi. Csattan a kis fiók, kulcsolódik a bárszekrény. Szöszi ugrásra készen veti neki a hátát. Ittál, fészünkbe piszkoltál - sugallja egész tartása -, mi dolgod még itt!

Vadóc lehunyja szemét, és inkább elfekszik a fotelba, mint hogy tudomásul venné Szöszi kiutasító haragját. Mesterünk föl-kattintja a csillárt. Az üvegkemény csóvák ráncokat vésnek mindenkire. Vadóc az órájától kér tanácsot. - Hol vannak a gyerekek? - kérdi kimerülten. - Szerettem volna megismerni őket.

- Majd máskor.

- A mamánál vannak. Hétfőig - motyogja Mesterünk, de az arcok lárvamaszkok, s szavai konganak.

- Kár! - sóhajt Vadóc, s azon tűnődik, vajon ez a „máskor” lesz-e egyáltalán? Veszett mentőötletként a *Méreg* jut eszébe, az a különös novella, amivel Mesterünk a hegyen meglepte, s az elmaradt folytatás. - Azt ígérted, hogy majd még olvasol - fordul a férjéhez.

Valamit el kell árulni a délutánból. - Megmutattam neki a *Mérget* - nyel egyet Mesterünk. - Ugye, nem haragszol?

- És ha igen? - halványul Szöszi az újabb csapástól.

- Nekem tetszett - lelkendezik erősködve Vadóc. - Én különösebben nem értek az irodalomhoz, nem vagyok magyartanár, mint te, de ez az elbeszélés olyan nyersen hiteles, igen, olyan mellbevágóan igaz... szóval nekem tetszik.

Szösz szédeleg. Firtatná az igazságot, de Mesterünk elfordul, kotorász valahol, nem néz a szemébe. - Itt van! - fordul vissza, egy picit hangosabban a kelleténél. - Nem szívesen olvasom fel, csak ha mindketten akarjátok. - Szabadkozása átlátszó. Csodát szeretne. Az írott szó varázsában reménykedik. - A valóságot pedig ne firtassátok benne, hacsak a helyszín nem lesz ismerős - kacsint Szöszire. - Odalent játszódik, ott, ahol ötvenhat után is élünk, azt hiszem, két és fél évig.

- Persze, te tatabányai vagy - biccent Vadóc Szöszinek, nem egészen ártatlanul. Az végképp megdermed. Mit kacsingatnak ezek összevissza? Vele, így együtt csak ne bizalmaskodjanak. Azt hiszik, mert kitárgyalták őt is meg az anyját is, most csámcsoghatnak? A *Méreg*, az az átkozott novella pucérra vetköztette az egész világ előtt, és éppen az árulta el, akiben a legjobban bízott... A fejéből kifutó vérrel lelassulnak kínzó gondolatai.

Vadóc a pulzusát tapintja, vízéért szalad, megitatja; csak Mesterünk nem vesz észre semmit. Önmagával van eltelve, mint mindig, ha olvasáshoz készül. Olyan izgatott, hogy szinte lázas. Elterpeszkedik, rágyújt, császárnak érzi magát. Térdére fekteti irományát, hangját köszörüli. Szőrös kezében remeg a gyönyörűségtől a gépelt papírlap.

- Nagyon érdekes - nyújtja meg az é-t Vadóc. - Bár botfülem van mindenhez, ami nem szakszöveg.

- Az az igazság, hogy jó ez az írás, de rengeteget kéne még csiszolni rajta - néz a szeme közé Szösz, és már újra kész a harcra.

11

A fölolvadás, mint látomás, nem röppent el az előző fejezetek sárkányzsinórján. Köves István utolsó mondatai valósággal gyökeret vertek, és kihajtottak, indáikkal kúszva befonták, fojtogatni kezdték a csepeli szobát. A jelenlévők magukat látták, szituációjukra döbbentek a *kétszárnyú tükörben*, ahol még kimondatlan, visszájára fordult gondolataikra is rá kellett ismerniök. Nem is tehettek már egyebet, megbabonázva, lélegzet-visszafojtva csüggttek Köves minden egyes szaván.

...A ferencvárosi kiskocsmá nem óvoda, hanem ivoda, az Öregtelep „külső irodája”. Ha egy művezető nincs a helyén, legjobb mindjárt itt keresni. Régi magyar szokás, hogy a fontosabb döntések bor mellett születnek. Az órabéremelésre vagy a brigadérosi kinevezésre is meg kell inni az áldomást. No de kijutni? Ugyan.

- Hé, öreg, trafikért mentem.

A portás bácsi hunyorítva bólínt. Kuckójából gomolyog a füst. - Szakikám - dünnyögi -, ha már odamegy, meg ne feledkezzen rólam. - Szereti a szivart. Az csak nem bűn?

A kimérés pincében van, és a lépcső elég meredek ahhoz, hogy részegen nehéz legyen lebotorkálni rajta. Lenin is megnyugodhat hát a május elsejéről itt maradt plakátján: a társaság remek. Különben pedig ott függ, vele szemben, a belkereskedelmi miniszter dekrétuma arról,

hogy ittas egyént kiszolgálni nem szabad. Mellette egy elferdült Munkácsy-reprodukció: a részeg férj hazatérése. Kár, hogy valaki gyufával odafirkálta: Dilis a mandró!

Csupa férfi közt egy szem kipirult nő: egy népes és hangos kompánia uralja a terepet. Félrehúzódva, a pult szélénél két cimborá. Az egyik a tanműhely érdemes Mestere, a másik Rostás, a rég nem látott haver. Előttük utántöltős pohár és egy tányér ízetlen pogácsa.

- Tulajdonképpen én még most is szegény anyuskámat szeretem, tudod? - mélázik Mesterünk.

- Mindenkinél jobban. Mióta meghalt, minden nőben.

- Marha vagy, fiam - állapítja meg Rostás tömören, és csuklik egyet.

- Ühüm - mered a poharába Mesterünk.

- Micsoda kalamajka! Egy feleség is más, és az is más. - Rostás éles, határozott kézmozdulatokkal szabja ki a határokat. - Kár úgy mellre szívni, fiam. Nincs tapasztalatod. Igen, az irodalom, az tesz tönkre téged. Az életet nem lehet úgy élni, mint valami regényt. Ott igen: több bonyodalom, nagyobb honorárium. A drámaíró meggazdagszik, a tragikus színész villát vásárol, de te? Potom áron kiárusítod tulajdon bőrödöt.

- Az ám. Végkiárusítás.

- Térj észhez, fiam, amíg lehet! Jó szakmád van. Feleséged. Gyereked. A kalandokat nem szabad mellre szívni. Minek? És diszkréció, fiam, diszkréció, óva intelek.

- Késő, Gyula. Késő.

- Miért, fiam? Mea culpa, mea maxima culpa! Régi, bevált recept.

- Az én drága feleségemnél mindennek vége már. Megismerkedtek, átlát rajtam, akár én ezen a poháron.

- Képzeldsz. Az asszonyok szívesen osztanak bűnbocsánatot.

- Megérzi rajtam, ha találkozom vele. Lassan már köhögni se merek, mert mindjárt rám kérdez: „Most mire gondolsz? Most meg kire?”

- Szegény barátom! Nem irigyellek - vigyorog Rostás, de észbe kap.

Mesterünk vállat von, látszólag flegmán veti oda: - És ha megszeretik egymást?

Rostás hülyén felfújja az arcát.

- Miért, lehetetlennek tartod? Gondold meg, pajtás, nem az lenne a legjobb mindenkinek? - kapaszkodik Mesterünk barátja tétova köpenygombjába, és értetlenül bámulja, amikor az végül is a kezében marad.

- Öregem - tör ki Rostásból a röhej. - Nahát!

- Mi ütött beléd? Most meg mit nevetsz?

- Még kérdezed? Te ütődött, te hülye! Micsoda balekkel vagyok én megáldva!

- Kösz. Újabbat!

- Várj! - inti le Rostás. - Dolgozott a műhelyben, emlékszel? az az arab gyerek. Az az ösztöndíjas. Hát én egyszer megkérdeztem a többnejűségről. Szégyellte vagy mi az ördög. Azt mondta, hogy a kultúrembereknek náluk is csak egy felesége van. Végül mégis bevallotta, hogy az ő papájának is van néhány. Megtehetik, jómódúak. Aztán mit mond erről a Korán? - kérdeztem. Vigyázz, fiam, nagyon érdekes. A Korán engedélyezi a mókát, de egy feltétellel: tarts egyenlőséget az asszonyok között! Várj, ez még nem minden. Az a góbé szent könyv

hozzáteszi, szó szerint így mondta a fiú: de nem valószínű, hogy sikerül! Hö-hö. Így van, fiam, ez az igazság, Mohamed szakállára esküszöm neked.

- Elég! - lép hátra Mesterünk undorral.

- Csak nem haragszol, ugyan, öreg fiú?

Mesterünk szó nélkül vág oda egy pirosat a pultra. Indulna, de előtte ott a mozgólépcső. - Mindenáron, mindenáron - ismételteti behúzott nyakkal, és ami a legviccesebb: bízik is benne, hogy sikerül feljutnia. Fejében valahogy minden összekeveredik: Szöszi, Vadóc, de még a halott anyuska is.

Odakint újra körülnéz; maga is csodálkozik, hogy fényes nappal így besikeredett. Keskeny az utca, vízszintesen is meredek, csak bukácsolni lehet a macskakövein. Egy földbe süppedt földszintes ház kitámasztott spalettája útjába akad. Kikerülné ívben, de összekuszálódnak a lábai. - Bocsánat - motyogja, és a virágos párkánynak esik, ahol meg is tapad szivacsként, mert a tükör előtt egy lány fésülködik. Szemeznek néhány zavaros pillanatig, de a lány sajnos fitymálva behúzza a táblát.

Amennyire visszaemlékezik, mindig leselkedett. Ötéves volt, s már az izgatta, hogy lefekvés után mi a csudát csinál apa meg anyuska. A toalett-tükör szárnyát esténként úgy fordította, hogy az ajtórésen pont az ágyukra lásson. Csak akkor mérgelődött, ha elaludt, vagy ha idő előtt oltották el a villanyt. Így volt az egész házzal. Ismert ott minden szerelmi szövevényt, ki jár a melléklépcsőn és miért. A nyitva felejtett ablakok mind neki szolgáltak kémlelőnyílásul. Képes volt órákig elüldögelni, és lesni az udvart, a színházat. Talán a betegsége játszott közre, hogy ilyen lett. Évekig rendetlenül vert a szíve, a doktor bácsi megtiltotta, hogy lenn szaladgáljon a többiekkel. Mire kinőtte a bajt, az efféle kibicelést egész jól megszokta, de azért titokban mindig arra készült, hogy egyszer saját drámában jut főszerephez. Most aztán elérte. A merészség íze külön élvezet, valami olyasmi, mint amikor átúszt a Dunát. Pedig most fel tudja mérni, mit veszíthet. Az, hogy mit nyerhet, talány.

Apja is jámbor igavonó baromként robotolt egy életen át, megvont magától mindent a családjáért, aztán egyszer csak belebolondult a lóversenybe, s mindenük odalett. A szomszédok valami nőről rebesgettek, de anyuska nem tűrte az ilyen szóbeszédet. Biztos, hogy nagy oka volt az öregnek, hiszen mi másért borította volna föl azt a jól olajozott, nyomorult családi szekeret?

Prücsök nyit ajtót. Nagy szemeket mereszt. - Apu, mi van veled?

Mesterünk savanyúan elmosolyodik. Üres zsebében kotorász, csokoládét keres.

- Beteg vagy? - kérdi a kisleány, és már törleszkedik: puszira dugja az orrát. - Hogyhogy ilyen korán?

- Miért? - horkan fel Mesterünk. - Nincs még itthon anyád? És Cula? Hol a fenébe kujtorog a bátyád?

Prücsök értetlenül rázza a fejét. Azt mindenki tudja, hogy Cula még iskolában van. Aztán, mint akiben világosság gyúlt, végtelenül gyengéd lesz, kézen fogva a konyhába vezeti apját. Szakasztott anyja, ahogy följánlja: - Apa, főzök neked egy jó forró teát. - Azzal elrendezi a csészét, a tányért, a papírszalvétát. Nem a dicséretért, a maga kedvére.

Szerencsés természet - gondolja Mesterünk -, ő talán boldogságra született.

Sípol a kanná. A teát lassan szűrőcsővel. Tisztul a feje. Tagjaiba lassan visszatér az élet. Kisfia buksijára barackot nyom. De Prücsök, ahogy anyjától látta, előre meredő hüvelykujjai, asszony módra teszi csípőre a kezét.

- Minek kellett inni? - ingatja kócos, szőke fejét. - Majd kórházba dugnak, ha kilyukad a gyomrod.

Mesterünk megsimogatja.

- Édesapu! - dorombol a fiú. - Most akkor se haragudnál, ha rosszkodtam volna?

- Mi az: rossznak lenni? Te még nem is tudod!

Hümmögve töpreng a gyerek, mérlegeli az esélyeket. - És ha gyufával játszottam volna? Megtiltottad!

- Megbocsátanék.

- Hi-hi. Egyest hoztam, meg olyan beírást, mint a múltkor, amikor tömegverekedést csináltam az utcán!

- Nem hiszem.

- Leveled jött. Felbontottam. Hm?

- Hol van? - nevet rá Mesterünk. Mázsás köveket hengerít le róla ez a kis Prücsök.

- Tessék. A tévétől. Csuda érdekes!

Mesterünk beleborzong a feltételezésbe. Esztendeje, hogy beadta. Azt hitte, rég papírkosárba dobták.

- Tudod, mit? Olvasd fel!

Kap az alkalmon a kölyök, hogy kieresztheti a hangját. A néven, a címzésen kezdi fontoskodva: - Csepel, Lakótelep, Nefelejcs utca 17. Tárgy - meghatalmazás.

- Na! Tovább!

- A benyújtott filmnovellát elfogadjuk, egyidejűleg háromezer forint honoráriumot átutalunk, valamint megbízzuk, hogy a novellából írjon forgatókönyvet! - de fogytán a szufla, elvékonyodó hangon darálja tovább. - A munkáért felajánlunk kilencezer, azaz kilencezer forintot. Hű! Az anyja! - kiált fel. - Mit veszel a születésnapomra, apu?

- Amit akarsz! - csókolja össze Mesterünk, aztán felkapja, a nyakába ülteti, és végignyargal vele a lakáson. - Nem vagyok én koszorú! Nem is leszek szomorú, soha! - éneklő ordítva. Prücsök juhézva kíséri.

Csöngetnek. Szősz áll az ajtóban, értetlenül. Mellette táskájával a falat verdesi Cula. A nyakigláb kamasz irigyen mustrálja az öccsét, akinek érdemtelenül így felvitte az isten a dolgát. Csak akkor vigyorodik el kaján elégtétellel, amikor anyja a tőle megszokott szigorral leparancsolja a magasból. - Összegyűritek az ing nyakát! Zeng a ház! Mi történt? Megmondjátok végre! Megkukultatok?

Lackó köhintett egyet-kettőt, gyerekkori zsványsága elismerését szerette volna nyomban bezsebelni, de minthogy senki sem figyelt rá, megkocogtatta Iboly karosszékét. Julka mérgesen rápisszegett. Iboly így nem mert előbújni a kárpit mögül, ahol kuporgott, de azért hátranyúlt csendben, és megszorította a fiú kezét.

...Prücsökkel madarat lehetne fogatni. Nem csoda. Felsorolni is sok, hogy születésnapjára mi mindent kapott.

Nagymamától szirénázó mentőautót: ha meglódítja, két szobán keresztül robog, és visít, mint egy kismalac. Apját zavarja ugyan az írásban - majd megszokja.

Cula? Azt a négyforintos piff-puff regényt, igaz is, el kell dugnia még: coki a csibésznek, hiába spekulál rá, hogy visszalopja.

Na és a maci? Először el se hitte, hogy neki hozta *az* a nő, s nem a saját gyerekének szánja. (*Azt* miért nem hozza magával soha, és miért hívják Öcsinek, amikor nincsen is testvére?) Gondolta, csak hencegni akar, azért pakolja ki olyan körülményesen. Felnőtteknél már látott ilyet. De nem, ez egyenest odanyújtotta: - Tied. Úgy ugrott a nyakába, hogy majd földöntötte, összevissza puszilta, megpördült vele; Brumi meg a legjobb barátja lett. Mindig is szerette volna, hogy ne ő legyen az aprólék, de hát anyáéknak beszélhet az ember.

Most azért ők is kitettek magukért, megvették az Ezeregyéjszakát, minden második oldalon színes kép - fátyol, ágy, varázsló meg minden -, csak azt nem tudják, már rég elolvasta az egészet „felnőttben”.

No, és a legcsudálatosabb az, amit a tévépénzből kiravaszkodott: a villanyvonat! Duplaváltós, előre-hátra kapcsolható, reflektorral! Cula is kapott, igaz, egy focilabdát, hogy ne irigykedjen, de hogy jön az ehhez? Csak sín van hozzá huszonnégy darab!

A rokonok meg annyi csokoládét hordtak össze - gond hová dugni. Cula a szokott rejtek-helyeket sajnos mind felderítette; borzasztó, fölfalna mindent egyszerre. Az ünnepi tortát is úgy kellett kimentse a kezéből, bár az osztálytársai se tátották a szájukat hiába: zabált ott mindenki két pofára.

A nagy nap történetét egy az egybe belevési Prücsök a naplójába, természetesen titkos írással. Arra gondol, amíg írja, hogy nagy korában, a fiának, de csak annak, megmutatja egyszer.

Mesterünk is ír, írogat. No nem a forgatókönyvet, ami biztos pénzt hozna; ímmel-ámmal hozzáfogott ugyan ahhoz is, de aztán támadt egy ötlete, s gyorsan témát váltott. Regényt ír a kör háromszögesítéséről, ebben senki sem akadályozhatja meg. Szöszi nem osztózik, nem alkuszik? Ez majd még elválik. Írói fantáziáját azonban semmiképp sem kötheti meg. A valóság és a költészet egymást élteti.

A csepeli „olvasószobában” mintegy varázsütésre kihunyt a szivárvány, amit az idillikus emlékek idézgetése gyújtott, s a vihart megelőző, nyomasztó szorongás valósággal a mellekre nehezült. A leleplezés előérzetében senki sem mert fölpillantani.

...Késő éjszakáig kopog írógépén. A konyhát két ajtó választja el a régi családtól, s a Rubikon maga. Éjfél előtt ritkán kerül ágyba, de szaporodnak a fejezetek, s a szabályos sorokban szabálytalan sorsok láznak. A papírt Vadóc hozta százas kötegekben. Szöszi pedig ugyanúgy beleköt minden hamis hangba, mint régen, amikor még egymaga volt közönség, lektor, kritikus.

Szombatonként már kettejüknek olvas. Látszólag csend van és harmónia. A két nő testközben kuporog a rekamién. Szöszi maga a kíváncsi, érett asszonyiség; melle feszes, duzzadó, pihegése szinte tejszagot áraszt. Varázsa alól Vadóc sem tudja kivonni magát: tekintetével, áttetsző kezével meg-megsimogatja rakoncátlan fürtjeit; ölébe vonja, szétfújja, szégyenkező sietséggel pusztít lehel rá; fiúnak kellett volna születnie, ez a mániája.

Szöszi értetlenül tűri a különös viselkedést. Noha felmerül benne, hogy gúnyt űznek belőle; a maga bizsergető furcsaságában még élvezi is a helyzetet.

Vadóc arca ég. Az ajtó megett egy lopott pillanatban Mesterünk megcsókolta. Kapricon gömbölyödik, mint kutya a vackán; szemét behunyja, nehogy elárulja magát. Lábujja hegyéig beborítja a kölcsönpongyola.

Mesterünk hangja meg-megcsuklik az izgalomtól, noha egykedvűséget erőltet magára. Szavai a valót úgy variálják, hogy igazolják s kétségbevonják ugyanakkor. A fáziseltolódás mégis alig észrevehető.

Látszatra elnyűtt háromszögtémát feszeget: szeretheti-e egymást három ember tisztességgel, vagy a konvenciók ezt nem teszik lehetővé. Két asszony és egy férfi kínlódó lelkében szabadon vájkálhat, ki is hajtja magából saját szenvedését, ez maga is öröm. Igazán azonban azt élvezi, hogy általánosításra is merészkedik, s filozófiai igénnyel fogalmazza meg drámája alapkérdéseit. Miért huny szemet a morál, ha valaki titokban tart szeretőt, akár ha egyszerre többet is, és miért emleget mindjárt perverzítást, ha hárman élnek együtt nyíltan, egy fedél alatt? Mi a szerelem és a féltékenység, a tulajdonosi jog és a belső kötődés, egyáltalán a szabadság helye és értelme ma - ebben a legősibb és legjellemzőbb emberi érzelemben -, miközben mozgásban van körülöttünk az egész világ, s örökre hitt igazságok pukkannak szét, válnak nevetségessé, egyik a másik után? Vállalkozását bátornak tartja akkor is, ha csak az egyenletrendszer felállítására vállalkozik, és a megoldást kinek-kinek a lelkiismeretére vagy szerencséjére bízta, úgylehet. Meggyőződése, hogy készülő műve csakúgy bekerülhet az irodalomtörténetbe, mint Csernisevskij *Mit tegyünk*-je, de ha a közöny zúzdájában végezné is, mint annyi jobb sorsra érdemes irányregény, vitairat - önmaga előtt akkor sem kell szégyenkeznie.

A mű hőse Lelkes Pál. Jelképes már maga a név is. A bevezető kicsit vázlatosra sikerült; a felvillantott sablonos képek nem ígérnek többet, mint egy hosszúra nyúlt riportot. Az elkényeztetett kisfiú körül mindent elsöpört a háború. A szokásos korrajzot, a tüdőbajt, az inflációt talán az ifjúsági mozgalom megjelenítése egyéníti valamennyire. Őszintén szólva, Mesterünk maga is unalmasnak tartja az oldalakon át ismétlődő hajnalig tartó filozófiai vitákat az élet értelméről, az osztályharcról, a vallás kialakulásáról; amikor is az ifjú titánok bicskával esnek a tudománynak. Tulajdonképpen csak azért vázolja fel ezt az egész istentelen korszakot, mert itt születik Lelkes Pál első nagy szerelme, amelynek nyomait egy életen át ott hordja majd sejtjeiben, amelyet megtagadhat egy időre, de elfelejteni nem tud. Rab Éva neve természetesen szintén jelképes, efelől ugyancsak nem hagy kétséget.

- A cselekmény csak most kezdődik, a második részben - bocsátja előre Mesterünk egy szombat délután. Néhány hét alatt hagyománnyá érlelődtek ezek a különös szeánszok. A fiúk

kinn fociznak a réten, az új építkezés mögött. Mesterünk hátradől, kényelemben fészkelődik, s már nem reszket úgy a hangja, mint eleinte. Ahogy rágyújt, van benne valami tanáros, mintha előadáshoz készülődne. - Tizenöt esztendő telerészültünk - mondja a füstszűrőjét rágyújtva -, a megvalósult és meghasonlott álmok történelmi korszakát. Lelkes Pál is megjárta a rázót. A fűrészlél sarkok letöredezték róla, majmolt tulajdonságait levedlette. A felismerhetetlenségig megváltozott, míg önmagához végre hasonlónak lett. Szerintem férfias jelenség: vállas, szőrös mellkasú, nő, s csak annyira megalkuvó, amennyire muszáj. Gyárban, családban egy szívtel munkálkodik; amit csinál, tisztességgel végzi. Kiegyensúlyozott, boldog embernek tartják az ismerősei. Talán még irigylik is azért az életvidám, kicsit telt, szőke asszonyért, aki történetesen a felesége, és akiben a tizenöt év során sikerült némi szenvedélyt felszítania, bocsánat - néz föl, s tíz ujjával tiltja az ellenvetést. Ez az asszony is sok megpróbáltatáson megy keresztül Lelkes Pál mellett, ezeket nem részletezem, csak emlékek üvegcserepein, megmagyarázhatatlan szokások mélyén villannak majd fel egy-egy pillanatra. Ígérem, nem fogjátok tetten érni sem Lelkest, sem engem, ha a varázstükörbe belenéztek, és követni mertek abba a világba, amit nektek írtam, s most csak nektek olvasok.

Tükör a tükörben... - a varázslat már annyira hatalmába kerítette a társaságot, hogy a saját emlékek, elképzelések valósággal beleolvadtak a Köves szuggerálta vetített képbe, s nemhogy harmadik, de mintegy negyedik dimenzióját is sugallták, elmosva minden különbséget a meredten figyelő hallgatóság és az átszellemült mágus, Köves között.

...Mesterünk - csiribí-csiribá - néhány mozduló mondattal egykettőre megeleveníti a két összefonódó asszonynak Lelkes Pált s Éváját, amint épp Tatán járnak, s égnak a vágytól, hogy végre valahol zavartalanul szerelmeskedjenek. Akár a meztelen testek, kúsznak egymásra a keze közt forduló selymes papírlapok.

- Egy gyalogösvényen a partra kanyarodtak - citálja teli szájjal friss művét Mesterünk. - Mindenfelé fürdőzők, horgászok, biciklizők. A tópart kanyarulatában egy korhadttörzsvonta magára a figyelmüket. Hát fura bútor volt, az már szent igaz. Természet faragta ág, vályú vagy mi a csuda. A törésvonaltól lejtősen süppedt a földbe, és roskatagul fél könyékre támaszkodott. Noha a bele kirohadtt, kimosta az eső, a kérge csónakformán ép maradt, mintha valami teknővájó cigány keze nyomát őrizné. Éva mászott be először, szoknyája felcsúszott. Izmos combja között pihent meg Pali. Fölöttük ég, alattuk víztükör, körülöttük a végtelenség csöndje - lett volna, ha a fürdőzők nem csaptak volna éktelen zsivajt. No meg a karjuk, lábuk is elzsibbadt, hát indultak tovább - olvassa szövegét Mesterünk, de torkán akad fanyar humora, amikor éppen élvezni akarná, s döbbenten mered a kéziratra. Éva neve helyén Vadóc *igazi* neve áll. Mit áll? - Ugye, nem mersz kimondani?! - csúfolódnak a mitugrász nyomtatott betűk. Ajka kicserepesedik, elszorul a lélegzete már a gondolatától is, hogy óvatlanul mekkorát véthetett volna.

Felködlik egy szörnyű éjszakájuk az első hetekből, nem sokkal azután, hogy összeházasodtak. Hirtelen kívánság, expresszölelés - ki ügyel a szavaira olyankor? Suttogó hévvel nem elvétette Szöszi nevét? Ibolyával mégiscsak együtt élt egy teljes évig. Minden hiába, Szöszi bezárkózott a fürdőszobába, a vízcsapot zubogtatta, hogy ne hallja, mint zokog. Aztán el akart költözni. Pokolba az elszólásokkal, s a félelemmel mindenekelőtt! Juszt is tovább olvas, sőt, a hangját is szilajul nekiereszti, mint aki végképp megveszekedett.

- Az a hely sem volt sokkal otthonosabb, ahol aztán végleg megtelepedtek. A dús berek ingoványt rejtett. Ruhájuk rájuk nedvesedett, hát ledobták. Csupasz bőrüket véresre marták a szűnyogok, de ők csak hemperegtek: a vereséget egyik sem vallotta volna be. Szerencsére Éva joggal felsikkanthatott, egy sikló tekergett elő a felrúgott zsombékból. Pali botot ragadott,

agyoncsapta a hullót, de a leszakadt pikkelyes fark még sokáig ott vonaglott, az ördögbe is. Pali melle bozontját marta az izzadság, de nem volt mit tenni: most meg ritmikus zajra rebbentek szét. Az ösvényen favágók cammogtak, akár a mesebeli gonosz manók. Lapulniok kellett, míg a nehéz léptek el nem enyésztek végre. Pali dühödten fogott munkához újra. Magát is hergelte, ahogy rá-rábukott Éva karjára, vállára, mellére, combjára - csókja, mint szimatot fogott vadászeb, őrjöngve vert fel minden cserjét és csapást -, akár ha foggal és körömmel venné birtokba jussát, az asszonyi koncot...

Szöszi összerándult kínjában: nem, ezt nem bírja tovább. Hiszen megpróbált személytelenné válni, nem emlékezni semmire, pedig a víz, a fa, a táj, amitől megrabolták, irgalmatlanul fáj. A homokos partot, a füzeset, ahová évről évre visszajártak, nem feldúlták? Hogy volt szívük megtaposni mindent? A meztelen fürdés a holdatlan, langyos éjszakában, a visongó vízi csaták a gyerekekkel: megannyi közös titkuk mind korbáccsá fonódik, csak úgy csattog a hátán. - Elég!

Értetlen pillantások vetülnek rá, befogják, akár a kemény fénycsóvák a bombázó repülőgépet kislány korában, amelyik a német légharóító ütegek keresztüzébe került, s lángolva rázuhant a szomszéd házra. Megijedtek volna? Vagy mégse? - bizonytalanodik el, mert a furcsa tekintetek mintha őérte aggódnának. Érveket keres a megnyugvásra. Nem bolondult meg, de ha így folytatja? Egy regényrészlet miatt? Erőnek erejével letompítja a hangját. - Úgy értem, mára elég lesz. Vacsorát kell adnom a fiúknak - szól vissza még az ajtóból. - Biztos megint összemocskolták magukat. Halálom ez a foci! - Döbbenetes mondat. Érti, akire vonatkozik.

A vacsora - fegyvernagyás, pirítás és tea mellett. Vadóc egy félliteres ibrikből kortyolgat, mintegy mögé bújik. A fiúk falnak, ropogatnak, és persze piszkosak. Szöszi csak most látja, itt a lámpa alatt, hogy mennyire azok. - Mars a fürdőszobába! - ripakodik rájuk, s Vadóc mindenesetre velük tart, mert idebenn túl mélyen hallgatnak. A játékos fröcskölés viháncá beszüremlik mégis. Ami máskor csak huncutkodás, kamasz esetlenség, most tenyérbemászó hűtlen cselekedet. - Nem is bánjátok, ha meghalnék - jegyzi meg, mikor visszajönnek -, ugye nem?

Végre csend lesz, Vadócot elvitte az ördög, a megállóig Mesterünk kísérte el. Szöszi addig megágyaz. Szó nélkül fekszenek le, egyetlen csók, egyetlen simogatás nélkül. Szöszi hiába hunyja be a szemét: a sötétből mindenféle szőrös pofák másznak elő; úgy érzi, hiába bújik el, nincs, aki megvédje. A novemberi szél kérlelhetetlenül zörög a párkányon, s úgy rázza a redőnyt, akár a végzet.

Sose hitte volna, hogy egyszer még így fognak feküdni egymás mellett. A két párna közt átérdhetetlen a kartávolság. Sírás fojtogatja, s ökölbe szorul a keze. Ütni szeretne; karmolni, tépni tíz körömmel! - de csak összeszorított foggal számolgatja: mi maradt? mi veszett el végleg?

Végtére a férje itt maradt vele. Istenem, melyik gatyással nem fordul elő ilyesmi? Azon keseregjen, ami természetes? Túljutnak ezen is. Csak hisztériázni, összeroppanni nem szabad. Megőrzik magukat holnaputánra - gondolja -, ezt sugallják a gyermekszobából átszivárgó halk moccanások is. És már hiába gyilkolja tovább a vád, hogy magában keresse minden baj okát, hirtelen ráhangolódással - ahogyan máskor is - egyszer csak átérzi férje minden vergődő gondolatát.

Az érzelem nem bolti áru, amit rádobnak a mérlegre, a mutató kileng, s aztán fizethetsz érte, amennyi jár. Nem osztható, nem szabható, akár a végtelen fogalma, amely szétfeszíti a matematikát, de belefér a legegyszerűbb eleven lélekbe. Mit von le a szeretet értékéből, ha másra is sugárzik? Irigység, tulajdonféltés, féltékenység - pondrók a lélekben. Hát miféle szerelem az, amelyik pórázra fűz, ahelyett, hogy szárnyakat adna?!

A csend szinte megszólal, mintha a szél is elült volna. Szöszi behunyja szemét, s már vére áramlását is érzékeli testetlen megkönnyebbülésében. Átnyúl, végigszántja férje karját, csuklóját, elmeredt kézfejét, és lassan, de elszánt, anyás szerelemmel vonja forró combja közé. Minden rezdülését lágy viaszként raktározza el. Csorog a könnye, szipákol - és nevet.

- Mi van veled? - suttogja Mesterünk, férfimód bután.

- Szomorú voltam - sóhajtja Szöszi. - De már elmúlt, végleg elmúlt, legalábbis azt hiszem.

Odaát a gyerekszobában Prücsök álmában is szorongatja Brumit. A szerelemben ő még nem ismer kételyt; ennyivel bölcsőbb, mint a nagyok. Cula már bonyolultabb lélek, s tovább gyanakszik: - Honnan ismeritek? Hogyhogy eddig nem találkoztatok? - faggatja majd anyját holnap is, holnapután is. Kamasz fejébe sehogyan se fér ez a hirtelen támadt nagy barátkozás. Múlt szombat óta ugyan hallgat: akkor történt, hogy Vadóc rábírta, tegezze, ráadásul megkötötte a nyakkendőjét, s elmagyarázta a mássalhangzós tövek orosz igeragozását. A fegyverszünetnek azonban tüstént véget vetne, ha felfedezné a legkisebb áruló jelet.

Őröl az éjszaka, fekete garatja nyeli a percek. Emitt szeretkeznek, odaát egy ritmusra szuszog a két gyerek.

13

Julka kiszáradt ínnyel szedte, valósággal kapkodta a levegőt, csak hogy ne kelljen szipognia. A szemét is kimeresztette: inkább higgyék, hogy elbambult, hiszen semmihez semmi köze. Iszonyatos prés! Kész örülség! Hogy mehetett bele ebbe az egész marhaságba? István? Se lát, se hall, a kinyilatkoztatás lázában ég - az isten se bírna most már vele.

...Az első hó mindig meglepetés, jöllehet a naptár decembert mutat. Szétmaszatolt, nyelv-hegyen kószolgatott, pelyhesen-ropogós vattacukor az egész világ. A Lepke utcai kert fehér süvegű fenyői alatt is dül a hócsata. A kicsik összefogtak? Cula cselből elfutott előlük, beásta magát a lugasnál, ott készülődik; az ellenséges bombák ártalmatlanul porladnak szét a feje fölött. Még gyúrni se tudnak - gondolja megvetően - ezek a balfácán csocsodás alsósok. A hideg permet arcát, halántékát hűti. Lázasan gyártja a jó kemény gombócokat. - Durr! Most én jövök! - ordibál ki időnként fedezéke mögül, de csak azért, hogy elijessze amazokat. - Így ni! - dünnyögi elégedetten: van vagy ötven golyóbisa. Keze vörösen ég. Sebaj! Felmarkol annyit, amennyi a karjára gúlában ráfér. - Hurrá! - tör rájuk. Nesze Prücsök! He-he. Jól eltalálta! Hogy pucol a szaros! - s már iramodna is utána, de jobbról a bokrok mögül kupán találják. Az anyád! Öcsi! A kis pimasz.

Szedi a lábát a kölyök, de a mély hóban megfeneklik. - Nem ér a nevem! - prüszköli kigúvadt szemmel, mert Culánál nincs kegyelem: megmosdatja istenesen.

- Hogy nagyra nőjj, cinege! - Közben fél szemmel a kertet figyeli. Csak nem hagyja bujkálni Prücsköt az önérzete! A bátyji fölény bizonyítása még hátra van.

Bumm! Ez a képin csattant. A másik a sapkáját sodorja le. Erre azért nem számított. És épp a lugasból? Saját lövedékei elől kell kapkodnia a fejét? No, megállj. Öcsi kisiklik a markából, sebaj, már csak Prücsökre feni a fogát. Lapulva, kerülve, a fejét behúзва, a bokrok felől kúszva közelíti azt az átok lugast. - Mi van, Prücsök? Be vagy tojva? - ereszti ki a hangját, mert hogy váratlanul elapadt a sorozat. Az ágak között tisztán látja öccsét, ahogy téblábol,

futna is, nem is. A közelharctól okkal fél, a nyúlcipőt próbálgatná, de ott a sok kész lövedék. Hát nem széttiporja!? Indián tánc, aztán usgyi.

Cula a hónál is fehérebb. Üvöltve veti magát utána. Az előny behozhatatlan. Orra előtt vágódik be az előszobaajtó. Ész nélkül csönget, dörömböl, tépi a rácsot. Amaz - bentről - a képibe röhög.

Öcsi ezalatt már leporolta a kabátját; a két testvér vicssorgását halálosan unja, a lába is fázik; a kukacát kotorja elő hát dermedten. Míg a roskadó óra pisil, felrikkant: - Fiúk! Játsszunk valami mást! - de cérnahangja senkit sem tart vissza. Cula hátrál, s vállal ront az ajtónak, hogy a ház beleremeg. - Megöllek! - üvölti.

- Kit ölsz te meg? - tárul az ajtó, s lép ki Vadóc. Cula maga a fékeveszett, megtorló igazság; alig lehet lefogni, mert Prücsök a sarokból tovább ingerli. Vadóc egész testével az előszobafalnak, a kabátok közé szorítja.

A felfordulásra végre Szöszi is előkerül. - Nincs a világon még két ilyen testvér. Szégyen, gyalázat! Sírba teszték, ha így folytatjátok.

A megkopott tragikus tiráda olyan képtelen, annyira oda nem illő, hogy tüstént elfojt minden indulatot. Cula fújtat még, de a mérget már csak erőlteti. Vadóc nevetve meglegyinti, most már lehet. Szöszi a fejét csóválja: elnéző, sajnálkozó mozdulatán átsüt a leplezetlen anyai diadal. A másik mindig csak vendég - ő az, aki itt is itthon van.

- Na, ródlizunk egy kicsit? - nyafog Öcsi. Tervéhez végre megért a hangulat.

Vadóc már indulna a férfiért, de Szöszi visszafogja. Az ajtóhoz lép, hallgatódzik, ujját fel-emeli: odabent írógép kopog. Összekacsintanak, mint akik valamiben máris cinkosok.

Szöszi kucsmába és műszörme bundába bújik. Vadóc meg garabonciás lebernyeget kanyarít a vállára. Tíz évet fiatalodtak, ahogy így kitrappolnak a friss hőésésbe, a kölykök közé.

A kanyargós-lejtős Lepke utca kész ródlipálya. Csúszkálnak is rajta elegen. Besorolnak valahányan; először a fiúk siklanak le, hárman együtt, aztán az asszonyok összekapaszkodva. Az első kanyart ügyesen veszik. Bal lábuk egyszerre túrja a havat, Szöszi két kézzel kapaszkodik a gyeplőbe, Vadóc meg úgy beledől a fordulóba, hogy a sálja gereblyézik. Ez is a vesztük, a jobb oldali siklósín nem felszalad arra az ostoba buckára? A borulás kettős bukfencben végződik. Vadóc akár egy lisztes bohóc maskurázik, Szöszi meg prüszköl a hótól, mint egy nyergeletlen, játékos csikó; csiklandja nyakát a nedvesség a prémgallér alatt. A gyerekek majd megpukkadnak.

A Lepke utcai birodalom teljhatalmú ura a jogászküldöttséggel messze repült a hét elején. Angliában valami híres konferencia lesz, ami biztos sok valutát ér. Lehetnek irigyei másutt, de senki sem sajnálja tőle ezt a kis kikapcsolódást - a Lepke utcában.

Öreg este van már, amikor Öcsi meg anyja magukra maradnak. A fiú ruhástul bukik az ágyra, úgy kell mindent lecibálni róla. - Na, aludj csak! Jó volt? - puszilgatja s becézi. Öcsi hozzátörleszkedik, álmosakat pislant. - Háát - nyújtja a szót lustán, de leragadó szemmel még kérdeve dünnyögi: - Aztán apu mikor utazik el újra?

Vadóc elmosolyodik. Csendre intőn húzza végig az ujját Öcsi orrán, cserfes száján, és mint aki mesét mond, úgy duruzsolja: - Akkor cincog az egér, ha nincs itthon a macska.

Karácsony, szilveszter - mintha nem is lettek volna ünnepek. Vadóc számára csak önfegyelmet, sírást, egyszóval: börtönt jelentettek. A szombati cincogásokkal is több baj van, mint öröm; levegőben lóg a botrány. Ideje volna végre tudomásul venni, hogy a jogász elvtársnak fogytán a türelme. Igencsak a begyében vannak ezek az eljárások. A semmitmondó válszok mögött fondorlatot, összeesküvést sejt, bár Vadóc óvatos. A nyers igazságot magának se vallja be, barátainak még kevésbé. Úgy gondolja, hogy merő jóságból hazudik Bandinak; csak azért, mert utálja a felesleges fájdalmakat.

Múltkor matatott a régi kacatok közt; kezébe akadt három fénykép, mind a három Bandiról készül, de milyen különbözőek! Az elsőn már sárgul a félénk, lányos mosoly, a sovány mellkas, a lötyögős, kurta zakó meg a félig alágyúrt, kihajtott inggallér; hová lett az a régi kedves fiú, akit valaha megszeretett? A második kép öt évvel később készülhetett: ezen Bandi ruhája már sokkal rendesebb, az arca is kikerekedett; a mosolya még biztató lenne, de már ott bujkál az az önteltség az ajkán, még csak öntudatlanul pöffeszkedő szájartásán, ami a harmadik képen végleg eluralkodik. Nem, ez a felvétel túloz, tudta jól. Csak a véletlen karikíroz ilyen élesen - Bandi legtöbb tulajdonsága igazán tisztelni való. De hogy mit szeretett rajta valaha, azt mind kevésbé sikerül megmagyaráznia, akár saját magának, akár Öcsinek.

Amikor a képeket nézegette, Öcsi nekiszegezte az agyonkoptatott kérdést: - Én akkor hol voltam? - Máskor az efféle meséket tágra nyílt szemmel hallgatta, most félbeszakította. - Anyu, hagyd abba, unatkozom! - és inkább sajnálat volt a hangjában, mint rosszallás.

Bandi sem ért semmit, de be nem ismerné semmi pénzért. Az a szerencsétlen flótás egy reinkarnált Don Quijote, aki a letűnt vagy tán sohasem volt közös világukat védi a szélmalomok ellen. Bandinak minden túlon túl egyszerű. Van férje? Lásza el. Fia? Nevelje. Munkája, tisztessége, becsülete... mindene megvan, mit akar még?! A régi históriát is jól ismeri, hiszen részletesen elmesélte neki annak idején, még az elvetélt gyereket is elmondta. Nem felejthette el, talán csak röstell rágondolni. Most meg még ki is színezi az egykor hallottakat? Nehezen növesztett körmeit inkább tövig rágja, mintsem megértse, hogy miért járna újra össze azzal a „nőcsábással”, azzal a sohasem látott „értéktelen fickóval”. Szöszivel meg - hiába magyarázná is neki - végképp nem tud mit kezdeni. Asszonybarátság így, ilyen körülmények között? Nemcsak elítéli mint természetellenes vonzalmat, nemcsak fintorog miatta, de el sem hiszi. Szerinte az egész csak blöff. Ha ki merné mondani, talán azt is kétségbe vonná, létezik-e egyáltalán. Sőt, lassan már azt a régi, gyerekkori barátságot is megkérdőjelezi: hátha a megkopott zománcú, romantikus kép csak színfal, ami mögött egész más, netán „mások” hente-regnek vele. Ha ráér, gyötri a kétely, kiveri a verejték, s rajta tölti mérgét: esténként, míg el nem álmosodik, egyfolytában veszekszik, gyűlölködik; ha így megy tovább, még elüldözi.

Mesterünk szerint az sincs kizárva, hogy az összeköttetéseit is felhasználja ellene.

- Ugyan! - legyint Vadóc.

- Csak várd ki a végét! Beidézttet a pártbizottságra, a rektorhoz. Figyeltet, egzisztenciálisan megfenyeget, leleplez!

Képtelen lenne rá - gondolja Vadóc -, hiszen éppen hogy betegesen szemérmes. Csak semmi ki ne szivárogon a négy fal közül! - ez a fő elve. Ha vendéget vár, olyan jámbor lesz tüstént, mint egy turbékoló galamb, csak hogy feleséghez illően fogadjam.

- Beadja a válópert - folytatja Mesterünk. - Azon lesz, hogy a te hibádból mondják ki. Bíróság előtt és a hátad mögött mindenfélét összehord majd, és lesz, aki hitelt ad neki.

- Törődnek is vele!

- Kikészít. Erkölcseileg hullává tesz. Elvéteti a gyereked!

- Ne hisztériázz! Végy be valamit, ha rosszak az idegeid! Csak beszélsz összevissza. Nem is ismered. No, és mit tanácsolsz? Tanács, az nincs, ugye? A felelősségből nem vállalsz át, ugye, egy szemernyit se?

- Gyerekek, ne veszekedjete! - békíti őket Szöszi.

- Hülyeség az egész! - mérgeződik tovább Vadóc. - Először is Bandi nem gonosz és nem bosszúálló. Másodszor pedig: tudomásul vehetnétek végre, hogy a boszorkányégetések kora lejárt!

Ez már Szösziének is sok. Szelíden, nagy bölcsen ingatja a fejét. - Ebben az egyben nincs igazad, ne haragudj. Orvos létedre hogy lehetsz ilyen naiv? - és két szólamban előadnak nyomban egy rémtörténetet.

- Péteri Gyuszt talán te is ismered?

- Tőle megtudhatnád, hol lakik az isten.

- Tanuljunk a kárán. Van két fia meg egy erőszakos felesége. Tíz évbe telt, míg rájött, hogy rossz lóra tett. Először csak futó nőügyei akadtak.

- Tromfnak jók lettek később azok is, ellene.

- Talált valaki komolyat egyszer, és válni akart. A felesége bezzeg nem. A hűtlenség a napnál világosabb volt, mégsem. Az a gyerekeire hivatkozó, szemforgató Madonna mindent megbocsátott, és könnyekig meghatotta a bírót, az ülnököket, titokban pedig mozgósította az ismerőseit. Sorompóba léptek mind az elhagyott pártözvegyek, s ahogy a válás magasabb fórumok elé került, barátunkat egyre nagyobb potentátok vették tűz alá. Egyszer csak, hogy hogy nem, váratlanul kiderült, hogy hibák vannak a munkája körül. Állásából felfüggesztették, menesztették. Pont.

- De azért elvált - enyhíti a történet élet Szöszi.

- Hogyne - bólint rá Mesterünk. - Sikerült neki.

Mindinkább bandiádákká válnak ezek a szombat délutánok. Bandi vissza-visszatérő téma. Rágódnak rajta, mint kutya a koncon. Furcsa misztériumjáték. A kilátástalan variációk kényszer jellegű ismétlődése baljós hangulatot áraszt. Mind a magáét darálja rendületlenül.

Mesterünket hite szerint a fantáziája, de talán csak az öregedés riadalma hajtja. Szöszi csupán a társtalanságtól fél, de attól kegyetlenül. Sokkal inkább rabjaik érzelmeiknek, semhogy belső világukat elemezni tudnák. Mindketten ahhoz a veszedelmes, de gyakori embertípushoz tartoznak, amelyik önmagát csapja be először, mert csak hittel tud hazudni. Nem így Vadóc, aki észlény. Az ő hajója is éppoly kormányra vesztett, mint amazoké, de legalább tudja, és szembe mer nézni minden eshetőséggel.

Ezek a bandiádák szerez elégtételt és fizet Vadóc mindenért. Tetemre hívja sorsát, visszapereli elvesztegetett éveit. Magára venne minden mocskot, csak hogy megtisztulhasson. Ezért az öntipró kéj. Olyasmire készül, amit ezer asszony közül egy ha utánacsínál.

Mesterünk hite a közös boldogságban fölkavarta, mint a kinyilatkoztatás. Valamikor, kislány korában, a maga formálta különleges katolicizmus álomvilágában, az üdvözülést képzelte ilyen könnyű lebegésnek. Mintha olyan tükörbe nézne, amelyben vonásai emberibbek lettek vagy legalábbis elviselhetőbbek. Aztán elég egy félreérthető megjegyzés, és minden felborul.

A fogalmak elvesztik értéküket, és Vadóc undorodni kezd saját magától, viselkedését megveti, csak elhúzott szájjal tud rágondolni. Azokat bántja, akiket legjobban szeret.

A szörnyű és mégis nagyszerű az egészben az, hogy ezek az ellentétes hangulatok egymásra tolódnak. Lelkesedve úz gúnyt önmagából. Kéjjel kesereg. Egyszerre játszik komédiát és tragédiát.

Összetett, ellentmondásos szerepéhez két nagy titok is hozzátartozik. Talán éppen elhallgatásuk adja alakítása legegényibb felhangjait.

Hallgat arról a kis fekete koporsóról, amelyik éjszakánként újra meg újra rázuhan, és hallgat Bandi ismétlődő ostromáról, a fogcsikorgató dulakodásról, amikor már nem segít ravaszság, alvásszínlelés: test tipor testet, s a szégyellt és kegyetlen kék a középkori önkorbácsolókével rokon.

A koporsó pedig Olgicáé. Lassan már dupla altatóval alszik, hogy ne álmodjon vele, ne kísértse éjszakáról éjszakára. Mert, akármiről kezd is álmodni, egyszer csak beugrik az a szörnyű képsor. Jön a fekete koporsó, furcsán, súlytalanul lebegve, hiába fut előre inaszakadtáig, hiába vágódik taxiba, ugrik villamosra, a koporsó - mint egy fekete denevér - mindenütt a nyomában. Aztán a végső kétségbeesés pillanatában, amikor végképp kifullad, és a koporsó már-már rászakad, minden az ellentétébe fordul. Olgi lobogó szökén, gömbölyű elevenen, sete-sután ott ugrál, ott futkározik az orra előtt. Nyúlna utána, de most már ő nem éri el, mert hirtelen meghasad a föld közöttük, és a szakadék mélyül, szélesedik. A kislány pedig mind kisebb, mind védtelenebb lesz, és istentelenül fáj, ahogy elenyészik egészen.

Miért nem tudnak az emlékek elcsitulni? Négy évvel volt idősebb Öcsinél. Anyáskodó nővér: ringatta, énekelt neki. Hamisan, de a picinek tetszett; le nem vette róla a szemét.

Olgica és Öcsi. Milyen szörnyű volt ötvenhat ezzel a két pöttöm gyerekkel! Telefonáltak az Igazságügyből:

- Menekülni! A bírák névsora a Nemzeti Bizottmány kezébe került!

Bandi megörült. Úgy járkált fel és alá, mint aki minden pillanatban a hóhérjára vár. Reszkett, ha a szomszédban csöngettek, ha a lift az emeleten megállt.

- Ne félj! - biztatta -, a te ügyeid csak tyúkperek voltak.

- Akasztottak már másokat is semmiért! - hajtogatta, s öklével verte a fejét. Még az utcára sem mert kinézni. - Csak ezt megússzam. Csak ezt az egyet. Ívben kerülöm el a bíróságot.

Akkor lett Olgica beteg. Már lőttek. Aki kenyérért, gyógyszerért ment, nem tudhatta, visszatér-e? És Bandi félt. Reszketett.

El kell feledni azt az ötvenhatot. Mindent egyedül kellett végigcsinálnia. A sarkon szovjet katonák foglaltak löállást. Teát vitt nekik termosztban - azt hitték, mérgezett -, s tűrte a házban a gyilkos megjegyzéseket és a félelmet a függöny mögött. Ó, hogy megkönnyebbült, amikor Bandi végre magára hagyta pártmegbízatus címén, hogy megkeres valakit Angyalföldön, és illegálisba megy.

- Együtt kéne - hívta tétován, de ő akkorra már megmakacsolta magát. Pedig valahol, a tűzvonalon kívül, Olgicát talán még meg lehetett volna menteni.

A ház mesterné kiskertjében földelte el, az udvar sarkában, a fonnyadt krizantémok közé. Csak amikor kihantolták, akkor kapott koporsót szegényke.

Valami sokk-kezelés kellene, igen. Ki kéne facsarni az agytekervényeit.

Eleven folytatásra vágyott? Leányra, akit szabadon és okosan nevel, aki elől semmit se titkol el? Hülye ábránd. Egyszer mindenki fellázad a szülei ellen.

És ha nekik mégis sikerült volna ez a harmónia?

Ol'gcát mintha kétszer szülte volna meg: pici korában nem evett, azt mondták, kevés az élet-ereje, úristen, mit kínlódott vele! Mi az, hogy pici korában? Más se volt szegény! Arasznyi élet. Beváltatlan ígélet. Reménysége. Jobbik fele.

Bandi? Bandi könnyen kihever minden bánatot. Egyedül övé a halott. Mind a két gyerek csak az övé.

És mégis az apjuk, akármilyen. Ugyan kire néz még olyan ragyogó szemmel Öcsi, mint rá? Hogy összefűzné, ami elszakadt közöttük; ha rajta múlna, befoltozna minden hasadást.

- Apu nem úgy gondolta... Apuka nagyon szeret... Anyu semmi rosszat nem csinált, én biztosan tudom...

A „kapocs-macska” milyen következetesen és állhatatosan ravaszskodik. Apja múltkor összevissza pofozta, de juszt se vallotta be a cincogást.

- Igenis, apu, tudd meg, anyu hazajött mindig korán!

Lehet így élni? Nem! De ha egyszer ez az egyetlen élet? Vadóc mindenekelőtt önmagának akarja bizonyítani, hogy nincs végzet meg sors s más efféle, ajtó nélküli börtöncella, hogy szabad lehet az ember lánya, ha mer választani a jobb és bal kéz között, ha élni is mer, és nemcsak sodortatja magát a mások hullámain.

14

Akárhogy van is a gyárban, a műirodalomban, abrosznyi kis Magyarországonkon összefoghat, összedőlhet minden - futott át Köves István vibráló agyán a képtelen gondolat -, a mag éppen most hullik, merül a termőtalajba. Akik körülülük s a szavain csüggenek, maga a termékeny massa. Az ősnemzés tanújának és részesének érezte magát, valóságos érzéki gyönyörűség töltötte el, ahogy a jól ismert arcok, alakok összefolytak, egymásba olvadtak a szeme előtt; bizonyára a meghatottsága játszott közre a káprázatban, de olyan boldognak érezte magát, mint soha.

...Megint egy szombat, újabb bandiáda, de már fogytán a levegő. - Unom - döbben rá Vadóc, de csak nyámmog. Valamit tenni kéne. A négy fal szinte rádől. - Srácok, mi lenne, ha kiruccannánk? Teszem azt, mához egy hétre? Hm? A Széchenyi, nos, jó ötlet?

Mesterünk meglepődve kapja föl a fejét. Az uszoda nevére nyüzsgést asszociál. Ha nem uralkodna magán, tüstént tiltakozna, hiszen még csak a laboratóriumi kísérleteknél tartanak, s a szerkesztett világ szörnyen labilis. - Tőlem! - dünnyögi mégis, rekedten.

- A fiúk délutánosok lesznek. Megszökhetünk éppen - vacillál Szöszi, de a tekintetében már ott a huncut zöld fény.

Mesterünk sóhajt. Kitorzni vágnak - konstatálja -, ráadásul mind a ketten. A fegyvernyugvásnak egyszer véget kellett érnie.

- Megyünk és kész - érleli Szöszi zsengecske elhatározását, de aztán, inkább csak önmagának, megpendíti egy picit a lelkiismeretét. - Az a híres anyai ösztön, úgy látszik, végképp kiveszett belőlem. Örülök, hogy nélkülük mehetek, nem vicces? És fürdőruhám sincs - teszi hozzá konzekvensen.

- Jöhetsz anélkül is! - derül Vadóc. - Garantálom a sikert, húgomasszony!

- Hogyisne! - horkan Szöszi. Mániája, hogy kövér, de azért derül az ötleten.

Mesterünk is nevet, de Szöszi nyomban bevasalja az árát. - Márpedig nekem új fürdőruha kell! Olyan testhezálló csíkosat szeretnék.

- Hát a kék?

- Hallod? Ötéves rongy, és így számon tartja!

Mesterünk kényelmetlenül feszeng. - Te hülye - kuncog Vadóc, mert a megosztott hétköznapi a legnagyobb ajándék.

- Akár a fia! - perel tovább Szöszi. - Prücsök is így ragaszkodik minden kacatjához. Ha te azt tudnád! Hiába veszem az újat, a régi rossz cipőjüket addig nyúvik, amíg le nem vásik a lábukról.

- Te meg szagold, mi?

Mesterünk szétdörgöl egy mosolyt a szája sarkán. A hasonlóság határozottan kedvére van: Cula anyja fia, Prücsök meg az ő természetét örökölte.

- Látod! - dohog Szöszi -, ráadásul röhög is. Beszélhetsz az ilyenek - azzal hátat fordít, és Vadócba karol. - Eljössz velem hétfőn fürdőruhát venni? Ugye el? Pukkadj meg! - grimaszol a férfinak. - Fukar úr, dühöngünk?

Mesterünk homlokát ráncolja, fenyegetően emeli a karját, közelebb lép, aztán átnyalábolja és összevissza csókolja a nyüszítő, visongó asszonyt. Közben bocsánatkérően pislog Vadócra. Egyszerre szeretné mindkettőjüket. Ha lenne hozzá mersze.

Vasárnap Szösziék kéjesen lustálkodnak, hiába csikland a nap a letúrt paplanon. Ilyenkor lehet igazán jókat álmodozni, hacsak a másik szobából sivalkodás, ricsaj nem veri fel az embert.

- Cula! - rikolt át Mesterünk. - A-zanyádistenit! - öblösíti fenyegetően a hangját. - Mit nyúzkod azt a kölyköt?!

Szöszi durcásan nyújtózkodik: - Nem elég, hogy felébresztettél, még káromkodsz is? Szidd az apjaistenit inkább.

- A hozzáértő bírálat előtt meghajlok - gúnyolódik Mesterünk.

- Igenis, az én apám nemcsak bányász, de még kocsis is volt - szisszen föl Szöszi. - Ha méregbe jött, elkanyarított akár hét miatyánkot, de az anyánk istenit még a halálos ágyán sem szidta, pedig akkor aztán lett volna oka rá.

- Ugyan már, ha egyszer a mamád jobban értett a töltött káposztához, mint a betegápoláshoz, és egy csülkös bablevesbe beleszimatolni utoljára, tömjén helyett, mégiscsak más.

- Csó-kolom! - tör rájuk Prücsök szandálígg felöltözve, de leszakadt kantárjának, félrecibált ingének ellentmond angyali képe. Kezében a kisvonat indító szekrénye, a bemenekített zsákmány. A mezítlás Cula hálóingben kamaszvigyorog s dadog: - Te-tessék! Szóltatok?

- Már megint? - reccsen rájuk az apjuk, de a szigort már csak mímeli.

Cula vörös, mint a cékla, de hallgat, mit is mondhatna? Hogy öccse szemtelen volt, és a vonatot zúgatta, amikor ő olvasni akart? Hogy egy füles miatt azért nem kell így vonyítani?

Prücsök szerencsére másra tereli a szót: - Kilyukad a gyomrom. Éhen halok! - színéskedik, s hajlong, tenyerét a hasára szorítva.

Szöszi fürgén pattan ki az ágyból: - Jó, siserahad, reggelit még kaptok. Ebéd nuku. Punktum.

Általános riadalom.

- Van valami kifogásotok? Szabadnapot veszek ki. Sza-bad-na-pot - dúdolja, s pongyolába bújik. - Indíts, kiseném, ma csavargunk!

- Én tévét szeretnék!

- És az ebéd?

- Brrr. Meg kell fagyni.

- A vasárnap pihenésre van.

- Anyátoknak igaza van - szegül szembe Mesterünk az érvzápornak. - Nem árt egy kis séta. Friss levegő, miegymás. No, mozgás!

Cula térképet kap le a polcról, már szét is hajtogatja a meztelen térdén. - De akkor én mondom meg, hogy hová!

- Öltözől fel rögtön! - penderíti ki Szöszi a szobából. - Alo mars! Egy-kettő!

Csak Prücsök hallgat konokul. Szeme megfényesedik. Szöszi oldalba böki: - Ugyan már! A tévét siratod? Megvár!

A gyerek mérgesen fúj egyet: - És még ti mondjátok, hogy ne legyek erőszakos.

A városban olvad, de Budán még fagy. A Lukács fürdőnél fordulnak a dombnak, a Lépcsős utca a legrövidebb út fölfelé. Igaz, hogy meredek egy kicsit. Valamikor nem szuszogtak így, pedig karon ülő gyerekekkel jártak erre nap mint nap. Az utcácskának van tisztességes neve is, de nekik csak „Lépcsős” utca. Túl sok emléküik fűződik ehhez a környékhez. Itt laktak, nem messze, ötvenhatig. A fiúk előrefutnak. Mit nekik ez a kis emelkedő? Gyereken az emlék még nem nosztalgia. A hámló házak, süppedt ablakok, füstgörgető tetők békés vasárnapi csendjében úgy kopog a léptük, akár a metronóm. Baktatnak: egyre följebb, egyre visszább az időben. Mesterünknek úgy tűnik, mintha ötvenhat árnyai kísértetként elevenednének meg körülötte. Beleborzong. Utolsó estéjét, amit a régi lakásban töltött, döbbenetes plaszticitással éli meg újra.

- Füttyölt, sziszegett az október végi szél a rosszul záródó ablak résein. A redőny dobként pergett, a függöny pedig valószínűtlenül libegni, az opálcillár lassan, jelentőségteljesen lengeni kezdett. A kihűlt kályha is rést nyitott szelelő kürtőjén át a kinti, országos viharak. A cigaretta a körmét égette. Értetlenül nézte. Keze alatt meggyűrődött a csipketerítő. Hiányzott belőle az akarat, hogy kisimítsa. Idegkimerülés; a tény megállapításával védekezett az összeomlás, a teljes depresszió ellen. Belső remegésén mégsem tudott úrrá lenni. - Úristen! - nyögte. - Mi minden történt néhány nap alatt!

Hm, úristen - gyerekkori lelke melyik zugából eredt ez a sóhaj? Voltaképpen nem is olyan bolond, aki hisz. Megszabadul a felelősség terhétől. Él, ahogy tud: keze és lelkiismerete tiszta marad.

A szélvihar tompa morajt szült: tankok?

Nehézkesen felemelkedett. Kilesett.

Az utca kihalt, a hídfő néptelen volt, a dübörgés mégis a Duna felől közeledett. Hirtelen olyan különösnek tűnt minden. A kivilágított üres díszletek, az erősödő zaj. És felbukkant az első. Lámpafény csillant a hatalmas test vörös csillagos acélpikkelyén. Óvatos-lassan gördült lefelé, a Mártírok útjára tért. Csövével kúszott a képbe a nyomában robajló második, harmadik...

Nekik könnyű - morfondírozott, miközben szemével követte a pontos időközökben érkező, zúgó gépóriásokat. Nem is annyira a tárgyilagosság szülte benne a gondolatot, mint fantáziája, amely magával ragadta, olykor akarata ellenére is, és belülről láttatta vele a dolgokat.

Harci készség. Lezárt páncéltorony. A gépágyúhoz tapadó fiúk húszévesek. Hazulról épp csak elköszöttek. Ott messze talán most is meccsre járnak - ördög vigye a Dinamót! - s szent-ségelnek minden semmiségért, ahogy az békeidőben dukál. De itt? Itt láncaltapok csörögnek a kövezeten, a dobhártyájuk a motorzajtól majd beszakad. Jelek, szemvillanások. Csak így értik egymást. Körülöttük hamisan fénylik az idegen város. A kapualjak - fedezékek, s leselkedő lőrés minden ablak.

Tá-tá-tá-tá - BUMM! A magányos géppisztolysorozat mennydörgő ágyútűzbe fűlt. A robbanás, üvegsörömpölés elől az életöszön a szoba mélyére, a boltozatos ajtómélyedésbe menekítette, s az elmélkedésének egyszer s mindenkorra véget vetett. Ráadásul a dereka is megrándult. Zihálva fogódzott a kilincsbe. Súlyától erre kinyílt az ajtó. Micsoda meggondolatlanság! Nyitva felejtette. Nekifeszült az előszobaajtónak. Kulcsra zárta; a világot szerette volna kirekeszteni, s mintha sikerült volna, a szél egyszer csak elült.

- Nem nálunk törtek be az ablakok - suttozta a tenyerébe. Az aggodalmát, hogy akárki megsebesülhetett, és segítségre szorul tán, elhessegette. - Statárium van. Kijárási tiklom - motyogta maga elé, és nem mert a tükörbe nézni. Feltépte a fürdőszobát, s mint tengelye törött kormánykereket, pörgette kétségbeesetten a csapot. A jéghideg vízsugarat a két csuklójával szórta szét, amíg meg nem dermedtek vöröslő ujjai. A kád fölé hajolt. Nyakán, tarkóján, a két füle körül zubogott a víz.

Ha tökrészeg lett volna, ettől akkor is kijózanodik.

A vastag frottírtörülközőt még Szöszi készítette a mosdó mellé; gondosan, szépen, élibe hajtogatva. Ettől megkönnyebbült, agya tisztult, váratlanul a gyomra is jelentkezett. Elvigyorodott, mert a házasság beletanítja az embert a kuktálkodásba, s a kérődzés - béke. Amíg a tea fölforrt, a morzsának való száraz kenyér is ehető kétszersültté füstölődött a piritóssütő rostélyain.

Evés után elálmosodott. Szemei égtek, leragadtak; szinte érezte alattuk a fáradtság táskás ráncait.

Megágyazott. A fűtetlen szoba ridegsége ellen egymásra tornyozta mind a két paplant, s a szekrényből kikotorta Szöszi selyem hálóingét, párnájára tette, feje alá gyűrte: belefúrta az arcát az illatáért. - Én aranybogaram! - nyögte, de csak áltatta magát ezzel is. Az aranybogár elszállt, s elporló báb lett a holmija. Hat év szerelme? Volt - nincs, egyetlen perc alatt. - Jó, hogy jössz! - így fogadta még nemrég, ezekkel a koppanó szavakkal, amikor a lázas utcáról rányitott. - Éppen menni készülök. - A világoskék kabátban, fehér svájcisapkában, térdén degesz aktatáskával, fél lábon egyensúlyozott. - A gyerekek holmija. A legszükségesebbek - magyarázta sebtiben.

- Most? - állta útját. Gyűrött lódenjében az ajtónak dőlt. Fáradt volt, tele keserű élményekkel, szinte túlcordult benne a mondanivaló. Hogy a fenébe engedte volna el, csak úgy, egy szóra Szöszit, amikor alig várta, hogy hazaérjen, lerúghassa végre a koszos cipőt, s visszaöklendez-

hesse a négy összekóborolt nap minden zavaros élményét: a forradalom, a kommunizmus és a hazaszeretet sajátos mixtúráját.

- A szerkesztőségben... - kereste tétován a szót, mert érezte, hogy mondania kell valamit.

- Lapot csináltatok - szakította félbe Szöszi. - Gondolhattam volna. Ugyan mondd, kinek? Akik ávós kiskatonákra vadásznak? Vállalod őket? Hát én nem! - és elviharzott, ennyi az egész.

Rágyújtott. Hunyt szemmel, tapogatózva kattintotta le az olvasólámpát. Leszívta a füstöt, jó mélyen, hadd lúgozza ki az egész rozoga szakramentumot. Igyekezett nem gondolni semmire. A dupla paplan átmelegítette. Tagjai ernyedten zsibogtak. Karja lecsüngött. Hullt, hullt a hamu a parkettára. Homokóra. A félálom révületében úgy nézte képzelete vásznát, mintha moziban ült volna, s végig kellene szenvednie a legértelmetlenebb produkciót.

Értelmetlenül torlódtak egymásra a képek. A tüntetés. A tépett szívű zászlók. A közápor. A puskaropogás és az első sebesültek. A narancsszín lobogó autómáglyák, az elszabadult óriások füstárnyai, a pernyeszag s a csörrenve beomló kirakat.

Szemhéját hirtelen vakító fény hasította fel. Mint a magnézium, lobbant el a függöny. Már pattogott az ablakdeszka, lángolt az ablakkeret, s a parkettán kék lidércek táncoltak.

Fejére a paplant! Az is süttött. Felugrott, de hiába üvöltözött, hiába kapkodta a lábát, belebelemartak, üldözték a lángok, s csorgó könnye is égette már. A fal mellett próbált tapogatózni az ajtó felé. Belebotlott egy átkozott székbe. Nem is a fájdalom: a pörkölődő szőr undok szaga riasztotta. Meggyulladt a pizsamája? Hemperegve tekeredett a szőnyegbe, aztán tántorogva, fuldokolva mégiscsak feltápáskodott. Már-már elborították a lángok, amikor végre feltáruult előtte az izzó ablakkeret.

A János-kórházban tért magához. Szöszi nyílt az első pillantása az ágya mellett; mintha végtelen ideje örködött volna ott, erőltetetten egyenes derékkal, valami szent türelemmel. Ő fél szemmel pislogott rá a nehéz turbánkötés alól. Tekintetében suta megbánás tükröződhetett, mert Szöszi megsimogatta az arcát; erre nyelt egy nagyot. Szöszi azt hitte, hogy szomjas, hát megitta tejjel. Párnástól karolta föl, duzzadó blúza súrolta. Meg kéne markolni, legalábbis szóval, gondolta; Szöszi azonban leintette, ujját becézve húzta végig ajka kiszáradt cserepein. - Bölöm-bölöm-bölöm. - Az első játék, amit a karon ülő gyerekeik megtanultak...

A latyak végképp elmarad, még mindig fölfelé kapaszkodnak a kicsorbult lépcsősoron, de már újra kisüt a nap, az utcácska vízmosta kockakövei a valóság vakító fényével tükrözik vissza. A török kori tornyos romok felett éppen úgy ragyog, mint egy végvári medália a bégek idejéből. Mesterünk mélyen beszívja a hóolvadás fanyar, csípős illatát, s a megtalált gyönyörűség mámorával eszmél. Énekelni volna kedve, de hát hegynek menet? Inkább a kavargó emlékfoszlányokat tapodja, rugdossa szét, amíg fel nem ér egészen.

A lábadozás? Anyósa tatabányai kiskertjét idézi a friss humuszlehelet, s azt az emlékezetes fekete karácsonyt, amikor a kifosztott boltokból még szaloncukor sem kerülhetett a szoba sarkában pironkodó, papírgirlandokkal díszített szegényes fenyőre, és apósa a bányából hozta aktatáskában az ünnepi csemegét, a sütni való krumplit. Az újságok, a könyvek, s a rengeteg idő olyan magánnyá szövődtek, amit nevén nevezni röstellt, de még a gyerekei sem tudtak oldani. Szerencse, hogy Szöszi bejárt már az iskolába: ő, a hétvégi hírhordó volt a köldökznór, mely a cserben hagyott pesti világhoz fűzte, amelyen át még remény is csurrant-cseppent olykor. Egyszer ragyogva azzal állított be, hogy romos lakásuk helyett másikat utaltak ki, mégpedig nem messze a bányászkolóniától, a most épülő Újvárosban, s a megmaradt holmikat

egy teherautóval már át is fuvarozta; csak júniusig kell kitartson az albérletben meg a pesti iskolában. Máig se érti, hogyan bírta, honnan szedte az erőt mindehhez. És ha egyszer mégis-csak kimerülnek a tartalékai? - támad orvul az önvád, de elhessenti; szerencsére egy rikító szoknyás cigányasszony vonja magára a figyelmét.

Ott támasztja a korlátot odafönn, az utca végiben. Lila nagykendőjét a mellén szorosan összefogja, akár ha hozzánőtt volna. Fél válla megereszkedett holmi ismeretlen terhek alatt, de varázsos furcsaságát szolgálja most ez is, mint mélyen ülő éhes tekintete, az az égő, fekete parázs.

- Aranyos nagyságám! Gyémántos fiatalúr! - törleszkedik, de szavai úgy sisteregnek, mint a fű alatt lángot hordozó kanóc. - Holdtölte volt az éccaka. A kert alatt is macska nyávogott. Jó jel! - perdül elébük. - Csupa szépet és gyönyörűségest jósolok!

Mesterünk legyintve halad el mellette, de Szöszi vissza-visszales. A cigányasszony utánuk oson. - Ne tessék már úgy sietni, kezicsókolom. Ilyen szép fiatal pár, nézzék meg, és elfutnak a boldogság elől! Szíve szakad a szegény cigányasszonynak.

Hogy pörög abban a hosszú szoknyában! Szava monoton mesemuzsika, mozgása hullámzó keleti tánc. Ismét útjukba áll. Egy ujjnyi fakérget nyújt oda a kendője alól. - Tessék! Cigányfa hánca. Szerencsét hoz.

Szöszi közelebb lép, kíváncsian vizsgálja a kéregdarabot. Mesterünk fintorog. A ráncok kuszán kergetőznek a füstszínű arcon, a korom tekintet alatt: - Ne féljenek már! Ingyér adom.

Szöszi utánanyúl, a cigányasszony rácsukja az ujját: - Búbájosságot mutatok - változtatja a hangját sejtelmesre. - Egy tízforintos bankó kell hozzá. Meg egy kis papír - de látván Mesterünk hitetlen képét, még hozzát teszi: - A mennybéli úristenre esküszöm, visszaadom.

Mesterünk kelletlenül matat a zsebében. Szöszi megelőzi, odanyújt egy tízest. Mesterüktől csak egy noteszlap telik. A cigányasszony kisimítja, a nap felé tartja a bankót, fél szemmel azt nézi, nem hamis-e? Megpökdösi. Szeme furcsán elréved, érthetetlen szavakat motyog, meggyújt egy gyufát, elfűjja, aztán karistol a papíron valamit. Akkor a kérget a tízesbe, a tízest a papírba gyömöszöli. A csomagocskát saját kezüleg rejti Mesterünk belső zsebébe, aki egyik lábáról a másikra áll, mert feszélyezi a bizalmas nyúlkalás, de Szöszi kedvéért még azt is eltűri.

- Ne tessék már haragudni, fiatalúr, de ennek ez a módja. Egy napig babusgatja, melengeti, addig a szerencse kikel.

- Aztán mit terem? - kérdi Szöszi.

- Milliomot, bizonyisten, lottó főnyereményt, aranyos csillagom! Holnap ilyenkor kibontják a cigánycsomagot, és a büvölt bankón lottót vesznek, kezicsókolom. Megteszik szépen a papirosi számokat, aztán más dolguk nincs, mint hogy zsákkal menjenek a pénzért a húzási nap!

- Ha igaz, magának is jut belőle!

- Micsoda jó szíve van! Csupa ezüst meg arany! Eljövök, aranyos kis nagyságám, mához egy hétre eljövök, és ha nem feledkezik meg a jótevőjéről, bizony megköszönöm - hálálkodik a cigányasszony, míg bókolva hátrál.

- Hol tekeregnek? Hogy ezt nem láthatták! - sajnálkozik Szöszi, és a könnye is kicsordul.

Mesterünk a bukszáját böngészi. - Várjon! - szól az ódalgó után. - Fogja! - s urasan lobogtat egy újabb tízest.

- Hát ha a fiatalúrnak megéri, áldja meg az isten az erszényét. Aztán ne felejtsek, kezicsókó-lom, amit ígérték! - s visszainteget még, de csak a fejével, mert szoknyáját ugyancsak emelgetnie kell, nehogy szapora lába belegabalyodjék.

- Ha nyerünk, biztosan eljövünk - feleli Mesterünk kurtán, de már mérges magára a fölösleges szóért, amit a Lépcsős utcán alámerülő cigányasszony után dobott.

- Hali-hali-halihó! - jódlizik Szöszi.

- Nem vesztünk el! - rohan ész nélkül, s törleszkedik anyjához Prücsök.

Cula méltóságán alulinak tartja a futást - szülői hívásra. Sandán közeledik. Apja zsebét, anyja retiküljét nézegeti, nem dudorodik-e némi rágnivalótól valamelyik?

Szöszi teli szájjal ecseteli kalandjukat. - Csak ezért hívtatok? - von vállat Cula, s csalódását alig palástolja. Legalábbis csokoládéra számított.

Prücsök szeme viszont majd kiesik. - Mutassátok a talizmánt! - könyörög. - De nem holnap, most mindjárt!

- Egy vacak fakéreg - fitymálkodik Mesterünk -, az egész csak mese. - De azért kibontja, ha másért nem, hogy el ne kallódjon a tízese.

Az ám, a tízese! Hült helye. Nincs abban a gyűrött noteszlapban, csak a fadarab. Mesterünk hiába forgatja ki a zsebét. Fejét vakarja. Szöszi meg úgy kacag, majd megszakad. - Vettem volna inkább rajta valamit - morogja Mesterünk, végképp lehorgadva.

- Cirkuszban kéne mutogatni az ilyet - vigasztalja Szöszi. - Ingyen cirkuszt csak én szoktam csinálni neked. Ne sajnáld, hogy erre az új műsorra most megváltottad a belépőjegyed. Ne vess inkább te is!

Cula gőgösen végigméri; apai tekintélyén kiköszörülhetetlen csorba esett - konstatálja Mesterünk, és az sem vigasztalja meg, ahogy Prücsök mórlikázik körülötte:

- Volt - nincs!

- Csiribí-csiribá!

- Elvitte a nekeresd, apa!

Erre csak lógó orral lehet bólogatni, ha egyszer túljártak az eszén. Méghozzá egy asszony! Mintha volna az egészben valami jelképes.

Hétfőn délidőben csörög a telefon a Tanszéken.

- Mi a manó! Hogyhogy eszedbe jutottam? Még csak nem is Szöszi tárcsázott? Beteg vagy?

- Beszélni szeretnék veled - nyögi Mesterünk.

- Kettesben vagy hármásban? Ahogy parancsolod.

- Miért gúnyolódsz?

- Már azt sem szabad? - csattan föl Vadóc.

- Tőlem! - sóhajt Mesterünk.

- Amikor szombaton a nyílt színen enyelegni kezdtetek, nem sok híja volt, hogy valami hülyeséget csináljak.

- Azért hívtalak.

- Ha *csak* azért, akár be is fejezhetjük.
- Áru! el végre, mit tervezel!
- Szeretnéd tudni, ugye? - kacag Vadóc. - Hazudnék, ha azt mondanám, hogy kész terveim vannak. Egyszerűen kedvem támadt úszni veletek. Vagy megtiltod? A vízkúra jót tesz. Mindenkinek.
- Miért türelmetlenkedsz, te istenátká. Magad mondod, hogy ismersz. Tudhatod, mennyire szeretlek. Hányszor ismétljem?
- Csakhogy én felette unom - hangzik a kagylóból a kijózanító válasz -, és egyre kevésbé hiszem.
- De hát...
- Belefáradtam az alakoskodásba, édes barátom. A feleségednek megvan a magához való esze. Átlát a szitán. Hát most majd dűlőre visszük a dolgot.
- Erről szó se lehet.
- Engem te nem írtál és nem költöttél, vedd tudomásul végre. Addig játszottam a szerepet, amit rám osztottál, amíg nekem jólesett. Most meguntam: kész, vége.
- Halló! Drága! Le ne tedd a kagylót! Nem úgy gondoltam, de hát ki értsen meg, ha te sem?
- Téves a címzés, máskor jobban ügyeljen, uram.
- Ne bolondíts! Meg kell értened!
- Majd szombaton, a fürdőben, ha megengeded.
- Nem. Találkoznunk kell addig. Be fogod látni, hogy igazam van, hogy ez mindnyájunk érdeke.
- Alig hiszem.
- Délután?
- Te is tudod: fürdőruha-vásárlás a feleségeddel.
- És holnap?
- Peched van, Bandi moszkvai kollégáját látjuk vendégül. Osztályon felüli protokoll vizit.
- Szerdán? Csütörtökön? Pénteken?
- Feltűnően rámenős lettél. Nem gondolod, hogy ez is sérti az önérzetem? Hetek óta felém se nézel szombattól szombatig. Akár egy zsidó kupec, egész héten csak kereskedsz, aztán azt hiszed, hogy azon az egy megszentelt napon leimádkozhatod minden bűnödöt.
- Ugyan már.
- Hát jutott eszedbe megkérdezni eddig, nincs-e valami *külön* mondanivalóm? És most? Szerda, csütörtök, péntek! Nagyszerű! Mit nem tesz a félelem!
- Kedves, ne haragudj! - kínlódik Mesterünk. - Akármit mondok, belém kötsz. Te pedig akárhogy bántasz - kiált fel -, kellesz nekem!
- Ne fűzz! Hát nem te mondtad, hogy akkor vagy a legboldogabb, ha hárman szeretjük egymást? Majd hármasban szépen megbeszélünk mindent a Széchenyiben. Na, szevasz, gondolom, már hiányzol a műhelyben, fogadott gyermekeid sírnak az apjuk után.

- Mondd, hogy nem haragszol legalább.

- Amiért egy kicsit megkínoztalak? Ugyan. Nekem is fáj, de azért, istenemre, jólesett. Kevés jut belőled. Ha másként nem adsz rá módot, ilyen perverz módon élvezkedem veled. Mi az, megkukultál? A vonalban vagy még? Bízd rám magad, azt mondom, öregem. S föl a fejfel, koma, amíg ott díszleg, a főhelyen. A nyafogás nem illik hozzád. Gyávában ilyen hős, mint te, azt hiszem, még nem született.

Kergetőznek a hétköznapiak, a jó idő és a rossz idő, ahogy február végén szokott. Egykettőre itt a szombat megint. A műanyag fürdőruha sárga-fekete tigriscsíkjai úgy feszülnek Szöszin, hogy kidomborítanak minden hajlatot. A vállpánt kissé laza, föl kellett volna varrni három-négy centit, de Mesterünknek kedvére van, hogy így maradt.

A sűrű párába burkolt gyógymedencében lebzselnek, mindjárt a lépcső szélénél, ahová a fűtött kiúszó torkollik. A két asszony hátratámaszkodva, föllazult testtel, egymás mellett lebeg. Mesterünk szemközt izeg-mozog, evez, veri a gyűrűs hullámokat. A hideg csípős, már-már harapós; a kutya még nem ette meg a telet. Kívülük négy-öt elszánt vízimádó dacol az idővel. Csak hallani őket, a végtelenből, mert a hang jól terjed a ködgomolyban. Mellettük, kívül a hőszyenyegen friss lábnyomok látszanak, átellenben az úszómedence, s a trambulín sejlik. Mesterünk a játékba egykettőre belemelegszik, nem kínozza kétely, nem gyötri önvád többé. A hármas egység, úgy látszik, megállja a próbát. Vadóc trikója szakasztott Szöszié. Együtt vették hétfőn. Testhez áll, a csípőjén feszül, s meg simul a kis körtemelleken, akár a parancsolat.

A harmónia hirtelen felbomlik: kiugrik, s kapkodó lábakkal kifut a hóra Vadóc. Tekintetével rezzenve követi Mesterünk. Már csak a léptei dobbanását hallja, ahogy a trambulín tetejére felkapaszkodik. Fejesét csobbanás jelzi. Mesterünk a feleségére néz.

- Eridj! - zavarja az asszony. - Eridj, ha mondom, na! - löködi indulattal. - Ha kedvem tartja, utánatok megyek.

Ez a medence mindössze egy méter húsz - egy méter negyven. Le lehet állni végig. Most mégiscsak Vadócra kellene vigyáznia. Nagy elhatározással utána fut. Teste gőzöl. Mintha késeken szaladna. Sűrű szőrzete zúsmarásra öszül egy szempillantás alatt. A trambulinon megcsúszik - a fene vinné el! -, de azért elrúgja magát fél lábbal. Akár egy otromba ködarab, úgy pottyán a vízbe. Sebaj, felbukkan, körül néz: Vadóc tempósan húz el mellette. Rá se fűtül, hosszt hossz után szab ki a jégveremben.

Mesterünk lúdbőrzik, görcsös reszketés kerületi: hát úszni kezd, ha már itt van. Visszakozni restell, de rosszul szedi a levegőt, kifulladás. Hiába, ez sem megy már úgy, mint régen.

A várócsarnokban végre átmelegszik, de még ott is prüszköl rendületlenül. Az öltöző felől közelgő asszonyoktól semmi jót sem vár. Szöszi már messziről rámosolyog, de most ez is gyanús, mert a falat borító tükör előtt a haját borzolja, s két ujjal ülteti a kucsmát szőke sörényére, még egy huncutkát vissza is kunkorít.

- Irány? - kérdi hát inkább Vadóctól kissé bágyadtan; burkolt reménye, hogy végre hazamehet.

- Pokoli éhes vagyok.

Virslit tormával, s egy-egy csésze forró teát hoz Mesterünk a büféből mindegyiküknek, megkönnyebbülve, hogy ennyivel megúsza, ha a víz már így meghozta az étvágyukat.

- Már megint fukarkodik! - jegyzi meg teli szájjal Szöszi.

- Megmondanátok végre, mit akartok? - mordul rájuk Mesterünk, hogy az összeesküvést felfedje végre.

- Mi? Semmit! - vonja a vállát Szöszi, és a teáscsésze fölött pislog Vadóca.

Az elneveti magát: - Mondd, komám! Éhség és főleg szomjúság ellen nincs valami konstruktív javaslatod?

- Most ettetek.

- Félfog.

- Bisztró?

- Nem ácsorgok.

- Gundel?

- Nem is vagy te olyan buta, mint amilyennek látszol.

- Csak ha meghívsz! - affektál Szöszi, de már cipelik kétfelől. Amilyen svunggal belékarolnak, tényleg ellenállhatatlanok. Az illatos, elegáns világba már egyszerre robbannak be. Sokáig leng utánuk a dupla szárnyú ajtó.

Gundel. Libériás portás, a süppedő szőnyeg s a frissen vasalt pincérek világa; a virágok, damasztshalváták, plüssfotelok levegőtlen, fülledt gazdagsága; a kétnyelvű étlap, s az az átkozott szertartásosság; a porcelánok gyötrelme meg az innen-onnan rájuk szegeződő kíváncsi és szolgálatkész tekintetek nemcsak Mesterünket feszélyezik, Szöszi is jócskán megilletődik.

Pedig még az ő bundáját kíséri némi, helyhez illő hódolat a ruhatárba, Vadóc kabátja egy közönyös alkaron libeg el; Mesterünkét viszont csupán két ujj viszi, de undorodva, mint valami bűnjelet. Száz oka is van rá, hogy egyszeriben melege legyen. Zakóját ráteríti egy üres székre, ingét kigombolja, így már kényelmesebb. Hamarosan előttük gőzölög az Újházy-tyúk-leves. A pincér térül-fordul, a frakkos főúrral sutorog, aztán bocsánatkérő, alázatos mosollyal visszatér őrhelyére, az asztal sarkához. Rakosgat, motoz; kézre adja a sótartót; megkérdezi, ahogy illik, előbb a hölgyeket, van-e kívánságuk, óhajtának-e olasz fűszereket, s valami jó bort ajánlhat-e? Aztán bocsánatot kérve megjegyzi, mintegy két gondolatjel között: - Nálunk szokatlan, uram, ez a lezserség. Oppardon, ha fölsegíthetném a zakóját, uram - és már nyújtja is.

Mesterünknek csak hátra kell dugnia a karját, de közben torkán akad a falat. Tétován körülnéz. Szöszi a székéhez szögezi a tekintetével: botránytól tart.

- Pofátlanok. Tényleg - néz föl a tányérjából Vadóc, egy csonton rágódva -, de hát miért kellett fölvenned a kabátot, ha most rosszul vagy? Álljunk föl és menjünk? Mi legyen?

Mesterünk előtt elhül az étel. Nem iszik, nem eszik. Vadócnak több sem kell, fölugrik; a főúrnak két kézzel hadonássza az igazát. Nyomatékképp az igazolványát dugja az orra alá. Amaz ijedten hőköl. Most meg a nadrágja cipzárját rángatja a derekán. A főúr szeme kimered, hajlong, bólogat, igyekszik félrevonni, megnyugtítani. Vadóc végül is kipirult arccal, diadalmasan tér vissza az asztalhoz. Nyomában kullog a fölakáj, aki bocsánatért hajt fejet Mesterünk előtt. - Megengedi, hogy lesegítem a zakóját, uram?

Mesterünk a szalvétáját is csomóba gyúri. - Fogja. Ez is zavar - azzal kényelembe helyezkedik. A lesben álló pincért odacsettinti. - Kihúlt a leves. Forrón kérem.

Hol egyikükre, hol másukra bambul Szöszi, főleg az összhang zavarja. - Mit mondtál neki? - kérdi végül is Vadóctól, mert az a másik gond, az most megfogalmazhatatlan.

- Csak az igazat. Orvos vagyok, ti meg a betegeim.

Kuncognak.

- Meg azt is megkérdeztem, hogy ha olyan előkelőek, azt nem kifogásolják, hogy nadrágban vagyok? Mert csak egy szót szóljanak, és levetem nekik.

Most már a cipzárhúzogatót is értik. Hát ezt nem lehet kibírni! Fizetnek. Végigbolondozzák a Ligetet. Minden ok nélkül fölnyerít valamelyik, a többi meg kórusban utána. Értetlen emberek bámulnak rájuk. Fütyülnek rá; gondoljanak, amit akarnak.

Besötétedik. Betérnek egy zuglói csehóba. Az asztaloknál nincs kiszolgálás. Mesterünk hordja a bort, a féldecit. Egy kivénhedt muzsikus cincog magában: egy nóta, egy korty ital. Beosztással él, mert a csorba tányéron ritkán csörren eltévedt forint. Aztán, ahogy kiürül a pohár, csodálkozva forgatja, milyen fukar a világ. S elhallgat, nézelődik, míg új jótevőre nem talál. Senki nem szerződtette, senki nem dobja ki, a régi kocsmárostól örökölhette a népköztársaság, akár a biliárdasztalt. A törzsvendégek megszokták, a galambfészekhez hozzátartozik.

A hangulat ragadós. Rég haza kellett volna menniük, de mind kevesebb meggyőződéssel biztatják egymást:

- Bandi!

- A gyerekek!

- Ha idáig nem volt sürgős! - vonja a vállát Mesterünk, s hogy senki nem mozdul, azt bizonyítja, igaza lehet.

- Gyerekek - próbál Vadóc egyszerre kettejükre nézni -, én ilyet még sohasem éreztem. Kész lennék értetek akármire.

Többször számban beszél, de a férfitra gondol. Akár Öcsit is otthagyná érte, ha az lenne a feltétele. Bandinak pedig azt kívánja, halna meg bármilyen hirtelen halállal, csak ne kínlódna annyit. Hát az biztos, hogy furcsa szeretet az ő szeretete.

Mesterünk viszont némán és célratörően iszik, újra meg újra tölt, mintha szándékosan készítené ki magát. Most Szöszi sem vigyáz rá, a vén muzsikussal dűnnyög önfeledten; máskor sohasem szokott énekelni. Még az az öreg ember is templomi áhítattal mered rá, aki a szomszéd asztalra borulva aludt, amíg föl nem költötte a csapos, a rend kedvéért.

A lezavart mennyiség végre megteszi a magáét. Lassan, mint a körhinta, amikor megindul, minden forogni kezd Mesterünk körül. Foga rákoccan a pohár szélére, odakap. Kicsorbult, letört belőle egy szilánk. Röhög, hogy az estének örök nyoma marad. A fogtöredéket az asztalra köpi.

- Pfuj! - mérgelődik Szöszi, s a fogszilánkot egy kis papírba takarítja. Vadóc sóváran figyel a komótos mozdulatait.

- Nesze! - gurítja oda neki a galacsint a poharak között Szöszi.

Vadóc fölragyog. Egy darabka a férfiből, ami most már mindig az övé lesz. - Köszönöm - lábad könnybe a szeme -, de nem érdemlem meg. Űzz el! - pityergi bambán. - Aljas disznó vagyok. No, köpj szembe.

Szöszi nevet, egyre csak nevet.

- Mi lesz? - horkan Vadóc, de aztán elvigyorodik: hiszen itt olyan ricsaj van, hogy a saját hangját se hallja. Mégis úgy határoz, hogy ebben a szent pillanatban mindent bevall. - Ő meg én! Én meg ő! - mutatja és ordít: - A számat figyeld!... Ááá! - s a pohárba tölti, ami még a palackban maradt.

Mesterünk, hogy a görnyedt tartás ne nyomja a gyomrát, becsúszik lassan az asztal alá.

A vén hegedűs rázendít a Rákóczi-indulóra; errefelé ez zárórát jelent. Itt is, ott is hosszabbítást követelnek, de a csapos határozott fiú, és vagy két méter magas. Szedelődzködnék. Akinek még maradt dohányja, taxiba ül, és valami lokálba hajt. Villamos ilyenkor nuku. A vallomás Vadóc ajkára fagy. Józanul ügyis megbánná. Inkább a karját nyújtja a másiknak. - Mehetünk, drágám, ha te is úgy akarod.

- Szilvu plé - bólint Szöszi, s már indulnának, de valaki elkapja a lábukat. Mesterünk az, a földszintről. - Hölgyeim! Csak így lelépni? Blamázs! - tornássza fel magát a mélyből. - Menetkész vagyok én is - porolja a nadrágját, s karol beléjük. Kezüket összekulesolja a hasa előtt, mintha ő lenne viselő.

Szöszi kibontakozik, Vadócot kézen fogva maga mellé rendeli. - Mit óhajt, uram? - méri végig Mesterünket, s pipiskedik biggyedt szájjal. - Na, hagyjon magunkra! Pá.

- Soha! - szavalja Mesterünk. Kapva kap az új játékon. Elébük kerül, útjukat állja. - Könyörgöm - hull térdre -, szánjanak meg, szép hölgyeim!

- Mire föl? Ki vagy?

- Hát nem látod, Madonnám? Epekedő, síríg hű lovagod.

Vadóc csudamód élvezi a városligeti commedia dell'arte színpadot. Szöszi a fejét ingatja, ajkát csücsöríti, majd beletörődőn sóhajt: - Na, nem bánom, öreg fiú, jók leszünk hozzád egy százasért.

Míg belékarol és hozzásimul, Vadócra sandít: - Nem túl vastag a pali, de hát későre jár. A semminél ez is többet ér, nem gondolod?

15

- Ebből nekem elég, tiszteletreméltó Köves család - vetett véget a tortúrának Iboly -, már megbocsássatok, de nem bírom tovább! - azzal felmutatta nyilakkal szabdalt, aláhúzásoktól feltépett papírjait.

- Nocsak - szólalt meg Julka -, feladtuk elveinket a szent és sérthetetlen művészetről?

- Apa! - folytatta Iboly elszántan. - Meg tetszik engedni, hogy én is így szólítsam?

- Persze! - vágta rá Lackó türelmetlenül.

- Fura dolog - tett halvány ellenvetést Szilvi -, hogy itt mindig minden aszerint váltakozik, amilyen a hangulatod. - Lassan, tagoltan beszélt, a szóvégeket sajátságosan elhúzta, mintha időt akarna nyerni, hogy jól megrágjon minden mondatot. Voltaképpen csak Julkának kontrázott.

- A részletekben is rengeteg problémát látok - vágott a szavába Iboly. Kialakított véleménye jogán fittyet hányt az efféle piszkálódásra. - Nézzük akár az első figurát, mindjárt az elején, amikor ez a hapsi a régi nőjének telefonálni akar. Apa körülményeskedik, szépeleg; nem

találok rá más szót. Az ő hőse „szemez” a telefonfülkével, kész röhej. Természetes, hogy félszeg. Nem kis rizikó valakit tizenvalahány év után megkeresni. A választott téma szerint az udvarlásban sincs nagyobb gyakorlata, legalábbis az jön ki abból, amit hallottunk.

István bólintott.

- Ez még nem ok azonban arra - folytatta a kislány -, hogy a fél ifjúságát elnyöszörögje, míg egy hatjegyű számot föltárcsáz!

- Mondtam már, hogy túlzol - szakította félbe Lackó -, mindenkinek megvan a maga sajátos stílusa.

- A papádé dagályos.

- Nem gondolod - szólalt meg Szilvi újra -, hogy ez a megállapítás kissé elhamarkodott?

- Hagyjátok beszélni! - dörmögte Pisti.

- Na jó, más példát hozok. Garmadával van.

- Ha már elkezdted - biztatta Julka, a kislány magabiztossága teljesen megzavarta.

- Mondjuk, itt ez a Csodálatos Mandarin dolog. A hapsi megkísértése zenei nyelven, fortisszimóban, minden csupa jelkép és jelző. Miért is írta volna másképp, amikor pofon egyszerű dolgokról van szó?

- A jelzők túlhalmozása, István - tette hozzá Julka -, ugye, mindig mondtam?

- Húzás kérdése - védekezett Köves -, a lényeg ettől még nagyon is fontos és jó lehet.

- Lehetne! Ha ez a modorosság, vagy ha úgy tetszik, stílus, nem erőlténítené el az egészséget!

- Igazad van! - ugrott fel Pisti nekihevíülve. - És nem csak erről van szó!

- Ugyan miről, te bölcs ész? - fékezte volna Szilvi, de hasztalan nyúlt Pisti keze után.

- Most jövök rá, mi zavar annyira apu regényében! Bizonyos vonatkozásokban tényleg szentimentális és vázlatos, ugyanakkor túl merészek a konklúziói. Papírfigurákat, marionetteket mozgat, és csodálkozik, hogy aki elolvassa, nem tudja követni extatikus felbuzdulásait. Nekem is lesznek óriási példáim, ide vigyázzatok! A gyerekek csak statiszták, aranyos kis kölykök a Regényben, ugyebár, holott - emelte fel a hangját - az ő bőrükre megy a vásár! - Elkomorult, megkeményedett hirtelen. - Vagy vegyük azt a nőt...

- Vadócot - igazította ki István, Julka repdeső tekintetétől maga is riadtan.

- Vadóc doktornőt, a fene egye meg - egyezett bele Pisti apja hóbertjába -, mégis, mit képzeltetek, milyen ez a nő? A Regény szerint egy abszolút gátlástalan valaki; egyetlen célja, hogy a pacákat megszerezze, mindegy, milyen áron. De hol hitelesíted ezt az erkölcstelen bírnivágyást, apa? Van-e csak egyetlen szavad is arról, hogy mit kínlódott? Azért egyet-mást: a tejbepapit meg a szakmai karrierjét, ha jól tudom, feláldozta érte? Vagy nem?

- Mindkét nő gátlástalanná válik ebben a harcban, mert darwini harc ez a javából - kapott Pisti gondolatán Iboly -, élet-halál küzdelem hazugsággal, képmutatással, övön aluli ütésekkel meg minden. Egyszerűen képtelenség, hogy a kisebb összekoccanások után mindjárt olyan negédessé válik az az első találkozás, amikor berobbannak azok ketten ide, Csepelre.

- Én a Mester úr önzetlenségében sem nagyon hiszek - kapcsolódott óvatosan a kórusba Szilvi is. - Ha egy férfi egyszerre két nővel folytat viszonyt, és esze ágában sincs lemondani egyikről sem, cö-cö; ugyan mi a tiszteletreméltó benne?

- Igen, a Mesterünket nem választjuk mesterünknek! - örült meg új szövetségesének Ibolya. - Micsoda tészta! Csak legyen, aki megeszi. Apa előtérbe állítja hőse kínjait, valóságos szülési fájdalmakat produkál szegény, mintha egyedül egymaga hordozná az egész teremtés súlyát, egy ilyen szituációban! Aminek nemcsak a szenvedő alanya, de legalább annyira állítmánya is volt!

- Közönséges vagy - kapott az alkalmon Julka, hogy személytelenül háboroghat.

- Julka néni, ünnepélyesen bocsánatot kérek. Mea culpa - de csak a múltkoriért. Akkor - igaza volt. Tetszik emlékezni? Amikor az azonosulás és elidegenedés egységét kérte számon az írónktól? Hát igen. A művész maga a teremtmény isten. Részrehajló lehet, de vak - soha! És apropó! Hogy el ne felejtsem, hősünk kínládása önmagában is érthetetlen. Ebből a regényből én ugyan nem tudom meg, hogy miért nem tud dönteni? Miért nem hagyja ott példának okáért a feleségét, könyörgöm? Sehol sem győzött meg róla, hogy igazán és mélyen szereti. De a másik iránti szenvedelmét is ugyanez a szemérmes homály fedi. Egyáltalán miről hallunk itt bájcsevegni? Hogy egy ártatlan férfi vergődik sorsa hálójában. Bumm! És hogy van két hülye nő, aki valamiért istentelenül ragaszkodik hozzá. Bumm-bumm! De hogy miért?! Rejtély és pont, most már befogom a szám. Bocsánat, hogy így belemásztam apa regényébe.

- Csak a felébe - nézett fel irkafirkáiból Lackó, s a szeme furcsán csillogott, meleg tekintetével anyját simogatta. - Mondjátok, titeket tényleg nem zavar, hogy apát félbeszakítottátok? Vedd tudomásul - intézte szavait egyenesen Ibolyához -, engem pokolian bosszant! Megint előbb szövegelsz, mintsem gondolkodnál!

- Hagyjad! - intette le István, de a fiú nem hallgatott el, ha már beléfogott.

- Én aztán jól ismerem a történetet - folytatta mind izgatottabban -, a szereplőket is. A kínjaitkat hiányoljátok? Szép, mondhatom. Fületek nincs hozzá? Vagy szívetek? „Ha szerelmes ember létedre nem teszed magad szeretett emberré, akkor szerelmed tehetetlen, szerelmed maga a boldogtalanság.” Több, mint száz éve, hogy Marx valahogy így írt a Filozófiai Kéziratokban, és ti? Hm. Az élve boncolásban gyönyörködtek? Mondhatom, nagyszerű emberek vagytok - eresztette le a hangját Lackó. - Téged, Ibolyám, pedig egyáltalán nem értelek - fejezte be szinte sziszegve -, hogy lovalhatod bele magad így egy igazságtalan attakba? Vagy ennyire színésznő lennél? Így uralkodik rajtad a póz? A szerep?

- Engem te csak ne félts - ugrott föl paprikavörösen István. - Megvédi a Regény magát. És én is, ha kell! - azzal kirántott a fiók mélyéről egy összecsomózott levélköteget.

Julka halálra sápadt: - Ne tedd! Csak azt ne, István!

Köves reményt veszítve nézett végig rajta: - Úgyis tud itt mindenki mindent - mondta -, öntsünk legalább tiszta vizet a pohárba.

- Nincs jogod hozzá! - ugrott apja elé Pisti, és a levélköteg kicsomózását erőszakkal próbálta megakadályozni.

- Hagyd - nyöszörögte az anyja. - Hagyd, ha egyszer megbolondult! Hadd lássa mindenki, hogy milyen is apád tiszta pohara.

- Nahát! - rázott le magáról István minden félelmet, ellenvetést, szerelmet. - Ezek a levelek, amiket fölolvastok majd, Prága és Budapest közt cikáztak. Mi írtuk őket, én meg Julka. És a harmadik élő modell, akinek a nevét tíz év óta nem szabad kimondani ebben a csodálatos házban.

Julka mindig is tudta, hogy inkább csak gondolataikban, de mások is ott járnak-kelnek körülöttük, az ő otthonában, s hogy az eleven árnyak elől hiába zárja kulcsra az ajtót. Tisztá-

ban volt vele, hogy nem babra megy a játék, és hogy az ellenfélnek még lehetnek ütőkártyái. De arra esküdni mert eddig a pillanatig, hogy a huszonhárom közös év István pórusaiba is beleivódott. Hogy a fiúk eltéphetetlen kapcsok. Hogy családi hagyományaikra, a mindennapos szokások kurta kötéseire még a feleségi, anyai státusnál is jobban támaszkodhat. Hogy ezen az utolsó szörnyű évek sem változtattak. Hiszen, ha úgy adódik, csak pár nap közös szabadság, egy kirándulás, néhány oldott óra kell, s újra egymásra hangolódnak. Eddig legalábbis így volt.

- Kelt Budapesten - tépte fel Köves István az első sebet, az első levelet: - „Édes kicsi Verocska! - csörrent a csendben Bárdos doktornő kimondhatatlan keresztnéve. - Azért húztam az időt mostanáig, mert azon vívódtam, hogy lenne jobb? Ha fognám a tollat, és magam írnék kézírással, vagy így, István írógépkezeléssel? Hidd el, nem a lustaságom döntött, á, dehogy. A kritikám. Így mindkettőtökhöz egyszerre tudok beszélni... Szóval, nekem úgy fájt a szívem, amikor a vonatod elindult. Muszáj elmondanom: azt hittem, hogy ha elmegy, megpihenek, megszabadulok valamiféle felelősségtől, de azóta sem találom ezt a könnyebbiséget. (Ne csinálj ilyet! Minden szót lepötyögsz?) Ja, igen, el akartam mondani a pályaudvaron, csak torkomon akadt a szó: ha már így kell lenni, hát akkor sok sikert kívánok. Te légy az első, a legeslegjobb tanuló az egész tanfolyamon! (Na, fejezd be.) Utóirat: Semmi sírás meg szomorúkodás, meg fogunk látogatni, ahogy megbeszéltük. (Mit beszélsz bele? Írj.) És még egy. Most jut eszembe, Rostásék voltak itt az este. Borzasztóan elfáradtam, fél tízkor mentek el. Füstölögtem is magamban: menjenek a pokolba, ha te nem jöhetsz! (Na, most már elég?!)” - hullt mérges permetként a lesunyt fejekre a kihívó kérdés, de tovább pofozta a népet a megveszekeedett Köves s a soron következő országházasi pesti képeslap.

- „Drága Verocska! Fordult a világ. Saját kezűleg írok. Látod, aggódom. Három napja, hogy elutaztál, és semmi hír. István már itthon van, de szomorú. Biztosra vette a mai postát, és nagyon megfájdult a szíve az üres postaládától.”

Ellenpontként egy prágai levél következett. - „Olyan sok mindenről kell beszélnem, hogy félek, minden témát kiírok magamból. Az indulásnál csodálkoztam, hogy sikerült nekem ez a bűvészmutatvány bögés nélkül. Azután is kitartóan figyeltem magam. Hol mélyen szántóan filozofáltam, hol élveztem a szabadságomat. Hol vágyakoztam. Hol bágyadoztam. Hol szomorkodtam. Hol pedig hétköznapi szükségleteimet intéztem, mert hát hosszú volt az út. Nem tudott a táj olyan gyorsan változni, ahogy én csapongtam. Egyetlen élelmem Julka mézese volt, mert amikor észbe kaptam és átmentem az étkezőkocsiba, kiderült, hogy elkéstem, s Prágáig már nem is lesz hely. Az utazásról talán még annyit, hogy különösen Brünn után gyönyörű a vidék: erdők, hegyek, folyók, harminchat alagút, isten bizony, hallottam a hangotokat, ahogy gyönyörködni fogtok benne, mert, ugye, eljöttök? Most pedig a levélnek az a része következne, amihez hőálló papírra lenne szükség. Mivel azonban én szeretem a baráti cseh népet, és nem akarok tűzvészt okozni a prágai Orvosok Házában, inkább óvatos leszek, és nem írom ide mindazt, amit érzek.”

- Néhány mondat saját, becses tollamból - ironizált István. - „Én is ideírok néhány sort, mert most már jó kedvem van. Az imént lefutottam a levelesládához, és nemhiába! Heuréka! Most nincs időnk válaszolni, mert vacsora kell a srácoknak, de legalább tudjuk, hogy jól vagy, és nem haragszol ránk, úgyhogy minden oké.”

- Prága: „Most kaptam tőletek az első hírt. Olyan boldog vagyok, hogy ezt tüstént le kell írnom. Rohanok az előadásra, addig is sziasztok!” És aztán? - fordította meg István a sajduló levélpapírt. - „Annyi mindent szeretnék írni, mivel is kezdjem? Julkám, mindent köszönök. Szeretném hinni, hogy az irántam való jó érzésed tartós lesz, és építhetek rá. Most volt időm, sok mindent végiggondoltam. Amikor ti hagyatok magamra, ha csak egy-két napra is, elsősorban nem azért szenvedtem, mert nem vagyok veletek, hanem, hogy lehetnék és még-

sem, értitek? Bandiról nem is beszélve. A tanfolyam, úgy látszik, nem lesz nehéz. Nem leszek a legelső, de a legutolsó sem. Tíz országból jöttünk össze, az úgynevezett keleti szekció, szerencsémre a hivatalos nyelv az orosz. Ami a legtöbbnek probléma, nekem játék. (Tulajdonképpen ez az egy, amiért anyámnak hálás lehetek.) A többieknek inkább az életformánk a játék. Egy ilyen tanfolyamon hamar kialakulnak a párok. Csak én vagyok megközelíthetetlen. A szobám kétágyas, a másik ágy üres, ha odapillantok, ott látok benneteket.”

A hasadó kék borítékok, mintha plastikbombákat rejtenének, a hallgatóság pedig moccanni sem mert, s görcsösen kerülte egymás tekintetét.

- „Ebédszünet, dél van, bekaptam az ebédet, bezárok a szobámba egy kicsit. Amikor a ti leveleteket olvasom, rátok ismerek, az enyémet, viszont unalmasak, egyhangúak. Sebaj, a Világszervezet pénzén most művelődhetek. Ha ugyan haza nem küldenek idő előtt, hiszen még az előadások alatt is rátok gondolok. A mai előadást például egy pozsonyi prof. tartotta, a különféle művi beavatkozások túlélési statisztikáit boncolgatta. És íme az én gondolataim a túlélésről. Azelőtt az nyugtatott meg, hogy míg Bandi él, lesz kenyerem, s a fejem fölött fődél. Most már akár akarok, akár nem, dolgoznom kell, el kell tartanom magamat, sőt, egyedül felelek Öcsiért és Olgikáért. Őszintén irigyellek, Julkám, mert van »főnököd«, és éppen Pista az. Valamikor számomra is elképzelhetetlennek tűnt, hogy a munkám másodlagos legyen, s a hivatásom a háztartásra összpontosuljon, most mégis téged tartalak a szerencsésebbnek kettőnk közül, bizony.”

- „És itt következik, amiben szeretném, ha segítenétek, a döntő ok, amiért jelentkeztem erre a tanfolyamra. Ahhoz, hogy a jövőben egyáltalán létezni tudjak, két feltételnek kell megfelelnem. Egy: mindegy, milyen formák között, akár válással, akár megállapodással, de önállóvá, függetlenné kell lennem. Kettő: örömet kell találnom a munkámban, s ezt az örömet össze kell hangolnom a hozzátok fűző érzelmeimmel. Prága mind a két feladathoz mankó, most mégis nagyon elszomorodtam, mert úgy érzem magam, mint egy jobb sorsra érdemes apácanövendék. Jaj, bizony vigyáznom kell, hogy a hiányérzet el ne uralkodjék rajtam, mert akkor a tanulásnak befellegzett. A kijöveletek még messze van, és rengeteg energiát emészt fel a várakozás, bár az energiáról a csehek jól gondoskodnak. Annyit eszem, hogy mire megérkeztek, mind a kettőtöknek jut egy-egy Vera. És az időpont: inkább tizenötödike felé jöjjetek, mert addigra megkapom a következő havi ösztöndíjat.”

- Megint Pest - fátyolosodott Köves István hangja. - „Csütörtök este. Édes Verocska! Holdfényben írom a levelem, István kezével. Én már talán el is aludtam, ő kinn kopog az írógépen az erkélyen. Rettenetesen fáradt vagyok, mégis ragaszkodtam hozzá, hogy ez a levél megíródjék. Tudom, mennyire vágyódsz minden sor után, jobb híján talán az enyém is megteszi. István öröme időnként egy kicsit kivilágosodik, ki-kibújik a hold. Forgolódom a fáradságtól. Nyögök, sóhajtozom, de nem miattad, vagyis nem úgy, ahogyan ti szoktatok feltételezni rólam. Hiányzol. Ha ébren lennék, semmi esetre sem vallanám be. István kétségbe van esve, és ilyenkor rettenetes. Nem lehet neki panaszkodni, nem úgy, mint neked. Jaj, Verocska, ugye nem felejtetted el? Holnap lesz a születésnapom!”

- Most újra Prága! - „Ma hajnalban arra ébredtem hogy Julkát köszöntgetem a születésnapján. Amikor felébredtem, akkor jöttem rá, hogy nem is tévedtem: telefonálhatok! Alig várom az estét. Szerettem volna könyvet küldeni ajándékba, de aztán úgy gondoltam, inkább félreteszem a pénzt, hogy együtt költsük el.”

- És itt? - „Most kezdek a levélíráshoz, végre egy kicsit jobban vagyok. A tegnapi telefon annyira felkavart, hogy belebetegedtem. Remegtek a lábaim a postára menet, de aztán összeszedtem magam. Az erőmből addig futotta, amíg Pista hangját meg nem hallottam. Vadul

dobogott a szívem, úgy éreztem, a következő pillanatban elájulok. Amikor letettem a kagylót, úgy elkezdtem bögni, hogy a postáskisasszony megkérdezte, kim halt meg. Esett az eső. Bőrig áztam, de alig vettem észre. Éjjel meg azt álmodtam, hogy Pista úgy megalázott és meggyötört, hogy öngyilkos lettem.”

- „Reggel bementem a városba csavarogni, hogy kijáram magamból a szomorúságot. Addig-addig forgattam az életünket, amíg tökéletesen össze nem zavarodtam, és már azt sem tudtam, mi fáj, és minek örülök?”

István kifulladt, de egy szippantásnyi szünetet sem engedélyezett magának. - Pest következik - mondta, és már folytatta is: - „Drága Verocska! Először is a telefon. Nem hazudtam, tényleg jól vagyok. Az igaz, hogy volt pár bolond napom; a konyha kövét koptatom, ez minden. István csak tőlem lett szomorú, de már ő sem az. Várj, megkérdem. Szó sincs róla, mondja, hát mer ő szomorú lenni, ha én megtiltom? Szegény. Ül az írógépnél, de a munkája alig halad. Pedig ha ír, akkor egy csapásra értelmet nyer minden, talán még a benti robotja is, és akkor egy kicsit én is alkotok. Most a konkrétumok: A születésnap tiszteletére kötött fegyvernyugvás még tart. Lackó a helyesírási dolgozatára ötöst kapott, Pisti, amikor nem magol, velem pimaszkodik. Este főzőcskézek. A kosztosok nem olyan lelkesek, mint te vagy. Elég részletes a beszámoló? Különben június első hetében akár indulhatunk is, csak még anyámat kell megfőzni, hogy addig vigyázzon a gyerekekre.”

- A következő: „Sej, haj, Verocska! Az orrodon egy fricska! Julka kérdi, mi bajom, és kedvesen int, kérek-e koffeint? Jöhet a gyógyszer, úgy sincs jobb módszer. Az írással bajlódom. Egeret szülnek a vajúdo hegyek? Lehet. Julka idehajol, ad egy pusztit, a szája illatos. Nem érzed? Neked is adott. Lássuk a lényegét. A telefonhangod, igen, most már tudom, miért zavart meg annyira. Régi magnószalag, kísérteties és testetlen, egy kicsit torz, vagy épp ellenkezőleg? s azért borzolta föl az idegeim. Úgy hiányzol, de mindkettőnknek, mint aki évek óta elment. A távolság hatványozná az időt? Tudom is én, de tény, és én éppen a tényekkel állok hadilábon. Nézem, telik az oldal, fogy a papír, s a fejből a gondolatok, a koffein dacára. Az érzés változatlan, de tompa. Hát így van ez, barátom, Verocska. A rím kedvéért még kopog a gép, a ritmus viszi tovább. Más semmi. Kitörik a nyelvem, botladozom ócska szavaim közt, velem bukdácsol az értelem. Öllelek, ez fix: István.”

- Megint egy: - „Ülök a gépnél, és várom, hogy Julka diktáljon. Elég fáradt és kelleni lehet a pofám, mert Julka orrol érte, azt mondja, nem vagyok őszinte. Drága Verocska! (Ezt már ő diktálja.) Roppant nehéz a dolgom. Beszélgetni százszorta könnyebb, mint levelet szerkeszteni. István szorgalmasan dolgozik, már ami a fusimunkát illeti. Egész vasárnap butykölt szegénykém. Az ebédet az erkélyen tálaltam. Előbb a gyerekeknek, aztán magunknak. Pisti hozott egy négyest orszból, Istvánnak nem nagyon tetszett, szerintem soha rosszabbat, nem igaz? Lackó meg két klassz nővel állított be, remek erotik fotók. Szóval minden rendben. Minek is szomorítanánk?”

- „Az utolsó mondatok inkább csak nekem szólnak. Tenyerembe hajtom a fejem. Kényelemből vagy születési hiba folytán, tudom is én, de nem megy a hazudozás. Még a hallgatóságos sem. Muszáj fecsegnem, ha már írok, máskülönben szétfeszítenek az indulataim. Messze vagy. Fényévekre. Iszonyú ez a levelezés, ez az aszinkronitás. Még jönnek a jókedvű leveleid, a pénteki telefon óta pedig biztosan szenvedsz. Julka könnyedsége is csak álarc. Lehet, hogy kikapok ezért, de hát mi értelme a levelezésnek, ha még őszinte se lehet az ember? Szeretem őt is, téged is. És mind a kettőtökötönkre teszek. A mosolyáért élek, s ha mosolyog, attól reszketek, mikor borul el újra a tekintete. Ez a mindennapom. És hát dolgozom is: még az a jó, hogy a tanműhely meg a srácok lekötik a figyelmemet valamennyire. Tudom, írnom kéne, nincs más megoldás. Jót, igazat, fontosat. De csak ülök az írógép előtt,

mintha megbénultak volna az ujjaim, iszonyúan nehezen rázódom belé. A szavak értelmüket veszítik, gondolataim sorvadoznak.”

- „Igazi levelet most nem tudok írni, már megbocsáss, noha a kifogás nyafogás, csak a forma más: puszta irodalmi fogás: aki mélyre ás, attól lesz tamás. Más. Leveledet várva, öleli a két árva - a harmadikat.”

- És újra Prága: „Bőgők. Megkaptam a kedd esti leveleteket. Rettenetesen féltékeny vagyok. Pista egész igyekezete abban merül ki, hogy Julkának szerezzen örömet. Én egyáltalán nem számítok. Nem érdekel az egész tanfolyam, nem tudok odafigyelni az előadásra, rettenetesen szerencsétlen vagyok. Ha én írok nektek, ketten olvassátok. A ti rossz hangulataitokat viszont egyedül kell elviselnem.”

- „Drága jó Társaim! Nem szeretném elkiabálni, de egy picit megint jobb. Rajtatok kívül nem hiányzik senki. Nincs íze, illata, nincs valódi képe, hangja nélkülűletek az engem körülvevő világnak.”

- „Délutáni utóirat: Sehol sem kaptam júniusra szobát! A Flórában ugyan biztatnak, legfeljebb borravalóhoz folyamodom, pedig sajnálom a pénzt, fogamhoz verek minden garast. Már arra is gondoltam, hogy akár kapok rá engedélyt, akár nem, itt alusztok nálam, úgys is üres a másik ág.”

- Pest: „Verocska, édes! Bíró Lajosról olvasok egy könyvet, rovargyűjtő volt a századforduló idején. Új-Guineában élt a pápuák között. Nos, azt olvastam, hogy pápuáéknál nagy tekintélyt ad, ha valakinek több felesége van, mert az gazdagságot jelent, és tiszteletet ébreszt a többiekben. Igen, és ez ott úgy történik, hogy az első asszony rábeszéli a férjét, hogy válasszon másodikat. Rendszerint a leánykori legjobb barátját javasolja, akivel megértik egymást, és időnként jól eltereférlnek, ami még pápuáéknál is szokás. Ezzel az asszonyok persze jól járnak, könnyebb a háztartást ellátni, a munkák megoszlanak. Viszont vegyük csak magunkat. Egyedül nekem kell Istvánra mosni, takarítani, mosogatni. Te meg olvashatsz, művelődhatsz közben! Ezer ok a féltékenykedésre. Na, megállj, ha hazajössz, ezen változtatunk legelőször. Nem csak nekem lesz konyhaszagom!”

- No, és a prágai válasz? - simogatta meg a következő levelet István, és kifújta az orrát. - „Julkám, kedves, most irtó hülye és szirupos dolgokat írok, de őszintén meghatott a leveled, s az elképzelt közös sors. Leghőbb vágyam, szeretnék pápuáéknál lakni. Egyébként sem Pistában bízom, csakis tebenned. Légy szíves, és ne hagyj cserben. Nem vagyok egészen józan, talán érzed a levélen, valamilyen cseh ünnep alkalmából leittattak. Én ellenálltam. A legfőbb bizonyíték rá, hogy a legviharosabb ünnepség közepette mégiscsak eljöttem haza, s egymagam vagyok itthon az egész folyosón. Nagyon-nagyon várlak, és végtelenül szeretlek benneteket. Szombat-vasárnap azért nem írtam, mert pokoli rossz kedvem volt. Mindenhová hívtak, de sehová sem mentem, szenvedni akartam hármunkért. Alig várom, hogy együtt szenvedjünk: Vera.”

- „Utóirat: Bennem és körülöttem minden a legnagyobb rendben. Hangulatom kitűnő. A tanulás újra jó vágányokon. A szállodát pedig elintéztam hétfőre: ez a legfontosabb. Érkezésetekig ez az utolsó levelem.”

- Ezek után mondjátok, ha van merszetek - csuklott el Köves István hangja -, hogy a két asszony közt csak ellenséges indulatok dúltak! - Remegő ujjakkal összevevissza bogozta a paksamétát. - Ha mindenről tudnátok, mindjárt meglenne a Regény hitele!

A levelek pillanatnyilag mindenkit lehangosítottak. Senkinek sem volt kedve, hogy folytassa a vitát. Egyelőre.

A Tétényi úti lakótelep D épülete a negyedik toronyház volt a sorban. Kilencedik emelet kettő. Dr. Bárdos Vera és Zoltai Olga neve díszelgett csak a kis fémtáblán, de Öcsin és a nagymamán kívül bizonyos értelemben Köves István is ott lakott. Legalábbis minden második napon, ahogy az egyezség megkívánta. A válás óta a kertés villa ezzé a betonkalickává változott. Lassan több, mint tíz éve már, hogy Zoltai doktor új, fiatal feleségével külföldi kiküldetést vállalt. Hollétét a rendszeres tartásdíj jelezte csak. A lakótelep s Köves István pedig annyira hozzánőtt a gyerekekhez, hogy a kertés családi ház emlékei együtt fakultak a régi fényképekkel.

Kedd normális munkanapnak indult. Vera ébredt fel elsőnek, ahogy szokott, s leszaladt kakaóért meg friss kifliért. Nagymama a gerincét fájlalta, és kávéát kívánt, mint máskor. Öcsi a fürdőkádból ordított, hogy mossa már meg végre valaki a hátát. Olgika? Fél éjszaka tanult, nagyon rá kellett verjen így vizsga előtt, de azért reggelizni ő is kikecmergett. Sőt, azt is megkérdezte, hogy kinek főzhet teát, s a nagymamához is volt jó szava. - Majd megvárom Mariska nénit - mondta -, annyi időm még van. Nyugodtan elmehettek. Mamóka, addig én megfürdetlek - paskolta meg az öregasszony fenekét.

- Aranyos vagy - intett puszit az anyja -, ma úgyis sietnem kell. Vizsgáztatok, s majd megint belém kötnek.

- Amiért ötösöket osztogatsz? - kérdezte teli szájjal Öcsi.

- Ha egyszer tudják az anyagot. Ha valaki négyessel megelégszik, annak már külön hálás vagyok.

- Hogy az én tanáraimat miért nem oktatod ki!

- Bemehetek az iskolába.

- Még csak az kéne! A hiányzásomat különben aláírtam - búcsúzkodott Öcsi. - Majdnem olyan olvashatatlan, mintha te követted volna el, mami. Sziasztok! - azzal fölcsatolta a bukósisakját, és elviharzott.

Vera is megcsókolta a nagymamát és Olgit.

- A redőny - mondta a nagymama -, teljesen vak vagyok, egész nap sötét, én ezt nem bírom ki.

- Pista majd megcsinálja - nyugtatta Olgi.

- Mikor jön? Kák szkázaty? Sohanap? Kiskedvem?

- Jól mondod, nagymama - kacagott a kislány -, délután jön, és ma éppen kiskedd van!

- Ha elengedi a feleség, kák závut: Julka - morogta az öregasszony, de rosszmájú zsörtölődését Vera már nem hallotta, addigra kívül volt az ajtón. Csak Olgika paskolta meg érte újra a fenekét.

- Rosszaság! - nevetett rá. - Mars a fürdőkádba! A mami vize még meleg! Gyerünk, gyerünk! Másképp nem fogsz tetszeni a házmesternek!

- Én nem bűdös - mondta az öregasszony durcásan. Úgy kellett betuszkolni a habos vízbe. De kijönni se akart, amíg a néni nem csengetett. Akkor aztán annál inkább hengegett: - Máriska! Máriska! Nagy újság! Egyedül fürdött ma!

Vera kicsit elkésett, dugóba került a busz, vagy talán később is indult. Az alkoholológiai tanszék folyosóján zsongva nyüzsögtek az ötödéves medikusok. A társadalmi téma s Vera furcsa, markáns személyisége sokukat odavonzotta, pedig az új tárgyat a pszichiátrián belül csak speckollként vehették fel egyelőre, s a tanszék vezetőjét sem becsülték sokra.

Vera kapkodva bújt a köpenyébe, egy pillantást vetett az íróasztalára: Pista már kereste. Majd visszahívja - gondolta -, ha lélegzethez jut.

Röstellte, hogy a gyerekeket így megvárakoztatta; alig fértek egymástól a kis szobában. - Úgy illene, hogy húzzák a kérdéseiket - kezdett hozzá -, de az én lányom is vizsgázik ma, és mélységesen együttérzek önökkel. Különben is, a gyakorlatokon nagyjából megismertem mindnyájukat. No, itt vannak a tételek - mutatott fel egy gépelt papírlapot -, válasszanak. De ugyanazt a témát, könyörgöm, ne többen, a vizsga anélkül is elég unalmas dolog. Én mindenestre kimegyek, hogy az osztozkodást megkönnyítsem. Keresztkérdésekre azért számíthatnak a kollégák, vitatkozás kedvemben vagyok.

Telefonálni próbált. - Köves István szaktársat kérem. Nem a mérnök urat, hanem a tanműhelyi Kövest. Köszönöm, tartom.

Másodnapi találkozások, másodnapi telefonok - ez volt a rend. Vera nyugodtan várakozott, Pista hívását természetesnek tartotta, távol állt tőle holmi rossz előérzet. Különben is, úgy emlékezett rá, jól engedte el a férfit hétfőn reggel. És tagadhatatlanul voltak ennek a ritmikus kapcsolatnak bizonyos előnyei is. Tulajdonképpen mindennap látták egymást, találkozósaik mégsem válhattak szokványossá, megőriztek valami izgató, pikáns ízt.

- Tízszer olyan jó egy tartalmas barátság, mint egy rossz házasság - szokta mondani, amikor volt kedve tréfálkozni.

- Halló, itt Köves István - szólalt meg végre a kagyló.

- Kerestél, szia.

- Baj van.

- Estig se tudsz várni? Fogadjunk, kitalálom. Útilapu?

- Már megint csúfolsz, Vera. Nos, én követtem el valami megbocsáthatatlant. A prágai levelezésünket, utólagos engedéllyel fölolvastam.

- Micsoda? - hökkent meg Vera.

- Bizonyítani akartam. Mindnyájan rám támadtak. Kétségbe vonták mindazt, amiben hittem. Bemocskoltak, érted?

- Nem egészen. Túl régóta vagyok már kibic ezekben a te világfájdalmaidban. Várj csak. Ezt az egész regény vitát Julka akarta, igaz?

- Így van.

- És nyilván nemcsak a Regényed miatt. Julkát nem érhetette váratlanul a kitörésed. Ha te nem, hát ő feszegette volna a párhuzamokat.

- Megtették helyette a srácok. Az az Ibolya is, akiben a múltkor még annyira bízam.

- Senki se állt a pártodra?

- Egyedül Lackó nem szállt be a kórusba.

- A fene abba a hülye Regénybe! Minek kell szántsándékkal kínozni magad?

- Nem tudom.
  - Én igen - mondta csöndesen Vera. - A tartásod miatt.
  - Azt a Lackó is kikezdte. Amikor panaszkodni félrehívtam. Utána.
  - Legalább beolvastott? Amiért érzékenykedsz?
  - Szorul szóra. Mondhatom, nem hízelgett. Felhozta példának a múltkori összeröffenést is.
  - A könyvhajigálást?
  - Ühüm. Hogy én ide is, oda is jó akartam lenni. Nem mertem megdühödni, az asztalra csapni, mert mindig attól félek, mikor borítja rám a küblit valamelyik.
  - Igaza volt.
  - Frászt! Van az én tartásom olyan, mint akárkié! Mennyi önmegtartóztatás kell ahhoz, hogy így álljam a sarat? Pedig senki sem méltányolja.
  - Igazán senki? - zümmögte a kábel rosszállóan.
  - Na jó, talán te. Néha - sóhajtott István -, de nekem tevékeny elismerésre volna szükségem. Hogy ott, közöttük támogass meg. Hiszen hallgatnak rád.
  - Tévedsz, Pista. Az régen volt.
  - Ugranak, akármelyiket hívod is.
  - Fura emlékezeted van - mondta Vera nagyon messziről -, a rosszat egyszerűen kiszórod. A fiaid is rég eltávolodtak tőlem.
- István felnevetett, s izzadt tenyeréből a másikba vette át a kagylót. - A barátnő mint csalóka látszat. Bárdos, bárdos, alabárdos, emlékszel, így hívtalak.
- A vizsgákról mit se tudsz? - fordított a szón Vera.
  - Előbb hívott Lackó: gazdaságtörténet hármassal. Azt mondta, Olgi is lement. Ugyanúgy.
  - Egy akadály, amin szerencsésen túlvannak! Jellemző, hogy ezt csak most mondd! De az is, ahogy én itt dumálok veled a vakvilágba, amikor a szobámban tízen várnak. Ha nem tudnád, én is vizsgáztatok.
  - De...
  - Semmi „de”. Szia! A többit tedd el délutánra!

A délután megint csak olyan volt, amilyen szokott. Verát a vizsgáztatás felpezsdítette; ki-fejezetten szerette a fiatalokkal folytatott vitákat. Minden mondatukat éberén figyelte, s résen volt, rákérdezett, valahányszor közhellyel válaszoltak, vagy a feleletnek magolásszaga volt. Az alkoholizmus betegség voltára úgy szerette volna rádöbbeneni minden tanítványát, hogy egyszersmind valamennyi betegség háromdimenziós szövevényére is felfigyeljenek, s a lelki és társadalmi aspektust sose felejtsek el, bármilyen szakterületet válasszanak később. - A jó fogász tudja, hogy a carieses fogon eleven, érző ember lóg - mondta nekik -, akinek talán még munkahelye meg családja is van. Az orvoslás elsősorban Én-erősítő, testet-lelket gondozó gyakorlat - hangsúlyozta -, de ha már mindenáron tudományként tisztelik a kedves kollégák, ám műveljék társadalomtudományként. Aki csak természettudománynak tartja, az ne csodálkozzék, hogy ha még a tüneteken sem tud olykor segíteni. Érdemes arra a Marxra odafigyelni, csak vitatkozva kell olvasni őt is, mint mindenki más...

Tele élménnyel, izgatottan tért haza. Olgika, István és a nagymama körbeülték, úgy lesték minden szavát. Később az öregasszony az ölébe telepedett. - Mindenki kihasznál, Vjérocška - óbégatta -, mindenki a tied vér szív. Já ocsíny ljubljú tyibja. Borzasztóan sajnállak.

Hirtelen elborította a fáradtság Verát. Valósággal összetört, megbénult egyik pillanatról a másikra. Egyszeriben másként látta a dolgokat. A vizsgáztatás is fárasztó pénzkereső tevékenységgé degradálódott. A nagymama bárgyú kedveskedése pedig kibírhatatlan panaszverklként hatott idegeire, s ami máskor monotóniájával még zsibbasztotta is, most kifejezetten ingerelte. Pistára egyszerűen rá sem bírt nézni. Eszébe jutott a reggeli telefon, és olyan indulat fogta el, hogy be kellett hunynia a szemét, nehogy felordítson.

- Nézz rám - kérlelte István ostoba értetlenséggel -, csak egy pillanatra!

Vera tudta, hogy igazságtalan, és teljesen irreális, amit érez, de azt is tudta, hogy amíg az egész magától el nem múlik, képtelen leküzdeni. Akár pontokba szedve is el tudta volna mondani, hogy mindaz, amire vágyott, amiért talán az egész hátralevő életét gondolkodás nélkül odaadta volna, miként vált valóra. Társat akart? Megkapta. A gyerekek? Megszerették Pistát. Meg-megújuló fellángolások? Gyöngéd figyelmesség? Amikor akarja, megkaphatja. Csak ki kell nyújtania az ujját érte. Jaj, éveken át hogy vágyott egyetlen éjszakára, csak egyetlenegyre, amit zavartalanul, kettesben tölthet Pistával! És itt van, most rá se tud nézni. Micsoda marhaság! Dühöngeni szeretett volna, szétsapni mindent, de mindenekelőtt saját magát.

Eszébe jutott egy *Hamlet*-előadás a Madách Színházban. A tizedik sorban ültek. Akkoriban még mindenhová együtt jártak, akár a Regényben, és hárman nézték a tragédiát. De izgulni csak ketten izgultak, mert másnap szállodaszobájuk lett volna Tatán. Két szoba egymás mellett, a tizenennyolcas és a tizenkilences az első emeleten, szorgos hazugsággal szervezett kölcsönös alibi. Felvonásszünetben azért még hazatelefonáltak a biztonság kedvéért; hát nem megjött mindkét címre a lemondó távirat? (Hogy elnézést, de valami nyugati turistacsoport...) Pisti sem értette, Bandi is hóbörgött, nekik meg fogalmuk sem volt, hogy fognak majd végül is kimagyarázkodni, de vissza kellett menni a helyükre, mert a szünet véget ért. Lenni, vagy nem lenni? - citálták a színpadon, hármuk keze pedig izzadtan kulcsolódott össze Julka ölében... Most aztán itt az a közös éjszaka! De minek?

Mi maradt abból az istentelen vágyból? A semmi dermedtsége, az inakat lekötöző bénaság, az érintésiszonyat, a begubódzás. A depresszió ellen Vera úgy védekezett, ahogy tudott. - Nem bírok rád nézni - mondta rekedten -, nem érted? Bántja a szemem a fény.

- Miféle fény? - erősködött István, mert a féloldalra csukló, rossz redőnyrácsok még az utcai kis világosságot is kiszűrték. - A villany se ég.

- Persze - ugrott fel Vera -, otthon rég megcsináltad volna, de itt elnézed hetekig azt a rohadt redőnyt! Hogy az anyám egész nap ebben az állati sötétségben vakoskodik! Miattad!

István kászálódott. Mindenekelőtt azonban gyógyszert dobott a szájába, és lenyelte egy csepp víz nélkül, keserű-szárazon.

- Most meg hova az istenbe mész?

- A kocsihoz. Szerszámokért.

- A fészkes fenéért! Itt maradsz!

- Te mondtad - vont a vállát István.

- Istenem! Mikor lesz egy kis nyugalmam végre! Csendet kérek! Végre megérthetné!

Olgi anyja hangulatváltozását azzal a természetességgel fogadta, amit a sokéves megszokás, s az ösztönös megértés diktált. Elvonult tanulni. Az öregasszony is félrehúzódott némán, de az ő kimasírozása semmi egyéb nem volt, csak a tömény gyűlölet deklarálása. - Te, sátán - sziszegte oda, amikor elhaladt mellette -, eh, ti! Miért kínozol én docská, Vjérocská! Kágdá pusztulsz innét?!

III. SZERDA ÉS CSÜTÖRTÖK

17

A hétfő esti intermezzónak mintha nem is lettek volna következményei. István hazapöfögött, Julkát a kis konyhában találta.

- Tálaljak? - nyugtatta az a szorongva rányitó férfit, akit a fűszeres pára s a régi hang ugyancsak szíven ütött. - Vagy majd a srácokkal inkább, ha kifáradtok?

Tehát a felolvasás is folytatódik - engedett föl István. - Az előrengés a falakat nem ingatta meg. Mégiscsak jó építész volt az asszonyt habarcsba oltó, magas Déva várát emelő Kőmíves Kelemen, és téged is szívós fából faragott az a tatabányai, szénporos úristen.

...Úgy szaladt el a tél, ahogyan jött: észrevétlenül. A naptár lapjai monoton peregnek, mint az ereszt csorgató március konok cseppjei a párkányon. Mesterünk egy idő óta valami tompa kábulatban él, mintha elátkozták volna.

Gondolatláncai meg-megszakadnak. Ültében elalszik. Gerince megdőlt. Fél válla megereszkedett. Bordáinak már a súlya is nyomja: a pusztá lélegzés neheze esik. És ami a legfeltűnőbb: csíkban megöszült hirtelen. Az utcán utána néznek a hogy-van emberek. Ki pirulát ajánl, ki környezetváltozást. Neki úgy tűnik, hogy mind csak a partról integet.

Mesterünk süllyedni kezd - tisztán látja, de nem fél. Inkább megfogalmazza magának: a lékek spriccelnek, mint a felszakadt artériák, a dohogó szivattyú már akadozik. Látszólag itt él, valójában - ki tudja, hol? Óráját felhúzza még, de csak szokásból. Eszik, iszik, alszik annyit-amennyit, de akarni nem tud többé.

És mégis. Megfáradt lábai elvonszolják a tüdőgondozóba; úgy rémlik, mintha Vadóc is rábeszélte volna. Vagy csak képzelet? Léptei százszor is felméri a várószobát: nyolcvanhat kőkocka hosszban, szélben negyvenkettő, minden második fekete. Negyvennégyes lábbal ugyancsak vigyázni kell, ha az ember nem akar véteni. Sarkain fordul, lábujjhegyen, talpélen billeg: vonalra lépni tilos. A körbefutó olajlábazatnak kórházzsága van. Sehol egy porszem. A vízüblítéses köpöcsésze fényes porcelánja akár ivókútnak is beillene. Köhögnie kell. Fölé hajol. A csorgó víztükréből torzképe mered rá: foszló látomás csupán.

Négy hete kezdődött. Azon az éjszakán arra ébredt, hogy Szöszi az ágy szélén görnyed, tenyerével szorítja a hasát, nagyokat nyög, aztán lekászálódik valahogy, s vánszorog kifelé. Szólt hozzá, de hiába; fél lábbal a papucs után kotorászott, és a haját túrta, mint mindig, amikor idegeskedett. Nem ment utána, de minden idegszálával a kinti neszekre figyelt.

Végre visszajött Szöszi. Apró, csoszsanó léptei megelőzték, besurrantak az előszobából még az ajtórésen át. Mesterünk szinte látta, mikor ér a kilincshez, hogyan nyomja le. Fojtott sóhajok, fájdalmas zörejek árulták el. Tekintetével végig követte, amíg vissza nem bújta a helyére. Mesterünk felkönyökölt, és átnyúlt a másik ágyra, maga felé fordította Szöszi arcát. A valószínűtlenül nagy szemek hang nélkül rámeredtek, és mintha bólintottak volna.

Ettől nagyon megkönnyebbült. Hanyatt vetette magát: soha többé ilyen izgalmakat! Á, hány-szor megfogadták már, hogy vigyáznak, mégse sikerült. Hol egyikük, hol másikuk vállalta magára a vétet: - Nem bírtalak elengedni. Ugye, nem haragszol?

Valami furcsa hangot vélt hallani. Fölkapta a fejét. Semmi. Visszadőlt. Csakhamar rájött: a rugók. Szöszi a szájába gyömöszölte a párnát, úgy nyüsztetett. Egész testét rázta a zokogás.

- Mi bajod, kicsim? - tenyerelt fölibe. - Panaszkodjál!

Semmi hatás. Simogatással próbálkozott. Mi lehet vele? Megsértette volna? De hát mivel? Vadóc képe minduntalan előtolakodott valahonnan. Elhessegette.

- Ugye nagyon féltél, hogy szülök még egy gyereket? - szólalt meg Szöszi nagy sokára.

Telitalálat.

Amikor összeházasodtak, úgy vágyott az első gyerekekre, hogy Szöszi tréfásan meg is jegyezte: - Te, ha nem nyugszol, én bizony isten négyes ikreket szülök neked!

Ezerkilencszázötvenet írtak akkor. Hm. A kisebbik már Ratkó-gyerek lett, mert az ismerős orvosok nem vállalták. Szerencsére. A világért sem adná oda Prücsköt. Tíz éve pedig csend, csak kétévenként egy-egy küret. Közben jött ötvenhat. Izgalmak. Lecsukás veszélye. Költözködés vidékre. Hiába, nem lehetett. Pedig milyen vágyódva nézte sokáig a pöttöm kislányokat! Talán mióta írni kezdett, azóta nem, azóta idegesebb. Lassan mukkanni sem szabad körülötte. Lábujjhegyen nem lehet felnevelni egy kisgyereket.

Oldalt pillantott. Szöszi arcának csak a körvonalait láthatta. Hátravetett fej, plafonra meredő arcél. Félig nyitott, szóra nyíló száj. Mintha mondani akarna valamit. Szoborba merevült vonásai elrémisztették. Szabályos halott - gondolta, és eljátszott az önkínzó gondolattal. Tehetetlenül tűrte, hogy szívére kússzon a félelem. Szusszanást sem hallott.

Szerencsére csak néhány pillanatig tartott a lélekzsibbadás. Egy sóhajjal kifújta magából, és rábukott az asszony görcsmerev kezére. Ujjai bizonyosságot akartak, a pulzusra tapadtak: ajka szívta, foga harapta az eleven bőrt. Sírni szeretett volna - mindig is szerelme bizonyosságának tartotta a fel-feltörő férfihisztéria forró mámorát -, de egyetlen könnycseppet sem tudott kipréselni, pedig marta szemét a kín.

Semmit sem értett. Semmit sem tudott bizonyosan. Mindössze két hét késelem, és micsoda izgalom! Hiszen máskor is voltak már így, de soha nem kínlódtak ennyit. Miért?

Nem volt hová hátrálnia. És akárhogy tiltakozott ellene, Vadóc képe tolakodott fel ismét valahonnan, mint keserű nyál ébredéskor, amit hiába nyel vissza az ember, íze a szájában marad.

Igaz, bizonyítani akart. Az asszonyoknak. Önmagának. Szántsándékkal kereste a bajt, aztán megijedt, de visszatáncolni nem mert. Úgy akart szeretni, hogy soha többé ne kelljen féltenie azt, akit szeret. Szöszi testébe akarta rejteni a bizonyosságot. Ráfizetett.

Vadóc is megharagudott, hiába tagadta, arcára kiült az irigység, noha neki nem is kellett volna már gyerek. Lehet, hogy Szöszi sem azt, csak a szilárd szándékot akarta kicsihozni belőle. Hogy végül ő mondhassa azt, hogy nem?

És akkor, ott az ágyban, a félhomályban, a némán sírdogáló asszony mellett kezdett először felderengeni benne, hogy az asszonyok egészen mást értenek szerelem alatt, mint a férfiak.

Mintha ráfelelt volna gondolataira, Szöszi szipákolva kifújta az orrát, és - mintegy magában beszélve - lezárta a vitát: - Kolonc lett volna csak.

Szöszi harmadik hete vérzett, amikor hajlandó volt végre orvoshoz fordulni, Vadóc háta megett, persze. A Fehérvári úton az iskolából jövet csaknem elájult. - Biztosan semmi bajom nincs, csak túl kényes vagyok - még ő szabadkozott. Valójában nem az bántotta, hogy testileg-lelkileg le kell vetkőznie idegenek előtt. Amikor az idegstanatóriumban feküdt, a neves pszichiáter majd falnak ment a feleleteitől, Szöszi mindig is meg tudta védeni magát. Inkább attól tartott, hogy talán tényleg beteg. Hasa felpuffadt, dereka fájt, félelmét még csak fokozta, hogy az utóbbi időben kifejezetten terhére volt minden közeledés. Villanyoltás után keserves hajsza folyt a vágyért. Ölelték, marták egymást. Sírtak. Nem csoda, hogy Szöszi egyre betegbb lett.

- Szigorú fekvés! - parancsolt rá az orvos, aki petefészekgyulladással kezelte, s naponta injekciózta. Köztük persze minden maradt a régiben, pedig a hőemelkedés Szöszi nagyon legyengítette. Rá is átragadt a félelem, mégsem hagyták abba az ölekezéseket. Vérrel és könnyel akartak fizetni. Alvó fiaik szobáján úgy osontak át éjjelente, mint a kísértetek. Úgy vitték a lepedőt, mint valami bűnjetet, a fürdőszobában pedig sokáig csobogott a víz. Csak Vadócnak nem szóltak semmit továbbra sem.

Szöszi végül is a mentő vitte be.

Elmondta szegény, később, az öt fehér vaságyat, a hálóingest idegen sorsokat, a gumipadlós végtelen folyosót, az átható karbolszagot és a megszegyenítően araszó, fehér köpenyes, gumikesztyűs polipokat. A vizsgálóból alig bírt az ágyába visszavánszorogni.

A kaparás után Szöszi kábultan ébredt. A szobatársak szerint erőnek erejével fölkel, körbetántorgott a kórteremben, és azon nyöszörgött, hogy börtönbe került. Szerencsére nem kérdezték. Minden társának megvolt a maga baja. Aki akart, mesélt, aki nem, nem. A főorvos is úgy beszélt vele, mint egy gyerekkel. Nyugtatta, biztatta, vállán felejtette a kezét. Szinte szájába rágta a figyelmeztetést: - Semmi gyógyszert! Semmi altatót! Azonnal hívni a nővért, ha szédül vagy ha ájulás környékezi.

A szoba felbolydult, alighogy kilépett a slepp. - Ugye, megmondtuk? - Tipikus méhenkívüli!

Az első ágyon egy negyvenes barna nő feküdt. Két hete műtötték, az utolsó pillanatban hozta be a mentő, értő szakreferens. - Nekem elhiheti, édesem. Egy órával előbb még alighogy fájt. Eszem ágában sem volt lefeküdni vele, aztán úgy merték ki a hasamból a vért. Két liter újat kaptam. Nekem aztán elhiheti!

Éjjel nem mert elaludni, Szöszi rémeket látott. Csak másnap tudta meg: a méhben a kaparásakor tényleg nem találtak magzatot. A hormonális békapróbától várták annak eldöntését, hogy terhes-e egyáltalán? Sári nővér elárulta végül, hogy a főorvos úr is extrát gyanít.

- Miért?

- Ritkán téved - vont vállat a nővér, aztán hozzátette: - Elhalt magzatot nem mutat ki a békapróba sem.

Ő mindezt csak utólag tudta meg, amikor kipakolt a táskából csokoládét, narancsot, kekszet, és Szöszi mérgeledett, miért kellett annyi pénzt elpocsékolnia. Pörlekedett, mint otthon, de aztán elcsendesedett hirtelen, és szipogni kezdett. - Édes! - súgta. - Mi lesz velünk? Velem?

- Hazajössz! Hazajössz hamar - csitította, de érezte, hogy a hangja furcsán rekedt.

- Addig orvosolnak, míg tényleg beteg leszek. Extra így, extra úgy, a végén még beképzelem. Kérd meg, apja, a főorvost, de igazán kérd meg, vágja föl gyorsan a hasamat.

- Csacsiság.

- A várakozás a legszörnyűbb, nem érted? Azt lesni éjjel-nappal, minden pillanatban, egyre csak befelé figyelni, fülelni, hogy mikor feszíti szét a burkát az a kis nyomorult, az az eleven halott! Ha ugyan nem én vagyok az már. Apa! Nekem daganatom van! - ragadta meg a kezét. Ujjai nyirkosak voltak a rémülettől.

- Olvass inkább! Ne foglalkozz magaddal ennyit! Nézd csak, itt az *Új Írás*, a *Kortárs*. Olvass nekem, ahogy szoktál. Jelöld ki, ami érdekes.

- Amíg lehet?

- Miért mondasz ilyeneket? Kínozni akarsz? Tessék. Ha jólesik, elviselem.

- Bolond vagyok. Ne törődj velem! - pityeredett el Szöszi újra, de csak egy orrfúvásnyira. - Mondd, mit csinálnak a fiúk? Mosakszanak?

- Persze. Nyugodt lehetsz. Minden oké. Csak hiányzol, fenemód hiányzol mindnyájunknak.

Másnap telefonon hívta a kórházat. Sári nővér izgatottan suttopta: - Semmit se tudok mondani. Csörögjön ide később. Kihallgatáson van.

- Micsodán? - kérdezte döbbsen. - Halló? Vizsgálaton?

Semmi válasz. Dühödten újra tárcsázott, tízszer is próbálkozott, hiába. Berohanjon? Hátha csak félreértette. És ha szólna Vadócnak? Mégiscsak orvos. Á, azelőtt sem fordult senkihez, ha baj volt. Majd ő maga.

A kórházat a vén kapus éberebben őrizte, mint máskor. Elébe feszült, a bajsza hegyéig tiltakozott: - Nem lehet fölmenni. Kint a rendőrség. Tessék hallgatni a jó szóra már.

Indulatában félretaszította. A szétzilált bajusz mögül nevetséges, könyörgő vékony hang bukott elő. - Megálljon, fiatalember! Az állásomba kerül!

Megtorpant. Az más. Betelepedett a portásfülkébe azzal, hogy vár.

A bajusz lehiggadt, az öreg is megenyhült lassan. - Szülnek? - kérdezte hunyorítva, de ő a fejét rázta. - Méhenkívüli.

- Az igen. Az már valami. A feleségemnek is volt szegénykémnek, isten nyugosztalja.

- Mi a fene?

- Na, nem abba halt bele, á, dehogy. Még gyereket is szült azután kettőt. Ostromkor vitte el a tífusz.

- Na, lássa! (Valahogy fel kell jutnia mégis, de hogy az ördögbe?)

- Nősülhettem volna azóta nemegyszer, fiatalúr, de én amondó vagyok, hogy egy az isten, de a feleség is csak egy. Nem igaz, ha mondom?

Erre a prédikációra végképp nincs szüksége. De ha már ilyen beszédes - gondolta -, legalább kikérdezi.

- Elloptak egy órát! - bökte ki az öreg.

- Rendőrségi ügy? Nofene. Ki csődítette ide őket?

- Hát a főorvos úr biztos nem - vont vállat a bajusz. - Talán a károsult, mert hogy cilinderóra volt!

- Kész lehetetlenség! Egy cilinderóra száz forintot sem ér!

A portás újfent megvonta a vállát. A magasabb szempontok meghaladták a hatáskörét.

- Maga most félrenéz, öregem - csapott a vállára ő -, én meg az istennek se mondom meg, hogy ezen a kapun szivárogtam be. Rendicsek? - nyújtotta oda a kezét, de nem üresen. A bajusz szó nélkül hátat fordított, és matatni kezdett a kulcstartó körül.

Kettesével vette a lépcsőket. Lihegett, mire felért. Óvatosan benyitott a dupla üvegajtón. A gumiszőnyeg elnyelte lépteit. Már-már elért a hármaskörteremig, amikor egy nővérrel találkozott. Az rábámult, aztán elfutott. Mi lelte? Halkan kettőt koppintott. Semmi. Nem akart zavarni senkit, úgy gondolta, kihívja Szöszit a folyosóra, hisz ott fekszik mindjárt az első ágyon, az ajtó mellett. Lenyomta a kilincset. Fehér köpenykoszorút pillantott meg az asszony helyén. Első ijedtségében visszacsukta az ajtót, majd kinyitotta újra, résnyire. Megismerte Sárikát, ott állt karnyújtásnyira. Megráncigálta a kötényét. A nővér összeresztett, hátrapillantott, de rögvést észbe kapott; intett, hogy jön. Fél percen belül elsuhant mellette, a keresztfolyosó végén várta be. - Újabb komplikáció - hadarta.

- Micsoda?

Sárika fontoskodva bökött a nővérszoba felé: - Pszt! A rendőrség. Az óra még mindig nincs, meg. Micsoda ribillió!

- A feleségemről beszéljen! Vele mi van?

- Hisz épp ez az. Öt gyanúsítják! - kerekítette el szemét Sárika.

- Az én feleségemet? Miért?

- Mindent megmagyarázok, kérem, csak eresszen el!

- Ne! - tépte föl a tárcáját, s félrefordított indulatában durván a nővér kötényébe gyömöszölte a papírpénzt, ami a kezébe akadt.

Sárika elhúzta a száját, megigazgatta a fityuláját. - A bolond nő csinálta a zúrt a telefonnal. Tetszik tudni, a férje hekus.

Ő csak tátogott.

- Hát hogy itt sorozatos lopások folynak, meg miegymás. Egyből kijött az ürge. A maga felesége meg fürdött, ez volt a baj. A fürdőszobában, ahol az óra eltűnt, tudja? Fölforgatták az ágyát, a matracát.

- És a főorvos úr? Túrte?

Sokatmondó ajkbiggyesztés. - Nagyszerű nőgyógyász, de... Egyszer már ült két évet.

Hallgatta, csak hallgatta Sárikát; az erszényét nyitogatta-csukogatta automatikusan, egyetlen ép gondolat után kutatott, de hiába, az indulat annyira elborította az agyát. A bukszát a nővér kezébe nyomta, azzal félretaszította, és egyetlen mozdulattal tépte fel a nővérszoba ajtaját. A küszöbön terpeszben megállt. - Jó napot! - bödült el, s fujtatott. Böszült pillantásával egyből felmért mindent: az iratcsomót az asztalon, s azt a kopaszodó, nyírt bajuszú bálványt, aki oldalazva, fürkészve nézett végig rajta, és felvonta a szemöldökét.

Ráordított: - Az ördögbe is, visszaköszönni nem szokás?! - Más nem jutott eszébe hirtelen.

A bálvány fölényeskedni próbált. Derűsen összekulcsolta ujjait, s malmozott, de csak néhány pillanatig. Magabiztos, kefefrizurás száját mosolyra tátva, kimérten húzta elő az igazolványát. A képnél fölpattintotta, és mereven rászegezte, mint egy pisztolyt.

Még csak ez kellett! A felfuvalkodott hólyag! Közelebb lépett, s egyetlen legyintéssel verte ki kezéből a hatalom jelképét, csak úgy koppant az asztalon.

A nyomozó felhördült. - Ezért még számolunk! - és félreérthetetlenül a zsebéhez kapott.

Csak ugrálj! - gondolta. - Nekem most már édes mindegy. Megkerülte az íróasztalt, fegyelme vihart ígért, mersze magas jogot sejtetett. - Szabadna tudnom - lehelte a nyomozó képébe -, mi történik itt? Ez kórház, ha nem csalódom, és ön...

A bálvány megrendült, összevissza repedezett egy szempillantás alatt. Hátát az ablaknak vetette, de összezsugorodott, bármennyire feszítette is a látszat: - Jelentem, Bartos Péter hadnagy, lopás ügyében nyomozok. Egy óra tűnt el ma reggel. A károsult...

- A felesége! - sziszegte ő.

- Sajnálatos körülmény, valóban - mentegetőzött az elferdült Bartos. Benne volt a pácban nyakig. - Kérem, foglaljon helyet - ajánlgatta óvatosan a székét. Az ablaklincs már mélyen a hátába fűrődött. Kínjában rángatózni kezdett a szeme, szálanként ágaskodott kefebajusza.

Leült, lerogyant arra a rohadt székre, mert fojtogatta már a keserűség. - Eredmény? - kérdezte a bukott bálványtól, aki még mindig haptákban remegett.

- Egy gyanúsított, kérem. Tárgyi bizonyíték ugyan nem merült fel, de hát ennyi idő alatt? Még csak a kezdeti nyomozati szaknál tartunk.

- Eredmény? - ismételte a kérdést újra, mintegy önmagának. - A betegek nyugalma megzavarta. A „gyanúsítottnak” fölszökött a láza. Mindenesetre szép siker, hadnagy elvtárs, ennyi idő alatt.

- Ugyebár az én dolgom a bűnüldözés. A főorvos elvtárs megtagadhatta volna a kihallgatást, ha a beteg szempontjából célszerűnek tartja.

- Talán.

- Bocsánatot kérek, megkérdezhetem, milyen minőségben? - kockáztatta meg végre Bartos.

- A károsult a maga felesége, a megkínzott beteg pedig az enyém!

Még csak ez kellett. A bálvány végképp porrá omlott. Összemarkolta és táskájába szórta a papírokat. - Kérem, én csak a kötelességemet teljesítettem - hebegte. - Ha netán túlzásba vittem, csakis a jó szándék... - Nem számított irgalomra többé.

Ő meg csak nézte, és undorodott. Ismerte már a típusát. Egy munkapadnál semmi kárt nem tehetne, de ha rákap a hatalomra... - Nem teszek jelentést - nyugtatta meg rekedten -, de most aztán sürgősen hordja el magát. Maga szemét! - de ezt már lehet, hogy csak gondolta.

Végre! - lépett a mosdóhoz. Száját öblített. A gyomra majd kiszakadt. Hiába nyelte vissza, ami a torkára tolakodott, pedig most igazán elégedett lehetett volna magával, bátran viselkedett. Cirkusz az élet, hamis játék. Aki belelát a másik lapjába, az nyer. Mégsem érzett erőt hozzá, hogy bárkivel beszéljen ezek után. Lesz, ahogy lesz. Úgy lopakodott vissza, lefelé, ahogyan jött. Mint aki önmagával sem akar találkozni többé.

Cula azzal fogadta, hogy a tévétől megint telefonáltak. Szavában rosszallás volt, aggodalom, nehogy a nagy pénzt elszalasszák. A forgatókönyvet le kellett volna adnia rég. De hát hiába ült az írógéphez, nem ment. Képtelen volt megzabolázni gondolatait. Kávét ivott. Cigaretára gyújtott, parázsról újra, egyiket a másik után. Régen olvasott könyveket kotort elő, beléjük lapozott, maga sem tudta, mit keres. Cél és értelem nélkül rakosgatni kezdte a családi

fényképeket. Nekiállt, hogy elmosogasson, aztán visszarakta a konyhaasztal alá a szennyes edényt. Elfelejtette, mit akart. Akár egy holdkóros vagy egy valódi elmebeteg.

A fiúk szerencsére éltek a saját életüket. Ki-be rohangáltak nagy ricsajjal, felverték a házat. Hiába, Szöszi pokolian hiányzott.

Bekapcsolta a tévét, semmit sem értett belőle, de legalább ágyára kuporodott a két gyerek. Sajnos a műsornak hamar vége lett. - Fekvés! Villanyoltás!

Félt a sötétben. Előbb ébren, majd félálomban vizionált. Olykor föl-fölriadt s kapálódzott, mint a fuldokló, de annyira nem tért magához, hogy villanyt gyújtson, gyógyszert vegyen be, vagy más módon küzdje le halálfélelmét. Víziói újra meg újra meggyötörték.

A téli Balatonon jártak hárman, összefogódzva. Havazott. Az orkánszerű széllel nem tudtak szembeszegülni, sodródtak befelé. Odalenn a mélység morajlott. A vékony jégréteg ijesztőket reccsent. Egymásba kapaszkodtak, hogy testükkel védjék életük megmaradt melegét.

Hirtelen irtózatossá robaj támadt: meghasadt a jég! A repedésből falként szökkent magasba a víz, s megdermedt egy szempillantás alatt. Az egymásra torlódó táblák hegyé tornyosultak. Üvöltött elszakadt társai után. Egyszer csak sikoltást hallott. Szöszi hangját vélte felismerni. Rohant arrafelé. Egy óvatlan mozdulatára beszakadt alatta a jég. Elmerült derékig. Kievickélt.

Végre megpillantotta Szöszt, aki mellig már a jégbe fagyott. Karjai égnek meredtek. Belékapaszkodott, hogy kirántsa. Csörömpölve tört le a fél karja. Szakadt, ropogott, ingott alattuk minden. Vadóc repült feléjük, keresztül a jégen, a hóviharon, orvosi táskája lengett a kezében.

- Húzd ki! Húzd ki! - próbálta túlkiabálni ő a fõrgeteget. De Vadóc nem hallotta, vagy nem akarta tán? Sirályként víjjogott a viharban, mint aki elkárhozott, s Szöszi jégarcára mind vastagabban tapadt a hó. A vakító kavargásban Vadóc sziluettje is elenyészett, csak orvosi táskája pörgött odafenn még jódarabig, majd a jégre zuhant, s felrobbant, akár egy bomba. Szilánkjaira hullt a világ, de eleven kaleidoszkópként hamarosan ismét összeállt.

Műtõ. Műszercsillogás. Oxigénpalack. Álarcos Ku-Klux-Klan. A tükrös fényszóró alatt a felfedett nõi test árnyéktalanul lebegett. Szöszi karja lecsüngött, feje hátracsuklott, a természetellenesen kitágult pupillák már egy másik világra meredtek.

- Mi történt veled? Hogy kerültél ide? - ordított fel, de senki sem figyelt rá. A sebész köténye lucskos a vértõl. Alakja ismerõsnek tûnt.

A gumikesztyű újra meg újra kést emelt. Aki kesztyűben õl, annak nem marad nyoma! Hersegeve hasadt az élő szövet! Egy pillanatra elfogta a sebész álarcos tekintetét. Azok a mandulavágású szemek! - Le kell fogni! Emberek!

Az ördögbe is, rémült meg, hiszen õ maga fekszik a kés alatt... Fõl akart ugrani, de csak vonaglott. Úgy lekötözték, nem is moccanhatott. Bal vállába mélyen belevágott a szíj. - Ne bántsatok! - hörögte.

Valaki éteres gézt borított az arcára, megkönnyebbülést érzett. Vadóc monoton számolását hallotta még egy darabig, olyan volt, mint a végsõ biztatás, ami egyre halkul, mint elalvás közben az imádság.

A temetõ árkában tért magához, valami furcsa zökkenésre. Két gyászhuszár kapta fel könnyedén a meggûrült Szent Mihály lovát, és kocogott el a sírok között. Úgy hagyták ott, mint a kiborított trágyát. - Mondhatom, finom temetés! - gondolta. Feltápázkodott, és leporolta a nadrágját. Hol talál itt magának helyet?

Alkonyodott. Sietnie kellett. Türelmetlenül böngészte a sírfeliratokat. Apja lépett elébe, abban a ruhában, amelyben a ravatalon látta. Halántékán fekete lyuk. - Gyere, fiam! - mondta látó csukott szemmel. - Én majd vezetek, ne félj.

Követte, engedelmesen.

Egy kettős kriptához értek. A feliraton a saját nevére ismert. Nagyszerű, itt megpihenhet végre! Utolsó erőfeszítéssel félretolta a mázsás kőlapot. A kő alatt két női csontváz feküdt, összeborulva. Az ő helyén. Apja bíróként magasodott fölé. Mit mondhatna neki? Azok ketten *joggal* nyugszanak ott. - Bennük éltem, velük haltam! - mondta patetikusan, de apja holtan is keresztüllátott rajta. Fülig pirult, mint valaha, amikor az öreg füllentésen kapta. - Mind a kettőt én gyilkoltam meg, úgy bizony, apa.

A fehér csíkot a hajában reggel Prücsök fedezte fel. Hosszan vizsgálta, dörzsölte, morzsolta, nincs-e benne valami csalás. Az istennek se tudta elképzelni, mitől fakult ki ilyen hirtelen édesapja haja.

Vadóc szombat délután jött, ahogyan szokott. - Mi történt veled? - döbrent meg már az ajtóban. Rosszat sejtve nézett körül. A lakás rideg, szellőzetlen volt. A fogason egymásra hányt mindenféle gönc Szöszi távollétéről árulkodott. A konyhából, ahol megüledett a zsírszag, a piszkos tányérok, s a tűzhely sarkán egymásba billent, mosatlan lábasok ugyancsak. - Miért nem telefonáltál? Hol fekszik?! - böszült föl, és úgy rácsapta az ajtót, hogy a lépcsőház beléremegett. Sorra nyíltak a kerek kis kémlelő ablakok: - Remek! A felesége meg kórházban van. Minek ezeknek gyerek? - De csak képzelődött. Valójában bambán bámulta a bezárult ajtót, s öregesen bólogatott, mint akit már semmi sem érhet váratlanul. Lelkében mind szilárdabban vert gyökeret a sejtés, hogy így vagy úgy, de végképp egyedül marad. Ez a sorsa, megérdemli. Jó is, hogy Vadóc így elrohant a kórházba. Mit mondhatott volna még neki? Szöszi bajáért a lelke mélyén kettőjüket kárhoztatta. Ha meghal, ők a gyilkosok.

És újra a tüdőgondozó.

- Pfuj! - köpi bele Mesterünk minden keserűségét a fényes porceláncsészébe, mert nyikordul a vizsgáló ajtaja, a nevéen szólítják. Menet közben öntudatlanul gombolja az ingét. Péntek óta a kórház tájékán sem járt, nem ismer magára. Ez lenne a vég kezdete?

18

Köves István fel se pillantott papírjaiból. A fejezetek már-már összemosódtak. A gyermekek bírakká lényegültek át, Julka alakja a könyörtelen vádat képviselte, Köves pedig az utolsó szó jogán védekezett. Nem is az ítéletet szerette volna enyhíteni vagy elodázní éppen, csak azt akarta, hogy legalább egyszer, mindenki füle hallatára elhangozzék az egész, bonyolult igazság.

Vadóc, mint akit kergetnek, bukik ki a kapualjból, kaszával lők földre mindenkit, s zihálva ér a taxiállomásra. Kocsi persze nincs. Az istenit, minek költöztek ezek ide a világ végére? Reszket, hogy elkésik, hogy amíg itt ácsorog hülyén, valami jóvátehetetlen történik.

Végre befut egy. - Péterffy utca. Kórház! - rántja föl Vadóc az ajtaját. A bekötő úton százzal robog a taxi, a pilótanő átérzi a feszültségét, s két mentőkocsi közé, centre beáll. A borraivalót azonban elhárítja: - A doktornőtől? Míg élek, adósa leszek - és még a kórházkaput is kitárja Vadóc előtt; közben fáradhatatlanul magyaráz valami ápolónőképzőről. Vadóc buzgón bólogat, s búcsúzóul elhadarja tanszéki telefonszámát.

Míg felüget a második emeletre, izgalmán úrrá lesz, és erőnek erejével a fellépésére koncentrálni, pedig undorodik a nagyképűségtől, de ha ismeretlen kollégákkal kerül szembe, pláne ha kérése van, igyekszik úgy viselkedni, ahogy elvárják.

Adjunktusi bemutatkozása megfelelő mód könnyedre sikerül, elhadarja jövetele személyes célját, Szöszi félig kitöltött kórlapját úgy böngészi, mintha soha precízebbet nem látott volna, s látszólag odafigyel minden szakpletykára, dicsekvésre, intrikára, amivel elárasztják mint egyetemi jövevényt. A főorvos is dolgozott a klinikán, az alorvosnő pont nála vizsgázott onkológiából, nincs nővér, nincs műszer, mit képzelsz ez a magyar egészségügy. Csak hogy mehet a kórterembe végre, és sikerül lebeszélnie a jóindulatú kísérőket.

Már az ajtóban megkönnyebbül: Szöszi a fülhallgató rádióval szórakozik, s nem is olyan sápadt, mint gondolta! A szájmozgásán látni, hogy valami mókás szövegre figyel. Oda-rohanna, de halogatja, arra vár, hogy Szöszi vegye észre. A számár! Nem a nyakába ugrana tüstént! Persze csak felülni mer, de a fülhallgató rugós pántja így is a szemére csúszik. Vadóc odaszalad, megszabadítja tőle, és összevissza puszi, a haját simogatja, megtapintja a pulzusát, mindenről tudni akar, és mindenről frissiben.

Szöszi a biztos bocsánatban bízva biggyeszi a száját: - Én akartam így. Minek terheltelek volna az én bajommal is? - de a szemére van írva: örül, hogy tévedett.

- Mesélj el mindent! - telepszik Vadóc az ágya szélére. - Tudod, hogy az a majom milyen. Két értelmes szót nem lehet kihúzni belőle, teljesen megkergül, ha veled van baj - mondja megjátszott méltatlankodással.

Szöszi mesélni kezd. Végre feloldódik a szorongása; egyszeriben érthetetlennek találja, mitől ijedt meg annyira; már nevet az egész histórián. Így elmórikázva igazán mulatságos a méhenkívüli gyanító nagy hercehurca, az óra körüli felhajtás pedig egyenesen burleszknek hat.

- Csak ne olyan hevesen! - takargatja Vadóc szelíd erőszakkal. - Nos, mit ennél leginkább? - tér a lényegre. - Gyümölcsöt? Tortát?

Szöszi szabódik, végül is bevallja, hogy most már pokolimód éhes, csak szégyelli, mert utóvégre betegnek jött ide. Vadóc fölpackol, fordul öt perc alatt. Egy szalvétára mindent kitálal: üdítőt, szalámis zsömlét, narancsot, nápolyit és piskótát olyan mennyiségben, hogy Szöszi kibukik: - Hízlalsz, mi? Hogy növeld az előnyödet?

- Neki pont az ilyen nők tetszenek, amilyen te vagy! Sajna - legyint Vadóc, és kétpofára fal ő is. - Látod, előimádkozom.

- Nana! - fenyegetőzik Szöszi pajkosan. - Megiszod a misebort? Kinek hoztad, nekem vagy magadnak?

Ezen megint muszáj nevetni. Szöszi hetek óta nem érezte ilyen könnyűnek a lelkét. Vadóc minden szavára boldogan rákontrázik, csapong, s csámcsogva, kortyolva, kuncogva osztja meg az összes friss tanszéki gondokat. - Én már csak röhögök az egészen. A prof? Mióta a minisztériumból kikopott, nálunk akarja megváltani a világot. Azelőtt hetekig színét sem láttuk, most a tanszéken reprezentál naphosszat. A külföldi vendégek minél atlantibbak, annál fontosabbak. Feltétlenül el kell kísérni őket valamelyik történelmi borvidékre meg a Balaton-

ra, futtában akár egy-egy kórházba is benézhetünk velük. Aztán időt kell fordítani a mai magyar potentátjainkra is, akiknek szerencsére akad egy-két beteg hozzátartozójuk, profunk örömére; a tankönyvébe is bele kell dolgoznunk, tatata-tam. Egyszóval: ki sem látszunk a sok fontos munkából.

- Akad másutt is ilyen főnök.

- Csakhogy a többi nem az én bőrömrre szórakozik, és nem tartja magát világmegváltónak. Az az örökös fontoskodás, szimatolás. A gépírónök meg, tudod, Számi mama, minden kis hülyeséggel hozzá szaladnak. A prof panasznapot tart, kis hívei között adja a nagyot, mert ő vérbeli demokrata, aki mindezt még az illegben tanulta, és a bőrét vitte a vásárra értünk, annak idején. Jól felmondtam a leckét?

- Mit zavar ez téged? Papperlapapp és kész.

- Innen az ágyból én is könnyen beszélnék. De ha egyszer ő a primás, a kontrás aligha muzsikálhat más dallamot, mert falsot fog; arra pedig kényes a prof füle. Hanem tudod, mit határoztam most, ebben a szent pillanatban?

- Gőzöm nincs.

- Ha mindenáron bohóc kell neki, a társulatához keressen mást. Mert én leköszönök. A professzor adminisztratív helyettese, protokolláris cím, isten úgyse nem nekem való.

- Már meg ne haragudj az őszinteségért, de te nem is vagy alkalmas az ilyesmire.

- Ugye?

- Mindenkit meghallgatsz. Minden sirámot elhiszel. Látszólag cinikus vagy, valójában végtelenül naiv.

- Te, ez egy kicsit erős!

- Ami igaz, az igaz, és egyszer ki kellett mondani. Az a jutalomhistória is a múltkor, nem tudtam, bosszankodjam-e vagy nevessek rajta, ahogy szétosztottad a részedet a lányok között.

- Miért? Legalább nem morogtak!

- És meddig nem? Egy hétig? Kettőig? - lendül a témába Szöszi. - Medikusokkal foglalkozni, az igen, barátom, az neked való. Amikor az előadásodon ősszel, emlékszel, ott ültünk a srácok között, majdnem belekiabáltam én is a szövegedbe.

- Megtehetted volna.

- Tudod, a profán hang, ami az egyetemen, gondolom, szokatlan, épp az ragadott meg. Hiszen a medikusaid pont abban a korban vannak, amikor a lázadás törvényszerű. Ahogy leszálltál a katedráról, és a pad tetejére telepedtél! A kérdéseid? A megszólaltatott és tiszteletben tartott véleményük!

- Aranyos vagy! - egyenesedik föl Vadóc. Ezt a dicséretet már nem lehet ülve kibírni, láthatatlan morzsákat fricskáz le a szoknyájáról, még el is pirul. - Ha legalább én is hinnék benne! - néz Szöszi szemébe. - De nem. Humbug, cirkusz az egész. Az egyetemi oktatás egész metodikája hibás. Előadás meg vizsgaanyag. Szóinfláció. Mankó annak, aki a tankönyveket nem olvassa el, a jegyzetbe bele sem néz, meg az ostoba oktatónak - öngazolás. De hát ezekből kell kiindulni?

Szöszi ragyogó szemmel figyeli. A szavakon gördülő gondolatok és a sutaság határán mozgó képtelen mozdulatok sajátos harmóniája lenyűgözi. Vadóc a vizsgarenden kezdi, s a miniszteren végzi. Pompás tűzijáték, egy-egy ironikus megjegyzés minden érdemtelennek

kijut. Szöszi azon tűnődik, hogyan hatna mindez magnószalagról? A könnyebbség kedvéért behunyja szemét, de mindjárt el is mosolyodik képtelen ötletén.

Vadóc elhallgat, hirtelen a szája is legörbed: - Papa a klinikán fekszik, de nincs magánál. Be van kötve az állandó infúzió, de minek. A mama hisztériázik, hogy a hályogát most operáltassam le.

- Sok a teher rajtad. Ráadásul én is.

Vadóc kedvesen legyint. A kórterem túlzottan csendes, mindenki a furcsa kettőst figyeli. Hosszan nézik egymást, míg a tekintetük meg nem fényesedik.

- Mit tudsz őről? - vált témát aggódva Szöszi, s rádöbben, hogy tulajdonképpen csak rájuk kíváncsi. - Velük mi van?

- Kutya bajuk! Vendéglőben esznek. A fiúkkal elmosogattunk, összerámoltunk meg minden - sorolja Vadóc tétován, ami épp eszébe jut. Szöszi sürgető tekintete rákényszeríti, hogy a férfit is szóba hozza. - Semmi komoly. Kimerült az izgalmaktól. Írtam neki nyugtatót, remélem, beszedi. Megígérte, hogy ma elmegy a tüdőgondozóba. Ráparancsoltam, törődjön magával is.

- Nem dolgozik? - retten meg Szöszi. - Akkor nagyon beteg, ismerem.

- Minek fantáziálsz? - mérgelődik Vadóc, akit ügyetlensége és tehetetlensége egyaránt dühít. - Árt neked! Különben is holnap behozom - folytatja, bár nem sok meggyőződéssel. - Igen. Holnap biztos bejön velem.

A tüdőgondozóban nyílik a vizsgáló ajtaja. Mesterünket szenvtelen hang szólítja. A jellegétől megfosztott puszta vezetéknev, a se úr, se elvtárs, ugyanolyan meztelen és személytelen, mint ő maga nem sokkal később, a fülledt függönyök s a zúgó röntgengép szent színe előtt.

Kialszik a piros lámpa. Mellnek feszül, bököd a tábla. Zölden fluoreszkálnak a tüdőlebenyek.

- Forduljon jobbra! Forduljon balra! Mélyet sóhajtani! Most ne! Karokat a fej fölé! Eressze le!

Mesterünk gépiesen engedelmeskedik. Fejét oldalra szegi, hogy ne leheljen arra, ahol a doktornőt feltételezi. Megizzad, de csak akkor veszi észre, amikor a hideg veríték már az oldalán csurog.

Kigyúl a lámpa. A doktornő közelebb lép. Milyen párnázottak tömpe kis ujjai! Sztetoszkóp tappan a testén, s kémleli belső hördüléseit. Majd mellére bukik maga a doktornő - arca süti, haja csiklandozza - a szívhangok miatt. Aztán a helyére huppan. A nyomtatott tüdőmezőkbe vonalakat rajzol, de közben őt nógatja: - Miért nem öltözik?

- Szanatórium?

- Talán megússzuk egy intenzív Tetrán-kúrával.

- Nem bírja a gyomrom.

- Tudom. Ismerjük egymást egy-két esztendeje. Injekcióban adom. Mondja, az a csík a hajában valami új szerzemény? - néz föl egy pillanatra. - Különösképp a szíve nem tetszik nekem. Mivel terheli annyira? Mi az ördögöt csinál?

- Írok - nyel Mesterünk egy nagyot. A tiszta igazat mégsem vallhatja be. A hatás így is frenetikus.

- Ne mondja! Maga is? Nahát! - pattan fel a doktornő.

- A főorvosasszony is?

- Ahá, szintén zenész! - villan rá a fekete szemüveg, de nyomban le is bukfencezik a helyéről, s megbújik a mély orvosi zsebben. A nem nélküli doktornő egyszeriben kíváncsi asszonnyá válik. - Beszéljen, ember, mit ír? - unszolja a karjába csimpaszkodva. - Megöl a kíváncsiság.

- Mikor mit. Novellát... Most egy forgatókönyvön dolgozom, - Nem lódít, csak túloz.

- Nahát! Rokon lelkek, ha találkoznak! - nevet a doktornő. - És ezt most kell megtudnom, ennyi év után!

- Sose kérdezett egyebet, csak azt, hol szúr, hol fáj. Meg milyen a közérzetem.

- Ez is hozzá tartozik - rázza meg fekete haját az asszony.

- De mennyire! - bólínt rá ő is, és foga csikorgásáról döbben rá, hogy szinte nevet.

- Apropos. Materialista vagyok. Számíthatok egy-két jó szóra valamelyik kiadónál? - néz a szemébe a doktornő leplezetlenül.

- Rajtam nem múlik! - ámul Mesterünk önállósult hangján. - Olvasatlanul is rajongok minden művéért, de e tekintetben sajnos még én is a kezdet kezdetén tartok.

- Aha. Akkor várok.

- De szívesen elolvasnám, amit írt.

- Látja, ez mindjárt másként hangzik. Odaadom a legújabb kisregényemet, jó? Őszinte véleményt kérek.

- A-arról nem volt szó - dadogja megszeppenve Mesterünk.

- Nincs mersze hozzá?

- Hát... - inába szállt bátorságát maga is kárörömmel figyeli.

- Attól tart, hogy megdöföm a versem végén?

- Valahogy úgy. Egyenlőtlen a vértzetünk - nyögi, s bizonyosságul a pulóverét is felmutatja, mielőtt fölvenné.

- Bizonyos fokig érthető - tűnődik a nő. - Hanem tudja, mit? Kiváltja a Tetránt, és elhoz egy novellát. Én szúrok és én kritizálok először. Remélhetőleg, sikerül felbőszítenem.

- Itt a rendelőben?

- Jöjjön a lakásomra. Délelőtt otthon talál. Ott is beadhatom.

- Kinn lakom a telepen! - próbál kitérni utoljára. Az igyekezettől még a hangja is elvékonyodik.

- Mintha csak valaki megrendezte volna: szomszédok vagyunk.

Erre aztán végképp leesik az álla. Ha egyszer nincs kibúvó? - Igazán nem szeretném zavarni - hümmögi hiába.

- Ugyan! Egy magányos és megközelíthetetlen özvegyet? Ha valaki untat vagy terhemre van, azt én a szemébe mondom. Engem nem lehet zavarni, uram.

Mesterünk még himelne-hámolna, de a doktornő belefojtja az ellenérveket. - Mit vonakodik? Meg akar sérteni? Maga, uram, az én szememben nem férfi, hanem beteg!

- Mi a fene? - eszmél Mesterünk csalódottan, hogy még sincs túl mindenben. No, jó. A hőemelkedés tulajdonképpen idegesíti egy kissé, de meg is szokta már. Negyvenöt óta ötször volt szanatóriumban, három hónapnál tovább még soha nem bírta ki. Sem ő, sem az orvosok.

A zárt rend mindig lázadásra ingerelte: csendkúra alatt olvasott, kiszökdösött, éjszaka huszonegyezett, sokszor hajnalig. Most talán nem is lenne rossz bevonulni egy kicsit - rezdül egy utolsót lelke mélyén a kábult álom-élet -, de erőltetni nem fogja azért. Ha a doktornő így is rendbe szedi? Igen, elmegy a magánkezelésre, de visz magával két deci kávélikórt. Ha úgy adódik, előveszi. Mi a rizikó? Valóban, semmi oka feltételezni, hogy a szúráson és az irodalmon kívül más is terítékre kerül.

Az első novella, amit hosszas töprengés után kiválasztott, kissé pajzán, kétélű elbeszélés. Fölolvasása mindössze egy röpke órába telik, többre semmi esetre sem. Addig felszívódik a gyógyszer. Tudvalévő, hogy injekció után nem árt pihenni egy kicsit. A kávélikór is előkerült a zsebből, ennyi szesz nem árt. Különben, aggodalomra semmi ok: az orvosi felügyelet a garancia rá. Nézelődni csak szabad? No, lám. A doktornő lakása hámszobás, egzotikus, különleges világ, ahol a magány a társbérlője egy öregedni nem akaró nőnek. A néhai férj érintetlen dolgozószobájában zöld posztós mahagóni íróasztal áll, zsúfolt könyvespolcok körös-körül, ingaóra és hagyományörző por. Az ajtó tárva, de csak a szemnek, mintha láthatatlan zsinór függne két horog között, akár a múzeumban.

Emitt tengernyi párnával bástyázott széles kerevet, kínai ernyőslámpa, a más-más színű falakon absztrakt reprodukciók, folyóiratok, könyvek eszményi rendetlenségben. A rádió tetején fél pohár víz és egy fiola gyógyszer, morzsás tányér a széken, a kerevettől alig kartávolságnyira. A beszürkült perzsaszőnyegre törpe zsúrasztal tapad, az ódon plüssfotelokba pedig olyan mélyre süpped az ember, hogy a párnás karfát csak ágaskodva éri el.

A magas fejtámla egyébként is azt az érzést kelti benne, mintha egy libériás inas állna mögötte. Az a kényszerképzete, hogy figyelik. Lehet, hogy a szorosan záró redőnyrácsok nyomasztják, amiért kirekesztik a kinti napfényes világot. Mindenesetre nehezen szedi a levegőt.

A harmadik szobára csak egy pillantást vetett befelé jövet. A csukódó ajtórésben széjjelhányt ágynemű fehérlett, megcsapta az orrát áporodott szaga.

Csupa ellentmondás, csupa meglepetés minden, legfőképpen a doktornő maga. Éjjeli pilleként röpdös a sápadt lámpafényben. A felolvasás percnyi szüneteiben meglepő új oldaláról mutatkozik be: viccet mesél, sanzont énekel, még táncol is néhány taktust, csak úgy, a maga kedvére. A bokáját verő pongyola fényesen simul gömbölyű formáira, nem mutat rosszul, egyáltalán nem. De hamar kifulladás, a szívdobogást, légszomjat cigarettával palástolja. Hosszú elefántcsont szipkán szívja le a füstöt, de harákol, köhög. Mesterünkben felmerül a kérdés, hogy a tüdőszakorvosok vajon munkájuk során kapnak-e fertőzést, vagy éppen betegségük miatt választják pályájukat, de nem tesz fel tapintatlan kérdéseket.

Mire a történet végéhez ér, elfogy a likőr, s el a teasütemény is, amit a doktornő bontott a tiszteletére. Csak a szóból nem fogynak ki. Az elismerést persze hálásan zsebeli be, a kritikai megjegyzéseket viszont tisztelettel visszautasítja. Hevesen vitatkoznak, szó szót követ, de saját nyűvével, ahogy irományait becézi, a doktornő egyelőre nem hozakodik elő. - Hogyisne, uram, hogy maga is megkritizáljon! - kuncogja. - Most pedig tolja le a nadrágját. Én addig felszívom az injekciót.

A paskolás nyomán a szúrást alig érzi Mesterünk, nagyon izgatott. Egyet ver odaát a falióra, ettől viszont a doktornő rezzen meg. - Hát... uram... bármilyen szórakoztató legyen is a társasága, engem hív a kötelesség. Kettőkor sajnos váltanom kell a gondozóban. Mit csináljunk? Van az embernek mellékfoglalkozása is.

- Bocsánat, főorvos asszony, elnézést - keresi Mesterünk nekivörösödve a megfelelő szót -, elnézést a zavarásért. És még egyszer bocsánat.

- Ó, a kis mimóزالék! - A brokátpongyola ujjja engesztelőleg a karjára simul. - Egyébként Klárának neveznek a barátaim - teszi hozzá negédesen, de mindjárt sikolyba vált át: - Vigyázzon, ember! Leverí a vázám!

- Az ördögbe is! - a szó szoros értelmében verejtékezik. - Megtisztel, Klára doktornő, valóban megtisztel a bizalmával.

- Csak Klára, semmi több, kedves uram - színéskedik a nő. - Nem orvos, nem író, és nem dizőz. Csak Klára, semmi több - és göcög, míg körüljárja búcsúzásul, mint egy oszlopot. Kitarja az ajtót. - Viszontlátásra holnap, én írom! - azzal szinte földig hajol előtte, természetéhez képest váratlan könnyedséggel.

Mesterünk döbrent örömmel konstatálja, hogy a kúra, alighogy elkezdte, máris felfrissítette. Valóságos csoda: mintha kicserélték volna. Mindössze az a kellemetlen gondolat zavarja: hogyan néz majd Szöszi szemébe délután, merthogy Vadóccal ujjat húzni nem mer. - No, komám - dünnyögi a rövid hazaúton -, eddig csak megvolnánk. - Zsebében csörög a gyógyszeresdoboz. Megszámolja: még kilenc ampulla. Gyógyulásra kevés, elkárhozásra, hajaj!

19

Most már minden mindegy - gondolta Köves, vagyis inkább csak érezte, mert gondolatainak a légyökerei is csak a Regényhez tapadtak. Ez már több volt, mint alkotás; rögeszméje úgy beleivódott Köves minden pórusába, hogy a valóban megtörténtet s az elképzeltet teljesen összekeverte. Esküdni mert volna Vadóc és Szöszi baráti szavaira, Vera és Julka egymást kizáró közös akaratát pedig konokul, mindhaláláig tagadni kényszerült, valami belső parancsra. Míg fennhangon olvasott, kín és gyönyör kavargott benne, s noha végig sem gondolta, az is megfordult fortyogó agyában, hogy így, hallgatóság előtt kinyilatkoztatva, talán végül mégis meggyőzheti Julkát, a derékszögű háromszög központi csúcsát, és az ő segítségével az egész archimedesi geometriát még mindig fölforgathatja!

...Az ősz csík ijesztő, de csak első pillantásra. Inkább érdekes. Vadóc célzásai alapján Szöszi rosszabbra számított a férjénél, nem csak egy szimpla Tetrán-kúrára.

Szöszi állapota egyébként rohamost javul: láza nincs, étvágya egy farkasé, és az álma is nyugodt már. Napjai olvasással telnek, Vadóc hordja be aktatáskaszámra a verseskönyveket. Szabó Lőrinc *Huszonhatodik év-e* legfölül az éjjeliszekrényén. Vizitnél persze leverik. A főorvos úgy ugrik érte, mint aki valamit jóvá akar tenni. - Szereti? - lapoz bele.

Türelmetlenül bólint, hogy lerázza. Hiába, a főorvos kap az alkalmon, hogy megkülönböztetett figyelmének tanújelét adhatja. - Hm. Huszonhat év. Merész kísérlet. Egy téma, száz variáció. Nem is volna rossz, ha az alapok, igen, az alapok... Iszonyatosan ingatagok, nem érzi, asszonyom?

Kezében mintegy megméretik a mű. Nem veszi észre, hogy fárasztja, s ráadásul gyötri is a téma Szöszt, s hogy a produkció néma elviselésébe valósággal belefehéredik.

- Amíg élt, szerette a nőt, nem mondom. De unta, igenis unta, mint akármelyikünk. Megcsalta nemegyszer, szavahihető forrásból tudom. Halála után aztán szívére tett kézzel szentté avatta, s misztifikálta csodálatos érzeményeit. Élőt szeretni, az igen. Halottat? Ugyan! A képzelet játéka, plusquamperfectumban! - teszi vissza a könyvet a többi tetejére. - Kíváncsi lennék a

maga véleményére is, valóban kíváncsi - mondja indulóban -, hiszen, ha nem tévedek, magyart tanít.

A főorvos szerencsére megelégszik a saját hangjával, bocsánatkérőleg tárja szét karját, és sleppesztül, riszáló farral ellibeg. A *Huszonhatodik év* szerény és tapintatos, inkább bebújik a párna alá, de nem ad alkalmat újabb incidensre.

Szöszi most ráér, rengeteget olvas, összevissza, akárcsak lánykorában. Vagy mégis másképp? Akkor céllal, hittel, hangyaszorgalommal, most öncélúan, de érzékenyen és fogékonyan. Furcsa, hogy ugyanazok a könyvek milyen másként hatnak rá most, és mennyivel inkább meggondolkoztatják, valósággal megugrasztják a fantáziáját, pedig sosem volt kenyerre az ábrándozás.

Összerótt faház egy erdőszélen, patak partján. Vásári falvédőkön látni ilyen giccset. Kert nincs, mert az egész környék az. Bogarak zümmögnek az árnyas-hűs ösvényeken, az átszűrődő napfényben fel-felszikkáznak. Kopácsol a harkály, százféle madár felesel rá. Selyemrét a sűrű bokrok mögött, micsoda végtelen nyugalom!

A házban természetesen van hideg-meleg vizes fürdőszoba és mindenkinek egy-egy külön kuckó. Neki magának is, mert a férje néha már fárasztja, bár ezt röstelli bevallani.

No, mindjárt berendezi a házat. Legyen egy tágas, világos nappali, a végiben televízióval, emide kagylófotelokat telepít egy irdatlan nagy asztal köré, hogy kényelmesen elférjen majd mindenki: Cula, Prücsök, Öcsi - asszonyostul, iastul-fiastul. Az öregeket azonban nem kalkulálja be: anyját semmiképpen sem hívhatja oda Tatabányáról, bár a fiúk nagyon szeretik; Vadóc is valahogy így van azzal az orosz mamájával, a papája pedig már úgyse húzza sokáig.

A szemközti falat mennyezetig üvegből építteti, hogy mindig kilásson. Előtte fikusz; a pálma és a filodendron a kinti erdő folytatása lesz; ő majd gondjukat viseli, emiatt ne fájjon senkinek a feje. Pácolt falépcső vezet az emeletre, ott lesznek a lakószobák, mindenkinek a maga ízlése szerint. Nála valami puha állatbőr vagy szörme lesz a földön, a francia kerevet fölött könyvespolc lóg majd vasláncon, a kovácsolt állólámpa alatt két picuri szék s egy mini asztal kényelmetlenkedik a vendégeknek, hogy ne tanyázzanak nála túl sokáig, és természetesen keret nélküli absztrakt képekkel tapétázza ki az egész falat, amelyen senki nem igazodik el rajta kívül.

Mindenki maga takarít és azt lát vendégül, akit akar. Hohó! Egy feltétellel: ha ő semmiből ki nem marad. Elvégre őrá épül - képletesen szólva - az egész erdei ház. A többiek csak az örömét érzik, ő a súlyát is, de mennyire. Hanem - harapja össze a szája szélét - semmi nyafogás; ha fáj is, kell hogy legyen ereje hozzá. Őt ugyan senki semmiről nem győzte meg. Nem is lehet. Amit saját magában elrendez, csak azt fogadja el. Így volt gyerekkorában, és most se más. Bármelyik pillanatban fölrúghat mindent, de miért tenné? Csak azért, mert lehet?

Mi ez, ha nem a szabad választás joga?

Itt van mindjárt a főzés. Nem főz ám mindig, csak épp ha kedve tartja. Többnyire hozat a városból - kocsival. Vagy beruccannak, ha emberre szomjaznak néhanap, de csak addig-ameddig. Magányukat nem kényszer szabja ki, hanem a szabad és vidám közös akarat. Hogy miből élnek? Hát a Mechanikai Művekből nem, annak felmondanak egyszer s mindenkorra. A férjének majd minden sikerül - ha ők ketten összefognak érte! - a befutott írók könyvei pedig sok pénzt hoznak. Vadóc is praktizálhat még a városban egy jó darabig. Az író úr azonban - ez fontos! - csakis az erdei házban dolgozik, mindig a közelében. Hol itt, hol ott kopog harkály-írógépén, kerti asztalnál, szobasarokban, ő meg csak olvas, fülel, tesz-vesz kedvére, de ha úgy tetszik, dorombol körülötte egy picit.

Hát a fiúk? Az a baj, hogy ők sehogy sem illenek a tervbe. Igaz, vonzódnak mindegyikükhöz, olykor bámulatosan azonosulnak az egészszel, talán nem is lenne számukra idegen a férje agyszüleménye, az a nagycsalád... de mégsem. Gyerekkorában túl sokan laktak a tatabányai hatajtós ikerház egy szobájában ahhoz, hogy ne féltené őket az efféle kollektívizmustól. Majd megnőnek egyszer, akkorra kell halasztaniok mindent, senkinek sincs joga kísérletezni a más bőrére.

Aki időt nyer, életet nyer - jut eszébe a közmondás, de vissza is üzi mindjárt tudata mélyére. Persze hogy megnősülnek, úgysem ülnek örökké a szoknyája szélén. Fél-e tőle, vagy várja? Maga sem tudja. Az anyaszerepet ösztönösen vagy csak muszájból látja el? Rajta kívül nincsen bírása, kinek mi köze hozzá.

Az sincs kizárva, hogy öregasszony korára csavargónak csap fel, noha a lába aligha bírná a gyaloglást, kérni se tud, fáradékony is, az igazat megvallva, ahogy így sorolja az ellenérveket, érzi, hogy a lista hiányos; a legszorítóbb zablát a saját lelke rakja rá. Szorongó, magányos lélek, aki halálosan fél minden változástól.

Amire vágyik, azt tulajdonképpen nem is kívánja. Boldoggá biztosan nem teszi. Mindegy, a sorsát senki el nem kerülheti. Akkor hát - így mondták odahaza -, ha már kíván az ember, olyat kívánjon, hogy az atyáúristen is elszégyellje magát a kevésért, amit adott. Az erdei házikó - ilyesmi.

Elvágynak falutól, várostól, emberközelből? Nem furcsa, hogy ő a nagyvárosban, épp itt lett remete?

Cula és Prücsök két szép, egészséges kölyök. Igazság szerint órá többé semmi szükségük. A halogatás, az még rajta múlik, de semmi más. A férjé a döntés joga, ha élni tud vele. Vadóc? Á, az is csak kényszerpályán mozog. Fura öregségük lesz, az már szent igaz.

Nem így képzelte valaha. Szerényen, kézen fogva szeretett volna elvegyülni a többiek között: vén papóka és mamóka, akiket megmosolyognak azért, amilyenek. Akik emlékeik közös tarsolyából a végsőig együtt szemezgetnek, aztán elmennek csendesen, egyszerre. Ugyan, van-e ilyesmi egyáltalán? Nem él már így senki. Talán nem is élt soha.

Ami messziről békés, nyugalmas élet, közlőlől kiábrándító vergődés. A lakk nem véd a rozsdá ellen. Ők is mintaházások, nem? Valójában nincs kivétel, s ez még csak nem is szegény.

Kései fájdalmas lecke. Most már mindegy, de talán jobb lett volna úgy bevégezni, tudatlanul, bután. Amikor még teli volt hittel. Mikor is? Ötvennyolcban talán, azon az iszonyú, fejét hasogató, végtelen úton a mentőkocsiban. Amikor még a fény is fájt, a nyaka meg elmerevült, s egyik ájulásból a másikba szédült; és agyhártyagyulladásról reszkettek mind a ketten. De ketten! A férje pedig végigzokogta az utat Pestig. Abban a tudatlan, de büszke szerelemben egyértelműbb lett volna a halál, mint most az élet. Utálatos ez az örökös alku. De hát ez is csak rá vall, ez a nap-nap utáni kofázkodás önmagával. Bezzeg más kínjai voltak valamikor.

A főiskola a nyolc osztály után, az volt csak valami. Mit gürcöltek azzal az átok helyesírással! Mennyit gyakorolták! Az ujjai görcsbe merevedtek tőle. Mennyi gyöngédség, türelem, tapintat! Mennyi öröm! Hány év? Hány nap? Hány éj? Az ördögbe is, ami szép és jó volt, hogy a csudába fájhat, hiszen kitéphetetlen, eleven hússá vált? Vagy éppen azért?

Hasztalanok az érvek és az ellenérvek; most ismerje el, hogy hiába gürizett és tanult? A helyesírás meg a számtan volt a két gyenge pontja. Írni megtanult becsülettel, betörte az ujját, agyát a szabályok szolgálatába, de a számtan... Itt a baj, itt bizony. Prédikálhatnak azok a bolondok, a kettő mégiscsak több, mint a három... Á, a szám emberi találmány, fikció. Az

erdő, a napfény, a virágok: az az élet. S élni, szeretni: az a legfontosabb. Hé, bolondok! - ordítaná nekik. - Én bolond bolondjaim! Ugye segítetek rajtam?

A negyedik injekció után váratlanul félbeszakad Mesterünk Tetrán-kúrája is. Egy újabb ajtó, amely végleg becsukódik előtte; s maga sem tudja, hogy sajnálja-e? Túl intenzíven indult a közlékenység azzal a doktornővel; hogy neki pont ilyesmibe kell gabalyodnia.

Talán a helyzet, rossz idegállapota, a kölcsönös felolvasások bizalma, a meghatározhatatlan és véletlen szimmetriák tehetnek róla, ki tudja? Az első novellát mindenesetre rosszul választotta. Aztán Klára egzaltált kisregénye - a negyvenes nő túlfűtött emóciói -, amire őt hányingerként rohanta meg a váratlan őszinteségi kényszer, mindegy, most már hiába kesereg. Mentségére szóljon, megbolondul az, aki mindig csak hallgat és senkinek semmit nem mondhat el. Az ám, de miért éppen Klárának?

- Rokon lelkek ha találkoznak - idézi a doktornő első veszélyes mondatát; akkor hangzott el, amikor ő még a röntgenernyő mögött lapult, de Klára már levette előtte a személytelenség fekete szemüvegét. Attól a pillanattól változott meg köztük a rutin orvos-beteg viszony, akkor kellett volna visszahúzódnia csigaházába. Ehelyett ő a tétovázó, de új szerelemre vágyó férfi történetével válaszolt; több, mint elég a félreértésre.

A fenébe is, nem lehet úgy élni, hogy az ember minden moccanástól reszket, s előre megbánja el nem követett bűneit is! Hiába háborog: egy ajtó bezárult, ez tény, az eredmény egy újabb járhatatlan út. Így fogyatkozik a levegő, a lehetőségek száma: végül nem marad más, csak az az egy, amelyik mindenkinek kijut.

A négy injekció s az őszinteség hurkolta hálón, lám, csaknem fennakadt. Még most, az ajtón túl is látja a kéretlen kitarulkozást, a meztelen hasat, a föllebbent hálóing alól felé kínálkozó elomló melleket, hallja saját, sápatag szabadkozását, meg a dürgicselő asszonyi hangokat, a csupasz vágyat, amelyet volt pofája felkelteni, de kielégíteni nem állt szándékában egy pillanatra sem. Csak megalázni tudta, ennyi telt tőle. Egy biztos, többé nem mehet Klára doktornőhöz kezelésre, ez pedig szomorú. De hogy, hogynem a hiúsága bizonyul erősebbnek: a kórházban az egész történetet részletesen meggyónja az asszonyoknak. Panaszkodásnak szánja, valójában pedig dicsekszik.

Vadóc dühöng, de csak magában, mert a körülmények nem alkalmasak arra, hogy megtépázza Mesterünket. Meggyőződése, hogyha nagyon faggatná, mást is bevallana a vén kéjenc, hiába játssza jámbor szentnek magát. Zavaros viselkedését ez mindjárt meg is magyarázná. Szöszi épp a fordítottja. Hát ilyen is van? Egy férfit, aki jóhiszeműen? Kezelésre? - Nem értetted te félre a helyzetet? Magad mondtad, hogy félhomály volt. Biztos rosszul láttad! - kételkedő dőbbenten, de ettől a kételytől alig egy fél lépés a vád. - Felbízattad valamivel. Olyant mondtál neki, igen... Hiszen egy nőben annyi a gátlás, a szemérem, vagy akárcsak a visszautasítástól való félelem!

- Ne magadról ítélj! - nyugtatja Vadóc csikorgó fogakkal. - Majd négy szemközt - villant Mesterünkre egy fenyegető pillantást ugyanakkor.

Mióta Szöszi hazavitték, félig-meddig Vadóc is kinn lakik már a telepen, különösen mióta a papát eltemette csöndben, egymaga, a mama pedig bekvártélyozott a szemklinikára, hogy az ottani évfolyamtársait őrijtse, és Budán a légkör végképp elmérgesedett. Szöszihez mind szorosabb szálak fűzik, igaz, lassan már Szöszi sem tudná nélküle elképzelni a mindennapjait. Meggyógyult ugyan, de fáradékony: itt fáj, ott fáj, nem bírja a dupla terhet. Vadóc segít mosogatni, ágyazni, a kihúzott rekamién hárman is elférnek. A testvériség mind meghittebbé válik. A középen Szöszi a határ és a kapocs. Még szerencse, hogy Mesterünk karja messzire ér, s

ujja minden íze biztatást sugall. De árulásra hogy vinné rá a lelke Vadócot? Beéri annyival, amennyivel.

A megmaradt hat ampullát már Vadóc adja be. Mégpedig egy különleges szertartás keretében, amelyben mindhármuknak megvan a szerepe. A fecskendő, a tűk kifőzése Szöszi dolga. Várnak, amíg lehül egy kicsit, aztán Vadóc csipesszel kikotorja, helyére illeszti a tűt, s bevonulnak a belső szobába. Elöl Vadóc a tűvel, Szöszi kezében a kölni és vatta, leghátul Mesterünk, a Tetrános-dobozzal. Az ajtót már ő húzza be, aztán a nadrágját ereszti félárbocra, s az ajtófélfának támaszkodva vár, míg a fenekébe szúrnak. Fáj egy icipicit, de az egész cirkusz, ami érte s körülötte zajlik, voltaképpen élvezet. Ez egyszer, úgy látszik, talán utoljára, de még megúsza a nagyobb bajt: a szanatóriumot meg az egyebeket.

De ez csak a látszat. Néhány napon belül két fontos döntés születik, két ellentétes irányú, egyeztetett hadmozdulat. Szöszi rászánja magát, hogy egyelőre abbahagyja a tanítást, és otthon marad. Vadóc pedig elvállal egy háromhónapos tanfolyamot Prágában.

Mesterünk megint meglepődik, mint mindig, amikor rádöbben, hogy az élet olyan társasjáték, amiben más is kombinál. Fizetés nélküli szabadság? Egészségügyi Világszervezet? Persze - értelmezi a dolgokat mégis a maga módján - engem akartok próbára tenni, meg tán egymást... Csak attól érzi kényelmetlenül magát, hogy ő lesz a tét, ha ez igaz. Ha ugyan nem csak egy dróton ráncigált majom.

Spekulációra nincs idő. Szöszi a gyakorlatiasabb, Vadócot az útra ki kell ruházni még. Hármasban járják az áruházakat. Vadóc őszintén meghatódik: soha ennyi pénzt nem költött magára, és soha ilyen boldogan. Igaz, Öcsi nagyon fog hiányozni, de az a fő, hogy Banditól megszabadul egy időre, és a mama szemgondjait is itthon hagyhatja.

Búcsúzkodás a pályaudvaron. A vonagnál Szöszi egy zacskó mézest nyom Vadóc kezébe, Mesterünk meg egy levelet, a borítékon azzal a szigorú utasítással, hogy csak a határon túl szabad kibontania.

Odahaza, újra kettesben. Azazhogy négyesben, a gyerekekkel együtt, meg Öcsi a ráadás, akit naponta felhívnak anyját pótolni. Öcsi egyszer zavarba is jön: - Halló? Tessék? Háát iigen - nyögi. Apja nyilván otthon van.

- Add apukád! - vesz mély lélegzetet Szöszi. Minden bátorságára szükség van. - Bandi, maga az? Ne haragudjon, nem tolakodásképp mondom, de ha valamire szüksége lenne a gyerekek kapcsolatban, minket mindig megtalál! - hadarja hősiesen.

Mesterünk ijedt ábrázata cseppet sem férfias. Szíve ugyanúgy dörömböl, mint azé a másiké a vonal túlsó végén, amikor köszönetet makog.

Ketten maradtak, igen, de ez a kettős nem a régi már. Prága állandóan ott lebeg közöttük, és fáj. Nagyokat hallgatnak - ugyanarról, aztán Szöszi azon kapja magát, hogy jólesik beszélni róla: no lám, közös a hiány.

Prágából majd mindennap érkezik levél. Pest hetenként kétszer, olykor háromszor válaszol, de akkor kiadósan, írói vénával. Hatszáz kilométer oda, hatszáz vissza. Ha Szilágyi Erzsébet meg a holló bírta? Az is távolság? Prágában golyóstoll körmöl, idehaza írógép kopog. Itt is, ott is szigorú hadrendbe sorakoznak a betűk és a szavak. Mi ez? Leszámolás a tegnappal, vagy a holnap ostroma? Ki tudja? A számvetés mindig birkózás. Összeakaszkodva hempereg az értelem és az érzelem.

Köves már-már fuldokolva olvas. A légszomjtól olykor elszíntelenedik a hangja, kapkodva szedi a levegőt, lélegzetvételnyi szünetet sem tart jószántából. Hajsztolt tüdeje időnként görcsös köhögésrohammal próbál tiltakozni. Köves meggörbed, rázkódva-hörögve vonaglik, ökölbe szorított kézzel kaszál maga körül, s kivörösödik, akár a paprika; újra meg újra megbirkózik teste tehetetlenségével, de csak nem hallgat el.

Álmosan ring a kupé; bágyaszt és megfoghatatlan vágyakat zsongít, ahogy lengenek a táviró-drótok, kattog a kerék meg sín. Olykor egy pillanatra megtapad a szem: egy ház, egy fa, egy félbemaradt mozdulat. Jegyvizsgálat, útlevélkontroll menet közben; csak a kétnyelvű feliratok jelzik, hogy már mögöttük a határ. Egyik-másik dombhajlat, folyó völgy Mesterünk szemében a múltat idézi. Errefelé jött vissza negyvenötben a koncentrációs táborból, tizenhat évesen. Leitmeritz, csehül Litomerzsice; a városka mindössze hatvan kilométernyire lehet Prágától, feltétlenül odalátogatnak, ha az asszonyok is úgy akarják. És ha nem? Egyáltalán, megsűrűsödtek körülötte a kérdőjelek.

- Nem vagy éhes? - kérdi Szöszi. - Fáj a gyomrod talán?

Megrázza a fejét. Szöszi rábólint, de leveszi a táskát, asztalkát támaszt, s a szalvétát kiteríti. Megropogtatja a szalámis zsömlét, úgy nyújtja oda. Mintha magatehetetlent vagy madarat etetne tenyéből.

- Köszi - harap a házi szendvicsbe, a morzsa az ingére hull. Szöszi anyáskodva rámosolyog, aztán furcsán elmerevednek vonásai. Biztos a fiúkra gondol, Culára meg Prücsökre. Mióta úton vannak, még csak nem is emlegették őket. Hiába a gondolataikat most más mágnes rendezi. Mesterünk kihajol az ablakon, s összeszűkül szemmel feszül a szélnek. Zakatol és himbál rohanó sorsuk a végtelen sínpáron, sajátos erővonalakat követnek térben és időben. Budapest-Pozsony-Prága. Ami volt - és ami lesz. Beleborzong, ahogy hangosan kimondja a gondolatát: - Ugrás az ismeretlenbe - de röstellli hozzátenni, amit a legfontosabbnak tart: a páros ejtőernyős ugrás - meg a tripla! - valóságos művészet.

Brünnben, azazhogy Brnóban Mesterünk leszáll; van öt perce, vesz egy tasak citromszörpöt Szöszinek. Ahogy a zacskót föltépi, majdnem a nadrágjára csurran. Szöszi mindenesetre hálás, ez a fő; akár a csillagokat is lehozná most a feleségének. Eszébe jut a reggel feladott távirat, s az, hogy Prága milyen szorongva várja őket. Elvigyorodik: egy-két csillag előbb-utóbb talán Vadócnak is leesik.

- Mit somolyogsz? - firtatja Szöszi. - Most mire gondolsz?

Szerencséjére rájuk dübörög egy hosszú, mély alagút. Ablakot föl, ha a Diesel már nem csinál is füstöt, ez a hagyomány. De hagyomány az alagúti csók is, ami legalább módot ad rá, hogy egy kicsit megfegyvelmezze az arcát. A fene egye meg, valamivel el kell terelnie titkolt gondolatait; Szöszit nem nehéz rávenni egy kis felfedező útra.

Zikitiki-zakatiki; átjárók, lengőajtók; együtt derülnek a vonatfolyosói pocakmandinereken; a negyedik kocsik az étkező. Itt már pilseni sört mérnek, nem is drága. És egy csöppet se fáj tőle a gyomra, csak enyhe bódulatot érez. Szöszi tekintete is hogy csillog! A dülöngélő, tüskés hegyoldalak mintha velük örülnének, a mind magasabb kárpáti fenyők meglegyintett közeli ágai pedig még szinte csiklandják is őket. A robogó vonatot hol jobbról, hol balról kerülgeti a fürge országút, a takaros kis falukban sok a piros téglás, emeletes ház, és itt is, ott is gyár-kémények füstölnek. Az alagutakat alig győzi már számolni, az ajka kicserepesedik.

Múlnak az órák, elfáradtak. - Repülővel kellett volna - hűmmög Mesterünk, de amikor Szöszi a vállára sunyít, megbékélve borul arcával ő is a felesége szöszmös hajára.

Csikorognak a fékek, ámuldozva nyílnak a csipák: - Ez itt Prága külvárosa volna már? Csattognak a váltók; szürke raktárépületek, megbontott bálák, rakodó teherautók közt siklanak; egyszer csak egy kormos, megafonos akváriumban landolnak. A sínek közti járda-szigeten egy izgágán növekvő színes pont ötlük Mesterünk szemébe. Ő az! Senki más nem hord Európában ilyen otromba, térdig érő, krémszínű kardigánt.

Se vége, se hossza a puszkodásnak. Végre indulnak kifelé, de Mesterünk kissé hátramarad. A bokáját verdeső bőrönd a kifogás, pedig csak gyönyörködik a látványban.

- Játsszuk azt, hogy te meg ő testvérek vagytok - hallja Szöszi intim turbékolását, bár van egy kis huncut zöngéje is. - Te vagy a húga! Érted már? Édes kis sógornőm, mikor esik le végre a tantusz?

Vadóc vihogva bólogat, most tényleg nem túl értelmes a képe. Akár egy megkerült csacsi, Szöszt úgy ügeti körbe.

A pályaudvarról ahogy kikecmeregnek, keskeny, zsúfolt utcára jutnak. Egymást érik az öreg autók, a kolompoló, piros villamosok.

- Ez lenne az a híres Arany Prága? - nyúlik meg Mesterünk képe. Nevetve csóválja a fejét, s olyan csalódottságot mímél, mintha éppen a városépítészet tanulmányozására érkezett volna.

- Várd ki a végit - kacag Vadóc, s sürgetően maga után cibálja.

Bebumliznak a sűrű házsorok közé szorított Vencel térre, ahol még a fasort is betonba ágyazták. Mesterünk megengedi magának a luxust, hogy itt is fanyalogjon, de a bódékban süllő moravsška kolbász ínyet csiklandó illata csakhamar megingatja.

- No, itt a Hotel Pápua - horgonyoz le Vadóc egy nem túl bizalomgerjesztő szállodánál.

- Veronika - betűzi Mesterünk a foghíjas neont.

- Én a másodikon lakom, a tiétek az első emelet tizenkettő. Megtaláljátok?

Egymásra néznek. Hűmmögnek.

- No! Le a cuccal, aztán együnk!

- Én inkább szomjas vagyok - nyafog Szöszi. - Hol az a Moldva? Kiiszom - nyel egy nagyot, de közben a penészszagú előcsarnokot szimatolja. - Te. Testvérek! Hallod-e? Valami normális szállóról írtál. Rosszul emlékszem?

- Szemfüles vagy. Téged nem lehetne csak úgy eladni. Tudod, a Flórában csak egy szobánk lett volna. Igaz, háromágas.

- Hát úgys együtt leszünk - szól közbe Mesterünk, hogy mondjon végre ő is valamit.

- Nekem azért mellékfoglalkozásként, ha visszakézőről is, de itt a tanfolyam. Korán kukorékolok, szokásom hajnalban szöszmötölni, csak zavarnálak benneteket - szabadkozik Vadóc. - Egy-két előadást ellőghatok, de mindet biztos, hogy nem. A végén még kiteszik a szűrőmet, aztán majd kitarhattok.

- Elég koronát hoztunk, nem ijesztess meg.

Lepakolnak. Irány a bisztró. - Hát itt mindenütt ezt a nyálcsorgató moravsška kolbászt sütik? - kérdi Mesterünk, s már fordul is a teli tányérokka, a mustárral és a borssal. Egykettőre

befalják. Most sörért áll sorba. A fegyelmezett, jóindulatú nyüzsgés, a pesti kocsmák bamba hőzöngésének az ellentéte megragadja.

- Csakhogy! - rikolt Vadóc, mikor a három ménkű nagy korsóval végre előkeveredik.

- Ki issza ezt meg? - képed el Szöszi. - A felétől kipukkadok!

- Meglátjuk - nevet Vadóc holdkaréja. - Kicsit, málot kell kérni - magyarázza, úgy szürcsöli, őslakó módra, a szája sarkából is lenyalva a habot. - No lám, sörissza barátnóm, így megy ez! - koccint Szöszivel. - Hoppá! - ragadja fülön Mesterünk megdöntött korsaját. - A poharat meg ne idd, koma!

- A mindenségit - élvezkedik Mesterünk. - Ugyancsak csúszik ez a pilseni.

- Irány az óvárosi zsidótemető! - szabja ki az első úticélt Vadóc. - Lesz időnk elég. Szeretnék mindent apróra megmutatni.

- Majd magunk is nézelődünk délelőttönként - jegyzi meg Szöszi úgy, mintha valami halvány tiltakozást jelentene be.

- Természetesen, pápua testvérem - ért belőle Vadóc. - Szabad felnőtt emberek vagytok, meg vásárolni is akartok, nyilván.

- Persze - bólint rá Mesterünk serényen. - Annyi megbízást adtak a fiúk meg az anyósom! - mutatja két marékka, aztán, hogy mindenkinek kedvére tegyen, kacsint is hozzá, de kicsit bambára sikerült az attrakciója.

- Igen, valamit anyámnak is vinni akarok - nyomja meg a szót Szöszi, most már félreérthetetlenül kiszabva bizonyos határokat.

A zavart a látnivalók hamar feloldják. Szöszi végre kiköpi a lenyelt kardot, s elengedi magát újra. Embert, kirakatot, épületet fényképez a szeme. Úgy kell szölongatni, húzni-vonni, hogy le ne maradjon.

A templomok és tornyok szegélyezte téren nagy csődületbe gabalyodnak. A soknyelvű karattyolás egyszerre elnémul, amikor a falba épített kisharangot megkondítja a sok száz éves, kedvesen vigyorgó faragott csontváz; csak az alkalomra várt, hogy az egybegyűlteket így köszöntse, óraműre. A cirádás körnaptár fölött kitárul a harangszóra két cellaablak, s aranyos aprószentek forgolódnak, valósággal táncolnak bennük. Felfedezőink ragyogó szemű gyerekekké válnak, miként az egész sokadalom: az Orloj tizenkét játékos apostola tüstént a szívükbe férkőzik. Aztán a Husz János-szobor Dózsa-szerű impressziója, alig bírnak elszakadni tőle, de Vadóc nem hagy nyugtot nekik: - Gyertek csak, gyertek. Erre, erre. A Párizska pont oda vezet.

A hajdani gettó egyik szűk sikátorában feketéllik az ódon zsinagóga.

- Az Állami Zsidó Múzeumot itt rendezték be. Gyertek!

A kiállítóteremben ünnepélyes a csend; az üvegszekrények héberbetűs kódexei, csillagászati térképei és összegyűjtött imaszíjai, a borzalmak fényképdokumentumai egy messzi korokból ragyogó kultúra és a romlás kontrasztját keltik. Örök mementónak ott vannak azok a gyerekrajzok, amelyek náci parancsra készültek a terezini haláltáborban. És az a rengeteg név, a mártírok kisbetűs névmilliója, a fehérre meszelt fal minden négyzetcentiméterén!

A temetőkert is döbbenetes látvány: a kőtáblák dülöngélő összevisszasága - valószínűtlen sírköerdő, ahogy a mohos kövek egymásra kúsznak - iszonyatos katlan!

- Hét réteg van egymás fölött - mondja csendesen Vadóc. - A gettólakóknak még meghalni sem volt helyük.

Egy sátor formájú boltozatos sírnál Szöszi gyökeret ver. - Nézzétek csak, mekkora hasadék! És teli papírral. - Képtelen gondolat, hogy pont ide szórjanak szemetet.

- Jehuda Löw rabbi sírja - magyarázza Vadóc, mint egy gyakorlott idegenvezető. - A Császár Zsidaja nagy csodatevő hírében állt. Az életrekelt agyagkolosszusról, a Gólemről biztos hallottatok; ő formálta. Régi hagyomány, hogy az iderejtett kívánságok teljesülnek - azzal papírt kotor elő, s háromfelé tépi.

Szöszi rááll. Míg ír, elfordul, hogy titkát meg ne lássa senki. Vadóc is kapirgál, de suttyomban Mesterünket figyeli, aki még tétovázik, pedig a kívánsága úgyszólván nyilvánvaló. A papírszeletek sorra eltűnnek a sír kögyomrában. Varázslatos hatalmú legyen az a rabbi, aki mind a hármukét teljesíti.

Fellélegeznek, ahogy kilépnek. Most veszik csak észre a bejáratnál szemközti Mózes-szobrot. A vén próféta a kőtáblái igazságával hadakozik évezredek óta. Ínas, verejtékes, magába roskadt, agyonfáradt ember, de a tekintete azt sugallja, hogy mégis érdemes volt, sőt, hogy csak így érdemes! A két asszony összekarolva gyönyörködik a szoborban; Mesterünk szerényen imára kulcsolja a kezét, hogy legalább valamiben hasonlítson a sziklalelkű férfihoz.

A szállodai szoba elég sivár: két összetolt ágy, néhány szögletes bútor, a falon reprodukciók. Az ablak a belső udvarra nyílik, ahol zöldell ugyan néhány bokor, de az edénycsörömpölés meg az ételszag nem csoda, ha kissé lehervasztja őket. Viszont van fürdőszobájuk, ki is próbálják nyomban: a hideg víz felfrissíti az idegeiket.

- Nagyszerű! - örvendezik Szöszi, mert fölfedezi, hogy a tetők fölött rálátni a várnegyedre, a Hradzsínra.

- Testvérke! - kezdi kericélni Vadócot váratlan ötlettel. - Hadd gusztáljam meg a te szobádat is!

- Semmi érdekes.

- Kit rejtegetsz benne? - szól közbe Mesterünk nevetve.

- Neked nem osztottunk - zárja le a vitát Szöszi, s Vadócba karol. - De ha annyira agilis vagy, elrakodhatsz éppen.

A második emeleti szoba csupán egérlyuk. Egy mázolt, elfüggönyözött félig-szekrény, egy mosdó és egy vaságypár van benne. A párkány alatt, a padlón könyvek hevernek.

- Mi ez, apácacella?

Vadóc nem sokat köntörfalaz: - Ez volt a legolcsóbb, s nekem mindössze ezer megtakarított koronám van. - Tömött bukszát kapar elő a könyvek közül. Plafonig dobja, elkapja, csak úgy csattan a tenyerén. - Hoppá, itt a főnyeremény! Ezennel átadom a köz javára.

- A szájadtól spóroltad el! És itt még asztal sincs!

- Hát nem elég hármunknak az az egy odalenn? - hunyorog hamiskásan. - Nos, pápua barátnőm, az asztalodat csak megosztod velem?

Szöszi visszamosolyog rá, s odavonja az ágyra maga mellé. Átöleli. - Több vagy, mint testvérem - suttogja forrón. - Sose hittem volna. Azt az okos kis fejedet. Azt, azt csudára szeretem. Szóval ne részletezzük, mit miért? Jó, hogy vagy, s jó, hogy mi is itt lehetünk veled.

A többes szám gyengéd célzás arra, akit lenn felejtettek. Ám Vadóc cseppet sem siet. - Sok mindent meg kell beszélnünk. Ő csak álmodozni tud.

- A megvalósítás ránk vár?

- Amit eddig tettünk, ehhez képest gyerekjáték volt.

- Nem félek téled. És nem félek az éjszakától se - bizonykodik Szöszi, s a szemét elkerekíti, mint aki fogadalmat tesz.

- Őszinte leszek - hajtja le Vadóc a fejét.

- Más se tudsz lenni.

- Nem volt könnyű idáig jutnom - folytatja Vadóc. - Nem volt könnyű elfogadnom az álmaim.

- Neked se?

- A féltékenységgem kellett úrrá lennem. Az irigységgem.

- Ismerem!

- De csak a magadét! Tudod, valamikor régen, ilyen vagy olyan meggondolásból, faképnél hagytuk egymást. Évtizedes szünet, aztán egyszer csak megérkezik. De veled! Mi az, hogy veled? Benned, körülötted: mindenütt te meg te. Az én helyemen! Nem, ne szakíts félbe, rájöttem magam is, hogy nincs igazam. Mellettem talán boldog se lett volna, meg író se.

- Ugyan.

- Nézd, kacskaringós, nagy utat jártatok végig ti együtt. Nekem nem lett volna hozzá elég türelmem. Amikor olyan vad pártember volt, én meg mindenben kételkedtem, egykettőre leszámolt volna velem is. Nem hiszed? Akár az apja emlékével, pedig azt is szerette, nem?

- Kegyetlen vagy.

- Az igazság az. Megértőnek lenni, pápua barátnőm, a te profilod. De meg is lett a jutalmad. Te rejtőzöl minden írásában. Bezzeg rólam nem írt egyetlen sort sem. És tudod, mi a legfurcsább? Amiért most mégis meg merem fogni a kezéd? Ezt a te világot nagyon megkívántam, így egészben. Fenntartás nélkül vállallak téged veled, őt veled.

Szöszi két tenyere közé fogja, úgy simogatja, morzsolgatja Vadóc meg-megránduló, ideges, vékony ujjait. - Nem ismerlek rád! Mi nyomja még a bögyödöt?

- Hát először is ezerkilencszáznegyvenöt.

- Tudom. Akkor ismerkedtetek meg.

- De hogyan? Még sose beszéltem róla. Negyvenöt az volt nekem, mint hívőnek a kinyilatkoztatás.

- Sokunknak.

- Nekem különösképp. A mamáról tudod, hogy orosz, de azt még sohase mondtam, hogy nagyapám révén legalábbis félzsidó. A háború alatt duplán reszkethetett. Ezért is vártuk mi annyira a Vörös Hadsereget... A mama ezekben az években valósággal belebetegedett az izgalomba. Hónapszámra nem mozdult ki a lakásból. Leginkább csak akkor, amikor költözködtünk. Költözködtünk? Egyszerűen kiraktak bennünket. Lakbért, nem is emlékszem, mikor fizettünk. Apám keresete borra, pálinkára ment el, pedig a szobafestőket akkoriban sem fizették rosszul. Gyakran elkísértem, azt is láttam, amikor leszédült a létráról. Úgy, sántán, a forgóját tapogatva, hirtelen kijózanodva, nekem a gyereknek fogadkozott szegény, hogy soha

többé. Másnap újra kezdte. Talán azért, mert még a kocsmában is szerették, s ha pénze se volt, akkor is kínálták, vagy talán a mama miatt, akihez férfiak jártak? Nem tudom. Az alkoholizmus volt a gyerekkorom.

- Az enyém se volt sokkal különb, ne hidd.

- Amit tanultam, önerőmből szedtem össze. Énrám nem viselt gondot senki. A bizonyítványom, az ellenőrzőkönyvem mindig magam írtam alá. A gimnáziumba a tizsi vitt be, de csak azért, mert jó tanuló voltam; az első rendes ruhámat az osztályfőnökömtől kaptam, hogy ne szégyenkezzen miattam, ha beajánl valahová. Könyvre, füzetre ugyanis abból telt, hogy a rózsadombi gyerekekhez jártam korrepetálni. Tejszínhabos kakaót is ott kóstoltam először, bár az efféle nyaláncságok sose hiányoztak, étvágyam is alig volt.

- Én is imádtam iskolába járni - rezonál Vadóc szavaira Szöszi. - Feliratkoztam egyszer németórára, amiért külön kellett volna fizetnünk. Pénzt nem, de két pofont azt kaptam anyámtól, meg hogy mit képzelsz?

- Vallásos kislány voltam - folytatja Vadóc -, de csupa kétely, örökké nyaggattam a tiszim. Az első még kedvelt is érte, de akit a helyére tettek, öreg volt és gyanakvó, aki messziről megérzi az eretnekséget. Az élet mindenestre őt igazolta. A diplomot később magam kerültem el, de a hittanórákról már ő tiltott ki. Talán még az iskolából is kidobnak, ha negyvennégy őszén be nem zárják, s nem érnek ide még időben az oroszok.

Álmaim katonái voltak azok a messziről érkezett fiúk és férfiak. A kitüntetések alatt érényeiket, hibáikat egyaránt megfigyelhettem. Imádtam őket, mintha én is honfitársuk lennék, de sose lettem mégsem elfogult. Tolmácsként nagy becsben tartottak; mikor magyar foglyokat hallgattunk ki, mindig úgy fordítottam a szavaikat mégis, hogy inkább azokon segítsek. Én már az iskolában is mindig kiálltam a gyengébbekért.

- Az igazságérzeted most is jellemző rád.

- Megkívántak, nem bántam. A mama is így volt velük, engem persze óvott, dugott volna tőlük. Én viszont örültem, hogy vézna leány létemre nőnek néznek, nem is akármilyennek, de hát nekem a lelküket is kitárhatták.

Félszeg koppanás az ajtón. Az ismétlés már türelmetlenebb. Mesterünk nyit be, de torkán akad a szó. Lábujjhegyén ingadozva, valósággal megmered a látványtól. A barna és a szőke haj egymásba mosódik a félhomályban. A könnyekkel mosolygó Janus-arc most végre tökéletesen szimmetrikusnak tűnik, a meleg tekintetek szinte tükörképek, a vállakon nyugvó füzérkarok Gauguin tahiti festményeit idézik.

A tünékeny varázslatot a reccsenő ág kaján zöreje töri darabokra. Nyújtózkodva tápászkodik Vadóc. - Remekül nélkülöztünk - dűnnyögi prózaian. - Nem is vagy hálás érte?

Mesterünk mordul válasz helyett. Visszavágna, de bárhogy erőlködik, nem jut eszébe semmi szellemes.

- Szólj már valamit! - kacag rajta Szöszi. - Vagy legalább csukd be az ajtót, ha lehet.

Mesterünk körülnéz, csak most látja, milyen kicsi a szoba. Nem mozdul, de nem is igen tudna.

- No - biztatja újra Szöszi -, csak nem éhez téll meg sűrű magányodban?

Mesterünk kapva kap a mentő kérdésen, s buzgón bólogat. A két asszony egy szívvel kacag. Vadóc visszapottyant Szöszi mellé, s a fejét a párnába fúrja, Szöszi a combját csapkodja szertelen örömeiben. Mesterünk sután közeledni próbál, odakucorodna ő is harmadiknak. De

Szöszi zabolát vet túláradó jókedvének, s a fejét rázza, Vadócot pedig kihámozza a cihából. - Hová, testvérkém? - kérdezi éneklő hanglejtéssel. - Azt mondd, most hová?

- Hová? Hová? A Kehelybe! - vihog Vadóc még mindig. - Lépj már odébb, te vén számár, ne álld el a kijáratot! Eressz! Eressz már, ha mondom! Megfulladok!

Hostinec u kalicha. A Kehelyhez címzett kiskocsmá a Nabojišti utcában székel, s a szíves vendéglátó maga Švejk, a derék katona. Minden rá emlékeztet, a kusza írású regényidézetekkel telerótt falak, a Švejk-emblémás sörtalpak, szalvéták vagy a bejáratnál levő egész bizsutéria, ahol a parányi kirakatból százféle potrohos és kedélyesen slampos katonafigura szemeztet a vendéggel. Alig kerülnek két-három koronába, a bukszák szinte maguktól nyílnak ki. Angolok, németek, oroszok, olaszok keverednek a betérő prágai köznép közé, és asszimilálódnak pillanatok alatt. Mesterünknek tetszik ez a butik, ez a kispolgári hangulat; majd minden gyalultatlan asztalnál akad egy-egy jó anekdotázó, egymás szavába vág, van, aki csak úgy az asztal mellől kibicel a korsajával, itt-ott felhangzik néhány svábos, monarchiás melódia.

És a főúr? A kocsmáros? Egyenesen remek. Mintha Jaroslav Hašek maga formálta volna ilyen ormóttan, lompos bajszú morvának; tokája csak úgy reng, a pocakjához tűzött konyharuha pedig zászlóként lobog utána, ahogy siklik és cikázik a tányérok, korsók valószínűtlen gúlájával. Végtelenül ügyes, a sört rendelni sem kell, mintegy önmagától telik újra az üres korsó, csak a papírtalpra kerül eggyel több rovás. Az egész alak tetőtől talpig mázsányi báj és mosoly. Hát érezheti magát itt rosszul az ember?

Teli szájjal nevetnek, isznak és zabálnak. Szorongásuk kívül rekedt az ajtón, félelmeik elfüstölnek a féktelen jókedv máglyáin. Vadóc kikapcsolja a szoknyáját, mert szorít. Szöszi az ismeretlenség mimikrijét élvezi legjobban. Mondhatnak akármit, bolondozhatnak, ahogy jólesik, a kutya se törődik velük. Végre fittyet hányhat a mások véleményének.

Vadóc túláradó lendülettel inti oda a kocsmárost. - Zahlen! - kiáltja egy kölyök kivagyfi fintorával. Szöszi bökdösésére Mesterünk is megpróbálna férfi lenni, tárcája után kotorász, fontoskodik, de Vadóc duhajul ráförmed: - Ez a nap az enyém! Az este is az enyém! Ma nekem semmi se drága!

- Csak nehogy potyára herdáld a koronád - böki oldalba Szöszi kifelé menet.

Kacagó, dülöngélő visszaút. Mesterünk behunyja a szemét, kissé hátrafesztí a fejét, ringatja a mámor meg a két egymásra kulcsolódó kar a háta megett, aminek most már bátran nekidőlhet.

- Nem látok! Vezessetek!

A portán még vásárol Vadóc három üveg pilsenit - a biztonság kedvéért, a véralkoholszint nehogy, isten ments, leessen -, de azt már nem nyitják fel, a mosdóba teszik, tartaléknak. Vadóc elveti magát a dupla ágyon, Szöszi a lábához kuporodik, és gyöngéden lehúzza róla a zoknit. - Megmasszírozom, testvérkém?

Mesterünk az ablakot támasztja, mélyeket szippant a sűrű, nyári éjszakából, és látszólag csak Prága hunyorgó fényjeleit, a szemközti hotelablakok mozikockáit figyeli. Egyáltalán minden cselekedetük látszólagossá válik ebben a mesterséges környezetben, agyonhalogatott, megfogalmazatlan vágyaik szinte kézzel fogható közelében; képzeletben már rég megtették, amit még csak szeretnének: az időben a lesz és a volt egyaránt benne van - érzékeli Mesterünk az egész világegyetemet, tágló tüdővel.

- Gyertek ide! - suttogja Szöszi mintegy végszóra, de a hangja fátyolos.

Vadóc hirtelen felkerekedik. - Szevasztok! - fordul a zárban a kulcs, s vetül fény a sötét szobára; egyikük sem tartóztatja Vadócot, alakját, árnyékát akadály nélkül nyeli el a csukódó ajtó.

Szöszi villanyt gyűjt, ágyat bont; Mesterünk vetkőzni kezd. Nadrágját gondosan élibe hajtja, akkurátusan a szekrénybe akasztja, ő maga pizsamába bújik, dróton rángatott, merev bábmozdulatokkal. A szoba idegen, fura szaga, a frissen húzott ágynemű surrogása idegesíti. Megborzong, de saját érzékeinek sem hisz ebben a látszatvilágban, amelyben minden esetlegesnek tűnik, s ezt a variációt is mintha átélte volna már valaha, Szöszi gépies sürgölődését is. A villany lekattintása, a mosakodás a sötétben, a hálóing ismert sóhaja, mind csak rossz álom. A külön takaró is, amilyen nyirkos és hideg. Szöszi hiába moccan most, tőle ugyan forgozódhat, nyikorgathatja az ágyat.

Percek vagy tán órák is telnek ebben a furcsa, feszült csöndben. A Hradzsin fényei kialszanak, szinte parancsszóra, a hotelablakok is vaksi, alvó üvegekként ásitóznak már; Mesterünk belefárad a durcálkodásba. Keze tétován motozni kezd balra, a szokott irányba, de mintha az éjszakának mázsás súlya volna. Szöszi takarója az első akadály; ahogy keményen maga alá gyűrte, valóságos barikád. Bekerítő hadmozdulatként a feje felé nyúlkal, bár mind bizonytalanabbul. - Alszol? - kérdezi végre.

- Alszik a fene! - pattan a válasz. Szöszi újra feldobja magát, mint egy mérges-nagy harcsa, és odább evickél. Válasza rejtély: miért haragszik? Kire?

Mesterünk megpróbál tovább közeledni. Mintegy ölébe veszi a feleségét, s szelíden fejtegetni kezdi róla a takarót.

- Ezt azért nem képzeltem volna rólad! - csattan fel Szöszi.

- Mit?

- Még adod a hülyét? Nekem, igaz, nem volt gyerekszobám, de kőbölcsőben sem ringattak. Azonnal indulás!

Mesterünk hápog egy picit. - Megyek már, na! - húzza a nadrágját. - Mit mondjak? - kérdezi.

- Azt is én találjam ki?

Mesterünk papucsra félve csoszog a lépcsőn, ahogy felfelé igyekszik. Begyulladt, akár a kormányra került ellenzék: mi lesz most, ha netán a vágya mégis teljesedik? De az sem biztos egyelőre, mert hátha Vadócban, dicstelen megfutamodása nyomán, visszájára fordult minden? Kopog. Semmi neszt nem hall, erőt vesz félelmén, lenyomja a kilincset. Enged, nincs bezárva, persze talán várt rá, nem lehet véletlen. A piciny szobában koromsötét van, lélegzet se hallik.

- Alszol? - kérdi a legbutábbat, amit csak lehet. Nem kap választ. - Gyere le!

Semmi. Jobbjával a kapcsoló után matat. Nem találja. Résnyire újra ajtót nyit, hogy a folyosóról beszűrődő fényben igazodjon el. Meghökken. Macskaszempár villog rá az ágy közepéről. A törökülésben kucorgó Vadócra ráhajol, hogy megcsókolja, magyarázat helyett. Vadóc arca könnyektől nyirkos. Meg se rezzen a csókjaitól; nyilván megkésett.

- Szöszi hív, Vadóca - becézi. - Érted küldött. - Azzal visszamegy az ajtóhoz, behúzza, Vadócot erővel végigfekteti a sötét ágyon, melléhever, és segít neki a hallgatásban. A karját Vadóc feje alá gyömösözi, hogy inkább a vállán pihegjen; így vigasztalja szavak nélkül, meg aztán jobban el is férnek. Abban reménykedik, hogy az idő netán neki dolgozik.

- Minek jöttél? - tör ki Vadóc. - „Szöszi küldött” - gúnyolódik kényeskedő, tőle idegen hanghordozással. - Vigyen el az ördög.

Mesterünk csak sóhajtozik egyre-másra. A vihar végét most már csak kívárja. Szóval úgysem győzné. Vadóc igazát őszintén átérzi, de az idő kegyetlen múlását is riadtan érzékeli. Türelmetlenségét Vadóc tüstént megérzi. - Mehetnél már? Eridj! - és ha meg nem kapaszkodik, még lelöki az ágyról.

- Nélküled? Soha! - Szavai súlyától Mesterünk maga is megretten.

Vadócra meg éppen hogy komikusan hat színpadi pátosza. - Ha szavadon fognálak! - neveti el magát végre. Azzal magára kanyarít egy köntöst. - Na, mi lesz? A kocka el van vetve, pajtás.

- Alea iacta est - visszhangozza Mesterünk, egy kicsit a maga megnyugtatóására.

- Hogy te milyen okos vagy! - gúnyolódik Vadóc futtában, már a folyosón, de a lépcsőn egy pillanatra még megtorpan. - Egyet még meg kell mondjak, az igazság kedvéért. Gyávában ilyen hőst még nem láttam, mint te.

- Ha segítsz, túléljük - telik most már egy árva mosoly Mesterünktől is, mert ezt a stílust szokta meg Vadóctól.

Lépésüket hallva Szöszi már nyitja is az ajtót. - Csakhogy itt vagytok! Feküdj mellém, pápua barátnőm! - Egy gyors, gyöngéd simogatás, majd egy szemérmetlen kérdés Mesterünkhöz: - Remélem, megcsináltad? - kuncog, és élvezi, hogy amazokat ő hozza zavarba.

Vadóc meg Mesterünk félve közrefogják Szöszt az ágyon, de úgy, hogy azért egymást is érezzék az ujjuk hegyével. A félsz a szavukat vette.

- Mi az istentől vagytok ilyen ájtatosak? - gúnyolódik Szöszi, alig erőltetetten. Nagyon szeretne fesztelenül viselkedni, senkinek sem szabad megtudnia, hogy az ajkát már várakozás közben véresre harapta, s most minden fájdalomról meg akar feledkezni.

- Jó szagod van - sóhajt végre Vadóc, ledobja köpenyét, és közelebb nyomakszik. - Friss szappanszagod van, csuda finom - mondja lágyan, és egy könnyű csókot lehel Szöszi meztelen vállára.

Az ágy hullámsani kezd, a félhomály felforrósul, szinte vibrál, az egész szobát feltölti valami különös elektromosság. - Ugye, szeretsz még? Mondd! Hallani akarom! - zeng furcsa mélységekből Mesterünk rekedt, elfogódott hangja; Szösziire borul, s Vadóchoz dörgölődik. A női testek melegétől, a hirtelen támadt vágytól s a gátlások levetkezésétől esztelenségig felbátorodik. - Ugye, te is? - suttogja hunyt szemmel, s már nem tudja, melyiknek; Vadóc csókjai nyomát azon melegében, ügetve követi. Tapadó, meztelen idomok, reszkető karok, fonódó lábak tusája, tánca kezdődik, s gyűri vadul a szálló lepedőjét.

A különös istentisztelet tébolyító szertartása közben alaposan megizzadtak, most zihálnak, elmerednek kuszán, pilledten. Csak Szöszt kerüli az álom.

Szöszi éremlyeg, de nehezen tudná okát adni, hogy miért, hiszen semmi olyan nem történt, amit ne maga vállalt volna. Amikor a férje ráborult, fokozta és egyben fékezte izgalmát a hozzá simuló harmadik. Zavarában Vadócra terelte, hogy időt nyerjen, de Vadóc ellenkezése csak továbbcsitította azt a szörnyeteget. Meg kellett fogódznia a fejtámlában, hogy fel ne kiáltson, a rengő-nyikorgó ágyon át kellett élnie a kisemmizett harmadik minden gyötrelmét. Igaz, utána istentelen kéjjel szippantotta magába a férjét, de akkor már hiába borult az egyszerre kettejükre, Szöszi érezte: testileg tán kielégült, mégis cudarul megcsalták.

Sehol egy csöpp levegő! Férje tagjai ólomként nehezednek rá, nyomasztja a lankadó lélegzetek súlya is. Hát ez volna az író úr csodálatos álma? A vágyak, a gyönyörök netovábbja?! - Kikerekült szemmel néz a sötétbe. A szó szoros értelmében kiveti magából az ágy.

Azok ketten nem moccannak. Hogy dögölnének meg. Percekig mosakszik - Prága egész szennye rajta. A legszükségesebbeket az aktatáskájába gyömöszöli. Kerüli őket tekintetével, de utoljára rászánja magát, hogy még egyszer az ágyhoz lépjen. Férje Vadóc vállán, őt öleli mind a két karjával. Itt rá nincs többé szükség.

Riadt hajnali ébredés. Egymásra néz a kettő: hol a harmadik? Mesterünk zavarodottan ugrik ki az ágyból, sehogyan sem talál bele az inge ujjába. Hol keresse? Prágát voltaképpen nem is ismeri. Vadóc józanabb.

- Menj a pályaudvarra. Ott lesz.

- És te?

- Siess.

Mesterünk tétovázik.

- Indulj már! - unszolja Vadóc. - Mentsd, ami menthető.

Mesterünk csak tántorog sután. - Velem ne törődj! - hallja tompa révületben. - Tagadj meg! Mondd, hogy csalódtál. Mondj, amit akarsz... Egy hét múlva én is Pesten leszek.

Mesterünk vonakodva leveszi a bőröndöt a szekrény tetejéről. - Lehet, hogy visszajövünk - mondja, bár maga sem hisz benne. Vadóc mindent ráhagy: csak már indulna. - És ha végképp kudarcot vallottunk volna - szól vissza az ajtóból Mesterünk -, akkor is állom a szavam, bármi történjék is.

Csapódik az ajtó. - Övé az élet, enyém a halál - mormolja Vadóc csendesen az Apáti-sziklai esküformulát, s a szeme sarkában szétdörgöl egy szentimentális, oda nem való, buta könnycseppet.

Még csak nem is szégyelli.

21

Köves görcsös ragaszkodását papírjaihoz s azok haladéktalan tanúságtételéhez nem lehetett megrendülés nélkül követni. Rögeszméje, amelyet a többiekre kényszerített, eksztázisa, ahogyan ezt végbevitte, önmagában is szuggesztív hatást gyakorolt mindenkire, de a legmegdöbbentőbb annak a ténynek a felismerése volt, melyhez csak fokozatosan jutottak el hallgatói, hogy Kövesben valójában az életöszton dolgozik. A teátrális kulisszák mögött előbb-utóbb fel kellett fedezniük a végső sorskérdést, amivel - legalább egyszer élete során - mindenkinek szembe kell néznie.

Köves számára a továbbélés kérdése nem szavakban fogalmazódott meg. Ő csak ellenállhatatlan követelésként élte meg a kényszert, hogy többé nem szakíthatja félbe kettős regényét, és minden testi-lelki kín ellenére olyan tisztának érezte a fejét, mint még soha. Légszomja ellenére képes volt színész módjára hangsúlyozni a történet fontosabb részeit, más-más tónusban olvasta, dramatizálta párbeszédeit, sőt, arra is jutott ereje, hogy eközben elismerően nyugtázza saját előadói képességeit is. Énjének ez a megsokszorozódása másban is

megnyilvánult. Míg szuggesztív szerzőként, tragikus hősként és színészként csak erre a megveszekedett felolvasásra koncentrált, Köves énjének maradék fele szokatlan élességgel idézte fel a nap néhány eseményét, amelyeknek a Regényhez - látszólag - nem volt semmi köze.

- Önt úgy ismertük, Köves elvtárs, mint régi, jó szakembert, akire nyugodtan rábízhatjuk a következő generációt.

- A pártba ugyan nem lépett vissza ötvenhat után, de hát ezt elnéztük.

- Írogatás címén gyakran hangoztatta - tisztesség ne essék, szólván - szabados nézeteit, de a munkáján ez nem látszott meg. Legalábbis nem vettük észre.

- A magánéletét illetően idáig nem merült fel komolyabb kifogás. Persze az is lehet, hogy mi kezeltük az efféle kérdéseket liberálisan.

- Maga is, mi is, ideje, hogy elgondolkodjunk, nehogy teret adjunk holmi szóbeszédnek.

Kovalcsik, az igazgató, Földi, a párttitkár, Petrovics Sanyi, a kollégából lett főmérnök és Vedress Aranka, a személyzetis, akinek a múlt héten javította meg a mosógépét, és annyira hálás volt, hogy haza is alig engedte - nem haverok, nem ismerősök többé, csupán egyéniségüket vesztett tagjai az Istenek Tanácsának, melynek tekintélyes súlyától a személyzeti osztály hosszú tárgyalóasztala majd felbillen. Semmi konkrét vád. Személyi lapján a jellemzés kimért és tárgyilagos, akár a szokatlan magázás. Mit tehet mást, aláírja. A pókháló finom szálai láthatatlanul vékonyak, de fenemód erősek: hiába ficáncol, aki már fennakadt rajtuk.

Üzemi étterem. Kanálsörömpölés. Hosszú sor a konyhai felszolgáló-ablaknál. Rostás integet, s melléje vágódik: - Mi van, öreg fiú?

- Öregszem.

- Csak észre ne vegyék.

- Igyekszem.

- Nem a háromszögekre gondolok. Nekem az, tudod, édes mindegy.

- Ajánlom, hogy mások se üssék bele az orrukát!

- Ne vadulj, fiam, vagy van valami neves protektorod? A fogatlan oroszlánt nálunk szívesen marják meg. Ha rám hallgatsz, nem bratyzol a lányaiddal a tanodában. Már úgyis annyi mindent beszélnek rólad.

Megint csak a szóbeszéd. Az ördögbe, máris begyulladt volna?

- Tudod, mit, Rostás? Le vannak tojva.

...A hirtelen hazatérés látszólag nem sok vizet zavar. Szöszi mindenesetre az epéjére fogja, anyját ezen a jogcímen rövid úton, hálálkodva haza is küldi, a fiúknak meg fel se tűnik, hogy a prágai ajándékok a Rákóczi útról valók. A csepeli család újra funkcionál, ha nyekereg is egy kicsit a régi harmónia.

A másik serpenyő némileg ingatag. Vadóc Bandival egyensúlyoz újra, ezúttal egy családi SZOT-beutalóval. Öcsinek való fordulat: a mami újra csak az övé, hozzábújhat, amikor akar, a Balcsi meg óriásian finom, de mégsem igazán jó, mert érzi a kis ficek, hogy a mami vergődik.

Pedig prima idejük van. Ablakuk alatt, alig húszméternyire, ott a Balaton. Vadócot mégis majd megöli az unalom. Valami megmagyarázhatatlan szorongás. Bandi? Ugyan. Öcsi? Szegényke. A többi nyaraló? Csupa arc nélküli árny. Sose gondolta, hogy ilyen a magány, és neki is része lesz még benne.

A fantáziája azért csak újra meg újra nekilendül, kivált estefelé. Prága és Pest, ágyak és hegyek halmai. Vajon hol lehet? Mit csinál? Hm, ha itt lenne - játszik a gondolattal -, biztos átkarolná. Magához ölelné. Együtt néznék a tavat. Fekete acháttükör, mondaná, és ezúttal ő nem mosolyogna meg, hanem rábólintana.

Egyszerre állati sóvárgás fogja el a víz után. Egy percet se vár. Igaz, késő van egy kicsit, a szomszéd ágyon Bandi már horkol, sebj! Vedlő kígyóként vetkezik ki a hálóingből. Végigsimítja mellét, derekát, két combját. Bársonyos - képzeletben el Mesterünk behízelt hangját. Kifut a stégre, loccsan a víz, milyen hűs, a pulzusa hullámokat ver, s beborítja a feje búbjait.

Csak hogy nem hallja Bandi horkolását! Széles tempókkal úszik befelé. Fura érzés így, egymagában. Ég-víz egybe ring, sikkadó álmok a lába közé bújnak, hátukra veszik, az ujjak hegyéig csobbanó csókok bizsergetik. Az imént még zsinatoltak a gépek, a szárcsák, a vadlibák. Most csak a tücskök húzzák, messze az út mentén. Odaát éles tusrajzként vetülnek a sötétkékek égre a hegyek, az olló szabta fák, épületek sziluettjei. Visszanéz: mit akarnak tőle még mindig? Fenyegető börtön az üdülő beton kockaépülete, s nem hallhatja, mégis hallja: láncok fakó csörgése az a ritmikus, ronda hortyogás!

Most kéne meghalni, véget vetni mindennek. Nem sokat vergődne. Már sokszor megálmodta - gondolja, de juj! Valami hal siklott két libegő melle közé. Beleborzad, s ijedten fordul vissza. Ész nélkül, kapkodva igyekszik kifelé. Hová lett a nagy mersz? A feneketlen nagy bánat? Még nem jött el az ideje?

Egymásra, torlódnak Vadóc napjai, hónapjai. A nyarat learatta az ősz, különös szerelmüket az árulás. Szösz? Volt - nincs. Jobb, ha nem is gondol már rá. Az az istentelen megszállottság, ahogy tisztulni próbál vélt bűneitől, pfuj! pedig csak tíz körömmel kapaszkodik a régi időkbe. Szép. Az egyetlen ember pedig, akit férfiként szeretett valaha, lapulva tűri. A nyomorult nem lázad, nem szab feltételeket, gúzsba köti saját gyávasága. Lopott órák, futó találkák, hisztérikus magyarázkodás, mindössze ez maradt belőle. Undok varázslat! Nemrégiben még óriás volt a szemében: most szemlátomást zsugorodik, maholnap törpe lesz egészen! És mindhármukra ugyanez a sors vár - érzi Vadóc -, kár kivárni.

- Hát nem! - támad fel benne a dac. - Annyi jogom még maradt, hogy magam döntsem el, vállalom-e így is az életet? Vesztettem. Akkor is megérte - néz vissza a különös fényű, rendhagyó hónapok sorára. Utoljára még erőt merít belőlük, aztán végképp köp az egészre.

Öcsit sem félti már. Van apja, gondoskodik róla. A félvak mamával meg törődjön Berti, a bátyja. Azzal vége is a tárgyalásnak, az ítélet pedig jogerős - állapítja meg fanyarul egy szomorú novemberi estén, Buda felől a Margit-hídra térve.

Vastag benzinszag. A köd szinte koncentrálna a kormot, füstöt. - Kodein kéne - köhéccsel maga elé, de a gondolaton mindjárt el is mosolyodik. Pont arra van most már szüksége!

A szürke pára rátelepszik a folyóra, s unottan szítál. Összeborzad. Milyen hideg lehet a víz odalent!

Minden második lépésnél megérinti ujjának hegyével a hídkorlátot, lépésről lépésre löki magát tovább, meg-megkapaszkodik a november hetedikéről otthagyt zászlók rúdjaiban. Járása mind bizonytalanabb. A gomolygó szürkéségből apja sziluettje rajzolódik ki. Olyan, mint

amikor utoljára látta a kórházkertben, a műtét előtti napon, még Prága előtt. Trotykos volt a pizsamanadrágja, sorvadt izmain csak úgy lötyögött. Tétova, eres keze még a levegőt is meg-simogatta, amikor eleresztette őt, és milyen bocsánatkérő volt a tekintete! Lám, él az emberben egy mélytudat, amely megsejti az elkövetkezőket, egy kongó lélekharang, amelyik előre jelzi, ha az idő lejár. Papa. Szegénykém. Mestere voltál az életnek, de a halálnak is. Semmi hókuszpókusz, semmi búcsúzkodás, egyszerűen nem ébredtél fel műtét után. Partnered, a virtuóz sebész, a kétméteres szaktekintély véres gumikesztyűben, gyöngyöző homlokkal szabadkozott, hogy nem tudott kihozni a sokkból. Fibrilláló szíved, fuldokló agyad, valahány szerved halálos általános sztrájkja ellen mit sem tudott tenni az a híres orvostudomány. Neki magának is, ugyan mi haszna belőle?

Miképpen illik egy orvosnak bevégeznie? A társadalmi elvárások szerint valami sztoikus nyugalommal, biztos adag gyógyszerrel és természetesen olyan narkózisban, ami szinte kéj, de legalábbis megváltás. Mintha az orvos nem lenne ugyanolyan nyavalyás emberállat, mint a többi.

Örjítő ez a köd. Még jó, hogy azt a két féldecit magába erőltette idefelé, legalább nem fázik annyira. A járda keskeny, a kihalt kocsúton bandukol tovább, s öngúnnyal, halálba szántan elképzeleti szétloccsant koponyáját egy teherautó kereke alatt.

Nyomban beugrik a folytatás is: kopaszon meredező fákat vizionál, s megilletődve torpan meg nyitott sírja előtt. Egyenruhás muzsikusok fújják teli tüdővel a gyászindulót. A koporsón aranycirádák, a temetés elsőosztályú, a ritmus lassú, méltóságteljes: lám, kitett magáért az egyetem. Búzló krizantémkoszorúkkal toporog az oktatógárda ünneplő feketében, ijedten és unottan, míg meg nem dördül és szét nem porlad az első lapát homok, és maga a látomás is.

- Hogy az a! - csaknem elbotlik, de már újra a járdán van. Összerázkódik. Megkapaszkodik a hídkarfában. Tisztul az agya. Mintha a köd is felszakadna egy pillanatra a szigeti kanyarban. Hívó sorait joggal vélhette a férfi búcsúlevélnek.

Lenéz. A víz színén sirályok köröznek. Eddig csak köd szitált, most már alaposan eleredt az eső. A haja csatakos lett, a szájába sós lé csurog. Ugyan, miért sírna? Önkéntelenül megtapintja a pulzusát: legalább száztíz. Fülében érzi, hogy dobol. Hát igen, először csinálja, nem csoda, hogy lámpaláza van. A csapzottan lógó, ázott zászlók keserűen ingerkednek. Hol van már az ünnep, a forradalom?

Áthajol a korláton. Milyen sebes a víz! Mind jobban előredől, a vonzást már egész testében érzi. Lábujjhegyre áll, a gyomra a mérleg nyelve. Na? Mi lesz? - sürgeti a szédülést, a mámort, de feje még most is józanul figyel merész kísérletét.

A hideg esőlé tarkóját, gerincét mossa: kéretlen priznic, fokozatosan tompulnak érzékei. Ki hitte volna? - csodálkozik. - A halált is meg lehet szokni? Csak az első ijedtségen kell túljutni, igen, egészen más, mint ahogy annyiszor megálmodta. Sokkal egyszerűbb. Oktatni kellene. Vagy magától is rájön, akinek szüksége van rá?

Felszakadozhattak a felhők, mert a gyűrűző vízben felvillan egy-két kósza csillag. Fenn és lenn? Az is csak illúzió. A híd lába örvény; még utoljára alaposan megpörgeti a gondolatait.

Pár soros rendőri hír: ismeretlen női holttestre bukkantak a mohácsi kanyar fölött. A has puffadt, a koponyáról a haj a fejbőrrel együtt nyálasan lemállik. Az azonosító szakembereket mindez aligha zavarja. Rutinnal forgatják, a fogait vizsgálják; kartonra kerül minden tömés, horzsolás, a szülésből maradt forradás; a szív alakú anyajegye is különös ismertetőjellé válik. Aztán tepsi, fagyasztókamra, Szvetenay utca. A jegyzőkönyvvezetőnek karcol a tolla: - Felismerte... Felismerni véli... Nem képes azonosítani... Ide egy aláírást!

Ijesztően közel kavarg a Duna, tántorgó akarata hiába hőkölne már, úgy érzi, végleg átbillent a túlsó oldalra, amikor berezonál az egész világ: feldübörög a híd az utolsó autóbusz alatt. Mintha a valóság nyúlna utána, s szögezné a járda aszfaltjához újra. A motorzaj futó lábak trappoló pergésébe megy át. Zsibbadtan egyenesbe tornássza magát.

Persze, ő az. Zihálva és ijedten hápog; milyen nevetséges! De még arra sem érdemes, hogy ezt a szemébe mondja.

Pillantása egyszerűen átsiklik rajta, mint valami olvashatatlanná szürkült, régi nekrológon, amit a szél sodort útjába szakadtan, szétázottan. Utasra vadászó taxi közeleg lépésben a túlpárt felől. Int neki.

Az autó belseje száraz meleget lehel az agyonázott, megalázott Vadócra. Mesterünk követné, ha nehezen mozdul is, de bevágódik a kocsiajtó az orra előtt, s a sofőr azonnal indít, gyorsan elsöpör. Mesterünk percekig döbbsenten áll: kicsit értetlenül, kicsit leforrázva, de nem is nagyon nekikeseredett. Talán mégis jobb így - rázza le magáról az egészet. A tragédia nem az ő műfaja.

Öregesen a megállóhoz ballag. Lejárt buszjegyét diribdarabra tépi, és apránként szórja a Dunába. Ráér tűnődni. Valami véget ért.

22

A Regény viszont még nem - recsegte száraz torokkal Köves István. A meghatottságát torz grimasszal palástolta. Újabb papírlapokat mutatott föl. - Egy utolsó utáni fejezet még hátravan. Most következik az ellenregény: fíntor az olvasónak.

- Minden szereplő meghal, ki-ki a maga módján. Agónia három szólamra. Bizony, a magány sajátos vadon, amelyben mindenkinek van egy bérelt kis zuga. A háromszög? Megrázott kaleidoszkóp. Elemei szanaszét szóródnak. A társadalmi útvesztő maga a táguló világegyetem, s a három száguldó csillagnak nincs több metszéspontja a térben. Fényük pislákol, rádiójeleik halványulnak. Már csak az eszmék, az emlékek foszforeszkálnak. A Néhai Szöszi, a Valahai Mesterünk és a Sosemvolt Vadóc elpusztításának módját, sorrendjét teljes szerzői joggal a nyájas olvasóra bízom. Vagy mégse? Tehetek még egy felkiáltójelet ennek az üvöltő mondatnak a végére?

Senki nem mert Köves vad pátoszának ellentmondani.

- A folyamatok megállíthatatlanok. A feldobott kő lehull. Nem olyan nagy ügy ebben a morzsányi életben, ha holtpontra jut, s aztán visszájára fordul valami. Lássuk csak Vadócot fél év múlva!

...Az öregek Kapás utcai, megözvegyült régi kis lakása még inkább az emeletes bérházak közé süppedt, s most még nyomasztóbb a félhomály, mint valaha; júniusban sem éri napsugár. Vadóc innen indult el, itt diákoskodott, s most ide hullott vissza.

Egy szoba-konyha és slussz. A vécé kint van az udvaron, a fából rótt sufni oldalában, s ajtaja ormóttan, fényes rézkulcsra jár. Ezen is, mint minden ott a szegény papa keze nyoma, akkurátus reszelővonásai - mert valóságos ezermester volt szegény, amikor egy kicsit kijózanodott. Hát igen, ebből viszont volt bajuk elég.

A felszabadulással ragadtak itt, addig örökké csak költözködtek. Szegénységükben az egész Vízivárost belakták. Az ideiglenes, kopár menedék-pincék, semmire se jó üzlethelyiségek, a váltólázként visszatérő cipekedés, a trógli kiskocsi meg a targoncahát - ez volt a gyerekkora.

Ötéves lehetett, amikor el kellett jönniük a Kacsá utcából. Január volt, fagyos, szeles, harapós idő, nem sokkal újév után. Az utcán akkora hó, hogy térdig süppedtek. Nyiszlett kislány létere nem nyafogott. Elég volt a mamát túrni, ahogy sikongatott, két karján az éhesen szűkülő ikrekkel. Mire születtek? A tavaszt sem érték meg.

A házmester meg a katona fia hordták a cókók nagyját a kocsira. Szidták is a papát teliszájjal, hogy már megint részegen kujtorog, s nekik kell helyette cipekedniük. Recsegve dülöngéltek a rozszant bútorok; repedéseikben poloskák s a nyomor lapultak; velük költöztek, hozzájuk tartoztak mint családtagok.

Berti és Szása, akik félig-meddig már emberszámba mentek, hevederrel fogták magukat a kerekek elé. Szemük is kidülledt, úgy igyekeztek. Útközben persze ez is, az is potyogott lefelé. Erre a sorsra jutott a kincses pléhdoboz is, kinyílt, s a karácsonyi üveggyöngyök szanaszét szóródtak, fejest ugráltak a hóba. Futott, kapkodott utánuk kétségbeesve, hajolt, guggolt, kaparászott, de kivörösödött ujjai hamar megdermedtek. Érezte, hogy arcára fagy a könny és a takony.

De amikor nem költöztek is! Mennyi cirkuszban, hány részeg patáliában volt része hétről hétre. Hányszor rohanták végig a környék rongy kocsmáit, hogy megmentsenek pár pengőt a papa heti béréből! Hogy dulakodtak vele koszos fillérekért a kármentő előtt! Tépték, cibálták, ahányan voltak, sivalkodva kapaszkodtak belé, sokszor egyszerre négyfelől, de a papa ilyenkor megmakacsolta magát, durva lett és kötekedő. Be nem állt a szája, szidta a kormányt s a kurva anyjukat. A szitok, a mocok, a közröhej a bőre alá itta be magát. Még most is ég az arca, ha visszagondol rá.

Ez hát az a környezet, ahonnan elindult, ahol megfogadta, hogy ésszel és akarattal a magasba tör. Lám, most bezárult a kör.

A kopott, öreg bútorok? A Lepke utcai első házasevek idehordott selejtje. Egy komód, két szalon és két jókora fotel között egy ovális ebédlőasztal, karmos oroszlanlábakkal. Egy kiégett lakásból szerezte negyvenötben, akár a sárga ernyős állólámpát vagy a stílvitrint. Kint-bent ezer csecsebecse. Már a mama szerzeményei, de azt az elefántcsontot utánzó kerámiabaglyot ő hozta Leningrádból. És a rádiót is persze: az ösztöndíjából kuporgatta össze.

Az ablak melletti széken, mindig az utcára meredve, mint kivetített lelke és iszonyú jövője, ott kuporog a koronatanú: a mama. Élete új rendjének rozsdás bilincse. Testi-lelki nyűg, de mégiscsak abroncs: legalább nem hagyja széthullni egészen.

Ebben a lakásban minden szép és valamennyire jó dolog csakis a papához kapcsolódott. Őt idézik a polcok, a felslítholt fa, a glédába rakott s vele együtt örök pihenőre tért szerszámok. Élt hatvanhat évet - idézi Vadóc a márványba vésett feliratot, s arra gondol, amikor még együtt aranyozták a másokét.

A mama is azóta roppant így össze. Hályogos a szeme évek óta, de míg a papa élt, valahogy mégiscsak összeszedte magát. Most kihull a kezéből a bögre, félelmében minden hangra, összeressen, hallucinál. A magatehetetlen kövér kis öregasszonynak a zabálás maradt egyetlen öröme. Egy fél csirkét befal ültőhelyében, s milyen átszellemülten szopogatja a csontokat! Pedig lépni is alig tud már. Mozgása suta, mintha minden pillanatban el akarna esni. Ő ápolja, mosdatja. A gondoskodásért a maga módján még hálás is. Szeme könnybe lábad, artikulátlan szavakat motyog, amelyek ritmusukban orosz gyermekversekre emlékeztetnek. Csak tőle

fogad el ételt - egy rohanás az élet az egyetem és a szürke kis lakás között -, csak rá figyel egyes-egyedül, mintha számára senki más nem létezne. Úgy csüng rajta, mint egy szopós-malac, mint egy iromba csecsemő.

- Szegény kis mamikám! - babusgatja finoman masszálva csomós hátát, nyakát. - Ugye, milyen jó, hogy elváltam, édes? Legalább visszaköltözhettem hozzád.

Felsír az udvari csengő. Vadóc úgy ugrik, hogy minden bútor, a szoba minden kis diribdarabja belerezdül. Csak a mama nem. - Szia, papa! - ágaskodik, hogy felérje Mesterünk száját, s persze hogy a lábára hág, de számít is az?

- Hogy vagytok? - kérdi Mesterünk szuszogva, miközben egyből a fotelba veti magát. - Csókolom, nagymami!

A többes szám meg a külön üdvözlés nem vár választ az öregasszonytól, csupán megegyezéses forma, Vadócnak szóló gesztus.

A mama embriómódra összekucorodik. Fejét lesunyja, s remegve szorítja testéhez végtagjait. Ki tudja, mitől fél, hogy a külvilág benyomásait miképp torzítják el benne az elmeszesedett idegpályák, a szorongatott agysejtek. Leszegett feje, gyanakvó, irigy tekintete mindenesetre leplezetlen féltékenységről tanúskodik.

- Mamika édes, ez ő, nem ismered meg? - nyugtatja tüstént Vadóc. - Szeretjük. Ő is szeret minket. Nem félünk. Ugye nem félünk, mami?

Nyomasztó ez a gügyögés. Mintha mindnyájan bolondok volnának.

- Öcsit mikor láttad? - menekül Mesterünk egy másik témába.

- Beszökött pár percre, iskola után. De már el is rohant.

- Szegény kis kölyök!

- Hát Bandi ilyen. Akivel végez, azzal egészen. Annak nincs kegyelem - zárta le a témát Vadóc, s eltűnődik azon, hogy Bandi szemében ő voltaképpen már halott. Nem mókás? Sose érezte elevenebbnek magát. Bőrébe nem férő mozdulatai leplezetlen vágyról árulkodnak. Tekintete Mesterünkre villan. - Úgy szeretnék egy kicsit odabújni hozzád!

Mesterünk arca megrezzen, szája sarkában a ránc elmélyül, s kényszeredett gyöngédséggel karolja át, vezeti a sezlonhoz a hozzásimuló Vadócot, aki egy pillanatra még kibontakozik a karjai közül, s eltökélten, egyetlen rántással húzza le a rolettát.

Vak Buddha a szürke ablakkeretben. Hályog a szemén, hályog az üvegen. A feszült csendben pedig árnyak tusakodnak a hullámozó takaró alatt, s perzselnek a lefojtott indulatok.

- Akármilyen vagy, nekem így vagy jó.

- Neked van igazad. Meg kellett volna alázkodnom rég.

- Hogy beszélhetsz így? - tapad Vadóc ajkára egy nyirkos tenyér.

Lefejti. - Mindent megtennék érted - suttogja. - Nincs más értelme az életemnek. Akár hiszed, akár nem, Szöszit én önmagáért is szeretem. Sokszor képzelem magam elé. A kedvességét. A mosolyát. Igen, akármilyen furcsa, megszeretgetném, hidd el, szívesen.

- Hát akkor?

- Hiába, papa, nem megy. Te egy vagy vele, magad se tudod, mennyire. De Szöszi nem sokat gondol velem, hacsak nem gyűlölettel. Ne tiltakozz! Ismerem. Az az igazság, hogy taccsra vágtak. Még panaszra sincs jogom. Nincs fórum, ahol fellebbezhetnék. Ez a néhány lopott óra, ennyi jut belőled. De ez legalább egyértelműen.

- Ahogy lehet.

A várakozás a lélek vesszőfutása. Jaj, milyen hamar szürkül. Délután se volt még, s már estére jár. Ki tudja, hányadszor forralja Szöszi a levest? A sütőben a hús lelke is kiszárad. Könyve ölébe hull; vele a szárnyukszegett remények. Fogy a tennivaló, s a levegő körülötte. Be-párásodik a szemüveg is, leveszi hát, hogy megtörölje. Orrgyökét dörögli, homlokát gyüri, hüvelykujjával addig fúrja fájó halántékát, hogy felszisszen. Szája lebiggyed. Prepsit csinál, ahogy Mesterünk szokta neki mondani, gyerekvigasztaló gyöngédséggel, régen.

A férje, ki tudja, most hol jár? - zokog egyetlen hang nélkül, befelé. Önfegyelme ára: ajkába már két konok metszőfoga, hogy kivérzik. Nem akar emlékezni a sugallt álmokra, a görcsös erőfeszítésekre, a fájó félelmekre, arra az egész fejtetőre fordított világra, ami nemrég megkísértette, hiszen a család újra család, a szerelem újra páros érzés, s őt nem környékezi többé örület. Vagy mégsem?

A gyerekek szemében keres igazolást, de hiába.

- Mit nézel olyan furcsán? - kérdi Cula teli szájjal, szaporán falva a kenyeret, kolbászt. Ilyenkor különösen terhére van minden szomorúság.

Prücsök anyjához dörgölődzik, ahogy szokott. - Mindjárt itthon lesz - biztatja -, meglátod. Pizsokul sok a munka abban a gyárban.

Még ha túlórázna! Noha azt se kívánja. A férjét ő sohase hajtotta. Kis pénzből is kijöttek. Együtt osztották be, s valahogy mindig megvoltak. Méghozzá nem is akárhogy.

Vissza kell nyelje a könnyeit. Hiszen tulajdonképpen minden rendben van. Más férfiak kártyáznak, isznak, kujtorognak. Sose volt féltékeny se nőre, se barátira. Most se az. Egészen más érzések kínozzák. A becsapottság. A megaláztatás. Megtiport önérzete.

Az a nő, a nevét se tudja kimondani, mindig arról beszélt, hogy mennyire szereti. A férje is csak fogadkozott, hogy ez valami különös dolog: csak együtt, nélküle soha. Hogy hihetett nekik? Hogy lehetett olyan ostoba? Hiszen a képlet akár a kétszer kettő, amiből az egyik páros számot kivonták - lám, hogy megtanulta mégis a számtant! - az egyik szerelem kihunyt, egy másik meg kigyúlt, ennyi az egész. De miért nem állnak elébe tisztességgel? Miért kell napról napra újra megaláztatniuk? Micsoda aljasság! Micsoda perverzitás!

Mindig késik! Mindig. Mi a fenének jön haza egyáltalán?

- Míg élek, nem szabadulhatsz tőlem - szokta mondani a férje. - Ez a büntetésed. - Valta-képpen ez nem is tréfa már. Ez a fajta hűség minden kegyetlenségnél rosszabb. Ahogy az a nő mondta egyszer: viviszekció, élveboncolás.

Az ördögbe is, micsoda férfi az ilyen?! Miért nem csap az asztalra, vagy ott, vagy itthon? Miért csinál magából bohócot? Hogy adhatja magát így - testestül-lelkestül - két asszony kényire? Azt se veszi észre, hogy maga is tönkremegy bele? És előbb-utóbb mindnyájan. Ha van igazság ezen a földön - szikrázik fel Szöszi dühe -, csak egyetlenegyszer, de mindenért visszafizet! Ám tökéletesen tisztában van vele, hogy az egyenlítés távolról sem győzelem.

Ismerős léptek. Zörren a zár. Szöszből felszakad a sóhaj; ráncot simít, arcot vált egy szempillantás alatt. - Hol voltál ilyen soká? - terít mosolyt az érkező elé.

Hangsúlytalan kérdés, nap mint nap akad rá valami csipcsup magyarázat. Mesterünk szája be nem áll, meséli, mit látott az úton, mi történt odabenn, hogy a tanulólányok milyen ügyesek, de milyen szemtelen kis fruskák, s míg locsog-fecseg, első útja a fürdőszobába vezet, ahol gargarizál, szájvízzel öblöget, és körömkefével mos kezét. Csak azután jöhet a csók, csak aztán simogatja meg.

Szösz már ennyi figyelemért is hálás, és hunyt szemmel feledkezik meg önmagáról, de csak néhány pillanatra. Kibontakozik, hogy tálaljon. A gondosan terített konyhaasztal oltár, melyen egy régi szertartás meghatározott mozzanatait celebrálhatja, s a jó étvágy felér egy forró szerelmi vallomással. Mesterünk hát rág és nyel. Gyomra kóválygását a jó férjnek végképp lepleznie kell.

Végre kigyúl a tévé. A fiúk is elcsendesednek. A másfél órás villódzó fekete-fehér illúzió kapcsolódás és korlátlan asszociációs lehetőség. Utána újabb önfegyelmezés következik, rosszabb: fontolva szótt beszélgetés, tapintat minden mennyiségben.

Mit csinálnának, ha nem szeretnék egymást? Keserű vigasz, iszonyatos keserű annak, aki máshoz szokott.

Napról napra, itt és ott is mind több a seb. Mesterünk már alig bírja. Rohanás ide. Rohanás oda. Hazugság mindenütt. Aki nem tud választani, belerokkan. Hacsak az írás nem segít. És újra megszólal a kopogó lelkiismeret, Mesterünk megmaradt egyetlen igaz társa, az írógép:

- Kiürült az agyam. Nevek, szavak, fogalmak enyésznek el, hiába kínozom magam, hiába kapok utánuk. A tremor - milyen szép zenei hangzású szó, kár, hogy én egy kicsit önkényesen értelmezem - a kéz- és fejremegés szüntével, valami időtlen, bágyadt zsibbadás borít el. Izomlázhoz hasonló. Óvakodnom kell minden fájdalmas mozdulattól, ólomnak érzem valamennyi tagom. Vízszürke, alig-alig fodros Duna nyáridőben. Sodrása fejtetőre fordított töredező, túlparti visszképet hordoz, és egy-egy néma rönköt.

- Valahogy minden megszépül utólag. A kínok, a gyötrelmek elenyésznek. Lépteim nyomán, akár a mesében, friss fű zsendül. Egész életemre a Prága környéki fatornyos kápolna izzó napja ragyog. A háromszoros nap. Egy az égről, a hagyományos. Egy az aranykeresztről, az imádságos. Egy meg a báránnyal hemperg a dús fűvön, mint selyemszirmú kamilla. A szépség szárnyakat ad. Mielőtt lepottyannék, besurranok egy városszéli bérházba, ahol együtt jártunk valamikor.

- Ringatózom az emlékeken. Néha azt hiszem, magam idézem fel őket, máskor meg, hogy ők játszanak velem. Ebben a múltban gyökerező, furcsa álmovilágban élem a mindennapokat, csak a szemem fénye kopott meg egy picikét: a hitem. Be kell ismernem, hogy mit sem ér a hűség, az állhatatosság, ha alázattal nem párosul. Be kell ismernem a kudarcot: álmat senkire sem lehet rákényszeríteni. Igazán boldog csak akkor lehetek, ha öntörvényeik szerint teszem boldoggá azokat, akiket szeretek. De ehhez, mint Mózesnek, szét kellene törtönnöm a kőtábláimat. Győzni magam fölött. Kétes diadal. A viaskodás a partok szélére juttatott, a világról alkotott fogalmaim értéküket veszítették, a nagyságrendek összekuszálódtak, a képtelenség és a tehetetlenség két karomba csimpaszkodott, és félek, hogy magukkal rántanak. De a kudarc lett végső kapaszkodóm is. És hogy ma erős vagyok szándékaimban, és kész a cselekedetre, hogy egyáltalán vagyok és emlékezem, hogy fantasztikus utazásomat papírra kívánom vetni: gondolataim és a szavak zárt rendjét mind-mind kálváriámnak köszönhetem. Akár egy bölcs

buddhista szerzetes a messzi Ázsiában, újra derülök a természet ritmusán - micsoda béke! - s imamalmom rendületlenül dohogja hűségem, alázatom.

- És mégis, iszonyatosan nehéz minden egyes napom. Nem sűrű, mély árnyék, ahol fulladozom, hanem verővel tarkított faszor; az átszikkasztó nap bearanyoz egy-egy pillanatot, hogy annál jobban átérezzem a teljes vakságot.

- Szörnyű szeretni, és mégis képtelennek lenni rá, hogy vágyát az ember betöltse. Minden biológiai impotenciánál kínzóbb a lelki tehetetlenség. Az ember bénultan áll a fölászott, elboronált föld szélén, mert nincs magja, amit beleveessen. Vet hát bukfencet. Fintort. Keserveset.

- A világ értelmetlen esemény- és trágyahordalék. De boldogság mégiscsak van. Kell hogy legyen valamiféle beteljesülés, a siker, a gyönyör ritka pillanata, amikor hinni merünk a hazugságainkban is. A boldog ember mint szépséget nyújthatja át saját magát. A boldogságban rejlik a nagy titok. A lényeg, ami után mindenki töri magát.

- Én mindennap elmegyek. Messzi tájakon bolyongok, mint Odüsszeusz. Izmom fárad, lelkem pilled, mire visszaérek. A bázisom egy parányi sziget, egyetlen térképen sincs feltüntetve. Körülhatárolt, de helyhez nem kötött. Múltkora. Még csak nem is szép különösképp. De sziget, szilárd talaj, támaszpont. Addig élek, amíg a lábam meg tudom vetni rajta.

23

Csöngettek. Végzőra, összerendeztek mégis. Vagy csak megkönnyebbültek? Julka riadtan, tétován indult kifelé. Érthetetlen sustorgás, fojtott félszavak kúsztak utána. - Pisti lesz az! - szegte meg a felolvasás nyomán megtapadt csendet Lackó, nem éppen él nélkül. - Jókor! Mondhatom!

- Hagyd békén! - vette védelmébe a későn érkezettet, látatlanban, Szilvi. - Azt hiszed, szép, ha valaki mindig a bátyján lovagol?

Julka végre bejött, de egymaga. Dúltságát leplezni akarta. - Mondtam, mosakodjon meg. Azt a mocskot még leviszi a szappan.

Senki sem kért bővebb magyarázatot. A feszültség alattomosan gomolygott, akár a dohányfüst. Majd csak beeszi a fene Pistit - gondolta Iboly is -, legalább visszatérhetünk a magunk témájára. Mert ezt a Köves-Regényt már ugyancsak sajátjának érezte. A befejezést meg pláne. - Olyasvalamit próbálok kinyögni - szólalt meg végre, Lackóra pislogva -, amit nem mindenki hall majd szívesen. Mégis kimondom, ha már apához - intett István felé - a múltkor olyan tatári kegyetlen voltam.

Lackó hunyori szemmel figyelt rá, tompa hanghordozása, rejtélyes stílusa, úgy tűnt, még tartogat meglepetést.

- Nos, pletykálni fogok - emelte a hangját Iboly, és gunyorosan mérte végig az egész családot.

- Kíváncsivá teszel - csipogott közbe Szilvi -, vajon mit találtál ki már megint? Milyen új szerepet osztottál magadra az új jelmezedben?

Ibolyon fekete farmer és pulóver feszült. A célzás szíven találta. - Ez itt - csippentette föl feszülő mellénél -, a barátnőm pulcsija, igaz, de legalább ki van fizetve! Nekünk, csóró kollégistáknak, bezzeg nem telik részletre, csomagból, hitelbe. Mint egyeseknek, akikhez dől a pénz minden elsején - húzta el a száját. - Mi egymás gúnyját variáljuk, ez már szent igaz.

Valahogy csak állni kell a versenyt veletek, kisanyám! - azzal egy régimódi pukkedlit majmolt Szilvinek.

Senki nem nevetett. Csak bámultak rá, mintha most látnák először. Egyedül Julka merült magába, töprengett valamin.

- Többről van szó - vetette föl csimbók fejét Iboly -, mintsem megérthetné, Szilvikém! - csördített maga köré, és a homlokát kocogtatta pimaszul.

Szilvi felszisszent, de nyelt is egy nagyot. - Majd koncentrálok - jelentette ki tettetett bűnbánattal.

- Lényegre, lányok! A Regényről! - csengett Köves István eksztázisban, mit sem értve.

- Hisz arról van szó! - szellemeskedett kísértetiesen Lackó.

- Frászt! - mordult rá Iboly, hogy az ilyen profánul közbegrárogott. - Hogy mi a lényeg, kisapám, mindjárt megtudod! - fújta fel magát, és nagy komolyan Istvánhoz fordult. - Apától most tehát ünnepélyesen bocsánatot kérek. Apának is, Regényének is totál igaza van.

- E mögött meg mi a csuda van? - hápogott Lackó, rosszat sejtve.

- A csuda az - folytatta Iboly -, hogy lehettem olyan szemtelen tegnapelőtt? Amikor egy az egyben ismerem a szitut.

Julka felkapta a fejét, a tekintetében volt valami furcsa, konok tűz; az imént még szánnivaló volt, most tiszteletet parancsolt.

- Ez az itteni számomra mégiscsak másodrendű, Julka néni. Nem, ezúttal a magam szemétdombján kotlok.

- Mit karattyolsz? - hadarta Lackó ijedten. Julka határozott mozdulattal intette le.

- Pontosabban fogalmazok, hát jó. Figyelj, öreg fiú, de el ne ájulj. Lacek! - villogtatta meg fegyverét, de döfött is nyomban. - Nem egyedül vagy a porondon - tagolta Iboly. - Hallod? Most puff vagy. Na látod.

- Kicsoda? - kapkodott levegő után a fiú. - Nem. Ez tényleg csak szerep. Ne bolondozz, kérlek.

István füstcsíkokat írt a levegőbe, ahogy tiltón hadonászott cigarettás jobbjával, persze hiába.

- Nevet nem mondok. Nem is fontos - folytatta Iboly. - Nem jobb, de nem is rosszabb nálad. És én se tudok dönten, akárcsak apa. Akarom mondani, apa hőse, a Mesterünk.

- Az más - húzta ki magát a széken nyárfasudáran Julka -, te nem vagy se nő, se senkinek a felesége! Csak a családi fészek piszka gyalázat.

- Ha csak erről lenne szó! A házasságok ma már nem az égben köttetnek, drága Julka néni. És ugyanitt, a földön, föl is bonthatók. Vagy nem?

- Szerintem is. Szorul szóra így van - csak úgy sziszegtek a szavak, amit összeszorított szájából kipréselt Julka.

- Julka néni, én vallani akarok. Nem vitatkozni. Hagyjon.

- Ez... csak rátok tartozik. Házon kívül ne mászkálj pucéron!

- És apa Regénye? - tette csípőre a kezét Iboly, most már harcállásban.

Istvánnak körmére égett a cigaretta. Kapkodva elnyomta.

- Érdekes - tátotta el a száját Szilvi -, isten bizony, érdekes ez a kollektív fülbe gyónás.

- Az isten se állít meg, ha egyszer elkezdted - sóhajtott Lackó halálsápadtan. - A szerep is te magad vagy. Mindegy - fújta az orrát nekikeseredve.

- Csakhogy szóhoz hagyatok jutni - prüsszkölő macskafintor -, a Köves családban, úgy látszik, meg kell verekedni azért, ha valaki pofázni akar.

Julka összeharapta a száját. Elhatározta, hogy nem szól többet, nem, egy árva szót sem.

- Szóval mérnökhallgató, száznyolcvannégy centi, most végez - így Iboly -, és mucsai, akárcsak én. Bírja a zenét, a színházért odavan, az ösztöndíját versekre költi.

- Akárcsak te, akárcsak te! - csikorgatta a fogát Lackó, de közbeszólásáért megint megfizetett.

- Hát nem is olyan, mint egyesek - fitymálta Iboly -, ha vele vagyok, valahogy békesség van bennem.

- Unalmas lehet - fonta össze a karját Lackó.

- Ahogy vesszük - tűnődött Iboly. - Mostanában inkább biztonságra vágyom. Megbízható társra vagy mit tudom én. Lehet, hogy öregszem? - villantotta ki egérfogait. - Mindenesetre nagyon is vonzódok hozzá. Elhiheted.

Lackó nyelt egyet. - És miért higgyem el, ha szabad kérdezni?

- Bizonyítékaim vannak rá - nevetett karikára nyílt szemmel Iboly. - Pikáns részletekkel nem szolgálhatok, sajnos, még nincsenek, de ha volnának, se tartozik rád. Szóval megpróbáltam szakítani vele, de nem ment. Egy hétig se bírtam nélküle.

- Most már megkérdem, itt mindenki előtt - nyöszörgött szárazon Lackó -, velem befejezted?

- Ugyan! - csókolta szájon Iboly a megdöbbszent fiút. - Hát még mindig nem érted?

- Ne találkozz egy darabig egyikükkel sem - tanácsolta tompán Julka, a dolgok ismétlődése megriasztotta. - Talán csak rájössz, melyikhez vonzódasz igazán.

- Mi az, hogy igazán?

- Hát jobban. Amelyik nélkül nem tudsz élni - de maga is érezte, hogy üres közhelyet kongat.

- Élni? - kacagott Iboly hisztérikusan. - Az egy külön térszta, Julka néni, az életre nekem rengeteg tervem van! Az nem függ a fiúktól! Hanem, hogy jobban? Hát tetszik tudni, épp ezért kell apára szavaznom. Hogy a csudába mérjek össze személyeket? Tulajdonságokat? Miféle mérlegen? Vagy akár ezt a zűrzavart, ezt ni, itt a fejemben? - kérdezte parádézva, de a könnyű műfajt egy legyintéssel mindjárt el is vetette. - Most be kéne csapnom őket, ugye, vagy pedig döntenem kellene? *Ez kell, az mehet a francba?*

- Hát így illene - kottyant közbe Szilvi, szájára tapasztott tenyérrel.

- Köpök az illetanotokra! Ahogy apáé, az én döntésem is szokatlan! Úgy bizony. Nem hazudok tovább. Tessenek tudomásul venni, hogy olyan vagyok, amilyen. Akinek nem tetszik, föl is út, le is út. Ez van.

Ebben a pillanatban robbant be Pisti. - Régóta figyellek, te kis kurva! - sziszegte öklét rázva. - Az ajtórésen át! Megállj! Most elkaplak!

- Részeg vagy. Hallgass - vetette magát közibük Lackó. István elhúlten követte a kavart vihart.

- Jól van, öcskös, csak véd - torpant meg Pisti. - Én... részeg vagyok. Igen. Én már megittam a mai adagom. Lehet. De senki, te se vitasd el tőlem a véleményemet. A legudvariasabb

formában. Kérlek. Bár ezen az emelkedett véralkoholszinten, hogy úgy mondjam, az őszinteség garantált - vigyorgott öccsére brutálisan.

- Disznó!

- Köves István vagyok - nyújtotta a kezét Pisti, bemutatkozást pózolva -, Köves István, a második. Pillanatnyilag. Secundus, secunda, secundum, ha nem tévedek - nyúlt a slicce felé -, hihi, még hímnemű vagyok - vihogta, mellét düllesztve, állát behúzva, bambán.

Szilvi hökkenten nézett rá, ilyennek még sose látta. - Mit tetszik gondolni - fordult Julkához segélyt kérően -, megmosakodott már?

Julka szája körül tovább mélyültek a ráncok. Oly sokáig lepányvázott gondolatai egyszeriben elszabadultak, és végképp megvadultak, látván, hogy István milyen tehetetlen, csak a körmét tépdési most is; s legszívesebben leokádta volna az egész közös, keserves, elkutyált élet-regényüket. Pisti? A kölök ronda részegsége - az is csak őt gyalázza. Anyaságát tiporja, lábbal. A hangos szavak, a durva beszéd - gyerekkorának kitörölhetetlen kínját, az ajtó-félfában lengő konyhakést, a verekedéseket és botrányokat idézi. Könnyes fogadalmát, hogy ő majd szebben, meg jobban. Az ám.

- Tisztelt társulat! - recsegte hóbörögve, zihálva Pisti. - Legyen szabadnom felkérni Önöket, hogy szerénységemet mégis méltóztassanak meghallgatni. Én nem vagyok szónok. Csak az igazat, ugye? Tegnap is. Nem, tegnapelőtt. Hát nem mindegy? - söpörte el kezével az idő-rendiség és egyben az összes rendszerek korlátait. - Az egész világ egy rakás szar. Az volt, és az lesz. Én csak tudom. Elhihetitek. Örökkön-örökké. De minek bántjuk egymást - érzékenyült el -, hiszen mind testvérek vagyunk? Nekem - verte a mellét - már a gyerekkorom tönkretették a tiszteletreméltó őseim.

- Elhallgass már!

- Most meg ki akarnak nyomtatni, mint valami bélyeget - folytatta megállíthatatlanul. - Hát idevigyázzatok! Elmegyek a legfőbb..., igen, a kormányhoz, és majd szépen kitálatok. Rólatok! A híres Regényetekről! - tántorította meg a gőz s a széles mozdulat.

- Te talán erkölcsösebben élsz? - kapta el a grabancát Iboly, s ágaskodva, nagy mérgesen egyensúlyozta az elernyedtt laklitt.

- Én? - vigyorgott Pisti. - Egye fene, ma éjjel velem alhatsz.

- Pisti! - kiáltott rá Szilvi.

- Te is itt vagy? Jé! - ölelte magához a fiú most már őt, hogy Ibolytól elrugaszkodott. - Kis Bíbicem! Adj egy cuppanós puszit! Na, ne vonakodj. A csoportos szex, az az igazi!

Szilvi hasztalan igyekezett a szorításából szabadulni. Ibolyának kellett közbeavatkoznia: tenyéréllal kétfelől, tiszta erőből a fiú bordái közé csapott.

Pisti felhördült és odéblódult. Föl a párkányra. - Halljátok, híveim! - fogódzkodott fél kézzel az ingatag ablakkeretbe. - Én sok lányt szeretek ám. Mindet egy picikét, de panasz nincs rám, ugye, Bíbicem? Aki a nyers húst kajolja, nálam emberére akad. De nem vagyok nő! Nekem nincs családom! Hallod, apa!?

Köves István befogta a fülét, s behunyta a szemét; ősi, hiábavaló védekezés a könyörtelen valósággal szemben.

- Irigyelj, fater! - ordította apja lesunyt képébe. - Miért nőszültél meg? A tefélédnek minek kell gyerek?! - és már mindkét öklét reszketve rázta az indulat.

- Pistikém! - jajdult fel Julka, s a fia lábába kapaszkodott. Könnyei potyogtak. - Gyere le, édes kis fiam! Gyere le! Megágyazok!

- Az apucikának! Meg a kurvájának! Ahogyan szoktad! - üvöltötte Pisti most már torkaszakadtából. - Miért is születtem ilyen mocsokba?! - és zokogott.

Végre sikerült Pistit ágyba rakni. Abban a pillanatban el is aludt. Oszlott a társaság. Elsőnek Szilvi húzta el a csíkot. A nagy idegeskedésben Lackó a kocsit sem kérte el, azt mondta, hogy csak a buszig kíséri Ibolyt, odáig is csak muszájból, a kelletlenség az arcára íródott.

Majd megbékülnek - gondolta István, s maga is csodálkozott, hogy milyen nyugodt. Sajnálta őket, de csak fél szívvel. Végére Iboly vad vallomása is őt igazolta. Úgy látszik, a lényeket élte s írta meg, és még a korhatárok sem védgátak.

- Most legalább látod - vinnyogta Julka a sötétben -, mit csináltál, te szerencsétlen. Ez maga a pokol.

- Bűnös vagyok, bűnös vagyok - ismételte szerepét gépiesen István.

- Látod, mi lett a fiadból? Minek is szültem? Iszonyatos.

- Mondom, hogy bűnös vagyok - hangzott a meggyőződés nélküli, monoton válasz.

- A saját felelősségem. Az nyom - szakadt fel Julkából a sóhaj. - Amiért nem tiltakoztam már a kezdet kezdetén.

István valami furcsát fedezett fel. Nemcsak kettejük között feszült ki hirtelen ez a valami, hanem a dolgoktól, az élet mindennapos jelenségeitől is elválasztotta egyik pillanatról a másikra. Mintha mindenén kívül és felül emelkedett volna, mintha átkerült volna a túlsó partra. Élesen ügyelt ugyan minden szóra, minden mozzanatra, de mintha már csakis a Regényéhez gyűjtötte volna a megfigyeléseket. Valamit mégis mondani kellett. - Neked lesz igazad - nyögte -, ha megkésve is.

- Hát ezt meg hogy értem?

István vett egy mély lélegzetet, mielőtt folytatta volna. - Csak úgy. Befejezem az egészet. Kijátszom az ultimót.

- Undorító! - förmedt rá Julka. - Akár a fia! Öngyilkossági fenyegetődzések! Pfuj! Semmit se tudsz kikényszeríteni belőlem! Rég túl vagyok azon, hogy meghatódjak vagy megijedjek. Alávaló vagy! Ennél jobban úgysem hagyhatsz már el. Minden második este özvegy vagyok így is, vagy annál is rosszabb. És ilyenkor sem vagy itt igazán.

- Ugyan.

- Undorodom tőled! A bőröm is gyűlölöm, amiért megszokott! Csak a fiúkért vállaltam az egészet, hát kihúztad belőlem. Hogy amíg az egyetemet végzik, akár fél lábon is. De nem így, hogy még az orrom alá is dörgölj mindent! Hogy még te fenyegezz, hogy megdögölsz nélküle! Mire vársz! Dögölj már! - ordította, hogy a nyála is fröccsent. - Van, hová menj! - lihegte.

- Kár, hogy ennyire félreértesz - sóhajtott István, és végigsimította borostás arcát. Azon vette észre magát, hogy ujjával játszik ajkán. - Böölöm-böölöm - mondta halkán. Mint régen a gyerekek.

Julka elképedt, és az eltiport remény újra felütötte a fejét benne. - Lehet, hogy tényleg félreértettelek volna? - És hogy István nem tiltakozott, mind izgatottabban folytatta. - Istikém - pityeredett el -, mondd, hogy újra írni fogsz. Nem kell, hogy nekem, írj a *Népszavá*-nak, a tévének, írj mindenkinek! Vess véget ennek a terméketlen, szörnyű korszaknak!

Köves István hallgatása biztatásnak hangzott. Julka felült. - Soha, semmire nem emlékeztetlek - mondta, mint egy fogadalmat -, ígérem. És soha semmit nem kérek számon rajtad. Jaj, olyan furcsa szorítást érzek a szívem körül. Semmi baj. Csak a boldogságtól van. Hallgasd, hogy dobog. Néha kihagy - húzta magára a férfit -, de az is csak az örömtől van - szipogta. - Várjál. Hol a zsebkendőm? Olyan nevetséges, amikor az ember ilyen boldog, nem igaz? Tudtam, hogy kibőjtölöm a végit. Tudtam - ismételte, míg a néma férfi ágyékát birtoklón tapogatta. És ekkor, a legváratlanabb pillanatban mégiscsak rádöbrent a végtelen távolságra, szélesedő szakadékra, egyszeriben feléledt benne a már-már elzsibbadt konokság, és durván, gyűlölettel lökte le magáról a férjét. Nem tudta volna magyarázatát adni, mit érzett meg rajta, milyen mozdulata, rezdülése idézte fel az idegenség eljegesedését, a fellebbezhetetlen ítéletet, az erőt, hogy kimesse magából végleg. Csak azt tudta, hogy nem tehet másként, és végre képes is megszabadulni tőle. Ütőgyorsasággal még utánakapott Istvánnak, de nem azért, hogy megbánón visszafogadja, hanem hogy továbbtaszítsa, végképp lelökje a közös fekhelyről.

István kábán föltápászkodott. Nyögni, sóhajtozni próbált, de a kipróbált, régi fogások már csődöt mondtak. Még ha csak a rekamiéről villogott volna rá az a kérlelhetetlen vadmacskaszempár, de Julka rideg villanyfényt kattintott, pongyolát kanyarított magára, s mint aki régen készül erre a leszámolásra, kiszámított mozdulattal vágta ki előtte az előszobaajtót.

A kinti, hűvös levegő belopakodott, Köves pizsamája alá mart, rá kellett ébredjen, hogy ez többé nem az a félelem szülte rémálom, amit kínlódva megjátszott annyiszor, hanem a kegyetlen valóság. Riadtan magára kapkodta a ruháját. A valaha meghitt lakás egyszeriben kihűlt. Ránézett az ébresztőórára: hajnali hármat mutatott. Hatkor kinek csöngetne? Gépiesen lenyomta az elzárógombot, s elforgatta a mutatókat, míg süketen nem kattant. Ez volt az utolsó férji ténykedése, aztán a zakóját aktatáskáján átvetve, félig felöltözve bukott ki a lépcsőházba. A fiúkhöz még csak be se nézett, a lépcsőn is botladozva ért le, mint aki részeg vagy megzavarodott.

24

Köves István ugyanolyan rutinnal vezette a kocsiját ezen a csütörtöki hajnalon is, mint máskor. A szokottnál sem dobott a szájába több gyógyszert az önindító megpörgetése előtt. Csak az útirányát módosította. A telepen sohasem szokott kocsikázni, most minden utcáján, lépésben, kétszer is végigcsalinkázott. A házuk előtt többször is elgördült. Julka megenyhülésében reménykedett-e, vagy csupán néhány tiszteletkört írt le, ki tudja, mire gondolt. Aztán, hogy kivilágosodott, kilötte magát. Ugyanúgy versenyautóként bűgatta a kis Trabantot a hosszú csepeli bekötő úton, a sebességkorlátozás sem fogta vissza, ugyanúgy kihasználta fürgeségét, mozgékonyágát a reggeli csúcsban, mint egyéb napokon. Csak a Soroksári úton nem fordult jobbra a szokott mellékutcán, de a vasárnapi útvonalétól is eltért, mert átment ugyan a Boráros téri hídon, de nem fordult balra a Tétényi úti lakótelep felé, ellenkezőleg, a Gellérthegyre hajtott. A Citadellát lassan megkerülte, de nem állt meg. Mint a hullámvasút szaladt le a lejtőn, hogy szinte egyből fusson föl a másik emelkedőre. Egy ideig a Sas-hegy sziklás oldalában kacskaringózott a busz vonalán, aztán visszatért a forgalomba újra, de csak azért, hogy a Szabadsághegyre újra felkaptasson, és onnan tovább, fel egészen a Jánoshegyi kilátóig, ahol végre leparkolt. A toronyba már a saját két lábán kapaszkodott föl, a szél az inge alá fűjt, a város a fénypárában egészen valószínűtlennek tűnt. De ott sem volt maradása. A kanyargós szerpentint követte Hűvösvölgynek, aztán legurult a Vörös Hadsereg útján, majd föl a Gugger-hegy irányában, amíg az Apáti-szikla egész közelről nem látszott. Egyből a bunkerhez mászott föl, a régi légvédelmi figyelőálláshoz. Orrfacsaró bűz fogadta, vécének

használták az arra járók. A szikla peremén leült egy kis hasadékba, a Páfrány úti házak fölé lógatta a lábát, és arra gondolt, mi lenne, ha eltaszítaná magát egy kicsit? Hogy törne, ropogna a csontja! Hogy verődne, kenődne az omló kövek, késélű partfalak között! Vajon hol vesztené el az eszméletét? Mi maradna belőle, mire leér? Üvöltő kiáltását szinte hallotta, az összefutó bámészkodók sápirozását és a fehér mentőautó szirénázását is, annyira beleélte magát a morbid játékba.

Az órák közben észrevétlenül múltak, csak a nap tűzött mind melegebben és mind meredekebb szögben. Megizzadt tagjai elzsibbadtak. Talán ezért, talán másért, mikor föltápászkodott, iszonyú félelem fogta el, hogy tényleg lezuhanhat. Bizonytalankodás közben meg is csúszott.

A kocsiban jött rá, hogy éhes, és hogy dél van. A Pasaréti út sarkán újra kiszállt. Bement a boltba valami harapnivalóért, és amit soha kocsivezetéskor, két deci vodkát is fölhajtott.

A bolt előtti telefonfülke a kötelezettségeire emlékeztette. Feltárcsázta a tanműhelyt. Távo maradását semmivel sem indokolta, inkább csak kedélyeskedett, érdeklődött, mi van odabent. - Ja, igen - mondta, mikor rákérdeztek -, különleges világnap van, de azért a kiadott munkát ti csak folytassátok. - Nevetségesnek érezte az egész nagy nyüzsgést, úgy, ahogy volt.

A szesztől persze hamar megéhezett újra. Valami melegre, talán éppen levesre vágyott. Felkerekedett, elindult a közeli zöldvendéglőbe. A kocsit ottfelejtette a sarkon.

Hihetetlen étvággal evett. Mintha utoljára fel akarná falni még a világot. Mikor a tésztát megette, újabb adag levest hozatott. - Jó forrón! - hunyorított a pincérre. - És két deci bort is, de szűzen!

A szendvicsek, a vodka, a dús menü meg a bor savvá gyűrődtek a gyomrában, és olyan kővé álltak össze, ami már semmiben sem oldódott. Százassal fizetett, s mint a Regényben, a visszajáró pénzre bőföggve legyintett, úgy tántorgott ki a csehóból, de csak a járda széléig, az első fatörzsig jutott. A savanyú lötyty orrán-száján egyszerre spriccelt belőle, sugárban. Ettől kicsit megkönnyebbült. Ellökte magát a fától, megpróbált kiegyenesedni, az erőteljes mozdulatra megcsörrent a zsebében valami. Kivette és rácsodálkozott; ni, a kocsikulcs; a Trabantot hol a fenében hagyhatta? Sebaj, be van biztosítva - gondolta, és messzire elhajította a slusszkulcsot, de a zakóját is, mert átkozottul melege volt.

Sötétedni kezdett. Az óráján nem látszott a számlap, összeroppedezett az üvege, valaminek nekiüthette. Micsoda szemét - gondolta, és hogy ne szorítsa a csuklóját, azt is leoldotta valahogy. Mielőtt azonban elhajította volna, az utolsó pillanatban még észbe kapott, és zsebre vágta. - Apám egyetlen emlékét csak nem herdálom el? - motyogta, úgy indult tovább. - Akár a Regényben - nevetett -, pont olyan részeg vagyok.

Villamosra nem mert fölszállni, több okból rázósnak érezte a dolgot, inkább gyalog baktatott. A járdát keskenynek találta. Mehet a kocs úton is - gondolta -, elvégre ott a jogosítvány a zsebében. A fák egyszer csak elszöktek mellőle. Csak a flaszter nem kopott ki a talpa alól. A házak viszont emeletesre nőttek, és kirakatokkal néztek vissza rá. Megnézem a pofám közléről - torpant meg, mert megint a Regénye jutott az eszébe, de azért nem állt el feltett szándékától, és keresett egy tükörablakos kirakatot. Ahogy odatrappolt, fanyarul végigmustrálta csámpázó lépteit, lompos nadrágszárát, kibomlott ingét és mészfehér képét jobbról meg balról, s meg volt elégedve, találónak érezte a valahányadik oldalon megírt pantomim- és panoptikumhasonlatot.

Valamennyire azért kijózanodott, mire a Tétényi útra ért. A toronyházak úgy magasodtak fölé, mint megingathatatlan kőasszonyok, mégsem remegett a keze, mikor bedugta a hívólift kulcsát. Amikor a lakásba benyitott, egy picit se tántorgott már. Legalábbis úgy érezte, mintha túlságosan is józan lenne. Túl élesen látta a körvonalakat.

István nem csak azt látta, ami a szeme előtt volt: a tapétás előszobát a kékesre eloxált fogassal, a kilincsek alatt a lemosható celluloidlapokat, a kovácsolt függönykarnist a szobaablakon, a csillárt, a kályhát, a konnektorokat, amelyeken annyit bütykölt a tíz hosszú év alatt; nem csak a nagymamát, aki már ágyban volt, bevette az Andaxin-adagját, s megitta a „japán”-t, a hét óra harminckor induló minden esti jaffás turmixot; és nem csak Verát, aki az állólámpa alatt fekvé olvasott, de a szemüvege mögül mégis odasandított rá; vagy csak Olgit, aki anyja lábánál, mint annak fiatalkori tükörképe kuporgott. Öcsit is látta, a tizenhét éves mélyhangú kamaszt, pedig az most, isten tudja, hol kódoroghatott; sőt, Öcsiben a valahai bátor cincogót is, aki őérte állta a súlyos atyai pofonokat. S mindenkiben látta mindazokat az alakokat, amelyek az évek színeváltozása során őelőtte fölvettek. Sírtak és nevettek, beszéltek, integettek egyszerre, s ki-ki ugyanabban a pillanatban többféleképp is. Még Bandi is megjelent a színen, valahol a falak mögött. Ő is mondta a magáét, felmutatta a legújabb csemetéit, és ami a legfurcsább, ez a hangzavar tökéletesen néma volt. És végtelenül értelmetlen. Szerencsére az egész csak néhány pillanatig tartott, amíg alkoholos vízióját a momentán események meg nem zavarták.

- Mondhatnál valamit - szólalt meg Vera. - Bú vagy bá? Mi van veled? - azzal leakasztotta szemüvegét az egyik fülére.

- Megjöttem - ásította István, pedig az imént még csak álmos sem volt.

- Látjuk - kacagta el magát Olgi; István meg felhúzta az orrát, hogy mi a fene lehet benne olyan mulatságos éppen most?

- Honnan kecmeregtél elő? Hol a zakód? Hogy nézel ki? - záporoztak Vera kérdései, nem győzte a fejét kapkodni.

- Valami baj történt? A kocsival? - kérdezte Olgi.

- A koci jó helyen van - jelentette ki nyomatékkal István, és megveregette a lábait: - Lovon jöttem. Kettős fogaton.

- Te meg a gyaloglás? - képedt el Vera, s most már biztosra vette, hogy baj van. Elhatározta, hogy a végire jár. - Miért nem telefonáltál reggel?

- Telefonálni? - kérdezte vissza bambán István. - Azt meg minek?

- Hát ahogy szoktál - kezdett rá furcsán nézni Vera.

- Lehetséges - mondta István, és belehuppant az egyik fotelba.

Vera észrevette, hogy piszkos a férfi nadrágja. - Hol hemperegtél? Mondd, nem vagy te berúgva?

- A főalkohológusnő zseniális diagnoszta - állapította meg István, minden szavának nyomatékot adva.

- De egy kicsit túljátszod magad - kockáztatta meg Vera, és föltápászkodott, hogy közelebbről szemügyre vegye a bűnjeleket. István nadrágja szárát két ujja közé csippentette. - Otthon biztos lekefélted volna.

- Hol? - kérdezte István, és olyan jámboran nézett rá, hogy akárki megsajnálhatta.

- Csepelen, barátom! Ne markírozz tovább! Miért nem tolod haza inkább a pofád ilyen állapotban?! - kiáltott rá most már Vera, mert nehezen tűrte, ha a lábára léptek, a részegséget meg különösképp utálta.

- Most hiába veszekszel vele, mami - próbálta nyugtatni Olgi az anyját. - Mosakodj meg - intett Istvánnak.

Újra zörgött a kulcs a zárban. - A másik kódorgó! - szisszent fel Vera.

Öcsi lépett be. Ha lehet, még mocskosabb volt, mint István. Arcán egy hosszú, véres karcolás, sisakja sehol, nadrágja combig felhasítva. Olgi halkán felsikkantott.

- Mindened ép? - kérdezte tárgyilagosan Vera.

- Láthatjátok - hüppögött a fiú -, megjöttem.

- Karambolod volt? - tenyerelt István a gyerek vállára, magáról megfeledkezve, de Öcsi a fejét rázta. - Buktál?

- Nem - mondta a fiú -, csak Érd után elfogyott a naftám.

- Jaj - kapta Olgi a szája elé a kezét, mert akár akarta, akár nem, ezen csak nevetni tudott.

- Marha! - folytatta Öcsi. - Te lettél volna a helyemben. Az erdőben! Két rohadt huligán jött. Ketten kötöttek belém.

- Miért nem állítottál meg valami kocsit? - akart javítani Olgi.

- Nem volt időm rá. Először azt hittem, segíteni akarnak. Még együtt toltuk félre a motort a mellékútra. Azt mondták, hogy van ott egy ismerősük, annak van tápanyaga a kétüteműhöz.

- Jó, hogy hazajutottál egyáltalán, papa! Gyere, hadd húzzam le a nadrágodat. Itt is fáj, Csillagom? - jutott eszébe végre Verának, hogy tenni is kéne valamit.

- A motorod? - kérdezte István, a lényegre térve.

- Be van biztosítva - rántott Öcsi vállat.

István elmosolyodott. Nem tudta, honnan, de valahogy ismerősnek tűnt az egész szituáció.

- Te csak ne röhögj! - szólt vissza a fürdőszobaajtóból Vera. - Öcsinek legalább oka van rá, hogy így nézzen ki. De te? Te mi vagy? Nyavalyás részeg. Abból is a legrosszabb fajta.

- Nekem, ugye, nincs okom így kinézni? - morfondírozott félhangon István. - Abból is a legrosszabb fajta? - ismételtette Vera szidalmait sértetten. - Nálam, Olgikám, minden tökéletesen rendben van - fogta meg a kislány vállát, és próbálta maga felé fordítani, hogy szánalmat találjon legalább nála.

- Mondtam, Pista, mosakodj meg - szólt rá Olgi nagy komolyan.

- Mosakodj már. Ott a konyha.

István a fejét rázta. - Előbb megcsinálom a redőnyt - jelentette ki túl határozottan. De oda is vitte nyomban az asztalt az ablak elé. Felkapaszkodott. Ágaskodnia kellett, hogy a redőnydoboz zárólemezt le tudja emelni. Odanyújtotta Olginak. Felállt az ablakdeszkára, nyújtózkodott, és megállapította, hogy tőben, a csomónál szakadt el a gurt. A lelógó hevedert visszafűzte a résen, be akarta kötni, de rájött, hogy előbb fel kell csévélni a tengelyére a leszakadt redőnyt. Kicsit szédült; jusz se hagyta abba.

- Anyu majd haragszik - szólt rá Olgi; de István annál inkább meg akarta mutatni, hogy mit tud.

Nekiveselkedett. A két tenyerével erővel fölsodorta a nehéz faredőnyt. Beleizzadt, lihegett, meg-megállt közben egy-egy pillanatra, de változatlanul szorítania kellett, amit már föltekert. Mintegy harminc-negyven centi lehetett még hátra, amikor keményen megakadt a csévélésben. Hiába próbálta újra meg újra átbuktatni azt az átkozott redőnyt a láthatatlan ütközőponton, sehogy sem sikerült. Most egyik lábával kilépett a pléhparkányra, hogy míg fél kézzel

megtartja a vastag tekercset, a másikkal lökődje, egyengesse párhuzamosra a megszorult léceket. Fogát csikorgatta, úgy erőlködött, de eszébe sem jutott, hogy milyen nyaktörő művelletbe kezdett, és hogy a kondíciója sem a legmegfelelőbb ehhez a mutatóványhoz. Csak amikor felfelé nézett és meglátta a csillagos eget vonalzóként metsző ereszcsonát, akkor villant eszébe egy gyerekkori izgalmas játék. Akkor is szeretett kiülni az ablakba, mind kijebb csúszott, s addig nézte a házfalat a feje fölött, míg a tetőereszt meg nem pillantotta, és meg nem szédült, mint most. Egyszeriben eszébe jutott, hogy hol van, magasan a város felett, s hogy a kilenc emelet harminc méternél is több lehet. Beléhasított a tudat, hogy az odalent kószáló emberek csak fekete bogaraknak látszhatnak, s fehér fénykörök közepén most csak kurta csíkokként feketéllhetnek a sudár higanykandeláberek. Nem mert lenézni, pedig a nyaka elmerevült, térdei remegni kezdtek, és egész testében érezte az utca vonzását. Szerencsétlenségére Olgi éppen most feledkezett meg a veszélyről, oly szépnek látta az esti fényeket, amelyeket a leszakadt redőny nemrég még elzárt előle. - Pistivel találkoztam tegnap - mondta merengve -, újra kezdene mindent, de én nem akarom - és még folytatta volna ebben az álmatag hangnemben, ha István reszkető lába, cipősarka meg nem zörrenti az ablakpárkányt. - Hagyd a fenébe! Gyere be azonnal! - kapott észbe Olgi.

- Nem tudom elengedni! - üvöltött vissza István.

- Nyugodj meg! - ragadta meg Olgi a lábát. - Foglak. Húzódkodj beljebb. Egy-kettő!

- Micsoda cirkusz ez! - lépett a szobába Vera. - Ki kért rá, hogy fölmássz?!

- Nem megy! - nyüsztötte István.

Öcsi mérte fel elsőnek a reális veszélyt. Fölkapaszkodott az ablakdeszkára, de hiába nyújtózodott, nem érte el a redőnytekercset.

- Egy partvisnyelet! - ordította. - Odaszorítom!

Vera rohant a partvisért. István lábai már rogyadoztak. Le kellett néznie, a feszített tartást amúgy sem bírta már tovább.

- Ugorj be! - rángatta Olgi a férfi bokáját.

István hallotta is, nem is; az utca, a tér vonzotta, mint a mágnes; a kislány, a szoba, a hétköznapi valóság elvesztette minden realitását. Végre megmozdította fél lábát. A súlypont eltolódása azonban tüstént fölborította labilis egyensúlyát. A redőnybe próbált kapaszkodni, de ahogy a redőny recsegve-ropogva megindult, teste teljesen kitekeredett, és iszonyú üvöltéssel dőlt kifelé. Olgi sikoltott, s rettentő robajjal leszakadt a redőny.

A kislány még ájultan is szorongatta István egyik félcipőjét. Az maradt utána. Semmi több.

A meredek partok közt a szilaj sodrást hat napig állta hát kis papírhajónk, a hetediken azonban sziklához verődött és elsüllyedt - a Teremtés és az Erkölcök nagyobb dicsőségére. A tanulság nélküli tragikomédiának - ha igaz - így szakadt

Vége

...de az élet, az etika és az etikuskok, az alkoholizmus és az alkohológusok - és mindnyájunk ádáz nyüzsgése ettől még tovább tart.